ДОКЛАД

ПО ОТЧЕТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2024 ГОДИНА

Септември, 2025 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2024 г. 5

1. Макроикономическо развитие в България през 2024 г. 5

1.1. Брутен вътрешен продукт 5

1.2. Пазар на труда 5

1.3. Инфлация 6

1.4. Външен сектор 7

1.5. Паричен сектор 9

2. Съпоставка на отчетните данни с допусканията и параметрите, заложени в макроикономическата прогноза по Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г. 9

3. Оценка на въздействието на разходите и доходите в бюджетния сектор върху развитието на националната икономика 12

II. ФИСКАЛНИ РАЗВИТИЯ ПРЕЗ 2024 г. 13

1. Бюджетна рамка и фискални развития 13

1.1 Програми за компенсиране на разходите на небитовите крайни клиенти на електрическа енергия и на операторите на електрическата и на електроразпределителните мрежи за закупуване на количествата електрическа енергия, потребена за технологични разходи ... 23

1.2 Информация за разходите за хуманитарна помощ, както и за справяне с последствията във връзка с военните действия в Украйна 23

1.3 Изпълнение на основните дискреционни мерки за 2024 г. 26

1.4 Промени в данъчното облагане през 2024 г. 31

1.5 Инвестиционна политика 38

2. Основни параметри на консолидираната фискална програма за 2024 г. 43

2.1 Мерки на НАП и АМ за повишаване на събираемостта на приходите 48

2.2 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма 73

2.2.1 Корпоративни данъци 74

2.2.2 Данъци върху доходите на физическите лица 77

2.2.3 Приходи от осигурителни вноски 79

2.2.4 Данък върху добавената стойност 79

2.2.5 Акцизи 83

2.2.6 Мита 86

2.2.7 Данък върху застрахователните премии 88

2.2.8 Други данъци 88

2.2.9 Неданъчни приходи 89

2.2.10 Помощи и дарения 93

2.3 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма за 2024 г. 94

2.3.1 Текущи нелихвени разходи 95

2.3.2 Капиталови разходи 101

2.3.3 Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина 105

2.3.4 Лихвени разходи 106

2.3.5 Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС 106

2.3.6 Изпълнение на утвърдените ангажименти за разходи, които могат да бъдат поети през 2024 г. и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2024 г. от първостепенните разпоредители с бюджет 109

2.4 Изпълнение на разходите по функции по консолидираната фискална програма за 2024 г. 111

2.4.1 Общи държавни служби 111

2.4.2 Отбрана и сигурност 118

2.4.3 Образование 125

2.4.4 Здравеопазване 128
2.4.5 Социално осигуряване, подпомагане и грижи 130
2.4.6 Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда 136
2.4.7 Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело 141
2.4.8 Икономически дейности и услуги 145
2.4.9 Разходи, некласифицирани в другите функции 156
2.5 Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма за 2024г. 156
2.5.1 Външно финансиране 156
2.5.2 Вътрешно финансиране 157
2.5.3 Приватизация 160
2.5.4 Средства, акумулирани по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система 161
III. ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТИ НА ОБЩИНИТЕ, НА СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И БЮДЖЕТИ ПО ЧЛ. 13, АЛ. 3 и АЛ. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ 163
1. Държавен бюджет 163
1.1 Бюджет на Народното събрание 165
1.2 Бюджет на съдебната власт 166
2. Бюджети на общините 166
3. Бюджети на социалноосигурителните фондове 172
3.1 Бюджет на държавното обществено осигуряване 172
3.2 Бюджет на Учителски пенсионен фонд 174
3.3 Бюджет на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите” 174
3.4 Бюджет на Националната здравноосигурителна каса 174
4. Бюджети по чл. 13, ал. 3 от Закона за публичните финанси и бюджет на Селскостопанска академия 176
4.1 Държавни висши училища 176
4.2 Българска академия на науките 176
4.3 Селскостопанска академия 177
4.4 Българско национално радио 177
4.5 Българска национална телевизия 179
4.6 Българска телеграфна агенция 180
5. Сметки за средствата от Европейския съюз на бюджетни организации 180
5.1 Сметка за средствата от Европейския съюз на Националния фонд 180
5.2 Сметки за средствата от Европейския съюз, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие” 185
5.3 Сметки за средствата от ЕС на общините 188
6. Бюджети по чл. 13, ал. 4 от Закона за публичните финанси 189
6.1 Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда 189
6.2 Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС) 189
6.3 Държавно предприятие „Научно-производствен център“ 190
6.4 Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири” 191
ЗАКЛЮЧЕНИЕ 192

Използвани съкращения

АМ – Агенция „Митници”
АПИ –Агенция „Пътна инфраструктура”
БВП – брутен вътрешен продукт
БДЖ – Български държавни железници
БНБ – Българска народна банка
БФП – безвъзмездна финансова помощ
ВОП – вътреобщностни придобивания
ДАНС – Държавна агенция „Национална сигурност”
ДБ – държавен бюджет
ДВ – Държавен вестник
ДВУ – държавни висши училища
ДДС – данък върху добавената стойност
ДИЗ – държавни инвестиционни заеми
ДМА – дълготрайни материални активи
ДМП – други международни програми
ДОО – държавно обществено осигуряване
ДФЗ – Държавен фонд „Земеделие”
ЕК – Европейска комисия
ЕО – Европейска общност
ЕС – Европейски съюз
ЕСС – Европейска система от национални и регионални сметки на Общността
ЕИП – Европейско икономическо пространство
ЗАДС – Закон за акцизите и данъчните складове
ЗДБРБ – Закон за държавния бюджет на Република България
ЗДДС – Закон за данък върху добавената стойност
ЗДДФЛ – Закон за данъците върху доходите на физическите лица
ЗИД – Закон за изменение и допълнение
ЗКПО – Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗМДТ – Закон за местните данъци и такси
ИСПА – Инструмент на структурните политики за присъединяване
ИА – Изпълнителна агенция
ИПП – Инструмент за предприсъединителна помощ
КСО – Кодекс за социално осигуряване
КФП – консолидирана фискална програма
МБВР – Международна банка за възстановяване и развитие
МВР – Министерство на вътрешните работи
МВнР – Министерство на външните работи
МВФ – Международен валутен фонд
МЕ – Министерство на енергетиката
МЗ – Министерство на здравеопазването
МЗХ – Министерство на земеделието и храните
МИИ – Министерство на икономиката и индустрията
МК – Министерство на културата
МО – Министерство на отбраната
МОН – Министерство на образованието и науката
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МП – Министерство на правосъдието
МПС – Моторни превозни средства
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството

МС – Министерски съвет
МТС – Министерство на транспорта и съобщенията
МТСП – Министерство на труда и социалната политика
МФ – Министерство на финансите
ММС – Министерство на младежта и спорта
НАП – Национална агенция за приходите
н. д.- невключени другаде
НФМ – Норвежки финансов механизъм
ОП – Оперативна програма
ПЗР – преходни и заключителни разпоредби
ПО – приоритетна ос
ПРБ – първостепенни разпоредители с бюджет
пр. п. – процентни пункта
ПТСВГ – Програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС
ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПМС – Постановление на Министерския съвет
СКФ – Структурни фондове и Кохезионен фонд
СНС – Система за национални сметки
СП – Сметна палата
УПФ – Учителски пенсионен фонд
ФГВРС – Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”
ФМ на ЕИП – Финансов механизъм на Европейско икономическо пространство
ХИПЦ – хармонизиран индекс на потребителските цени
ЦБ – централен бюджет

I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2024 г.

1. Макроикономическо развитие в България през 2024 г.

1.1. Брутен вътрешен продукт

През 2024 г. реалният растеж на брутния вътрешен продукт на България се ускори до 2,8 % при 1,9 % през 2023 г. По-високият растеж се дължеше на по-голямо нарастване на потреблението и положителен принос на изменението на запасите. В номинално изражение, БВП бе 202 861 млн. лв., което представлява растеж от 9,5 %.

Реалният растеж на потреблението на домакинствата бе 4,2 % и бе подкрепен от нарастването на реалния разполагаем доход, на доверието на потребителите и на кредитите за домакинства. Инвестициите в основен капитал спаднаха с 1,1 % поради намаление на публичните капиталови разходи. Нарастването на запасите доведе до растеж на общите инвестиции от 4,1 %. По-слабото външно търсене доведе до спад на износа на стоки и услуги от 0,8 %. В същото време вносът се повиши с 1,3 % и в резултат нетният износ имаше отрицателен принос за растежа на БВП през годината.

Реален растеж и принос на отделните компоненти по елементи на крайното използване

ПОКАЗАТЕЛ	2023 г.		2024 г.		2023 г.	2024г.
	Реален растеж (%)	Принос в растежа (п.п.)	Реален растеж (%)	Принос в растежа (п.п.)	% от БВП (текущи цени)	
Крайно потребление	1.3	1.0	4.3	3.3	76.1	77.3
Инвестиции в основен капитал	10.2	1.7	-1.1	-0.2	18.7	17.9
Изменение на запасите		-4.6		1.0	1.1	2.4
Износ на стоки и услуги	0.0	0.0	-0.8	-0.5	61.9	55.8
Внос на стоки и услуги	-5.5	3.8	1.3	-0.8	57.8	53.5
БВП	1.9	1.9	2.8	2.8	100	100

Източник: НСИ, МФ

От страна на предлагането брутната добавена стойност се повиши с 2,5 %. Бе отчетен по-висок растеж в индустрията, докато при услугите имаше забавяне на растежа спрямо 2023 г.

1.2.Пазар на труда

През 2024 г. заетостта в българската икономика се увеличи с 1,1 %. В повечето икономически сектори търсенето на труд се повиши и българските предприемачи отново започнаха да идентифицират недостатъчното предлагане на труд с необходимата квалификация като един от основните проблеми за развитието на бизнеса у нас. Средногодишният брой на заетите в българската икономика достигна 3 518,7 хиляди души. Най-голям принос за ръста на заетостта имаха „Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство“ и „Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа“. „Строителство“ и останалите икономически дейности от сектора на услугите също имаха положителен принос за увеличаването на заетостта. За трета поредна година заетостта в промишлеността и в аграрния сектор намаля.

Коефициентът на икономическа активност на населението между 15 и 64 г. достигна 74 % през 2024 г. и практически се задържа много близо до стойността си от предходната година, а коефициентът на заетост бе 70,9 % (повишение с 0,2 пр. п.). Коефициентът на безработица бе 4,2 % (намаление с 0,1 пр. п.). През 2024 г. броят на регистрираните безработни също се движеше под стойностите на показателя наблюдавани през съответните

месеци на 2023 г., но като цяло безработицата не отбеляза съществени изменения през последните три години.

През 2024 г. се наблюдаваше забавяне на номиналното нарастване на компенсацията на един нает, което беше 10,4%, при 13,4% през 2023 г. Показателят все още остава висок, движен основно от повишението на минималната работна заплата, според механизма за актуализирането ѝ в Кодекса на труда, както и поради по-високите разходи за заплати в бюджетния сектор. Най-голямо повишение на компенсациите на един нает се наблюдаваше в сектор индустрия (18,9 %), докато растежът в сектор услуги остана относително по-нисък (7,3 %). Предварителните данни за средната работна заплата показват, че през 2024 г. нейният ръст в обществения сектор (14,8 %) е надхвърлил този в частния сектор (13,5 %). Общо за икономиката, средната работна заплата се е повишила с 13,9 % в номинално изражение, като реалният ръст на показателя се запазва положителен в размер на 11,3 % (дефлиран с ХИПЦ).

През 2024 г. реалният растеж на производителността на труда се повиши до 1,7 %, като най-висок ръст се наблюдаваше в индустрията (2,1 %). При услугите изменението на показателя беше отрицателно (-0,1 %), обусловено от високия растеж на заетостта в сектора. Продължаващото забавяне на темпа на нарастване на доходите и по-високата производителност на труда допринесоха за забавяне на нарастването на номиналните разходи за труд на единица продукция, които през 2024 г. достигнаха 8,5 %.

1.3.Инфлация

От четвъртото тримесечие на 2022 г. в страната се наблюдава тенденция на дезинфлация, подкрепена от спадащите цени на енергията на световните пазари и благоприятните базови ефекти. Годишният темп на инфлация продължи да се забавя и през 2024 г., като достигна 2,1 % според ХИПЦ през декември, при 5,0 % в края на 2023 г. Средногодишната инфлация за 2024 г. беше 2,6 %.

Забавяне в поскъпването бе наблюдавано при всички основни компоненти на индекса. Повишението в цените на услугите с 4.9% на годишна база към декември имаше най-голям принос и формира почти половината от инфлацията в края на годината. Ценовата динамика в групата се дължеше основно на поскъпване на храненето извън дома, пакетните туристически пътувания и почивки, международните полети, както и услугите по настаняване, докато мобилните телефонни услуги отчетоха поевтиняване. Цените на неенергийните промишлени стоки, които са другият компонент на базисната инфлация, отчетоха почти пренебрежимо повишение спрямо края на 2023 г. от 0,1 %. Поскъпването на продуктите с недълготраен характер, най-вече по линия на по-високите цени на водоснабдяването средно с 22,1 % на годишна база, бе компенсирано от широкообхватно поевтиняване при стоките за дълготрайна употреба.

ХИПЦ по основни компоненти

(изменение в % по месеци на годишна база)

	Месеци на 2024 г.											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Общ ХИПЦ	3,9	3,5	3,1	2,5	2,7	2,8	2,8	2,4	1,5	2,0	2,0	2,1
Храни и безалк. напитки	5,1	3,4	2,3	2,1	1,5	1,6	1,8	2,7	2,5	3,1	4,3	2,9
Алкохол и цигари	6,5	6,4	5,8	5,9	5,8	5,1	5,3	5,4	5,4	5,4	6,0	5,5
Неен. промишлени стоки	3,7	3,0	2,7	1,9	1,7	1,1	0,9	0,5	-0,1	0,4	-0,1	0,1
Енергийни стоки	-2,8	-0,9	0,3	1,7	2,6	3,0	2,0	-2,1	-5,6	-5,7	-5,4	-3,2
Услуги	5,6	5,5	5,0	3,1	4,2	4,7	5,1	5,2	4,7	5,3	4,7	4,9
Базисна инфлация[1]	4,7	4,3	3,9	2,5	3,0	3,0	3,1	2,9	2,3	2,9	2,3	2,5

Източник: Евростат

[1] От общата инфлация е изключена динамиката на енергийни стоки, храни, алкохол и цигари.

При храните бе отчетено поскъпване средно с 2,9 % към декември и също имаше съществен принос за инфлацията в края на годината – в по-голяма степен преработените, и в по-малка - непреработените хранителни продукти. Инфлацията в групата също следваше общата тенденция на забавяне през първата половина на 2024 г., след което бе отчетено известно ускорение.

През по-голямата част от годината цените на енергийните стоки регистрираха спадове на годишна база, което се дължеше на динамиката на международните цени на съответните енергийни суровини и действието на благоприятен базов ефект. В края на годината енергийни стоки отчетоха поевтиняване средно с 3,2 % на годишна база.

Инфлацията при стоките и услугите с административно контролирани цени бе 3,2 %[2] на годишна база към декември 2024 г., при средно нарастване от 5,2 % за същия период на 2023 г. С по-съществен принос бяха повишенията в цените на водоснабдяване – 22,1 %, канализационни услуги – с 41,0 %, железопътен транспорт – с 27,5 %, услуги по обработка на писма – 21,1 %, висше образование – 5,6 %. Във връзка с понижения в международните цени на природния газ за Европа, централно газоснабдяване поевтиня средно със 7,8 %, а топлинната енергия – със 7,4 %.

1.4.Външен сектор

През 2024 г. по текущата и капиталовата сметка бе отчетен минимален дефицит в размер на 86,4 млн. евро (0,1 % от БВП) при излишък от 628,7 млн. евро през 2023 г.

Дефицитът по текущата сметка нарасна с 0,9 пр. п. до 1,8 % от БВП. Износът на стоки намаля с 2,3 %, при леко увеличение на вноса с 0,9 %, което определи и увеличението на търговския дефицит с 1,0 пр. п. спрямо предходната година до 5,2 % от БВП. Понижението на износа в количествено отношение бе определено от по-слабото външно търсене основно в страните членки на ЕС. Динамиката при износа бе движена от спад на търговията със зърнени култури, разнообразни готови продукти (н. д.), растителни масла, химически вещества и продукти (н.д.) и маслодайни семена и плодове. Спадът на цените при повечето търгуеми стоки се изрази във формиране на леко отрицателни условия на търговия (превишение на дефлатора на вноса спрямо този на износа). По отношение на географската структура, номиналният спад на износа към ЕС-27 достигна 2,1 % и бе формиран предимно от понижение на износа към по-старите страни членки на съюза. Съществен принос за спада на износа имаше търговията с Белгия (спад от 32,9 %), Испания (28 %), Китай (26,8 %), Украйна (25,9 %) и Румъния (6,5 %).

Динамика на износа на стоки (FOB)

Показатели	2023		2024	
	растеж %	дял %	растеж %	дял %
Потребителски стоки	-5,2	23,0	-9,9	21,4
Суровини и материали	-6,7	39,6	-1,0	40,3
Инвестиционни стоки	11,7	28,0	2,3	29,5
Енергийни стоки	-38,0	9,4	-9,0	8,8
Износ към Европейския съюз	-9,0	63,5	-2,1	64,0
Износ към страни извън ЕС	-1,8	36,5	-4,3	36,0

Източник: Изчисления на МФ по данни на БНБ

[2] Индексът на контролираните цени се изчислява чрез претегляне на съответните елементарни агрегати.

Номиналният внос на стоки остана почти без промяна през 2024 г., като положителният дефлатор бе компенсиран от спада в количествата. Увеличение бе отчетено при вноса на нефт и рафинирани нефтопродукти (ръст от 20,5 %), метални руди и метални отпадъци (23,6 %), необработени (сурови) материали, негодни за консумация (изкл. горива) (16,8 %). В отрицателна посока действаше търговията с химически вещества и продукти, н.д., (спад с 39,8 %), електрически машини, апарати и устройства, н.д., части за тях (9,5 %), машини със специално предназначение (17,8 %). Съществен спад бе отбелязан при вноса от Руската федерация (90,4 %) като значително по-слаб бе спадът на вноса от Италия (с 8,8 %) и Германия (3,5 %). Отрицателната динамика бе компенсирана от увеличение на вноса от Казахстан (над 123 пъти), Египет (2,5 пъти), Турция (12,6 %), Норвегия (2,9 пъти).

Динамика на вноса на стоки (CIF)

Показатели	2023		2024	
	растеж %	дял %	растеж %	дял %
Потребителски стоки	4,7	24,1	4,0	25,0
Суровини и материали	-14,9	33,8	1,7	34,2
Инвестиционни стоки	8,3	30,1	-5,6	28,3
Енергийни стоки	-42,0	12,0	4,1	12,4
Внос от Европейския съюз	-2,2	48,3	-6,1	45,1
Внос от страни извън ЕС	-16,3	51,7	6,4	54,9

Източник: Изчисления на МФ по данни на БНБ

Излишъкът при услугите достигна 7,5 % от БВП през 2024 г., при излишък 8,3 % от БВП предходната година. Нарастване бе отбелязано при износа на услуги, свързани с информационни технологии и далекосъобщения (с 11,1 %) и посещенията на чужденци в страната (4,3 %), което доведе до общо повишение на износа на услуги с 1,6 %. Същевременно, понижението на излишъка при услугите се дължеше на значителния растеж (с 14,4 %) на разходите на българи за пътувания в чужбина и така общият растеж на вноса на услуги достигна 4,5 %. Дефицитът по първичния доход се сви до 5,1 % от БВП през 2024 г., при 6,6 % година по-рано. Причината бе понижение на изплатения доход от преки инвестиции към нерезиденти. Излишъкът по вторичния доход достигна 1 % от БВП.

През 2024 г. по финансовата сметка бяха отчетени нетни изходящи потоци в размер на 233,2 млн. евро, което отрази значителното повишение на активите с цели 47,3 %. Това се дължеше на нарастване на придобитите от страна на финансовия сектор дългосрочни дългови ценни книжа. Годишните входящи потоци по преките чуждестранни инвестиции достигнаха 3,1 % от БВП или малко над 3,2 млрд. евро. Общата динамика на пасивите бе повлияна и от новоемитирания през ноември външен дълг на сектор *Държавно управление*.

Брутният външен дълг възлезе на 49,1 млрд. евро (47,4 % от БВП) към декември 2024 г., което представлява номинално нарастване от 9,2 % спрямо предходната година. За увеличението допринесоха сектор *Държавно управление*, както и банковият сектор. Външните задължения на сектор *Държавно управление* се увеличиха с 0,9 пр. п., достигайки 12,5 % от БВП. Останалите институционални сектори понижиха външните си задължения в отношение спрямо БВП.

1.5.Паричен сектор

Основната цел на паричната политика в България е поддържане на ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица. Постигането на тази цел се осъществява чрез режим на паричен съвет с фиксиран валутен курс на националната валута към еврото.

Към края на декември 2024 г. пазарната стойност на брутните международни валутни резерви възлезе на 42,1 млрд. евро, а темпът им на растеж се сви до 0,3 % на годишна база. Съгласно принципите на функциониране на паричния съвет динамиката на международните валутни резерви съответства на нарастването на балансовата стойност на пасивите на управление „Емисионно“ на Българска народна банка. Положителен принос за слабото увеличение на валутните резерви имаха депозитът на Управление „Банково“ и банкнотите и монетите в обращение, докато останалите източници отчетоха понижения на годишна база.

В края на 2024 г. годишният растеж на паричното предлагане възлезе на 8,7 % при аналогичен темп в края на 2023 г.

През 2024 г. банковата система запази стабилност и продължи да функционира при високи нива на ликвидност и капиталова адекватност. Печалбата на банковата система отново отчете повишение (с 8,1 %), макар и много по-слабо спрямо 2023 г., и към 31 декември 2024 г. възлезе на 3,7 млрд. лв. Забавянето се дължеше основно на значително по-малкия ръст на нетния лихвен доход вследствие на по-високите лихвени проценти по депозити (респективно по-ниски лихвени маржове). Същевременно, приходите от такси и комисионни ускориха нарастването си. По-високият размер на реализирания финансов резултат на банковата система допринесе за повишаването на показателите за доходност на системата.

Търсенето на кредит от частния сектор се засили през 2024 г. и увеличението му възлезе на 14,7 % на годишна база при 12,2 % в края на 2023 г. Водеща роля за това имаха кредитите за домакинства, чиито темп на растеж достигна 20,8 % спрямо 15,9 % в края на декември 2023 г. Жилищните кредити, подкрепени от ниските лихвени проценти, ръста на доходите и не на последно място от стабилния двуцифрен ръст на цените на жилищата (18,3 % през четвъртото тримесечие), достигнаха най-висок темп на увеличение от второто тримесечие на 2009 г. насам, а в края на годината нараснаха на годишна база с 29,1 %. Потребителските кредити отчетоха минимално забавяне през 2024 г. с ръст от 11,9 % при 12,3 % в края на предходната година. Забавянето се случи изцяло през декември, след като този тип кредити се ускоряваха през останалите месеци, а ръстът им беше достигнал 14,8 % в края на ноември. Причина за промяната през декември беше прекласификация на потребителски кредити в жилищни, което допълнително допринесе за ръста на последните.

Кредитите за нефинансови предприятия се ускориха през 2024 г. до 10,1 % в края на декември, при 7,3 % в края на 2023 г. При тях ръстът се дължеше изцяло на корпоративния овърдрафт, който повиши значително темпа си на растеж през втората половина на годината до 21,0 %. От своя страна, редовните кредити за фирми се забавяха през цялата година и ръстът им в края на декември бе 3,9 %, при 9,4 % година по-рано.

2. Съпоставка на отчетните данни с допусканията и параметрите, заложени в макроикономическата прогноза по Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г.

Представената съпоставка на отчетните данни за 2024 г. е спрямо макроикономическата прогноза[3], с която бе приет ЗДБРБ за 2024 г.

Номиналната стойност на брутния вътрешен продукт за 2024 г., по отчетни данни към април 2025 г., е с 2 987 млн. лв. по-ниска от прогнозата, използвана в ЗДБРБ за 2024 г., изготвена през октомври 2023 г. Причината е най-вече надценяване на стойността на БВП за

[3] https://www.minfin.bg/upload/57176/24RH016pr_merged.pdf

2023 г. при изготвяне на Есенната макроикономическа прогноза за 2023 г., което е довело и до по-висока стойност за 2024 г.

Отчетеният реален растеж на БВП бе с 0,4 пр.п по-нисък спрямо прогнозирания в ЗДБРБ за 2024 г. Това се дължеше на инвестициите и по-конкретно на правителствените инвестиции. При изготвяне на прогнозата се очакваше растеж на този компонент, но в действителност бе отчетено намаление. В допълнение, външната среда беше по-слаба от очакваното, което доведе до намаление на износа. В същото време реалният растеж на потреблението бе по-висок от очаквания, поради по-слаб инфлационен натиск.

Дефлаторът на БВП за 2024 г. бе по-висок от прогнозирания с 2,2 пр.п., като съществен принос за това имаха дефлаторите на правителственото потребление и изменението на запасите.

Външни допускания и основни макроикономически показатели на България през 2024 г.

Основни макроикономически показатели	ЗДБРБ 2024	Отчет	Разлика
МЕЖДУНАРОДНА СРЕДА			
Световна икономика [реален растеж, %]	2.9	3.2	0.3
Европейска икономика - ЕС 27 [%]	1.4	1.0	-0.4
Валутен курс щ.д./евро	1.06	1.08	0.02
Цена на петрол "Брент" [щ.д./барел]	84.5	80.7	-3.8
Цена на неенергийни суровини [в щ.д., %]	-1.9	2.0	3.9
EURIBOR 3м. [%]	3.7	3.3	-0.4
БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ			
БВП [млн. лв.]	205 849	202 861	-2 987
БВП [реален растеж %]	3.2	2.8	-0.4
Потребление	3.5	4.3	0.8
Бруто образуване на основен капитал	9.6	-1.1	-10.7
Износ на стоки и услуги	4.0	-0.8	-4.8
Внос на стоки и услуги	6.0	1.3	-4.7
ПАЗАР НА ТРУДА И ЦЕНИ			
Заетост (СНС) [%]	0.6	1.1	0.5
Коефициент на безработица (НРС) [%]	4.0	4.2	0.1
Компенсации на един нает [%]	11.2	10.4	-0.8
Дефлатор на БВП [%]	4.3	6.5	2.2
Средногодишна инфлация (ХИПЦ) [%]	4.8	2.6	-2.2
ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС			
Текуща сметка [% от БВП]	0.0	-1.8	-1.9
Търговски баланс [% от БВП]	-4.8	-5.2	-0.3
Преки чуждестранни инвестиции [% от БВП]	3.9	3.1	-0.8
ПАРИЧЕН СЕКТОР			
М3 [%]	9.6	8.7	-0.9
Вземания от фирми [%]	7.0	10.1	3.1
Вземания от домакинства [%]	9.6	20.8	11.2

Източници: НСИ, БНБ, МФ, Евростат, МВФ, СБ

Отчетеният ръст на заетите през 2024 г. надвишава с 0,5 пр.п. нивото, заложено в плана. До голяма степен разликата се дължи на много високия ръст на самонаетите лица през 2024 г. (1,5%) - показател, чиято динамика е трудна за прогнозиране. В допълнение, относително висок бе ръстът на заетите в строителството (4,8%), който съществено се ускори спрямо 2023 г. Нивото на безработица през 2024 г. бе много близко до заложеното в плана за бюджета. Оправдаха се очакванията ръстът на заетостта да се захранва най-вече с повишаване на икономическата активност на населението, както и с привличането на работници от други страни.

Разминаване се наблюдаваше по отношение на компенсацията на един нает, като прогнозирания номинален темп бе с 0,8 пр. п. по-висок спрямо отчетните данни. По-високият ръст на индикатора се очакваше по линия на заложените увеличения на минималната работна заплата и възнаграждението в бюджетния сектор, които нямаха толкова силен ефект върху ръста на компенсациите на един нает спрямо очакваното в есенната прогноза.

Прогнозата за средногодишната инфлация в страната през 2024 г. бе по-висока с 2,2 пр.п. в сравнение с отчетните данни. Подобна разлика бе наблюдавана и по отношение на профила на изменение на общия ХИПЦ по месеци на годишна база през годината. От една страна, влияние за това оказа както по-високото прогнозирано повишение на потребителките цени в края на 2023 г., в сравнение с отчетеното, но също и по-голямото от очакваното поевтиняване на енергийните суровини, и най-вече природния газ, и храните на международните пазари, подкрепено от засилването на европейската валута, при очаквана обезценка, според използваните допускания.

По отношение на платежния баланс, през 2024 г. бе отчетен дефицит по текущата сметка от 1,8 % от БВП спрямо прогнозираната балансирана стойност. Общото салдо в търговията бе излишък от 2,3 % от БВП, при очаквани 2 %. Отчетните данни на изменение във външната търговия със стоки съответстваха на очакваната посока – по-бързо възстановяване при вноса, спрямо това при износа. Номиналните темпове обаче се отклониха съществено спрямо прогнозата, доколкото реалните темпове както на вътрешното (по отношение на инвестициите), така и на външното търсене бяха по-ниски от очакваните при съставянето на Бюджета. Реализираните дефлатори (цени на внос и износ) също бяха по-ниски от прогнозираните. Съответно, отчетените нива както на вноса, така и на износа на стоки бяха по-ниски от прогнозата, като влошаването на търговския баланс, изразен като съотношение спрямо БВП, бе малко по-силно от очакваното. Същевременно, отчетеният баланс при търговията с услугите бе по-висок от прогнозирания, основно повлиян от по-висок износ на туристически и ИКТ услуги. Общото салдо на доходните статии през годината достигна дефицит от 4,1 % от БВП, спрямо очакван 2 %. Отклонението спрямо прогнозата се дължи почти изцяло на реализирания по-голям дефицит при първичния доход (изплатен доход от преки инвестиции).

Растежът на кредита за неправителствения сектор през 2024 г. се ускори при очаквания за слабо забавяне в макроикономическата прогноза, използвана за разработването на Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г. От една страна, това се дължеше на силното ускорение на ръста на овърдрафта за нефинансови предприятия, което доведе до общо ускорение на вземанията от предприятия. От друга страна, кредитът за домакинства продължи да се ускорява значително поради слабата трансмисия на паричната политика на ЕЦБ, все още ниските лихвени проценти по жилищни кредити, продължаващото нарастване на цените на жилища, както и нарастването на заетостта и доходите.

3. Оценка на въздействието на разходите и доходите в бюджетния сектор върху развитието на националната икономика

През 2024 г. публичното потребление нарасна в реално изражение и имаше положителен принос от 0,8 пр. п. за растежа на БВП. В същото време обаче, публичните инвестиции спаднаха и имаха приблизително същия принос за растежа на икономиката, но с отрицателен знак.

От страна на доходите, номиналното нарастване на разполагаемия доход на домакинствата през 2024 г. възлезе на 10,6 %. Нарастването на заплатите в публичния сектор, както и социалните плащания за пенсии, помощи и обезщетения на домакинствата допринесоха за растежа на доходите и съответно подкрепиха нарастването на потреблението и БВП през годината. Компенсациите на наетите в сектор „Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа“ нараснаха с 14,2 % и допринесоха с 3 пр. п. към номиналния растеж на разполагаемия доход през годината. Приносът на пенсиите бе 2,6 пр. п.

II. ФИСКАЛНИ РАЗВИТИЯ ПРЕЗ 2024 г.

1. Бюджетна рамка и фискални развития

Основни акценти във връзка с текущото наблюдение на изпълнението на консолидираната фискална програма за 2024 г.

Фискалните развития през 2024 г. бяха доминирани от множество фактори, влияещи разнопосочно върху бюджетните показатели. Тенденцията на забавяне и спад при инфлацията продължи през цялата година, а безработицата остана на ниско равнище. От друга страна обаче, страната отново се завърна към период на политическа нестабилност, което съответно доведе до по-голяма неопределеност сред икономическите субекти за политиките и приоритетите, които ще бъдат следвани в краткосрочен и средносрочен план. Върху фиска продължиха да оказват влияние цените на международните пазари на суровините и енергоносителите, нарушените вериги за доставка, наложените санкции поради войната в Украйна и други.

Фискалната рамка към закона за бюджета за 2024 г. бе планирана при разчетен дефицит в размер на 3 на сто от прогнозния БВП, което е точно на границата на допустимото съгласно националните фискални правила. Това също така означаваше, че не се предвиждат никакви буфери за постигане на заложената цел при евентуален натиск от страна на приходите и/или разходите при по-негативен от планирания сценарий за икономиката. Освен това изпълнението на одобрения ЗДБРБ за 2024 г., респективно спазването на одобрените фискални параметри по отношение на дефицита и дълга за годината, не бе реализирано в рамките на мандата на редовно правителство, което състави и прие бюджета.

В условията на напрегнат бюджет след месец април бяха положени значителни усилия за повишаване на събираемостта на приходите, подобряване спазването на данъчното законодателство, превенция и противодействие на данъчните измами и отклонението от данъчно облагане. Особено активно се работеше по линия на укрепване на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск, което води до по-ефективна превенция и противодействие срещу данъчните измами и укриването и невнасянето на данъци. Подсилен бе и обменът на информация за трансграничните плащания, произхождащи от държави членки и за получателя на тези трансгранични плащания, с цел правилното отчитане и облагане с ДДС на електронната търговия в ЕС; засилен бе контролът на акцизните складове и други. Резултатите от работата на приходните администрации в тази насока се потвърждават както от преизпълнението на някои от годишните разчети в частта на данъчните и осигурителните приходи, така и от номиналния им ръст спрямо предходната година, който надвишава ръста на БВП и годишната инфлация.

През месец юни 2024 г. Европейската комисия и Европейската централна банка публикуваха конвергентните доклади за 2024 г., в които представиха оценката си за напредъка по пътя към еврозоната, постигнат от шестте държави членки, задължени да приемат еврото: България, Чехия, Унгария, Полша, Румъния и Швеция.

От страна на приходите се наблюдаваше нарастване на данъчните приходи, докато приходите в частта на помощите и даренията (основно грантове по програмите и фондовете на ЕС) и неданъчните приходи се свиха спрямо отчетените за предходната година. В номинално изражение приходите по КФП възлязоха на 72,0 млрд. лв., което представлява 95,7 на сто от планираните приходи и помощи с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. Неизпълнението на разчетите по приходите по КФП се дължи основно на получените по-ниски от планираните приходи от помощи и дарения по сметките за средства от ЕС (поради непостъпване на втория и третия транш по Плана за възстановяване и устойчивост). Приходите по националния бюджет са близки до плана за годината, като преизпълнението на разчетите при данъчните приходи компенсира изцяло неизпълнението на разчетите при неданъчните приходи. Данъчните приходи по КФП (вкл. приходите от осигурителни вноски)

са в размер на 58,7 млрд. лв., което представлява изпълнение 101,3 на сто спрямо разчета за годината. Съпоставено с 2023 г., приходите в групата нарастват в номинално изражение с 6,4 млрд. лв. (12,2 на сто). Неданъчните приходи са в размер на около 9,7 млрд. лв., като остават по-ниски от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. (10,3 млрд. лв.), което се дължи основно на по-ниски от планираните постъпления от продажба на квоти за емисии на парникови газове по бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС), по-ниски приходи от държавни и общински такси и други. Приходите в частта на помощите и даренията (основно грантове по програмите и фондовете на ЕС) са в размер на около 3,6 млрд. лв., като остават значително под заложените в разчета към ЗДБРБ за 2024 г. (7,1 млрд. лв.). Това се дължи на непостъпване на планираните втори и трети транш по Плана за възстановяване и устойчивост и част от планираните приходи по оперативните програми на ЕС (неизпълнение на разчетите по приходите от помощи и дарения по КФП с около 3,4 млрд. лв.).

Изпълнението на разчетите в частта на помощите е ниско основно поради забавянето на постъпленията по втория, респективно третия транш по Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ).

Разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за 2024 г. са в размер на 78,2 млрд. лв., което представлява 95,9 % от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. По-ниски от планираните са разходите основно по сметките за средства от ЕС, докато разходите по националния бюджет превишават разчетите за годината, което се дължи на по-високи от планираните разходи по бюджетите на общините. По-ниско от планираното е усвояването на планираните средства по ПВУ, както и при някои от оперативните програми по новия програмен период, което изцяло компенсира неизпълнението в частта на приходите и помощите, представено по-горе.

При отделните елементи на разходите, съпоставено с предходната година, най-значителен номинален ръст се отчита при социалните и здравноосигурителните разходи (4,7 млрд. лв. или 15,7 на сто), в т. ч. разходите за пенсии нарастват с 2,6 млрд. лв. (13,3 на сто).

Друг елемент на разходите, при който се отчита съществено нарастване спрямо предходната година (с 3,0 млрд. лв. или 17,5 на сто) са разходите за персонал. Разгледани по съставни бюджети, най-съществена част от номиналното нарастване на разходите за персонал се формира по бюджетите на общините, които нарастват с близо 1,3 млрд. лв. (18,5 на сто), следвани от разходите за персонал по държавния бюджет, където те нарастват с 1,4 млрд. лв. (15,9 на сто). В разходите за персонал по бюджетите на общините се включват и разходи за други възнаграждения, които се изплащат за сметка на трансфери от бюджета на МТСП за осъществявани социални услуги. Нарастването на разходите в частта на заплатите се дължи основно на увеличение на размера на възнагражденията със ЗДБРБ за 2023 г. и 2024 г., както и на редица законодателни промени и актове на Министерския съвет, които бяха одобрени през второто полугодие на 2023 г. и през 2024 г., вкл. одобреното увеличение на възнагражденията на лицата от академичния състав в държавните висши училища за достигане на средната брутна заплата до не по-малко от 180 на сто от средната брутна заплата за страната, което бе одобрено с промени в Закона за висшето образование.

Разходите за издръжка и субсидии остават близки до отчетените за 2023 г., докато капиталовите разходи отчитат значително свиване поради базов ефект в предходната година от по-високите разходи по приключилите проекти по предходния програмен период 2013-2020 г., допустими за разплащане до края на 2023 г. Това концентрира значителни по размер разходи по сметките за средства от ЕС в края на 2023 г., докато през 2024 година усвояването на разходите по програмите и фондовете на ЕС е по-равномерно и такава концентрация на разходи не се наблюдава. Съпоставено с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. усвояването на разходите по сметката за средства от ЕС на Национален фонд се запазва ниско. Отчетените

разходи са 44,4 % спрямо заложените разчети. Изпълнението на разходите по оперативните програми от програмен период 2014-2020 г. и програмите от програмен период 2021-2027 г. (включително и програмите за трансгранично сътрудничество по външни граници на ЕС) е 71,1%, което се дължи основно на наваксване на изпълнението на програмите от ПП 2021-2027. Основното неизпълнение на заложените разходи за 2024 г. е в частта на НПВУ - усвояването е 29,9 %, причина за което е късното стартиране и все още слабия ритъм за изпълнение, върху които влияе и предоговарянето на Плана по линия на чл. 21 от Регламент (EU) 2021/241. Принципът на изпълнение на Механизма за възстановяване и устойчивост, а именно постигане на резултат, комплексно по инвестиции и реформи, и не прякото му обвързване с разходи, създава затруднения при необходимост от адаптиране на изпълнението на инвестициите и води до несигурност по отношение на финансирането, което ще бъде получено от ЕС за извършените разходи.

Основните предизвикателства в хода на бюджетното изпълнение през 2024 г. и потенциални ефекти върху бюджета за 2025 г.

Основните предизвикателства, пред които бе изправено изпълнението на бюджета бяха по няколко направления:

- Фискалната рамка към внесения в НС в края на 2023 г. законопроект за държавния бюджет за 2024 г. (РМС №830/24.11.2023 г.) бе изготвена при допускане индикативният размер на салдото по КФП да възлезе на дефицит в размер на 6 219,3 млн. лв. (3,0 % от прогнозния БВП). Залагането на тази индикативна цел е точно на границата на допустимото по националните фискални правила ниво на дефицит по КФП, което на практика означава, че в разчетите липсва какъвто и да било буфер в случай на негативно развитие на параметрите по приходите и разходите спрямо прогнозираните с разчетите.
- Непостъпването на втория, респективно третия транш по МВУ, доведоха до неизпълнение на разчетите на общо приходите и помощите по КФП за 2024 г. в значителен размер (3,3 млрд. лв.). Забавянето при изпълнението на целите и реформите по плана се отрази и в по-ниско от планираното усвояване на разходите по сметките за средства от ЕС, което позволи негативният ефект в приходите изцяло да бъде компенсиран от по-ниски от планираните разходи, основно в частта на капиталовите разходи. От гледна точка на бюджета за 2025 г. и 2026 г. последното създава натиск върху разходите поради изключително кратките срокове за приключване на проектите по НПВУ. Неусвояването на разходите по сметките за средства от ЕС през 2024 г. измества и концентрира значителни по размер плащания в 2025 г. и първата половина на 2026 г., което от своя страна е възможно да повлияе върху националния бюджет с потенциално по-високо ниво на финансиране по вече започнали дейности по Плана и свиване на националните разходи за спазване на фискалното правило по чл. 27, ал. 4 на ЗПФ.
- Със свое решение от 26 юли 2024 г. (ДВ, бр. 64 от 2024 г.) Народното събрание възложи на Министерския съвет в срок от 7 дни да приеме Програма за предоставяне на компенсации, свързани с цените на електрическата енергия на небитовите крайни клиенти съгласно чл. 36б, ал. 1, т. 4 от Закона за енергетиката, за периода от 1 юли 2024 г. до 31 декември 2024 г. В Решението на Народното събрание бе фиксиран и нов по-нисък от прилагания праг за изплащане на компенсации, като средномесечната цена на БНЕБ за сегмента „ден напред“, над която се изплащат компенсации, бе променена от 200 лева MWh на 180 лева на MWh. Прилагането на този по-нисък праг за изплащане на компенсации води до недостиг за финансиране на плащанията по програмата с приходи от целеви вноски и съответно натиск върху държавния бюджет за осигуряване на средства.
- Натиск върху разходите през 2024 г. оказаха редица непланирани с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. разходи, в т.ч. за провеждането на два пъти на парламентарни избори

(около 200 млн. лв.); за изплащането на т. н. помощ за Украйна на земеделските производители (650 млн. лв.), за увеличение на възнагражденията на академичния състав и на лицата по чл. 53, ал.1 от Закона за висшето образование в държавните висши училища и научните организации, прието с промени в Закона за висшето образование (184 млн. лв.) и други. Необходимият ресурс за тези непланирани разходи се наложи да бъде осигурен в рамките на одобрените разходи и трансфери по държавния бюджет със ЗДБРБ за 2024 г., чрез преструктуриране на разходите.

- Следва също така да се отбележи, че индикативният размер на прогнозния бюджет по проекти на Инвестиционната програма в Приложение № 2 и 3 към чл. 106 и 107 на ЗДБРБ за 2024 г. е по-висок от заложените разходи в разчетите към закона за бюджета за годината, което води до увеличение на задълженията по съответните бюджети на разпоредителите с бюджет. Неразплатените задължения оказват натиск върху бюджета за 2025 г. на касова основа.
- Разходите по бюджетите на общините значително надвишават планираните за 2024 г., което наложи по държавния бюджет да бъдат обезпечени компенсиращи мерки в значителен размер.

Бюджетна позиция на страната за 2024 г.

Бюджетно салдо по държавния бюджет

На база на данните от годишните отчети за касовото изпълнение на бюджета на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по държавния бюджет за 2024 г. е отрицателно в размер на 6 425,8 млн. лв. (3,2 % от БВП[4]) при заложен размер за дефицита по държавния бюджет в ЗДБРБ за 2024 г. 8 032,4 млн. лева.

Бюджетно салдо по консолидираната фискална програма

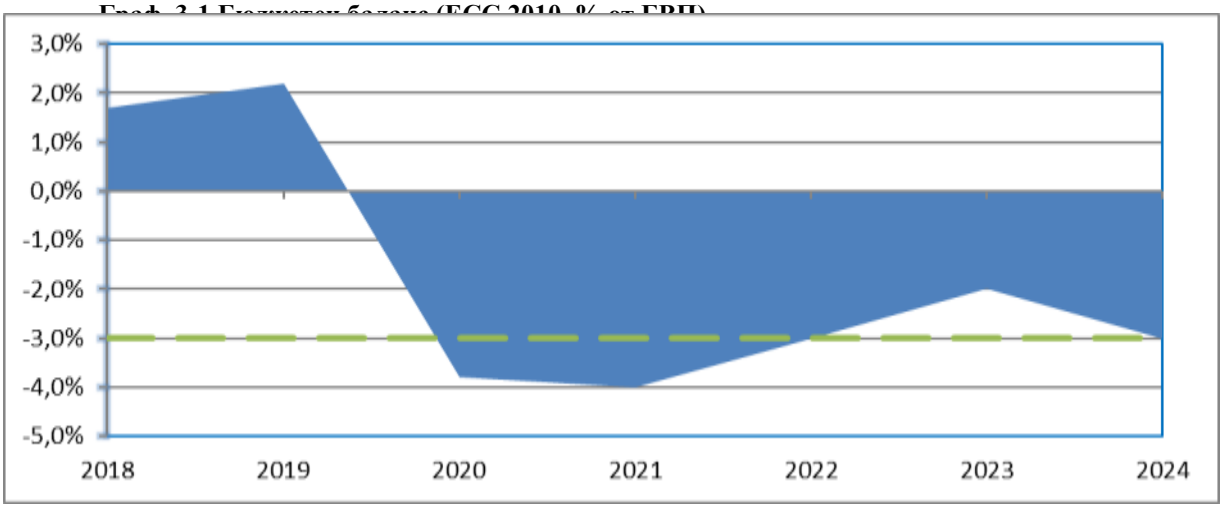
Салдото по консолидираната фискална програма на касова основа за 2024 г. е отрицателно в размер на 6 163,6 млн. лева. Отнесен към БВП, дефицитът по КФП за 2024 г. представлява 3,0 % от БВП. Индикативният размер на дефицита по КФП за 2024 г. в разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. възлиза на 6 219,3 млн. лв., което означава, че салдото по КФП за 2024 г. съответства на заложеното в програмата за годината.

Салдо на сектор „Държавно управление" въз основа на методологията на Европейската система от национални и регионални сметки (ЕСС 2010)

Салдото на сектор „Държавно управление" според Априлските нотификационни таблици за дефицита и дълга е в размер на 3,0 % от БВП, което е в рамките на референтната стойност за дефицита съгласно Пакта за стабилност и растеж. Салдото на сектор „Държавно управление" отговаря на целевата стойност в Конвергентната програма на Република България 2024-2027 г.

[4]Дефицитът като процент от БВП за 2024 г. е оценен на база на предварителни данни на НСИ за БВП по текущи цени за 2024 г. в размер на 202 861 млн. лв. Възможно е при публикуване на окончателните данни за БВП за 2024 г. от НСИ през месец октомври 2025 г. да настъпят промени.

Граф. 3.1 Бюджетен баланс (ESG 2010, % от БВП)



Източник: Евростат

На база на публикуваните в края на април данни на Евростат за дефицита и дълга на държавите членки през 2024 г. се отчита подобрение по отношение на осреднените стойности за дефицита и дълга на държавите от ЕС. Осреднената стойност на дефицита за държавите членки на ЕС за 2024 г. се равнява на 3,2 % от БВП при отчетен дефицит в размер на 3,5 % от БВП за 2023 г. За страните от еврозоната осреднената стойност на дефицита на сектор „Държавно управление“ за 2024 г. възлиза на 3,1 % от БВП при 3,5 % от БВП дефицит за 2023 г.

По отношение на дълга, България е втора след Естония с най-нисък дълг на сектор „Държавно управление“ в ЕС за 2024 г. – 24,1 % от БВП. Дванадесет държави членки надвишават референтната стойност от 60 % от БВП в Пакта за стабилност и растеж, като средно за ЕС относителният дял на показателя дълг спрямо БВП остава близко до отчетеното ниво за 2023 г. - 81,0 % от БВП.

Фискален резерв

Фискалният резерв[5] към 31.12.2024 г. е 11 865,3 млн. лв., в т. ч. 9 585,9 млн. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 2 279,4 млн. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други. Фискалният резерв към края на годината е над определения в чл. 67 от ЗДБРБ за 2024 г. минимален размер от 4,5 млрд. лева.

Нетни постъпления от ЕС

Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФМДР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за 2024 г. е 5 160,5 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 31.12.2024 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 3 568,3 млн. лв. В разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. общият размер на касовите постъпления от ЕС е 8 880,3 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС в разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 6 609,3 млн. лева.

Размер на държавния дълг

Заложените в ЗДБРБ за 2024 г. ограничители по отношение на държавния дълг са спазени. В номинално изражение държавният дълг към края на 2024 г. възлиза на 47,4 млрд.

[5] В съответствие с § 1, т. 41 от Допълнителните разпоредби от Закона за публичните финанси

лв. (23,4 % от прогнозния БВП), или под прага на предвиденото в ЗДБРБ за 2024 г. дългово ограничение от 48,0 млрд. лв., съгласно чл. 68 от ЗДБРБ за 2024 г.

Основни показатели за сектор „Държавно управление“ за 2024 г.

Съпоставено със заложеното целево ниво на дефицита на сектор „Държавно управление“ в доклада към Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2027 г. в размер на 2,9 % от прогнозния БВП, данните от априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България отчитат влошаване с 0,1 пр. п., но дефицитът остава в рамките на референтната стойност от 3 на сто от БВП, съгласно Пакта за стабилност и растеж.

Основни показатели за сектор „Държавно управление“	ЕСС 2010	2024 (млн. лв.)	2024 % от БВП
Общо приходи	**TR**	**74 513,0**	**36,7%**
Общо разходи	**TE**	**80 671,2**	**39,8%**
Нето предоставени/ получени заеми	**EDP B.9=TR-TE**	**-6 158,2**	**-3,0%**
Лихвени разходи	D.41	1 089,4	0,5%
Първичен баланс	**PB=B.9+D.41**	**-5 068,8**	**-2,5%**
Данъци върху производството и вноса	D.2	29 997,0	14,8%
Текущи данъци върху доходите, богатството и т.н.	D.5	13 482,6	6,6%
Данъци върху капитала	D.91	645,2	0,3%
Социално-осигурителни вноски	D.61	18 159,3	9,0%
Доход от собственост	D.4	2 291,7	1,1%
Други		9 937,3	4,9%
Общо приходи	**TR**	**74 513,0**	**36,7%**
Компенсация на наетите лица	D.1	23 149,7	11,4%
Междинно потребление	P.2	9 186,8	4,5%
Общо социални трансфери	D.6	31 876,1	15,7%
Социални трансфери в натура	D.63	5 655,2	2,8%
Социални трансфери без тези в натура	D.62	26 220,9	12,9%
Лихвени разходи	D.41	1 089,4	0,5%
Субсидии	D.3	4 376,9	2,2%
Бруто образуване на основен капитал	P.51	6 007,8	3,0%
Капиталови трансфери	D.9	2 486,5	1,2%
Други		2 498,1	1,2%
Общо разходи	**TE**	**80 671,2**	**39,8%**

Източник: НСИ

Общите приходи за 2024 г. като относителен дял от БВП са в размер на 36,7 %, което е близко до равнището през 2023 г. Отчита се минимално свиване (с 0,1 пр. п.) поради базов ефект в 2023 г. от по-високите текущи и капиталови трансфери от ЕС, свързан с обстоятелството, че 2023 г. бе последната допустима за извършване на разходи година по Оперативните програми от предишния програмен период (2014–2020). Това съответно доведе до по-високи от обичайните разходи през 2023 г. по програмите и фондовете на ЕС, съответно по-високи текущи и капиталови трансфери от ЕС. За свиването на текущите приходи принос имат и по-ниските приходи от дивидент през 2024 г. поради внесен междинен дивидент от някои държавни предприятия през 2023 г. При повечето от останалите елементи на приходите се отчита нарастване или запазване на относителния им дял в БВП.

Данъците върху производството и вноса са в размер на 14,8 % от БВП през 2024 г., което е увеличение с 0,2 пр. п. (3,0 млрд. лв.) спрямо предходната година. Добро е изпълнението на приходите при ДДС, като при постъпленията от ДДС при сделки в страната

и вътреобщностно придобиване се наблюдава стабилен ръст (вкл. и поради отпадането на някои преференциални режими на облагане), докато при постъпленията от ДДС при внос има известно забавяне, дължащо се на спада в обемите и цените при някои суровини и енергоносители. При акцизите има нарастване на приходите в резултат от възстановяването при потреблението на акцизни стоки, нарасналите ставки и разширения обем на облагани с акциз тютюневите изделия.

При текущите данъци върху доходите, богатството и др. се отчита нарастване както на относителния дял от БВП в сравнение с 2023 г. – с 0,3 пр. п. до 6,6 %, така и номинално – с 1,7 млрд. лв. Принос за повишените приходи имат основно данъкът върху доходите на физическите лица и корпоративните данъци. Основните причини за увеличените постъпления са регистрираните стабилни ръстове на възнагражденията както в частния, така и в обществения сектор.

Приходите от социални и здравноосигурителни вноски нарастват с 0,4 пр.п. до 9,0 % като дял от БВП спрямо 2023 г., а номиналният растеж е 2,4 млрд. лв. Основният фактор, който допринася за това, както и при ДДФЛ, е ръстът на доходите, вкл. на МРЗ, увеличението на минималните и на максималния осигурителни прагове.

При другите текущи приходи, където влизат доходите от собственост и другите текущи трансфери, се отчита намаление на приходите като дял от БВП с 0,9 пр. п. до 5,0 % от БВП спрямо предходната година. Това, от една страна, е резултат от намалението при текущите трансфери от ЕС, и от друга – на внесен от държав ните дружества през 2023 г. междинен дивидент за текущата финансова година, което съответно води до внасянето през 2024 г. на дивиденти в по-нисък размер.

Данъците върху капитала запазват относителния си дял в БВП – 0,3 %, непроменен през 2024 г. в сравнение с 2023 г.

Другите капиталови приходи (получените капиталови трансфери) запазват относителния си дял в БВП на 1,1 % спрямо предходната година. Тук се отразяват получените средства по линия на програмите и фондовете на ЕС и както вече бе посочено се наблюдава базов ефект през 2023 г.

Общите разходи на сектор „Държавно управление“ през 2024 г. са в размер на 39,8 % от БВП, което е с 1 пр. п. по-високо от отчетеното ниво през 2023 г. Нарастване като дял от БВП спрямо 2023 г. се наблюдава при компенсацията на наетите, социалните плащания и капиталовите трансфери, докато при бруто образуването на основен капитал, субсидиите, другите текущи разходи и при междинното потребление има намаление.

Разходите за компенсация на наетите лица имат увеличение като дял от БВП с 0,9 пр. п. до 11,4 % в сравнение с 2023 г. Основната причина за това е нарастването на възнагражденията в обществения сектор, в т.ч. от целогодишното действие на увеличението на възнагражденията в някои бюджетните организации, направено със ЗДБРБ за 2023 г. (приет юли 2023 г.), увеличението на минималната работна заплата, изпълнението на политиката за поддържане на заплатите на персонала в сектора на училищното образование на ниво 125% от средната работна заплата; увеличението на заплатите на преподавателите във висшите учебни заведения след промени в Закона за висшето образование; одобрени от Министерския съвет мерки за преодоляване на диспропорциите във възнагражденията в различните бюджетните сектори, които не бяха получили увеличение през предходните периоди и други.

При разходите за междинно потребление, където влизат основно разходите за издръжка, въпреки номиналното нарастване от 0,2 млрд. лв. относителният дял в БВП намалява с 0,3 пр. п. спрямо 2023 г. до 4,5 %.

Размерът на социалните трансфери като относителен дял от БВП нараства с 0,7 пр.п. до 15,7 %. При социалните трансфери в натура, където се отразяват плащанията към изпълнителите на медицинска помощ, делът на изразходваните средства в БВП се увеличава

с 0.2 пр. п. в сравнение с 2023 г. Това отразява нарастването на цените по някои клинични пътеки и увеличение на част от плащанията към останалите изпълнители на медицинска помощ, предвидени със Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2024. Другата категория социални трансфери, различни от тези в натура, отразяват извършените социални плащания за пенсии, помощи и обезщетения към домакинствата, като тук делът им в БВП нараства с 0,5 пр. п. За нарастването на разходите в групата основен принос има индексирането на пенсиите по „швейцарското правило“ (с 12 на сто от 01.07.2023 г. с целогодишно действие през 2024 г. и с 11 на сто от 1 юли 2024 г.), както и на изплатените на два пъти еднократни добавки към пенсиите на пенсионерите с пенсии под размера на линията на бедност през април и декември 2024 г. При разходите за социални трансфери и помощи за домакинствата се отчита увеличение на сумите по обезщетенията за временна неработоспособност поради общо заболяване поради отпадането на задължението за осигурителите да изплащат обезщетение на осигурените лица за третия работен ден от временната неработоспособност и поемането му от Националния осигурителен институт; увеличение на максималния дневен размер на обезщетенията за безработица; увеличение на помощите за хората с увреждания, които са свързани с линията на бедност; увеличение на помощите по линия на социалното подпомагане, вкл. на помощите за отопление; нарастване на семейните помощи за деца.

Разходите за субсидии остават номинално близки до отчетените за 2023 г. – спад с 0,1 млрд. лв., а делът им в БВП намалява с 0,3 пр. п. Основен фактор за намалението са намалените субсидии по програми за изплащане на компенсации на високите цени на ел. енергия на потребителите, закупуващи електричество извън регулирания пазар.

При бруто образуването на основен капитал намалението е с 0,8 пр. п. до 3,0 %, а при капиталовите трансфери има увеличение от 0,9 пр.п. до 1,2 % от БВП. Както вече бе посочено през 2023 г. се наблюдаваше нарастване на разходите по програмите и фондовете на ЕС, дължащ се на финализирането на проектите по предходния програмен период. През 2024 г. разходите по сметките за средства от ЕС са значително по-ниски поради етапа на изпълнение на проектите за програмния период 2021–2027, както и по-ниско от планираното усвояване на средствата от НПВУ.

През 2024 г. разходите за лихви нарастват с 0,2 млрд. лв., но запазват делът си в БВП непроменен спрямо 2023 г. – 0,5 %.

Съответствие на основните фискални параметри по КФП и параметрите за сектор „Държавно управление“ за 2024 г. с изискванията на фискалните правила в Закона за публичните финанси



Източник: МФ, Евростат, ЕК

Фискални правила по отношение на структурния дефицит на сектор „Държавно управление“

В съответствие с изискванията на чл. 23, ал. 2 от ЗПФ, средносрочната бюджетна цел за структурния баланс на сектор „Държавно управление“ е дефицит в размер до 1,0 % от БВП, като тази цел отчита сравнително ниския размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление”, както и ниските рискове пред дългосрочната устойчивост на публичните финанси. Според чл. 24 от ЗПФ неизпълнение на средносрочната бюджетна цел за структурния дефицит на годишна основа се допуска при извънредни обстоятелства. Поради кризата, породена от COVID-19, през 2020 г. бе активирана и по-късно удължена до 2023 г. включително общата клауза за дерогация (General escape clause), която позволи на държавите членки да се отклонят от стъпката за постигане на средносрочната бюджетна цел. До 2024 г. националното законодателство съответстваше на зададените от Пакта за стабилност и растеж правила. ***От 2024 г. в рамките на ЕС започна прилагането на нова рамка за фискално управление***, която не реферира към средносрочна бюджетна цел. Запазват се ограниченията за размера на дефицита на сектор Държавно управление и се въвеждат правила за целеви растеж на нетните първични разходи, финансирани на национално ниво. ***Първата целева година е 2025 г., а 2024 г. се разглежда като преходна.***

През 2024 г. структурното бюджетно салдо бе оценено на дефицит от 3,1 % от БВП. При отсъствие на еднократни мерки, фазата на икономическия цикъл се отрази в минимална допълнителна отрицателна корекция (0.1 пр.п.) на бюджетен баланс на сектор "Държавно управление" (3,0 % от БВП).

Фискално правило по отношение на дефицита на сектор „Държавно управление“

На база на данни от априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България салдото на сектор „Държавно управление“ за 2024 г. е дефицит в размер на 3,0 % от БВП. Отчетената стойност отговаря на заложената референтна стойност в чл. 25, ал. 2 на ЗПФ.

Фискално правило по отношение на ръста на бюджетните разходи– чл. 26, ал. 1 от ЗПФ

Оценката на съответствието с изискванията на Закона за публичните финанси (ЗПФ) по отношение на растежа на бюджетните разходи се базира на общата методология на Европейската комисия за т. нар. бенчмарк на разходите, при отчитането на разделението между финансираните с национални средства и със средства от ЕС публични инвестиции. Бенчмаркът на разходите се сравнява с нивото на потенциалния средносрочен растеж на БВП, изчислен от ЕК. ***След реформата на Пакта за стабилност изпълнението на бенчмарка на разходите вече не е показател, който се следи при оценката за спазване на фискалните правила в ЕС.***

На база направени изчисления от Министерството на финансите, изменението в реално изражение на разходния индикатор, използван за целите на фискалното управление в ЕС, се оценява на 6,8 % за 2024 г. Според изчисленията на ЕК нивото на референтния растеж се оценява средно на 2,2 % за периода 2024 – 2028 г.

Фискално правило по отношение на салдото по консолидираната фискална програма

Съгласно разпоредбите на чл. 27, ал. 4 от Закона за публичните финанси дефицитът по КФП на касова основа не може да надвишава 3,0 на сто от БВП. На база на годишните отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по КФП за 2024 г. е отрицателно (дефицит) в размер на 3,0 на сто от БВП. В този смисъл разпоредбата на чл. 27, ал. 4 е изпълнена.

Фискално правило по отношение на максималния размер на разходите по консолидираната фискална програма

Съгласно разпоредбите на чл. 28 от Закона за публичните финанси разходите по консолидираната фискална програма[6] не могат да надвишават референтната стойност от 40 на сто от БВП. На база на обобщените годишни отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет общите разходи (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) по КФП за 2024 г. представляват 36,7 на сто от БВП, което съответства на посочената разпоредба.

Фискално правило по отношение на номиналния размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“

През 2023 г. фискалното правило по чл. 29 от Закона за публичните финанси относно номиналния размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“, който към края на всяка година не може да надвишава 60 на сто от брутния вътрешен продукт е спазено, запазвайки нивото си далеч под горния праг на Маастрихтския критерий за конвергенция. По предварителни данни, съгласно априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга към края на 2024 г., стойността на индикатора, определящ степента на държавна задлъжнялост и един от основните критерии за конвергенция – показателят „консолидиран

[6] В обхвата на разходите не се включват разходите, извършвани от сметки за средства от Европейския съюз, както и по други международни програми и договори, които са с режим на сметки за средства от Европейския съюз съгласно чл. 8, ал. 4, от ЗПФ включително свързаното с тях национално съфинансиране.

дълг на сектор „Държавно управление“/БВП“ достига до ниво от 24.1 % (при 22,9 % през 2023 г.). На база на отчетените данни за показателя изискванията на чл. 29 от ЗПФ са изпълнени.

1.1 Програми за компенсиране на разходите на небитовите крайни клиенти на електрическа енергия и на операторите на електрическата и на електроразпределителните мрежи за закупуване на количествата електрическа енергия, потребена за технологични разходи

Със свое решение от 26 юли 2024 г. (ДВ, бр. 64 от 2024 г.) Народното събрание възложи на Министерския съвет в срок от 7 дни да приеме Програма за предоставяне на компенсации, свързани с цените на електрическата енергия на небитовите крайни клиенти съгласно чл. 36б, ал. 1, т. 4 от Закона за енергетиката, за периода от 1 юли 2024 г. до 31 декември 2024 г. В Решението на Народното събрание бе фиксиран и нов по-нисък от прилагания праг за изплащане на компенсации, като средномесечната цена на БНЕБ за сегмента „ден напред“, над която се изплащат компенсации бе променена от 200 лева MWh на 180 лева на MWh.

Към 31.12.2024 г. МС е одобрил (приел) програми с общ индикативен бюджет (ИБ) 877 млн. лв., в т.ч. с РМС № 294 от 23.04.2024 г. (изменено с РМС № 481 от 2024 г.) Програма за компенсиране на разходи на крайни клиенти за електрическа енергия за периода от 01.01.2024 г. до 31.12.2024 г. (50 млн. лв. ИБ), с РМС № 489 от 2024 г. (изменено с РМС № 542 от2024 г.) Програма за предоставяне на компенсации за предприятия, нагнетили природен газ в подземното газово хранилище (ПГХ) „Чирен“ в периода от 1 май 2022 г. до 11 октомври 2022 г. (278 млн. лв. ИБ) и с РМС № 546 от 2024 г. (изменено с РМС № 654 от 2024 г.) Програма за компенсиране на разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия за периода от 1 юли 2024 г. до 31 декември 2024 г. (549 млн. лв. ИБ).

През отчетния период са изплатени общо 771,8 млн. лв., от които 343,1 млн. лв. от сметката за чужди средства и 428,7 млн. лв. (без отразено намаление с 10,1 млн. лв. възстановени разходи за компенсации от ОП) от постъпилите през 2024 г. приходи за тази цел. Изплатените разходи по програми са, както следва:

- 0,1 млн. лв. по одобрената с РМС № 688 от 2023 г. Програма за компенсиране на разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия и на операторите на електропреносната и на електроразпределителните мрежи за закупуване на количествата електрическа енергия, потребена за технологични разходи за периода от 1 септември 2023 г. до 31 декември 2023 г.;
- 1,6 млн. лв. по одобрената с РМС 294 от 2024 г. (изменена с РМС № 481 от 2024 г.) Програма за компенсиране на разходи на крайни клиенти за електрическа енергия за периода от 1 януари 2024 г. до 31 декември 2024 г.;
- 228,6 млн. лв. по одобрената с РМС № 489 от 2024 г. (изменена с РМС № 542 от 2024 г.) Програма за предоставяне на компенсации за предприятия, нагнетили природен газ в подземното газово хранилище (ПГХ) „Чирен“ в периода от 1 май 2022 г. до 11 октомври 2022 г.;
- 541,5 млн. лв. по одобрената с РМС № 546 от 2024 г. (актуализирана с РМС № 654 от 2024 г.) Програма за компенсиране на разходите на крайни клиенти за електрическа енергия от 01.07.2024 г. до 31.12.2024 г.

1.2 Информация за разходите за хуманитарна помощ, както и за справяне с последствията във връзка с военните действия в Украйна

Отчетените от ПРБ и общините разходи за 2024 г. за финансиране на хуманитарната помощ, както и за справяне с последствията във връзка с военните действия в Украйна са в размер на 757,2 млн. лв., от които 737,7 млн. лв. за сметка на националния бюджет и 19,5

млн. лв. за сметка на средства от ЕС. От средствата по националния бюджет 45,9 млн. лв. за сметка одобрени средства по реда на чл. 105 от ЗДБРБ за 2024 г. Изразходвани от общините средствата са в размер на 1,0 млн. лв.

Програми за хуманитарна помощ за лица, търсещи временна закрила

Извършените праз 2024 г. разходи за хуманитарна помощ и за справяне с последствията от военните действия в Украйна по „Програма за хуманитарно подпомагане на разселени лица от Украйна с предоставена временна закрила в Република България“ възлизат на 23,8 млн. лв. като от тях: с ПМС № 22/ 2024 г. са одобрени допълнителни разходи по бюджета на Министерството на туризма (МТ) за 2024 г. общо в размер на 6,1 млн. лв.; с ПМС № 209/ 2024 г. са одобрени допълнителни разходи по бюджета на МТ за 2024 г. в размер на 9,3 млн. лв.; с ПМС№ 297/ 2024 г. са одобрени допълнителни разходи по бюджета на МТ за 2024 г. в размер на 4,3 млн. лв. и с ПМС № 418/ 2024 г. са одобрени допълнителни разходи по бюджета на МТ за 2024 г. в размер на 4,1 млн. лева.

Помощ в подкрепа на ликвидността на земеделски стопани за преодоляване на негативното икономическо въздействие на руската агресия срещу Украйна

Изплатените през 2024 г. средства от ДФ „Земеделие“ по схема на държавна помощ „Помощ в подкрепа на ликвидността на земеделски стопани за преодоляване на негативното икономическо въздействие на руската агресия срещу Украйна“ през 2023 г. и по схеми на държавна помощ „Помощ в подкрепа на ликвидността на земеделски стопани за преодоляване на негативното икономическо въздействие на руската агресия срещу Украйна“ и „Помощ в подкрепа на ликвидността на земеделски стопани, производители на зърнени и маслодайни култури, за преодоляване на негативното икономическо въздействие на руската агресия срещу Украйна“ за 2024 г., разработени при спазване на правилата Временната рамка за мерки за държавна помощ при кризи в подкрепа на икономиката след агресията на Русия срещу Украйна, са в общ размер на 653,1 млн. лв., в т.ч.:

-по схема на държавна помощ „Помощ в подкрепа на ликвидността на земеделски стопани за преодоляване на негативното икономическо въздействие на руската агресия срещу Украйна“ през 2023 г. – 0,02 млн. лв. Средствата са одобрени с Решение на Управителния съвет на ДФЗ (Протокол № 224 от 17.01.2024 г.) и представляват неразплатени средства от предходна година, в т.ч. спрени плащания поради неприключили проверки и изплащане на средства на бенефициери с върнати суми поради закрити сметки.

-по схеми на държавна помощ „Помощ в подкрепа на ликвидността на земеделски стопани за преодоляване на негативното икономическо въздействие на руската агресия срещу Украйна“ и „Помощ в подкрепа на ликвидността на земеделски стопани, производители на зърнени и маслодайни култури, за преодоляване на негативното икономическо въздействие на руската агресия срещу Украйна“ за 2024 г. – 653,1 лв. Средствата са одобрени с ПМС № 153/ 2024 г., ПМС № 340/ 2024 г., ПМС № 407/ 2024 и решения на Управителния съвет на ДФЗ (Протокол № 228 от 07.05.2024 г., № 229 от 16.05.2024 г., № 235 от 07.10.2024 г. и № 236 от 26.11.2024).

Държавна помощ за стабилизиране на транспортния отрасъл във връзка с преодоляване на последиците от войната в Украйна

С ПМС № 30/ 2024 г. и РМС 127/23.02.2024 г. са одобрени 50,0 млн. лв. по бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройството за изпълнение на Схема за държавна помощ „Помощ в подкрепа на разходи за стабилизиране на транспортния отрасъл в Република България“.

В областта на социалната закрила - в рамките на действащата нормативна уредба в областта на системата на социалното подпомагане, пристигащите в страната лица със

статут на временна закрила, за които след оценка на всеки конкретен случай се констатира, че се нуждаят от подкрепа за задоволяване на основните жизнени потребности, имат право на социални помощи и защита, в т. ч. и хора с увреждания. Наред с това, пристигащите от Украйна имат право да работят у нас без разрешение за достъп до пазара на труда, както и да ползват облекчени процедури за достъп до българския пазар на труда.

За 2024 г. са отчетени общо 0,165 млн. лв. социални разходи, от които:

- сумата от 0,141 хил. лв. за отпуснати еднократни помощи по реда на чл. 16 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (ППЗСП) на разселени от Украйна лица с предоставена временна закрила, до петкратния размер на гарантирания минимален доход (до 375 лв.). За 2024 г. са изплатени еднократни помощи на 377 лица с предоставена временна закрила.

- сумата в размер на 0,024 млн. лв. е изплатена за отпуснати месечни помощи по реда на чл. 9 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (ППЗСП) на разселени от Украйна лица или семейства, чийто доход за предходния месец е по-нисък от определения диференциран доход.

Средствата за сметка на ЕС са изразходване от разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“, като 18,8 млн. лв. от общо използваните средства в размер на 19,5 млн. лв. са по Мярка 5.3 „Мерки за предлагане на пазара“, чл. 68, параграф 3 от Регламент (ЕС) 508/2014 изменен с Регламент (ЕС) 2022/1278 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2022 година по отношение на специални мерки за смекчаване на последиците от агресивната война на Русия срещу Украйна върху риболовните дейности и за ограничаване на въздействието от сътресението на пазара, причинено от тази агресивна война, върху веригата на доставки на продукти от риболов и аквакултури.

Средства в размер на 6,0 млн. лв. по бюджета на НЗОК са изразходвани за покриване на здравноосигурителните вноски на лицата с предоставена временна закрила.

Отчетените ведомствени разходи от Министерство на здравеопазването за хуманитарна помощ, както и за справяне с последствията във връзка с военните действия в Украйна към 31.12.2024 г. са в размер на 0,4 млн. лв., от които: 0,3 млн. лв. предоставени средства за финансиране на дейности на БЧК, във връзка със засиления миграционен натиск на граждани на Украйна, за финансиране на разходи за лица, търсещи временна закрила в Република България, съгласно ПМС № 40/07.03.2024 г. и 0,1 млн. лв. разходи за украински граждани, получили специална закрила, настанени в Общежитието на „Национален център по обществено здраве и анализи“.

Към 31.12.2024 г. Министерство на земеделието и храните е извършило разходи в размер на 0,7 млн. лв. във връзка с Решение № 317 от 20.05.2022 г. на Министерски съвет за приемане на програма за хуманитарно подпомагане на разселени лица от Украйна с предоставена временна закрила в Република България. Посочените суми са отчетени от Почивна база „Морско утро“ – Китен.

1.3 Изпълнение на основните дискреционни мерки за 2024 г.

Дискреционни приходни мерки, изменение спрямо предходната година, млн. лв.

Приходни мерки – годишен ефект	План	Отчет
Приходи от осигурителни вноски от увеличение на максималния осигурителен доход	302,5	432,0
Пакет от мерки за повишаване на събираемостта на приходите от ДДС и корпоративен данък	740,0	740,0
Ефект върху приходите от ДДС и акцизи в резултат на повишаване на акцизната ставка на цигарите, на пури и пурети, на тютюн за пушене, на нагреваемо тютюнево изделие, на течността за електронна цигара (от 01.03.2023 г.), независимо дали съдържат никотин, на заместители на тютюна, съдържащи никотин (от 01.08.2023 г.), в т.ч. и за нагреваемо изделие със съдържание, различно от тютюн (в сила от 01.01.2024 г.)	141,0	244,8
Повишаване на максималния осигурителен доход съгласно приетия механизъм съответно на 3750 лева за 2024 г.		-13,5
Отпадане на намалената ставка от 9% на ДДС за доставката на обща туристическа услуга и на услуги за използване на спортни съоръжения (от 01.07.2024 г.) и удължаване срока на действие на намалената ставка от 9% на ДДС за доставките на ресторантьорски и кетъринг услуги (до 31.12.2024 г.)	5,0	7,7
Намалена ставка на 9% на ДДС за централно отопление и за природен газ (до 30.06.2023 г.)	189,8	26,5
Намалена ставка на 0% на ДДС за хляба и брашно (до 30.06.2024 г.)	32,4	0,0
Въвеждане на национален допълнителен данък (domestic top-up tax) в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета за осигуряване на глобално минимално ниво на данъчно облагане за групите на мултинационалните предприятия (MNE) и големите местни групи в Съюза (в сила от 01.01.2024 г.)	220,0	400,0
Ефект от акцизи и ДДС от освобождаване от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечнения нефтен газ (LPG), в т.ч. от промяна на срока на прилагане (до 31.07.2023 г.)	90,1	128,5
Държавна помощ за регионално развитие - данъчно облекчение за корпоративния данък (съгласно чл. 184 във връзка с чл. 189 от ЗКПО)		-9,7
Законодателни изменения в областта на хазарта, свързани с облагането на този вид дейности (от 01.01.2024 г.)	75,0	40,0
Приходи от оперирането на ТОЛ системата	23,2	21,0
Увеличен праг на условието за оборот при прилагане на патентен данък (от 50 на 100 хил. лв.) и въвеждане на патентен данък за юридическите лица, осъществяващи дейност като заведения за хранене и развлечения	1,0	-15,0
Въвеждане на нормативно признати разходи по ЗДДФЛ - приспадане на 10 на сто нормативно признати разходи при определяне на облагаемия доход от продажба или замяна на финансови активи, в т.ч. и виртуални валути, както и от търговия с чуждестранна валута (от 01.01.2024 г.)	-8,0	-8,0
Освобождаване от облагане на доходи (от отпадъци) по ЗДДФЛ - от продажба или замяна на движимо имущество, предадено на лица, които имат право да извършват събиране, транспортиране, оползотворяване или обезвреждане на отпадъци в съответствие със Закона за управление на отпадъците (от 01.01.2024 г.)	-9,5	-9,5
Отпадане на задължението за осигурителите да изплащат обезщетение на осигурените лица за третия работен ден от временната неработоспособност (от 01.01.2024 г.)	-15,0	-15,0
Временна солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 година за спешна намеса за справяне с високите цени на	-375,9	-217,0

енергията от дружества в дейности добив на нефт, природен газ и въглища и нефтопреработване		
Изменение на параметрите на политиката по дивидентите	-482,5	-434,1
Програми за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ	-982,8	128,4
Ефект върху приходите от ДДС при внос от приемането на Закон за контрол по прилагане на ограничителните мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна от отмяната на дерогацията по закона, считано от 2024 г.		50,0

Със ЗДБРБ 2024 г. (обн. ДВ бр.108 от 30.12.2023) бяха приети промени в областта на данъчната политика за въвеждането на мерки за повишаване на събираемостта на данъците и за оптимизиране на бюджетните приходи. С приетите изменения в данъчните закони в края на 2023 г., както и със ЗИД на Закона за хазарта (обн. ДВ, бр. 42 от 14.5.2024 г.) беше удължен срокът на действие на някои от антикризисните мерки. По отношение на планираните за 2024 г. дискреционни политики в приходите, включени в АСБП за периода 2024-2026 г., одобрена с РМС № 830 от 2023 г. (РМС № 16 от 12 януари 2024 г.) следва да се посочи, че предвид приетите изменения в областта на данъчната политика и отчетените ефекти за предходната година, са направени актуализации в оценките на някои мерки с влияние върху бюджета без да е налице промяна в броя на приходните дискреционни мерки, а именно:

- удълженото действие на срока на прилагане на нулевата ставка на ДДС за доставки на хляб и брашно с място на изпълнение на територията на страната, при внос и при облагаеми вътреобщностни придобивания до 31.12.2024 г. (ЗИД на Закона за хазарта, обн. ДВ, бр. 42 от 14.5.2024 г.- преди 30.06.2024 г.) води до отпадане на очаквания положителен инкрементален ефект от 32,4 млн. лв. в АСБП 2024-2026 г., (РМС № 16 от 12 януари 2024 г.). В резултат на това инкременталния ефект от мярката за приходите от ДДС е нула за 2024 г.;
- прогнозният положителен ефект от изтичане действието (до 01.07.2023 г) на мярка *Намалена ставка на ДДС от 9% за доставки на природен газ и централно отопление с място на изпълнение на територията на страната, при внос и при облагаеми вътреобщностни придобивания* за 2024 г. е променен предвид отчетената информация по мярката за 2023 г., както и в резултат на прецизиране методиката за количествена оценка на ефекта по мярката в този период. Новата оценка на инкременталния ефект от мярката е за допълнителни приходи от 26,5 млн. лв.;
- при планиране на ефекта от предложената мярка *Данъчно облекчение за корпоративния данък съгласно чл. 184 във връзка с чл. 189 от ЗКПО, представляващо държавна помощ за регионално развитие*, е предвидено, че мярката ще действа от началото на 2023 г. и еднократният ефект ще бъде отразен в първата година на действие. В средата на 2023 г. е получено положително решение на Европейската комисия за прилагане на държавна помощ по чл. 189 от ЗКПО под формата на нова схема „Държавна помощ SA.104266 (2022/N). Регламентираните в тази връзка нормативни срокове за ползване на държавната помощ и малкия брой на ползватели спрямо предходни години предопределят по-ниското равнище на отчетения отрицателен ефект по схемата за регионална помощ през 2023 г. и пренасянето му в 2024 година. Предвид това, инкременталния ефект от мярката е оценен на по-малко приходи от корпоративен данък в размер на 9,7 млн. лв. за 2024 г.;
- за ефект върху приходите от ДДС при внос от приемането на Закон за контрол по прилагане на ограничителните мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна, е предвиден нулев инкрементален ефект за 2024 г., която е втора година с бюджетен ефект от мярката. По предварителния отчет за 2024 г., отчетеният положителен ефект е в резултат на отчетения ръст на внесените количества стоки предвид отмяната на дерогацията за внос на руски суров петрол и стоки от тарифна позиция 2710 (Нефтени масла или масла от битуминозни минерали) по Закона, считано от 01.03.2024 г.

Разликата е вследствие на промените в Закона за контрол по прилагане на ограничителните мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна, както и на динамиката в икономическата активност на засегнатите от промените лица. Оценението ефект е в размер на 50,0 млн. лв. повече приходи от ДДС за 2024 г.;

- в предварителния отчет за ефектите от дискреционните мерки е отразен актуализиран допълнителен ефект от отпадането на намалената ставка от 9 % на ДДС за доставката на туристически услуги и на услуга за използване на спортни съоръжения след 30.06.2024 г., както и от удължаване действието на намалената ставка за доставки на ресторантьорски и кетъринг услуги до 31.12.2024 г. Разликата между планираната и отчетна стойност се дължи на актуализация в оценката на въздействие в съответствие с отчетените окончателни ефекти по мерките за 2023 година. В резултат на това инкременталния ефект от мярката е оценен на допълнително приходи от 7,7 млн. лв.;
- в предварителния отчет за 2024 г. е отразен положителният ефект върху приходите от акцизи и ДДС във връзка със съкращаване срока на действие от 01.07.2025 г. на 31.07.2023 г. на мярката за освобождаване от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечнения нефтен газ (LPG). Разликата между планираната и отчетна стойност се дължи на актуализация в оценката на въздействие вследствие на отчетения окончателен ефект по мярката за 2023 година. В резултат на това инкременталният ефект е оценен на допълнително приходи от акцизи и ДДС в размер на 128,5 млн. лв.;
- негативният ефект върху държавния бюджет от прекратяване действието на *Временната солидарна вноска за внасяне на генерирани свръхпечалби от дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза, извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването* е актуализиран в резултат на промяна в оценката на мярката при окончателното отчитане на информацията за 2023 г. Оценката на ефекта от прилагането на временната мярка е формирана на база отчетна информация за направените плащания за съответната година от страна на предприятията извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването за генерираните свръхпечалби съгласно чл. 14 от Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията. През 2024 г. тази мярка прекратява действието си, поради което нейният инкрементален ефект е отразен с отрицателна стойност от 217,0 млн. лв.;
- въведеното поетапно *повишаване на акцизната ставка на тютюна и тютюневите изделия* води до повишение на приходите от акцизи и ДДС за 2024 г. Мярката включва повишаване на акцизната ставка на цигарите, на пури и пурети, на тютюн за пушене, на нагреваемо тютюнево изделие, на течността за електронна цигара, независимо дали съдържа никотин (въведени от 01.03.2023 г. и от 01.08.2023 г.), на заместителите на тютюна, съдържащи никотин (от 01.08.2023 г.) и на нагреваемите изделия със съдържание, различно от тютюн (от 01.01.2024 г.), в съответствие с приетия график за увеличаване на акцизните ставки за тютюна и тютюневите изделия, включително от 01.01.2024 година. Положителната оценка от действието на тази мярка е актуализирана въз основа на предварителна отчетна информация за платения акциз и потреблението на акцизните стоки от тази група продукти. Предвид това инкременталният ефект от мярката е оценен на повече приходи от акциз и ДДС в размер на 244,8 млн. лв. за 2024 г.;
- в сила от 01.01.2024 г. в страната е въведен национален допълнителен данък (domestic top-up tax) в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета от 14 декември 2022 г. за осигуряване на глобално минимално ниво на данъчно облагане за групите на мултинационалните предприятия (МГП) и големите местни групи в Съюза, съгласно който съставните образувания на една многонационална група предприятия, които се намират в Република България, или на голяма национална група предприятия, подлежат на облагане с национален допълнителен данък. Оценките на ефекта се базират на среднопретеглената

стойност на потенциалния дължим данък за последните три години за предприятията, които потенциално биха попаднали в обхвата за облагане с въведения данък върху печалбите на групи мултинационални компании, въз основа на анализ на обобщени данни от годишните данъчни декларации, предоставени от НАП, при прилагане на редица допускания. Потенциалният ефект от прилагането на националния допълнителен данък в предварителния отчет за 2024 г. е оценена на допълнителни приходи на начислена основа от 400,0 млн. лв. Проявлението на касовия ефект се очаква през 2026 година;

- актуализиран е ефектът от законодателните изменения в областта на хазарта, свързани с облагането на този вид дейности (в сила от 01.01.2024 г.) спрямо планирания такъв, като инкрементalният ефект от мярката, по предварителни отчетни данни е оценен на допълнително приходи в размер на 40,0 млн. лева.
- на база предварителните отчетни данни е направена актуализация и на ефекта върху бюджета от въведения акцизен календар в Закона за акцизите и данъчните складове.

Отчетеният ефект от повишението на максималния осигурителен доход е намаление на данъчните приходи с 13,5 млн. лева.

Пакетът от мерки за повишаване на събираемостта на приходите от ДДС и корпоративен данък е довел до повишение на данъчните приходи със 740,0 млн. лева.

Въвеждането на 10 на сто нормативно признати разходи при определяне на облагаемия доход от продажба или замяна на финансови активи, както и от търговия с чуждестранна валута води до 8,0 млн. лв. по-малко данъчни проходи.

Освобождаването от облагане на доходи от отпадъци по ЗДДФЛ е с отрицателен ефект върху приходите от данъка в размер на 9,5 млн. лева.

Увеличеният праг на условието за оборот при прилагане на патентен данък (от 50 на 100 хил. лв.) е довел до по-ниски данъчни приходи с 15,0 млн. лв. Приетото законодателно изменение за включване в обхвата на патентния данък на юридическите лица, осъществяващи дейност като заведения за хранене и развлечения с цел изсветляване на целия сектор на заведенията за хранене и развлечения, изисква получаване на решение от ЕК дали мярката е държавна помощ, каквото до момента не е получено. Предвид това, действието на тази мярка се предвижда да започне от началото на 2026 г., във връзка с което очакваният ефект от тази мярка за 2024 г. е нула.

Поради преизпълнение на постъпилите приходи от дивидент за държавата към 31 декември 2024 г. отчетеното понижение в сравнение с предходната година е по-малко от очакваното в АСБП 2024-2026 г. и възлиза на (-434,1) млн. лв.

Значителен бюджетен ефект върху приходите от осигуровки беше предвиден от увеличението на максималния осигурителен доход (МОД) от 1 януари 2024 г. на 3 750 лв. Планираните с АСБП 2024-2026 г. допълнителни приходи от здравноосигурителни и пенсионноосигурителни вноски в резултат на повишения МОД са в размер на 302,5 млн. лв. за 2024 г. Отчетените през 2024 г. приходи от осигурителни вноски от увеличението на МОД са в размер на 432,0 млн. лв.

Мярката „Приходи от оперирането на ТОЛ системата“ оказва значително влияние върху приходната част на държавния бюджет, като генерира допълнителни постъпления чрез таксуване на тежкотоварните и лекотоварните превозни средства за ползване на републиканската пътна мрежа. През 2024 г. ефектът от мярката е 21 млн. лв., което основно се дължи на увеличен трафик, свързан с икономически растеж и сезонни фактори, които водят до по-голямо използване на републиканската пътна мрежа, както и на мерки за подобрена събираемост през годината, за която се дължат таксите.

Отпадането на задължението за осигурителите да изплащат обезщетение на осигурените лица за третия работен ден от временната нетрудоспособност, считано от 01.01.2024 г. в съответствие с прогнозата доведе през 2024 г. до спад в приходите от 15,0 млн. лева.

Планираните приходи от мерките и програмите в областта на енергетиката за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ през 2024 г. се увеличават със 128,4 млн. лв. до 761,4 млн. лева.

Дискреционни разходни мерки, изменение спрямо предходната година, млн. лв.

Разходни мерки – годишен ефект	План	Отчет
Увеличение на размера на т. нар. „вдовишки добавки“ към пенсиите - от 26,5% на 30% от пенсията на починалия съпруг (от 01.07.2024 г.)	104,8	103,9
Увеличение на броя на новоотпуснатите пенсии при зачитането за действителен стаж на периодите на наборна или мирновременна алтернативна служба и на периодите на претърпяна репресия за право на пенсия (от 01.01.2023 г.)	85,0	65,6
Увеличение на разходите за осигурителни вноски поради покачването на максималния осигурителен доход	35,9	32,1
Отпадане на задължението за осигурителите да изплащат обезщетение на осигурените лица за третия работен ден от временната неработоспособност (от 01.01.2024 г.)	77,0	118,5
Разходи за оперирane на ТОЛ системата	23,2	23,2
Ефект от увеличение на размерите на месечните помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане	40,6	46,0
Ефект от промени по ЗСПД във връзка с въведена еднократна помощ за учениците от 2,3 и 4 клас без доходен тест	23,4	22,4
Ефект от увеличение на размерите на еднократните помощи при бременност и при раждане	12,5	6,2
Увеличаване на размера на паричното обезщетение за отглеждане на малко дете до 2-годишна възраст от 650 лв. на 710 лв. (01.04.2022 г.) и от 710 на 780 лв. (от 01.01.2023 г.)	0,1	0,1
Увеличение на минималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица (от 01.04.2022 г.)	-1,3	-1,3
Увеличение на максималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица (от 01.04.2022 г.)	28,7	16,5
Здравно осигуряване за сметка на държавния бюджет на разселени лица от Украйна (от 24.02.2022 г.)	-5,0	1,3
Програми за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ	-982,8	128,4

Увеличението на размера на добавките към пенсиите по чл. 84 от КСО (т. нар. „вдовишки добавки“) от 26,5 % на 30 % от пенсията на починалия съпруг, считано от 1 юли 2024 г., беше предвидено да доведе до допълнителни годишни разходи в размер на 104, 8 млн. лв. за 2024 г. Отчетеният ефект върху разходите е 103,9 млн. лева.

Планираният ефект върху разходите от увеличението на броя на новоотпуснатите пенсии при зачитане на действителен стаж на периодите на наборна или мирновременна алтернативна служба и на периодите на претърпяна репресия за право на пенсия по чл. 68, ал. 3 и ал. 74 от КСО, в сила от 1 януари 2023 г., се очакваше да доведе до нарастване на разходите с 85,0 млн. лв. за 2024 г. Отчетеният ефект е 65,6 млн. лв. увеличение на разходите през 2024 г.

Увеличението на максималния осигурителен доход за 2024 г. на 3 750 лв. от 1 януари 2024 г. беше свързан с планирани допълнителни разходи за осигуровки в размер на 35,9 млн. лв. Отчетеният ефект от увеличението на максималния осигурителен доход до 3 750 лв. от 1 януари 2024 г. е в размер на 32,1 млн. лева.

С отпадането на задължението за осигурителите да изплащат обезщетение на осигурените лица за третия ден от временната нетрудоспособност, влязло в сила от 01.01.2024 г., беше очаквано да се генерира допълнително увеличение на разходите със 77,0 млн. лв. през 2024 г. Отчетеният ефект е 118,5 млн. лв. увеличение на разходите през 2024 г.

Допълнителните разходи, свързани с оперирането на ТОЛ системата, бяха разчетени да са в размер на 23,2 млн. лв. през 2024 г. Отчетеният ефект е в същия размер.

Ефектът от увеличението на размерите на месечните помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане по чл. 8д от Закона за семейните помощи беше разчетен на 40,6 млн. лв. допълнителни разходи за 2024 г. Отчетеният ефект е 46,0 млн. лв. увеличение на разходите през 2024 г. или с 5,4 млн. лв. повече спрямо предвидените.

Въведената през 2023 г. еднократна помощ за учениците от 2, 3 и 4 клас без доходен тест беше прогнозирана да доведе до допълнителни разходи от 23,4 млн. лв. през 2024 г. Отчетеният ефект е 22,4 млн. лв. увеличение на разходите през 2024 г.

Предвиденият ефект от увеличението на размерите на еднократните помощи при бременност по чл. 5а, ал. 1 и при раждане по чл. 6, ал. 1 от Закона за семейните помощи за деца през 2024 г. е увеличение на разходите с 12,5 млн. лв. Отчетеният ефект е 6,2 млн. лв. увеличение на разходите през 2024 г.

Увеличаването на размера на паричното обезщетение за отглеждане на малко дете до 2-годишна възраст от 650 лв. на 710 лв., считано от 1 април 2022 г. и от 710 на 780 лв. от януари 2023 г., беше разчетено за 2024 г. с допълнителни 1,2 млн. лв. Отчетеният ефект за 2024 г. по тази разходна мярка е в същия размер.

Ефектът от увеличението на минималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица (от 1.04.2022 г.) беше прогнозиран на (-1,3) млн. лв., като за 2024 г. е отчетен в същия размер.

Ефектът от увеличението на максималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица (от 1.04.2022 г.) беше прогнозиран в размер на 28,7 млн. лв., а отчетът за 2024 г. на тази разходна мярка възлиза на 16,5 млн. лв.

Разходите за разширяване на обхвата на лицата, осигурявани за сметка на държавния бюджет за предоставяне на временна закрила на разселени лица от Украйна, възлизат на 1,3 млн. лв. за 2024 г.

13. Разходите по програмите за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ се очакваше да намалеят с 982,8 млн. лв. през 2024 г. Отчетеният ефект през 2024 г. е нарастване на разходите със 128,4 млн. лева.

1.4 Промени в данъчното облагане през 2024 г.

През предходната година бяха направени изменения в областта на данъчното облагане, които влизат в сила през 2024 г. и са както следва:

<u>По Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО)</u>

Промените в областта на прякото облагане са приети със ЗИД на ЗКПО г. (обн., ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г., в сила от 1.01.2024 г.)

- ***Въвеждане на минимално ефективно корпоративно данъчно облагане на многонационални групи предприятия и на големи национални групи предприятия*** в съответствие с Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета за от 14 декември 2022 година за гарантиране на глобално минимално равнище на данъчно облагане на многонационалните

групи от предприятия и големите национални групи в Съюза. С разпоредбите на Директива (ЕС) 2022/2523 се въвежда рамка за глобалното минимално равнище от 15 на сто на данъчно облагане на ниво ЕС на многонационална група предприятия. С директивата се въвежда система от две взаимосвързани правила, насочени към определяне и събиране на допълнителен данък в една държава членка, винаги когато ефективната корпоративна данъчна ставка на дружествата от дадена многонационална група предприятия в тази държава членка е по-ниска от 15 на сто. Всички дружества, които са част от многонационални или национални групи предприятия с годишни приходи в консолидираните финансови отчети на крайното образувание майка на групата през поне две от четирите данъчни години, непосредствено предшестващи текущата данъчна година, от най-малко 750,0 млн. евро, които се намират в държава-членка на ЕС, в която се облагат с ниска данъчна ставка, т.е. по-ниска от 15 на сто, каквато е и България, ще подлежат на облагане с този допълнителен данък. Допълнителният данък за тези дружества ще се дължи от крайното предприятие майка или някое от междинните предприятия майки на групата и ще се събира от държавата членка, в която е разположено. За да се даде възможност на държавите членки да използват приходите от допълнителния данък, дължими по отношение на облагани с ниска данъчна ставка съставни образувания, намиращи се на тяхна територия, Директива (ЕС) 2022/2523 предоставя възможност за избор на държавите членки да въведат национален допълнителен данък. Предвид това в страната се предлага да се въведе национален допълнителен данък, съгласно който съставните образувания на една многонационална група предприятия, които се намират в Република България, или на голяма национална група предприятия, се предвижда да подлежат на облагане с национален допълнителен данък.

В тази връзка са въведени административнонаказателни разпоредби в ЗКПО при облагане на многонационалните и големите национални групи предприятия с допълнителен данък и с национален допълнителен данък, както и са актуализирани разпоредбите свързани с режима за прилагане на ваучерите за храна на хартиен носител и/или на електронен носител;

- **Промени в размера и вида на предоставените ваучери за храна**

От началото на 2024 г. се въвеждат електронни ваучери за храна с цел намаляване на административната тежест чрез дигитализация и осигуряване на по-конкурентна среда за всички лица, участващи в схемата за данъчното облекчение – оператори на ваучери за храна, работодатели, наети лица и други. Предвиден е шестмесечен преходен период, през който да функционират както ваучерите за храна на хартиен носител, така и електронните ваучери за храна. Предвижда се от 1 юли 2024 г. да се премине изцяло към ваучери за храна на електронен носител (чл. 59 от ЗДБРБ, ДВ брой: 108, от дата 30.12.2023 г.).

Запазва се действащото данъчно облекчение за предоставяне на наетите лица на социални разходи под формата на ваучери за храна (на хартиен и електронен носител) в необлагаем с данък размер до 200 лв. месечно. (Освобождаване от облагане на социалните разходи за ваучери за храна на електронен носител по чл. 209а. от ЗКПО (Нов – ДВ, бр. 66 от 2023 г., в сила от 1.01.2024 г.)).

С цел намаляване на административната тежест част от обстоятелствата, за придобиване право на осъществяване дейност като оператор са предвидени да се установяват служебно. Прецизирани са разпоредбите за получаване на разрешение за такава дейност и условията за кандидатстване (чл. 209, ал. 3 и чл. 209а, ал. 4 от ЗКПО, ДВ бр. 106 от 2023 г., в сила от 1.01.2024 г.).

С приетите промени в ЗДБРБ 2024 г. е увеличена общата годишна ***квота за предоставяне на ваучери за храна*** по чл. 209, ал. 7 от Закона за корпоративното подоходно облагане от 1,4 млрд. лв. на 1,6 млрд. лв. за 2024 година (преди 1 млрд. лв. на 1,4 млрд. лв. за 2023 г.);

- Въвеждането на **нова схема за държавна помощ за земеделски стопани**, свързана с изменение на правната уредба за прилагане на държавна помощ за земеделски стопани под формата на данъчно облекчение по чл. 189б от ЗКПО и чл. 48, ал. 6 от ЗДДФЛ, съобразно условията на Регламент (ЕС) № 2022/2472 на Комисията от 14 декември 2022 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от ДФЕС[7] (Регламент (ЕС) № 2022/2472). Новият регламент за групово освобождаване в земеделието - Регламент (ЕС) № 2022/2472 се прилага от 1 януари 2023 г. до 31 декември 2029 година. Регламентът предвижда промяна в интензитета и прага за уведомяване по помощта за инвестиции в земеделски стопанства във връзка с първичното селскостопанско производство, предвид което е разработена нова схема за държавна помощ, която да е в съответствие с новите правила на Регламент (ЕС) № 2022/2472 и за прилагането на която следва да се получи одобрение от Комисията;

- **Приети са синхронизиращи изменения на ЗКПО с тези на Закона за местните данъци и такси**

Прецизиран е текста по чл. 93 от ЗКПО като е добавена ал. 2 относно приспадане на дължимият и внесен патентен данък по реда на ЗМДТ при определяне на годишния корпоративен данък. В случаите когато отпаднат основанията за облагане с патентен данък, от годишния корпоративен данък се приспада дължимият и внесен патентен данък по реда на Закона за местните данъци и такси към датата на подаване на декларацията за отпадане на основанията за облагане с патентен данък. Размерът на патентния данък по изречение първо се удостоверява с документ, издаден от компетентната община;

- **Оптимизиране на разпоредбите, въвеждащи режима на данъчното облагане при напускане съгласно чл. 5 от Директива (ЕС) 2016/1164 на Съвета от 12 юли 2016 година за установяване на правила срещу практиките за избягване на данъци, които пряко засягат функционирането на вътрешния пазар**

Промяната касае трансфера на активи/дейност към друга част на предприятието, разположена извън страната, които са част от общия режим за данъчно регулиране при трансфер между част на едно предприятие, разположена в страната, и друга част на същото предприятие, разположена извън страната. С промяната се предотвратява възможност за съдебно оспорване от страна на ЕК и се постига пълно съответствие с разпоредбата на чл. 5 от Директива (ЕС) 2016/1164 на Съвета от 12 юли 2016 година за установяване на правила срещу практиките за избягване на данъци, които пряко засягат функционирането на вътрешния пазар;

- **Мерки, свързани с постигане на яснота относно третирането на скритото разпределение на печалбата**

Въвежда се яснота относно елементите на фактически състав на нарушение, изразяващо се в скрито разпределение на печалба. В тази връзка са въведени изменения в Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН), с които случаите на скрито разпределение на печалбата да попадат в обхвата на чл. 34, ал. 2 от същия закон. Промяната е продиктувана от наличието на спорове относно датата на извършване на нарушението и съответно датата, от която започва да тече срокът по чл. 34, ал. 1, изречение второ от ЗАНН, като с това се цели предотвратяване на некоректно тълкуване на текстовете на ЗКПО във връзка с скритото разпределение на печалбата. Актуализирана е и разпоредба в закона, съгласно която (чл. 267 от ЗКПО - бр. 106 от 2023 г., в сила от 1.01.2024 г.) данъчно задължено лице, което не посочи в данъчната си декларация извършеното скрито разпределение на печалба, се наказва с имуществена санкция в размер 20 на сто от сумата, представляваща скрито разпределение на печалба;

[7] Договор за функционирането на Европейския съюз.

- Продължава действието на **данъчното облекчение, представляващо държавна помощ за регионално развитие.** На 06.06.2023 г. е постановено положително решение на ЕК относно съответствие с Насоките за регионална държавна помощ (2021/C 153/01) за прилагане на нова схема на **данъчното облекчение, представляващо държавна помощ за регионално развитие**, с което започна преотстъпването на корпоративен данък съгласно чл. 184 във връзка с чл. 189 от ЗКПО, и което следва да се прилага в срок до 31 декември 2027 г. Данъчната преференция се предоставя с цел да насърчи икономическата активност за МСП, като ги стимулира да инвестират в материални и нематериални активи в предприятия, намиращи се в общини с безработица, по-висока от средната за страната, като се очаква така да се запазят или увеличат нивата на заетост в тези общини.
- С измененията съгласно ЗИД на Закона за хазарта (обн., ДВ, бр. 42, от 14.5.2024 г.), в ЗКПО е създадена нова разпоредба, с която изрично е регламентирано, че разходите за бонуси по Закона за хазарта в глава Данъчни постоянни разлики, не се признават за данъчни цели (чл. 26, т. 13 от ЗКПО).

По Закона за данъците върху доходите на физически лица (ЗДДФЛ)

- Запазва се ползването в увеличен размер на данъчните облекчения по чл. 22в и 22г от ЗДДФЛ (за деца и за деца с увреждания) и през 2024 г., както следва: 6 000 лв. годишно за едно ненавършило пълнолетие дете, 12 000 лв. - за две ненавършили пълнолетие деца, 18 000 лв. - за три и повече ненавършили пълнолетие деца и съответно, за деца с увреждания в размер на 12 000 лв. годишно, с възможност за авансово ползване през годината;
- Предоставена е възможност на **местните физически лица да декларират в годишната данъчна декларация придобитите през годината доходи, които са освободени от облагане** по силата на закона, придобитите доходи облагаеми с окончателен данък, полученото имущество по наследство, завет и дарение, както и полученото имущество с възстановено право на собственост по реда на нормативен акт. До промяната, доходите, облагаеми с окончателен данък, не се включваха в годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ, независимо от желанието на лицата– чл. 50а, ал. 1 от ЗДДФЛ (Доп. – ДВ, бр. 106 от 2023 г., в сила от 1.01.2024 г.);
- Приети промени в ЗДДФЛ за въвеждане на **нормативно признати разходи** в размер на 10 на сто при определянето на облагаемия доход от продажба или замяна на финансови активи и чуждестранна валута. Прието е и виртуалните валути да бъдат изрично посочени като финансов актив;
- Освобождаване от облагане на **доходите от продажба или замяна на движимо имущество, предадено на лица**, които имат право да извършват събиране, транспортиране, оползотворяване или обезвреждане на отпадъци в съответствие със Закона за управление на отпадъците;
- Въвеждане на алтернативен данък върху **доходите от дейността по събиране на диворастящи гъби и плодове**, с изключение на такива от лечебните растения, за лица, които не са търговци по смисъла на Търговския закон, като основната цел е да се изсветли сектора на събиране на диворастящи гъби и плодове;
- **Включване в обхвата на патентния данък на юридическите лица, осъществяващи дейност като заведения за хранене и развлечения** с цел изсветляване на целия сектор на заведенията за хранене и развлечения;
- Въведена е нова разпоредба (Чл. 22з. от ЗДДФЛ - ДВ, бр. 106 от 2023 г., в сила от 1.01.2024) свързана с **данъчните облекчения за физически лица, регистрирани като земеделски стопани**, съгласно която физическите лица, регистрирани като земеделски стопани, които са получили субсидия или друго подпомагане от Европейския фонд за гарантиране на земеделието и Европейския фонд за развитие на селските райони, могат да ползват данъчно облекчение, като намалят сумата от годишните данъчни основи с размера

на получената през годината субсидия, съответно подпомагане от двата фонда, до размера на годишните данъчни основи преди намалението, но с не повече от 100 000 лева.

По Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК)

- Въвеждане в ДОПК на **задължително предварително деклариране на данни за превозите на стоки с висок фискален риск** на територията на Република България с цел надграждане и усъвършенстване на фискалния контрол (ДВ, бр. 66 от 2023 г.). Тази мярка беше приета по-рано през 2023 г. с измененията на ДОПК (ДВ, бр. 66 от 2023 г., в сила от 1.10.2023 г.) и започна да действа след приемането на Наредба Н-5 от 29.09.2023 г. за условията за осъществяване на фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск на територията на Република България (ДВ, бр. 83 от 3.10.2023 г., в сила от 3.10.2023 г.). От 3 януари 2024 г. се въвежда разширяване на мярката, като се добавя деклариране на стоки с висок фискален риск, започващи от територията на трета държава и завършващи на територията на страната, както и когато започват и завършват на територията на страната. Мярката цели по-ефективна превенция и противодействие на данъчните измами и укриването и неплащането на данъци;

Промените в областта на данъчната политика приети със **ЗИД на ДОПК** (обн., ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г., в сила от 1.01.2024 г.) включват следните мерки/изменения:

- Приети са промени в ДОПК (обн., ДВ, бр. 100 от 2022 г., в сила от 01.01.2024 г.), с които се **подобрява цялостната уредба на обмена на информация и административното сътрудничество и се разширява обхватът на автоматичния обмен на информация**, като се включва и информацията, предоставяна от операторите на цифрови платформи за продавачи, извършващи дейност чрез тези платформи. Развитието на цифровизацията на икономиката и възможностите за укриване на доходи, особено в случаите, когато дейността се извършва чрез цифрови платформи, установени в други юрисдикции, мотивира разширяването на обхвата на автоматичния обмен на информация за данъчни цели по отношение на доходите, реализирани чрез такива платформи, и техните получатели. Промените са в съответствие с изискванията на Директива (ЕС) 2021/514 и в отговор на направени изменения в Директива 2011/16/ЕС на Съвета от 15 февруари 2011 г. относно административното сътрудничество в областта на данъчното облагане и прецизиране в тази връзка на националните законодателства на държавите членки по еднозначен начин, които от своя страна гарантират правна сигурност и яснота на правилата в областта на административното сътрудничество и обмена на информация;
- Въведена е нова разпоредба относно разкриването на данни, представляващи данъчна и осигурителна информация, съгласно чл. 74, ал. 9 от ДОПК (нова – ДВ, бр. 66 от 2023 г., в сила от 3.05.2024 г.). С приетата разпоредба, такава информация се предоставя и по искане на нотариус или на съдия по вписванията във връзка с проверка по чл. 264, ал. 1 и 2 от ДОПК за наличие или липса на непогасени, подлежащи на принудително изпълнение публични задължения на прехвърлител или учредител на вещни права, съответно на ипотекарен длъжник или залогодател;
- Прецизират се разпоредбите свързани с начина и срока на извършване на безкасово плащане, въвежда се нова разпоредба за условията и реда за разплащания с публични средства (Нов – ДВ, бр. 66 от 2023 г., в сила от 3.05.2024 г.), както и се прецизират разпоредбите свързани с условията за определяне на доходите подлежащо на принудително изпълнение.

По Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС)

- С приетите промени със ЗИД на Закона за хазарта (обн., ДВ, бр. 42, от 14.5.2024 г.) срокът на прилагане на **нулевата ставка на ДДС за доставки на хляб и брашно** с място на

изпълнение на територията на страната, при внос и при облагаеми вътреобщностни придобивания е удължен до 31.12.2024 г. С цел ограничаване на инфлационните процеси в страната, в сила от 1.07.2024 г., е приета нова разпоредба в § 15д, ал. 9 от ЗДДС (Нова – ДВ, бр. 42 от 2024 г., в сила от 1.07.2024 г.), с която до 31 декември 2024 г. включително, данъчната основа, посочена в данъчния документ, издаден от производителя или вносителя за доставка на бял хляб, хляб "Добруджа" и типов хляб, може да бъде увеличена с максимална надценка в размер до 15 на сто без данъка по този закон по веригата доставки до краен потребител.

- Удължен е и срокът на действие на **намалената данъчна ставка от 9 % на ДДС за доставка на услуга за използване на спортни съоръжения и обща туристическа услуга** до 30.06.2024 г., като след тази дата действа стандартната ставка от 20 %;
- Удължен е и срокът на действие на прилагане на **намалената ставка от 9 % на ДДС за доставките на ресторантьорски и кетъринг услуги** до края на 2024 г.;
- Приета е нова разпоредба (чл. 123 ал. 10 от ЗДДС), с която декларирането (с декларацията по чл. 55, ал. 1 от ЗДДФЛ и чл. 201, ал. 1 от ЗКПО, в срок до края на месеца, следващ тримесечието) на данни от текущата счетоводна отчетност за **наличните парични средства в касите**, както и размерът на вземанията (включително от предоставени заеми) от собственици физически лица, работници, служители, лица, наети по договор за управление и контрол, и подотчетни лица, при условие че в края на календарно тримесечие общата сума на наличностите и вземанията надхвърля 50 000 лв.;
- С цел да се разреши проблемът с измамите с ДДС при електронната търговия, чрез засилване на сътрудничеството между данъчните органи и доставчиците на платежни услуги, както и във връзка с **изискванията за доставчиците на платежни услуги**, въведени с разпоредбите на Директива (ЕС) 2020/284 на Съвета от 18 февруари 2020 година за изменение на Директива 2006/112/ЕО по отношение на въвеждането на определени изисквания за доставчиците на платежни услуги (Директива (ЕС) 2020/284), са направени съответните изменения и в ЗДДС (ЗИД на ЗДДС, обн., ДВ, бр. 102 от 2022 г., в сила от 01.01.2023 г.). Директива (ЕС) 2020/284 има за цел да допълни законодателния ДДС пакет за облагане на електронната търговия, който влезе в сила на 1 юли 2021 година. Директива (ЕС) 2020/284 съдържа задължения за доставчиците на платежни услуги да предават определена информация за трансграничните плащания, произхождащи от държави членки и за бенефициента („получателя”) на тези презгранични плащания, с цел правилното отчитане и облагане с ДДС на електронната търговия в ЕС;
- Въведено е **отсрочено плащане на ДДС при централизирано оформяне при внос на стоки**. Отсроченото плащане означава, че плащането на ДДС при внос на митницата се отлага за определен на национално равнище период. Това попада в обхвата на чл. 211, ал. 1 от Директива 2006/112/ЕО от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност (Директива 2006/112/ЕО). Текстове целят регламентиране на отсроченото плащане в случаите на централизирано оформяне при внос, във връзка с внедряването в Митническата информационна система за внасяне на функционалността за централизирано оформяне при внос в края на октомври 2023 година (Нови – ДВ, бр. 106 от 2023 г., в сила от 1.01.2024 г.);
- Прецизирани са разпоредбите за определяне на данъчната основа при пропорционалното разпределяне на преките разходи определяне на преките разходи в зависимост от степента на използване на съответната стока или услуга за лични нужди или цели различни от независимата икономическа дейност. (чл. 27, ал. 6 от ЗДДС, бр. 106 от 2023 г., в сила от 1.01.2024 г.);
- Прецизирани са текстовете относно корекция на ползван данъчен кредит за стока или **услуга в съответствие с решение на СЕС** (Изм. – ДВ, бр. 106 от 2023 г., в сила от 1.01.2024 г.)

Във връзка с отстраняване на несъответствие на административната практика с правото на Съюза, са предложени разпоредби за случаите на унищожаване или бракуване на стоки, при които не се извършва корекция на ползвания данъчен кредит. По повод запитването по информационна фаза с № EUP (2021) 10021 на ЕК относно корекция на приспадането на ДДС в ситуации, свързани с унищожаването или бракуването на стоки. Предложените разпоредби имат за цел да се прецизира относимата регламентация, като предложенията са съобразени и с постановеното в решение на СЕС по дело C-127/22 „Българска телекомуникационна компания“ ЕАД. Делото е образувано по преюдициално запитване на Върховния административен съд и се отнася до проблематика, която съответства на констатираното от ЕК;

- Прецизирана е разпоредбата относно условията за упражняване правото на приспадане на данъчен кредит (доп., бр. 106 от 2023 г., в сила от 1.01.2024 г.)

С оглед принципите на правна сигурност, пропорционалност и неутралност на ДДС, са уредени по нов начин случаите, при които данъчно задължено лице не е изпълнило в срок задължението си за подаване на заявление за регистрация по закона. Целта на направените промени е да се даде възможност на лицата, които не са подали или не са подали в срок заявление за регистрация по ЗДДС, предвид което са регистрирани по-късно, да могат да издават данъчни документи, в които да начисляват дължимия ДДС за извършените от тях облагаеми доставки за периодите, за които е трябвало да бъдат регистрирани. Съответно е регламентирана и възможност за упражняване на право на приспадане на данъчен кредит за начисления по коректно издаден данъчен документ ДДС от регистрирано лице - получател по съответната доставка;

- Прецизирани са текстове по отношение предоставеното допълнително обезпечение към направено вече годишно обезпечение от лицата търгуващи с течни горива. Съгласно действащите разпоредби на ЗДДС допълнителното обезпечение при промяна на обстоятелства е в размер на 20 на сто, независимо че данъчно задълженото лице е предоставило годишно обезпечение в размер на 10 на сто, тъй като е отговаряло на условията за това. За тези случаи е предложено допълнителното обезпечение към направено вече годишно обезпечение също да е в размер на 10 на сто, с което се постига уеднаквяване на прилагания размер на обезпечението. Предложено е прецизиране на формулировката „констатирано нарушение“, която е заменена с „наказателно постановление и непогасените публични вземания, събирани от НАП“;

- Отменена е (отм. – ДВ, бр. 106 от 2023 г., в сила от 1.01.2024 г.) разпоредбата за акредитиран представител по чл. 133 ал. 5 от ДДС.

<u>По закона за акцизите и данъчните складове (ЗАДС)</u>

- **Продължава действието на въведения акцизен календар в ЗАДС.** По отношение на **облагането с акциз на тютюна и тютюневите изделия** е въведен акцизен календар за поетапно увеличаване на ставките за период от четири години в ЗАДС - в сила от 1 март 2023 г., както и график за увеличаване на акцизните ставки на заместителите на тютюна и на течностите за електронни цигари, независимо дали съдържат никотин (в сила от 01.08.2023 г.), в т.ч. и за нагреваемо изделие със съдържание, различно от тютюн (в сила от 01.01.2024 г.). Дадена е дефиниция за „нагреваемо изделие със съдържание, различно от тютюн (чл. 12г от ЗАДС), като част от тютюневите изделия;

- Въведена е нова разпоредба (чл. 21, ал. 1, 3б от ЗАДС -Нова – ДВ, бр. 105 от 2023 г., в сила от 1.01.2024 г.) относно акцизните стоки, предназначени за потребление по силата на споразумение, сключено с трети държави или международни организации, при условие че такова споразумение е било допуснато или разрешено по отношение на освобождаване от данък върху добавената стойност по реда на член 173, алинея 1 от Закона за данък върху

добавената стойност (ЗДДС). Промяната е свързана с отстраняване на несъответствие, констатирано в Процедура по нарушение от ЕК и касае въвеждане на разпоредбата на член 11, параграф 1, буква „е“ от Директива 2020/262. Препратката към режимът по член 173, алинея 1 от ЗДДС е обвързваща по отношение на изискването за получено разрешение от ЕК.;

- Въведена е нова разпоредба (чл. 21, ал. 7 от ЗАДС -Нова – ДВ, бр. 105 от 2023 г., в сила от 1.01.2024 г.), с която се въвежда праг за освобождаване от акциз на акцизни стоки, предназначени за европейски орган, за който е приложим Протоколът относно привилегиите и имунитетите на Европейския съюз. Освобождаването от плащане на акциз ще се прилага при условие, че общата стойност на акцизните стоки по фактурата е не по-малко от 400 лв., включително данъка. Предложението е свързано с постъпило запитване за прилагането на прага за освобождаване от ДДС въз основа на Протокола за привилегиите и имунитетите на Европейските общности в Република България. Подобен праг е предвиден и по отношение на акциза, при спазване на ограниченията и условията на протокола и споразуменията за неговото прилагане.

По Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ)

- Уеднаквяване на размера на оборота на данъчно задължените лица за патентен **данък**, който размер е едно от условията за прилагане на патентен данък, с размера на прага за регистрация по ЗДДС (100 хил. лв.). С промяната се изменя облагането на някои от дейностите на лицата с оборот между 50 и 100 хил. лв. – от облагане по общия ред на ЗДДФЛ към облагане с патентен данък;

Други законодателни изменения, касаещи данъчната политика

- Прието е, когато се **изплаща трудово възнаграждение** от работодател, със 100 или повече наети лица (с изключение на лицата, с които е сключен трудов договор за краткотрайна сезонна селскостопанска работа), по чл.3, ал.1, т.3 от Закона за ограничаване на плащанията в брой, изплащането му да се извършва само чрез превод или внасяне по платежна сметка в посочена от работника/служителя банка в страната (ДВ, бр. 66 от 2023 г.).

1.5 Инвестиционна политика

Основната цел на реализираните публични инвестиции е насърчаване на политиките за постигане на устойчив дългосрочен растеж, подкрепени и чрез усвояване на средства по програмите и фондовете на ЕС.

В таблицата са представени тенденциите в развитието на публичните инвестиционни разходи като дял от БВП на България и за някои държави членки на ЕС.

Публични разходи за инвестиции в основен капитал

(% от БВП)	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024***
Европейски съюз (27 държави-членки)	3,1	3,2	3,5	3,4	3,3	3,5	3,6
Евро зона (20 държави-членки от 2023 г.)	2,9	3,0	3,3	3,2	3,1	3,3	3,4
България	**3,1**	**3,4**	**3,3**	**2,7**	**2,4**	**3,8**	**3,0**
Ирландия	2,0	2,3	2,3	2,0	2,0	2,3	2,7
Испания	2,1	2,2	2,6	2,7	2,7	3,0	2,7
Италия	2,1	2,3	2,6	2,8	2,6	3,2	3,5
Полша	4,6	4,3	4,4	4,1	3,8	5,1	4,9
Румъния	2,5	3,4	4,4	4,1	4,4	5,4	5,7
Словакия	3,7	3,6	3,4	3,0	3,1	3,5	3,6

Източник: Евростат

*Данните за 2024 г. са на база DG ECFIN - European Economic Forecast - spring 2025

През 2024 г. публичните разходи за инвестиции в основен капитал са близки до средното ниво, отчетено за държавите от Европейския съюз. Като относителен дял от БВП се отчита намаление от 0,8 пр. п. спрямо 2023 г., което се дължи на по-ниски по размер капиталови разходи по сметките за средства от ЕС, поради етапа на изпълнение на проектите за програмния период 2021–2027, както и по-ниско от планираното усвояване на средствата от Националния план за възстановяване и устойчивост. Съгласно регламенти на Европейския парламент и Съвета на ЕС 31.12.2023 г. бе крайният срок, в който бенефициентите по оперативните програми, финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за програмния период 2014–2020, можеха да извършат разходите по изпълняваните от тях проекти. Това обуславя значителния ръст на капиталовите разходите по сметките за средства от ЕС през 2023 г., който представлява финалния етап от разплащанията във връзка с приключването на проектите за програмния период 2014–2020 г. Изпълнението на инвестиционните политики през 2024 г. продължи да следва приоритетите от предходните години за модернизиране на екологичната и пътната инфраструктура, като съществен принос имаха и проектите по оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, както и от други фондове и програми на ЕС. Капиталовите разходи са разпределени по приоритети в рамките на изпълняваните от първостепенните разпоредители с бюджет политики и програми с цел стимулиране на секторите, генериращи високи икономически и социално-обществени ползи. Със ЗДБРБ за 2024 г. правителството стартира реализирането на национална капиталова инвестиционна програма, включваща проекти с финансиране от държавния бюджет, по програми и механизми на Европейския съюз и по други международни програми и договори. В ЗДБРБ за 2024 г. бяха включени списъци-приложения с приоритетни инвестиционни проекти на национално и общинско ниво. С чл. 106, ал. 5 от ЗДБРБ за 2024 г. бяха определени приоритетни проекти по Инвестиционна програма за национални проекти с прогнозен размер и обхват описани в Приложение № 2. През годината се въведе и Инвестиционна програма за общински проекти, определени с приложение № 3 към чл. 107, ал. 13 от ЗДБРБ за 2024 г. Целта на програмата е да повиши качеството на живот и да намали неравенствата между регионите чрез проекти за подобряване на образователна, ВиК, здравна и пътна инфраструктура, която е публична общинска собственост. В тази връзка съгласно информация от МРРБ към 31.12.2024 г. са сключени споразумения с кметове на общини за финансиране на проектни предложения за 2024 г. на стойност 3 040,8 млн. лв. По тези споразумения към края на 2024 г. са заявени и одобрени искания за плащане на общините в общ размер на 500,0 млн. лв., като отчетените средства са в размер на 445,6 млн. лв.

Публични капиталови разходи

Разпределението на капиталовите разходи за 2024 г. по консолидираната фискална програма по функции отразява секторните приоритети при реализацията на инвестиционната политика в публичната сфера. На графиката по-долу е представено функционалното разпределение на отчетените за 2024 г. капиталови разходи.



Анализът на инвестиционните разходи по функционален признак показва, че най-голям относителен дял през 2024 г. заемат разходите по функция „Икономически дейности и услуги“ – 44,8 % от общите разходи. Размерът на отчетените средства по функцията е 3 049,9 млн. лв., като основната част от разходите в тази функция са отчетени в група В „Транспорт и съобщения”.

По Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014 – 2020 г. са отчетени разходи в размер на 99,44% от бюджета, като този процес продължава. Сертифицираните разходи са 99,42%. Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014 -2020 г. е една от десетте оперативни програми у нас, които се финансират от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС. С финансиране от програмата са построени 70 км нови пътища, 28 км рехабилитирани жп линии и 5 реновирани жп гари: Карнобат, Стара Загора, Подуяне, Казичене и Искър. По ОПТТИ са изградени още 12 км метро линии с нови 12 метро станции, както и метродепо „Земляне“. С европейското съфинансиране е доставена специализирана техника и оборудване за подобряване на корабоплаването по река Дунав, изградени са системи за сигурност, интеграция и визуализация на територията на пристанищата.

Със средства от ОПТТИ беше подпомогната и подготовката на конкретни инвестиционни проекти за програмен период 2021-2027 г. Програма „Транспортна свързаност“ 2021-2027 (ПТС) е с бюджет приблизително 1,9 млрд. евро. Програмата е ключова за развитието на транспортната инфраструктура в България и е в съответствие с целите на Зелената сделка и националната транспортна стратегия до 2030 г. Поставя се акцент върху устойчива и интелигентна мобилност, която редуцира емисиите и увеличава ефективността и свързаността в транспортния сектор. Основните приоритети на програмата включват подобряване на железопътната и пътната инфраструктура, развитие на интермодалността, въвеждане на интелигентни транспортни системи и разширяване на инфраструктурата за алтернативни горива. .

В жп сектора основен приоритет е завършване модернизацията на жп линиите Елин Пелин – Костенец, Пловдив – Бургас, Волуяк – Драгоман, както и изграждането жп връзка между България и Република Северна Македония.

В пътния сектор е заложено изграждането на АМ „Русе – Велико Търново“ и на тунела под „Шипка“които ще допринесат за изграждането на връзката между Рейнско-Дунавски коридор и коридор Балтийско море-Черно море-Егейско море в направление Север-Юг. Завършването АМ „Европа“ и на АМ „Струма“ са друг приоритет в оста за пътни проекти.

Програмата продължава политиката за насърчаване на мултимодалния транспорт, посредством подобряване на връзките между отделните видове транспорт, като следва да се подобри цялостната транспортна ефективност, стимулирайки използването на железопътен и воден транспорт. Ще продължат инвестициите за подобряване на условията за корабоплаване по цялото протежение на река Дунав, включително поддържането на високо ниво на информационно и навигационно осигуряване..

Програма „Транспортна свързаност“ 2021-2027 осигурява средства в размер на 92 млн. лв. за зарядна инфраструктура за алтернативни горива по републиканската пътна мрежа и в пристанищата. Целта е да се насърчи поетапното изтегляне от употреба на високоемисионните автомобили и замяната им с електромобили.

Към декември 2024 г. са отворени за кандидатстване всички осем процедури за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, свързани с железопътния и пътния транспорт, с подобряване на интермодалността, модернизирани схеми за управление на трафика, подобряване на сигурността и безопасността на транспорта, с интермодалност в градски условия и техническа помощ, като крайният срок за подаване на проектни предложения е 31.10.2029 г.

Инвестициите за функция „Отбрана и сигурност” заемат 25,6 % от капиталовите разходи по КФП. Размерът на отчетените средства по функцията е 1 739,0 млн. лв., от които основна част представляват разходите, отчетени по бюджета на Министерството на отбраната (МО), във връзка с придобиване и поддръжка на основна бойна техника за Сухопътните войски; придобиване на многофункционален модулен патрулен кораб; придобиване на зенитно-ракетни комплекси; придобиване на нов тип боен самолет, включително и за съпътстващи разходи- етап II; за придобиване на леки/товарни автомобили с повишена проходимост до 3,5 т. – тип пикап; за интегрирана поддръжка на вертолети Panther; интегрирана логистична поддръжка на самолети C-27J Spartan; за проектиране и изграждане на оптични кабелни линии и станционните части към тях и прилежащите комуникационно-информационни възли.

Размерът на инвестиционните разходи по функция „Образование” за 2024 г. е 710,6 млн. лв., което представлява 10,4 % от общата сума на отчетените капиталови разходи. От тях 374,6 млн. лв. са отчетените разходи, финансирани с национални средства, в системата на предучилищното и училищното образование и 131,4 млн. лв. в системата на висшето образование. Размерът на инвестиционните разходи по функцията за 2024 г., финансирани от оперативните програми, е 188,4 млн. лева.

През 2024 г. за финансиране на инвестиционните дейности по функция „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда“ са отчетени средства на обща стойност 456,3 млн. лв., което представлява 6,7 % от общия размер на инвестиционните разходи. При разглеждането на капиталовите разходи в тази функция следва да се има предвид възстановените от сметката за чужди средства по бюджета на МРРБ средства в общ размер на 1 200,0 млн. лв., отчетени в намаление на инвестиционните разходи по държавния бюджет в група А „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство“. Разходите в тази група са свързани основно с инвестиционната дейност в общините по териториалното развитие и благоустрояване на населените места, както и за изпълнение програмите на МРРБ за „Подобряване на инфраструктурната свързаност на регионите – изграждане и модернизиране на пътната и ВиК инфраструктура“, „Развитие на регионите в страната и намаляване на различията, ефективно и ефикасно използване на

публичните финанси за подобряване качеството на жизнената среда и създаване на работни места“ и „Подобряване на инвестиционния процес чрез развитие на устройственото планиране, усъвършенстване на информационните системи на кадастъра и имотния регистър, стимулиране на публично-частното партньорство, подобряване качеството на превантивния и текущия контрол и прилагане на европейските стандарти”. През годината за тези дейности по оперативни програми (вкл. националното съфинансиране) са изразходвани средства в размер на 137,1 млн. лв. Разходите за 2024 г., определени по решение на общинския съвет, свързани с поддържането на уличната мрежа, водоснабдяване, канализация и други публични услуги, предоставяни на населението, са в размер на 1 098,5 млн. лв. Делът на отчетените капиталови разходи в група Б „Опазване на околната среда” от общо капиталовите разходи по тази функция е 87,6%. Разходите в група „Опазване на околната среда” са свързани с дейностите по изпълнението на приоритетните политики по управлението на водите и управлението на отпадъците. В групата се отчитат и разходите, определени по решение на общинския съвет за дейностите по поддържане на чистота, озеленяване, пречистване на отпадъчни води, управление на отпадъците и други публични услуги с обществено значение. Основната част от разходите в тази група на функцията представляват средства по бюджетите на общините (161,7 млн. лв.) и средствата, изразходвани за тези дейности по оперативни програми в размер на 223,7 млн. лв.

Като цяло основната част от инвестиционните разходи през 2024 г. продължи да е насочена към осъществяване на мащабни инфраструктурни проекти, включително съфинансирани със средства от европейските фондове, проекти за модернизиране на българската армия, по рехабилитацията и изграждането на пътна и железопътна инфраструктура, развитие на ВиК сектора, системи за управление на отпадъците и други.

2. Основни параметри на консолидираната фискална програма[8] за 2024 г.

Изпълнението на основните параметри по КФП за 2024 г., отнесено към предходната година и към програмата е, както следва:

(в млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ[9]	Отчет 2023 г.	Програма[10] 2024 г.	Отчет 2024 г.	Изпълнение спрямо 2023 г.	Изпълнение спрямо програма
Приходи, помощи и дарения	**67 040,8**	**75 289,7**	**72 015,1**	**107,4%**	**95,7%**
-Данъчно-осигурителни приходи	52 318,4	57 950,8	58 695,0	112,2%	101,3%
Преки данъци	11 222,2	12 868,8	12 517,0	111,5%	97,3%
Косвени данъци	22 747,4	25 504,1	25 854,1	113,7%	101,4%
Приходи на социалното и здравното осигуряване	15 626,3	17 726,4	18 015,1	115,3%	101,6%
Други данъци	2 722,4	1 851,5	2 308,8	84,8%	124,7%
-Неданъчни приходи	10 891,8	10 258,2	9 687,9	88,9%	94,4%
-Помощи и дарения	3 830,7	7 080,7	3 632,2	94,8%	51,3%
Разходи и вноска в бюджета на ЕС	**72 658,9**	**81 509,0**	**78 178,8**	**107,6%**	**95,9%**
-Нелихвени разходи	69 978,2	78 227,3	75 577,6	108,0%	96,6%
Текущи нелихвени	60 712,4	68 096,5	68 726,6	113,2%	100,9%
в т.ч. социални и здравно-осигурителни плащания	29 947,3	35 141,3	34 656,9	115,7%	98,6%
Капиталови разходи	9 201,3	10 103,3	6 802,4	73,9%	67,3%
Предоставени текущи и капит. трансфери за чужбина	64,5	27,5	48,6	75,4%	176,8%
-Лихви	830,8	1 010,6	1 009,0	121,4%	99,8%
Външни лихви	681,9	852,7	849,9	124,7%	99,7%
Вътрешни лихви	149,0	157,9	159,0	106,7%	100,7%
-Вноска в бюджета на ЕС	1 849,9	2 271,1	1 592,1	86,1%	70,1%
Дефицит/излишък	**-5 618,1**	**-6 219,3**	**-6 163,6**		

Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2024 г. са в размер на 72 015,1 млн. лв., което представлява 95,7 % от разчетите към ЗДБРБ за 2024 г., при 67 040,8 млн. лв. за 2023 г. или ръст от 4 974,3 млн. лева. През 2024 г. приходите, помощите и даренията представляват 35,5 % от БВП при 36,2 % от БВП през 2023 г. Изпълнението на приходите по държавния бюджет е 100,3 %, по бюджета на ДОО – 101,7 %, по бюджета на НЗОК – 102,6 %, по бюджетите на общините – 92,4 %, Разплащателна агенция към ДФ „Земеделие" (вкл. по бюджетите на бенефициентите) – 72,1 %, Национален фонд (вкл. по бюджетите на бенефициентите по оперативните програми) – 43,4 %.

Общата сума на ***данъчните постъпления*** (вкл. приходите от осигурителни вноски) за годината възлиза на 58 695,0 млн. лв. (101,3 % спрямо годишните разчети). Относителният дял на данъчните приходи към общите постъпления по КФП е 81,5 %. Данъчните постъпления за 2024 г. представляват 28,9 % от БВП за годината, при 28,2 % от БВП за 2023 г. Съпоставени с предходната година, данъчните приходи нарастват номинално с 6 376,6

[8] Обхваща държавния бюджет и бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове, ДВУ, БАН, БНР, БНТ, БТА, бюджетите по чл. 13, ал. 4 от ЗПФ, както и сметките за средства от ЕС и сметките за чужди средства на бюджетните организации.

[9] Поради закръгление в млн. лв. (респективно в проценти), някои сумарни позиции в таблиците и графиките не се изчерпват от съставните им числа.

[10] В колоната „програма" са посочени разчетите към мотивите ЗДБРБ за 2024 г. (РМС № 830/24.11.2023 г.).
С оглед съпоставимост с отчетните данни на показателите по КФП по програмата за 2024 г.:
i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи" са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;
ii) Нетният прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи".

млн. лв. (12,2 %). В номинален размер приходите от преки данъци възлизат на 12 517,0 млн. лв., приходите от косвени данъци са в размер на 25 854,1 млн. лв., приходите от осигурителни вноски са в размер на 18 015,1 млн. лв., а постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 2 308,8 млн. лева.

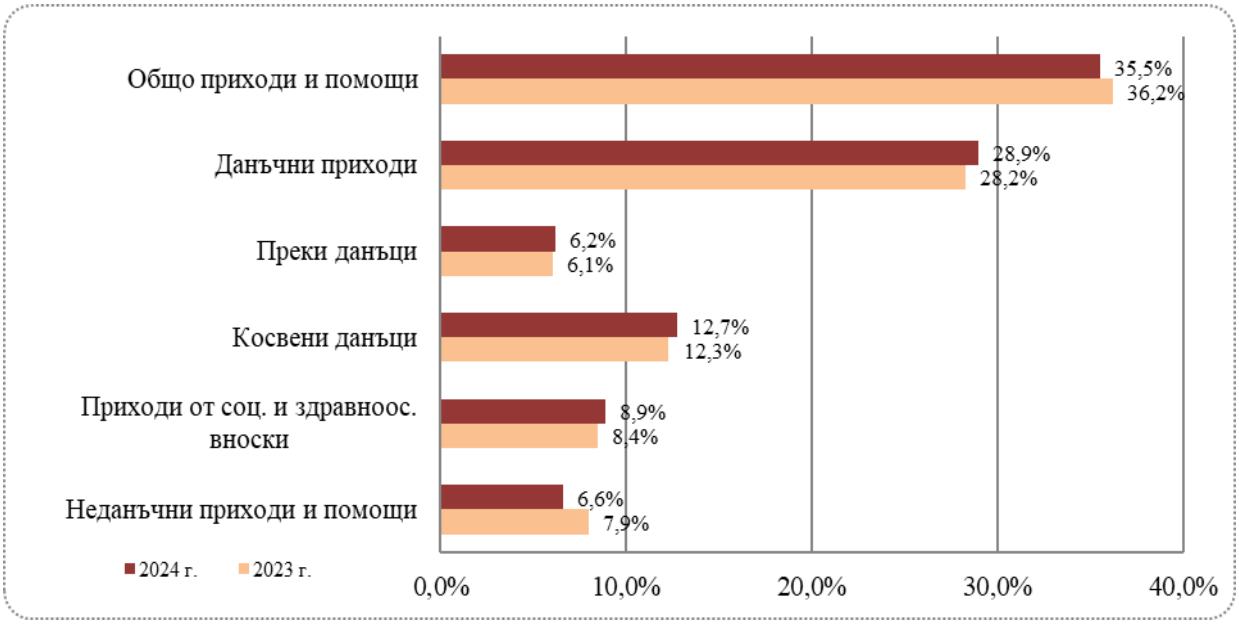
Приходите в частта на *преките данъци* възлизат 12 517,0 млн. лв., което представлява 97,3 % от планираните за годината. Постъпленията от преки данъци за 2024 г. представляват 6,2 % от БВП при 6,1 % от БВП за 2023 г. Приходите от *косвени данъци* са в размер на 25 854,1 млн. лв., което представлява 101,4 % от годишния разчет. Постъпленията от косвени данъци представляват 12,7 % от БВП при 12,3 % за 2023 г. Постъпленията от *други данъци* (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 2 308,8 млн. лв., което представлява 124,7 % спрямо годишните разчети за 2024 година.

Приходите от *социалноосигурителни и здравни вноски* за 2024 г. са в размер на 18 015,1 млн. лв., 101,6 % спрямо планираните за 2024 г. и с 2 388,8 млн. лв. (15,3 %) повече спрямо предходната година. Отнесени към БВП, приходите от социално и здравноосигурителни вноски за 2024 г. представляват 8,9 % при 8,4 % от БВП за 2023 г. Постъпилите през 2024 г. приходи от социалноосигурителни вноски са в размер на 13 008,2 млн. лв., което е 101,3 % изпълнение на заложените за 2024 г. разчети и с 1 698,1 млн. лв. (15,0 %) повече спрямо 2023 г. Приходите от здравноосигурителни вноски, постъпили по бюджета на НЗОК, са в размер на 5 006,9 млн. лв., което е 102,6 % изпълнение на заложените в ЗБНЗОК за 2024 г. средства и с 690,7 млн. лв. (16,0 %) повече спрямо 2023 г.

Неданъчните приходи са ***9 687,9 млн. лв.,*** което представлява 94,4 % от годишните разчети и се формират основно от приходи от държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от собственост, приходи от концесии, приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и други. Неданъчните приходи са по-ниски от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. основно поради по-ниските постъпления от продажба на нефинансови активи (главно при постъпленията от продажба на квоти за емисии на парникови газове), поради по-ниски от планираните държавни и общински такси и други. Относителният дял на неданъчните приходи към общите постъпления по КФП е 13,5 %. Неданъчните постъпления за 2024 г. представляват 4,8 % от БВП за годината, при 5,9 % от БВП за 2023 г.

Помощите и даренията (основно помощи от фондовете на ЕС) за 2024 г. са в размер ***3 632,2 млн. лв.***, което представлява 51,3 % от разчета за годината. Постъпленията от помощи и дарения остават значително под заложените в разчета към ЗДБРБ за 2024 г. (7 080,7 млн. лв.), което се дължи основно на непостъпване на планираните втори и трети транш по Плана за възстановяване и устойчивост и на част от планираните приходи по оперативните програми на ЕС (неизпълнение на разчетите по приходите от помощи и дарения по КФП с 3,4 млрд. лв.). Постъпилите помощи и дарения за 2024 г. представляват 1,8 % от БВП за годината, при 2,1 % от БВП за 2023 г.

Приходи по КФП за 2023 г. и 2024 г., представени като процент от БВП



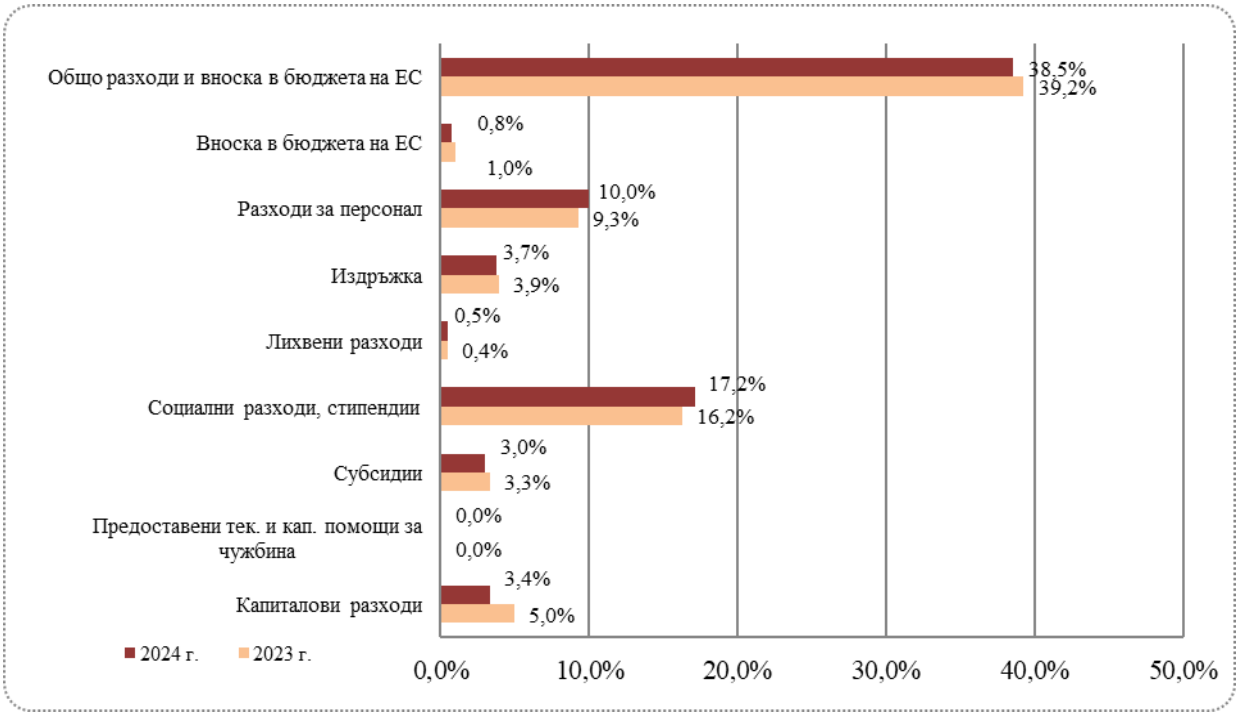
*В частта на преките данъци са включени и другите данъци

Общият размер на разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за годината **възлиза на 78 178,8 млн. лв.,** което е 95,9 % от годишните разчети. По-ниски от планираните са разходите основно по сметките за средства от ЕС, докато разходите по националния бюджет превишават разчетите за годината, което се дължи на по-високи от планираните разходи на общините. По-ниско е усвояването на планираните средства по ПВУ, както и при някои от оперативните програми по новия програмен период, което изцяло компенсира неизпълнението в частта на приходите и помощите, представено по-горе.

Разгледани по икономчески елементи разходите нарастват основно в частта на социалните разходи, вследствие на изплатените по-високи пенсии след влезлите в сила увеличения от юли 2023 г. и юли 2024 г., както и при разходите за персонал, след увеличението на възнагражденията на педагогическия персонал, увеличението на възнагражденията на лицата от академичния състав в държавните висши училища, като и при други администрации със ЗДБРБ за 2023 г., ЗДБРБ за 2024 г., Закона за висшето образование и други.

В номинално изражение разходите нарастват спрямо 2023 г. с 5 519,9 млн. лв. (7,6 %). *Лихвените плащания* възлизат на *1 009,0 млн. лв.* (99,8 % спрямо планираните за 2024 г.)**,** *текущите нелихвени разходи* са в размер на *68 726,6 млн. лв., капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв)* възлизат на *6 802,4 млн. лв*. и *предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на *48,6 млн. лева*. Разходите по КФП, представени като процент от БВП, представляват 38,5 % от БВП за 2024 г. при 39,2 % от БВП за 2023 г.

Разходи по икономически елементи за 2023 г. и 2024 г., отнесени към БВП



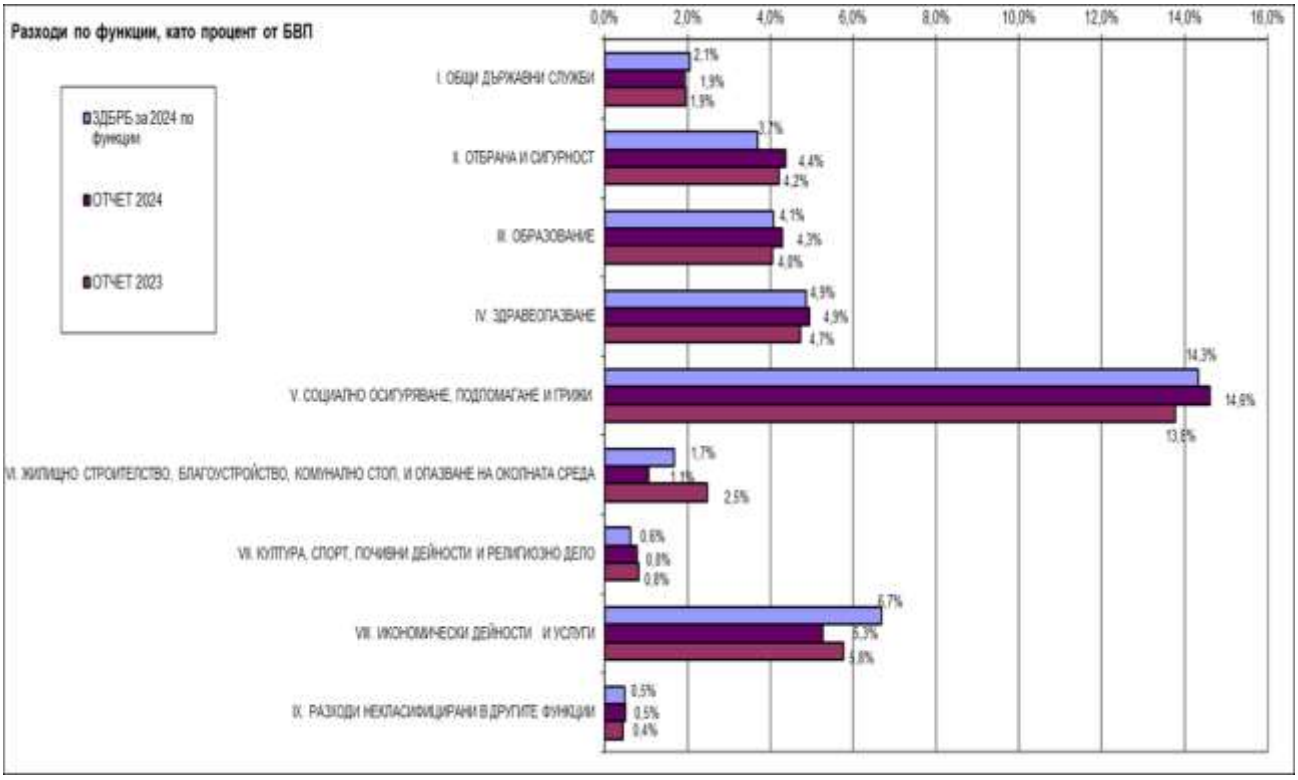
➢ **Разходите по КФП, разгледани по функционален признак,** отразяват основните направления и приоритети в секторните политики през 2024 г.

РАЗХОДИ ПО ФУНКЦИИ[11]	млн. лв.			% от БВП		
	Отчет 2023 г.	Програма[12] 2024 г.	Отчет 2024г.	Отчет 2023 г.	Програма 2024 г.	Отчет 2024 г.
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	3 609,7	4 234,4	3 951,0	1,9%	2,1%	1,9%
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	7 814,1	7 601,7	8 858,3	4,2%	3,7%	4,4%
III. ОБРАЗОВАНИЕ	7 501,5	8 396,1	8 689,5	4,0%	4,1%	4,3%
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	8 741,4	10 024,2	10 018,3	4,7%	4,9%	4,9%
V.СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	25 523,9	29 509,5	29 657,8	13,8%	14,3%	14,6%
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	4 594,9	3 446,6	2 148,0	2,5%	1,7%	1,1%
VII. КУЛТУРА, СПОРТ, ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ И РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	1 520,9	1 277,4	1 573,2	0,8%	0,6%	0,8%
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	10 671,8	13 737,5	10 681,4	5,8%	6,7%	5,3%
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	830,8	1 010,6	1 009,0	0,4%	0,5%	0,5%
ОБЩО РАЗХОДИ	**70 809,0**	**79 238,0**	**76 586,6**			

[11] В разходите по функции не е включена Вноската на Република България в общия бюджет на ЕС.

[12] С оглед постигане на съпоставимост на данните, в разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. резервът за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия е прекласифициран от IX-та функция във II-ра функция, група Д "Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии", а резервът по бюджетите на НС, на съдебната власт и на НЗОК е прекласифициран, съответно в I-ва, II-ра и IV-та функция, където са отчетени усвоените средства.

При анализа на разходите по функции, представени като относителен дял в БВП, отчетните данни за 2023 г. и 2024 г. са отнесени към БВП (по данни на НСИ – 185 232,5 млн. лв. за 2023 г. и 202 861,5 млн. лв. за 2024 г.), а за разчета към програмата за 2024 г. е използвана прогнозата за БВП, заложена в мотивите към ЗДБРБ за 2024 г. (205 848,7 млн. лв.).



С най-голям относителен дял в разходите по КФП за 2024 г. ***са средствата за сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижи***. Общите разходи за функцията за годината възлизат на ***29 657,8 млн. лв***. или ***14,6 % от БВП.*** С най-голям относителен дял във функцията са разходите в група „Пенсии“, отчетени по бюджетите на ДОО и УПФ, които възлизат на 21 770,5 млн. лв. и нарастват с 2 560,0 млн. лв. (13,3 %) спрямо предходната година. Основните причини за това увеличение са: ефектите от изплащане на увеличените пенсии от 1 юли 2023 г., вкл. увеличението на минималната пенсия; увеличение с 11 % от 1 юли 2024 г. на всички пенсии, с изключение на максималната пенсия; изплащане през м. април и декември на еднократни добавки в размер на 100 лева на пенсионерите, чиито пенсии са под линията на бедност за 2024 г. Разходите, извършени в сферата на ***отбраната и сигурността*** през 2024 г., са в размер на ***8 858,3 млн. лв.***, което представлява ***4,4 % от БВП***. С извършените разходи са обезпечени дейностите по осигуряване на националната сигурност и отбраната, опазването на обществения и правовия ред, поддържането на отбранителния потенциал на страната, издръжката на съдебната власт и администрацията на затворите и защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии. Сред основните приоритети за 2024 г. бяха и политиките в сферата на ***образованието***, като общият размер на разходите за функцията е ***8 689,5 млн. лв.*** или ***4,3 % от БВП***. През 2024 г. са разчетени 590,8 млн. лв. за увеличаване на средствата за делегираните дейности в образованието - във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти и за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната, с цел стимулиране навлизането на млади и

квалифицирани педагози в системата на предучилищното и училищното образование. През 2024 г. са осигурени средства за финансиране на повишените разходи за храна на образователните институции в системата на предучилищното и училищното образование, за допълнителна подкрепа на личностното развитие в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и за финансиране на недостига на разходи за транспорт на педагогическите специалисти, за повишаване на интереса и увеличаване на извънкласните дейности, гарантирани за всеки ученик чрез допълнителна подкрепа за спорт, отдих и култура за осигуряване на широк достъп до тях и при изявени високи постижения и за национални програми за развитие на предучилищното и училищното образование. Извършените разходи през 2024 г. в сферата на ***здравеопазването*** са в размер на ***10 018,4 млн. лв***. или ***4,9 % от БВП.*** С извършените разходи са обезпечени дейностите по разработване и провеждане на националните политики в областта на опазване на общественото здраве, диагностиката и лечението, осигуряване на лекарствени продукти и медицински изделия. Разходите за функция „***Икономически дейности и услуги"*** са в размер на ***10 681,4 млн. лв.*** или ***5,3 % от БВП***. Изразходваните средствата по тази функция, са основно за: постигане на устойчиво и конкурентоспособно енергийно развитие; развитие, поддържане, модернизация и изграждане на пътната и железопътната инфраструктура, свързана с подобряване на транспортната достъпност; подпомагане на земеделските производители. Разходите за функция ***„Общи държавни служби"*** са в размер на ***3 951,0 млн. лв. (1,9 % от БВП).*** Разходите за дейностите по ***жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда*** са в размер на ***2 148,0 млн. лв***. (***1,1 % от БВП***). Извършените разходи през годината за финансиране на сферата на ***култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело*** са в размер на ***1 573,2 млн. лв.*** или ***0,8 % от БВП***. ***Разходите, некласифицирани в другите функции*** (без вноската за бюджета на ЕС)***,*** включват лихвените плащания по обслужване на държавния и общинския дълг и са в размер на ***1 009,0 млн. лв.,*** което представляват ***0,5 % от БВП.***

- **Бюджетното салдо** по консолидираната фискална програма за 2024 г. е **отрицателно** в размер на **6 163,6 млн. лв.** (3,0 % от БВП), като то се формира от дефицит в размер на 6 657,8 млн. лв. по националния бюджет и излишък в размер на 494,1 млн. лв. по европейските средства.

2.1 Мерки на НАП и АМ за повишаване на събираемостта на приходите

Превенцията и борбата с данъчните измами и отклонението от данъчно облагане е основен правителствен приоритет за подобряване на събираемостта на приходите от данъци. Основните насоки, свързани с тази цел се отнасят до осъществяване на законодателна политика за предотвратяване на данъчните измами и прилагане на тясно оперативно сътрудничество и междуинституционален подход между заинтересованите институции.

Мерки, предприети от НАП

I. Данъчно-осигурителен контрол за 2024 г.

1. Резултати по основни дейности на данъчно-осигурителния контрол

Основните производства и действия, чрез които се осъществява данъчно-осигурителният контрол са ревизии, проверки, вкл. проверки в обекти и проверки във връзка с осъществяван фискален контрол върху стоки с висок фискален риск. При извършване на проверки по прихващане и възстановяване (ППВ) се осъществява контрол в случаите на възстановяване на недължимо внесени суми или декларирани за възстановяване данъци или осигурителни вноски. През 2024 г. се наблюдава намаление в обема на осъществените контролни действия, като детайли относно специфични видове ревизии и проверки са разгледани в съответните части на отчета.

Контролни действия–тенденции за периода 2022-2024 г.

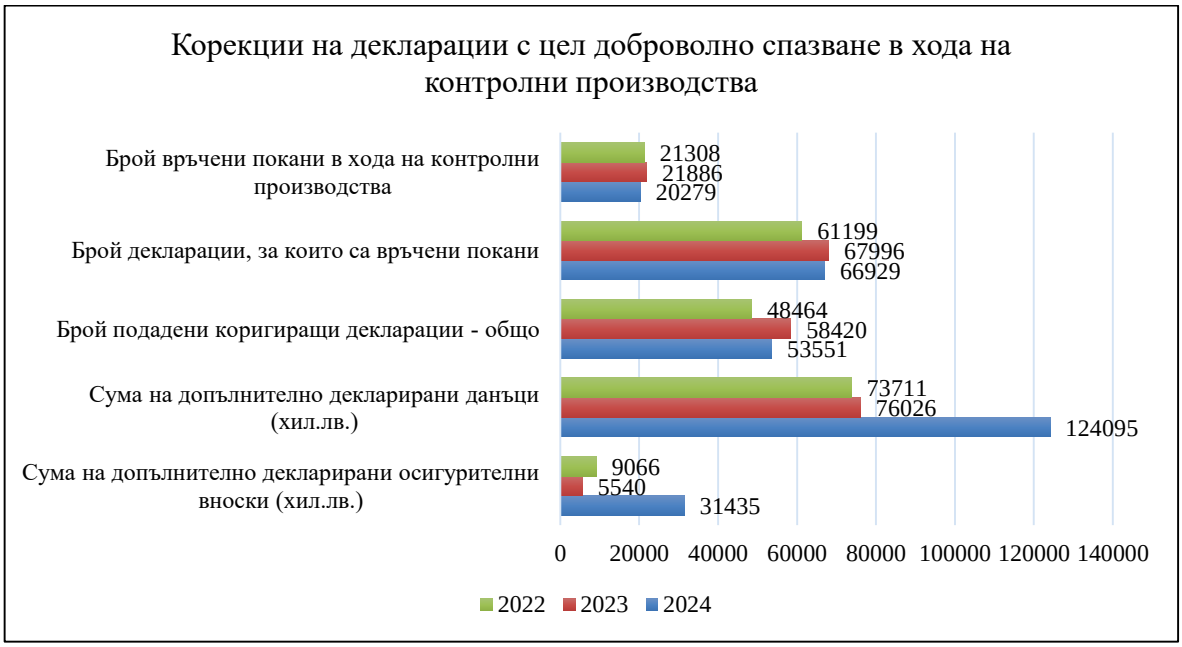


Източник: НАП

В изпълнение на стратегическите цели на НАП при извършването на контролната дейност се прилага подход за стимулиране на доброволното спазване на задълженията. В хода на контролните дейности и производства, както и в хода на селекция, към лицата се отправят покани за подаване на коригиращи декларации, с които да бъдат отстранени допуснати грешки, несъответствия или неправилно третиране при документирането или отчитането на конкретни стопански операции.

През 2024 г. при 18 334 бр. производства или селекции са връчени 20 279 покани по чл. 103 от ДОПК за корекции на 66 929 бр. декларации. Връчени са и 1 661 покани за корекция на неправилно данъчно третиране на доставки по ЗДДС. Във връзка с тях са подадени 53 551 бр. коригиращи декларации, в т.ч. по ЗДДС – 43 476 бр., по ЗКПО – 3 529 бр., по ЗДДФЛ –2 905 бр. и по КСО и ЗЗО – 3 641 броя. Общият фискален ефект е 155 530 117 лв., в т.ч. 124 095 040 лв. допълнително декларирани данъци и 31 435 077 лв. декларирани допълнително осигурителни вноски.

Подобряване на доброволното спазване в хода на производства



Източник: НАП

1.1. Ревизии

Извършени ревизии и резултати от тях за периода 2022-2024 г.

Показатели	Мерна единица	Отчет 2022 г.	Отчет 2023 г.	Отчет 2024 г.	Изменение 2024/ 2023
Издадени ревизионни актове (РА)	(брой)	7 805	8 175	7 503	-8%
- в т.ч. РА за осигурителни вноски	(брой)	1 061	1 399	1 063	-24%
- в т.ч. РА , в които е използван софтуер за анализ на данни в електронен вид	(брой)	177	150	281	87%
Допълнително установени задължения[13]	(хил. лв.)	997 612	979 907	938 293	- 4%
- в т.ч. по осигурителни вноски	(хил. лв.)	14 399	10 889	11 897	9%
Намалена данъчна загуба	(хил. лв.)	79 266	123 240	109 082	-11%
Отн. дял на РА с допълнително установени задължения над 10 000 лв.	(%)	59%	53%	57%	4%
Среден размер на допълнително установени задължения по един РА	(хил. лв.)	129	152	132,5	-8%

Източник: НАП

[13] Възприет е нов подход за отчитане на общата сума на допълнително установените задължения за 2024 г., като с цел съпоставимост са променени данните и за предходните два периода. При новия подход се елиминира влиянието на допълнително установените задължения по ревизионни актове, които с решения на дирекции „Обжалване и данъчно-осигурителна практика“ са отменени и върнати за издаване на нови ревизионни актове по реда на чл. 155, ал. 4 от ДОПК. При прилагане на стария подход за отчитане резултататите от допълнително установени задължения са както следва: за 2022 г. в размер на 1 097 710 хил. лв., за 2023 г. - 1 242 548 хил. лв., за 2024 - 1 077 600 хил. лв., като се отчита спад от 13 % спрямо 2023 г.

През 2024 г. почти всички показатели, отчитащи изпълнението на ревизионната дейност показват намаление в сравнение с тези за 2023 година.

Намалението в приключените ревизионни производства е в резултат на добрите резултати от насърчаване на доброволното спазване на задълженията от страна на задължените лица, както и корекциите, които лицата правят в хода на проверки или селекции. Положителна тенденция е увеличаването с 4,0 на сто на относителния дял на ревизионните актове с допълнително установени задължения над 10 000 лева.

Значителен дял (5,0 %) заемат и ревизиите за установяване на отговорност за неплатени задължения на трети лица. Приключили са 403 бр. ревизии с установена солидарна отговорност на трети лица, като от тях 345 бр. са за установяване на отговорност по чл. 19 от ДОПК на органи на управление на юридически лица и 58 бр. са за установяване на отговорност по чл. 177 от ЗДДС за случаи на злоупотреби с ДДС. Общата сума на установената отговорност за данъци и задължителни осигурителни вноски е 110 522 802 лева.

1.1.1. Електронни ревизии и проверки и контролни производства на лица, извършващи електронна търговия

Развиване на капацитета на НАП за осъществяване на контрол в цифрова среда

През 2024 г. органите по приходите на агенцията са използвали специализиран софтуер за анализ на данни в хода на 281 бр. производства. Размерът на допълнително установените задължения в приключилите ревизионни производства, в които е използван софтуерът, е 9 847 362 лева. Повишаването на капацитета на органите по приходите на НАП за осъществяване на контрол в цифрова среда продължава да бъде една от основните цели в развитието на контролната функция на агенцията. През 2024 г. са проведени обучения на служители на агенцията за работа със специализиран софтуер за анализ на данни.

Отчитайки увеличаването на обемите на продажбите в интернет, през 2024 г. НАП продължи да осъществява засилен контрол върху лицата, извършващи електронна търговия, като се предприеха контролни действия спрямо лица, недекларирали доходи от тази дейност - възложени са 563 бр. ревизионни производства и 2 882 бр. проверки. В резултат на приключилите през годината 844 бр. ревизии допълнително са установени задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски общо за 22 618 522 лева. В хода на контролните производства са направени и доброволни корекции на подадени декларации, като е деклариран данък върху доходите в общ размер на 6 710 214 лева.

За поредна година в предварително попълнените годишни данъчни декларации по чл. 50 от Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ) са включени и сумите от получен от лицата наложен платеж за изпратени пощенски пратки, за които НАП получава информация от лицензираните пощенски оператори. След приключване на кампанията за подаване на декларациите е направен анализ, при който е установено, че 9 625 лица са декларирали в подадените декларации доход, съответстващ изцяло на размера на предварително попълнената в декларациите им сума на получения от тях наложен платеж, като общата сума на декларираната данъчна основа е в размер на 29 426 430 лв., съответно общата сума на данъка е 3 550 989 лева.

През 2024 г. са възложени 63 бр. контролни производства на лица, които са получатели на приходи/доходи от създаване на съдържание в интернет чрез публикуване на постове и съдържание в техни канали в различни социални мрежи - Youtube.com, Instagram.com, TikTok, Patreon.com, OnlyFans.com и др. През годината са приключили 15 бр. контролни производства, в резултат на които доброволно са декларирани и внесени близо 64 000 лв. и са определени задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски общо за 38 000 лева.

През 2024 г. НАП успешно приключи реализацията на проект, целящ внедряване на стандартизиран одитен файл за данъчни цели (SAF-T) по модела на ОИСР. Проектът е финансиран от Европейския съюз чрез Инструмент за техническа подкрепа, управляван от Генерална дирекция „Подкрепа на структурните реформи“ на Европейската комисия. Разработен е проект на план за дейностите по внедряване на резултатите от проекта и реализация на реформата по въвеждане на SAF-T в България. Получена е положителна резолюция от МФ, след което е сформирана работна група за организиране и координиране на изпълнението на дейностите по внедряване на SAF-T в България. Разработен е детайлен план за дейностите в НАП по внедряване на проекта и реализация на реформата по въвеждане на SAF-T в България. Приети са изменения и допълнения на разпоредби от ДОПК, свързани с реализиране на реформата по въвеждане на SAF-T в България. Сформиран е екип за организиране и координиране на изпълнението на дейностите по внедряване на SAF-T в България. Стартирани са дейностите, свързани с изготвяне на проект на заповед на изпълнителния директор на НАП за утвърждаване на формата на SAF-T и изготвяне на изисквания за разработка на нова е-услуга/API за подаване на SAF-T.

1.1.2. Многостранни ревизии

През 2024 г. НАП е взела участие в 6 бр. многостранни ревизии (МСР), 3 бр. присъствие в административни сгради и участие в административни производства (ПАСУАП) и 3 бр. срещи за селекция за многостранни ревизии. Обект на облагане са ДДС, трансферно ценообразуване и корпоративен данък. В резултат на цитираните участия в международно сътрудничество и обмен на информация от НАП са възложени контролни производства на 13 български дружества за установяване на задължения по ЗДДС и ЗКПО.

През 2024 г. НАП приключи инициирана от България многостранна ревизия с участието на представители на гръцката данъчна администрация като общият резултат от съвместните действия е 8 515 062 евро. В резултат на възложените контролни действия от НАП на българските дружества, участвали в многостранната ревизия, са начислени допълнително установени задължения в размер на 3 754 422 лева. Предотвратена е схема за участие в данъчна измама, дерегистрирани са множество дружества от българска и гръцка страна.

В резултат от участие в многостранна ревизия с приходната администрация на Германия и възложените в тази връзка контролни производства на две български дружества е деклариран и ефективно внесен в бюджета през 2024 г. ДДС в размер на 5 360 296 лева.

По инициатива на органи по приходите от НАП е осъществен ПАСУАП с участието на служители на приходната администрация на Република Полша с цел обмен на информация по повод декларирано вътреобщностно придобиване на стоки от полско към български дружества с данъчна основа 19 941 830 лева. В резултат на съвместните действия е преустановена схема за участие в данъчна измама, възложени са контролни действия от НАП за установяване на задължения по ЗДДС и ЗКПО.

1.2. Проверки

В рамките на контролната дейност на НАП се извършват няколко основни вида проверки, специфични от гледна точка на повода, целите и резултатите от извършването им:

- Проверки по прихващане и възстановяване (ППВ), които се извършват при наличие на декларирани за възстановяване данъци или осигурителни вноски, както и други недължимо внесени суми;

- Насрещни проверки и проверките по делегация, които имат за цел да съберат годни доказателства и доказателствени средства, необходими за други проверки или ревизии;

- Проверки за установяване на факти и обстоятелства (ПУФО), в т.ч. и проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица, които са от значение за установяване на задълженията на лицата, както и за спазване на законодателството.

Извършени проверки по видове за периода 2022-2024 г.

Видове проверки	Мерна единица	Отчет 2022 г.	Отчет 2023 г.	Отчет 2024 г.	Изменение 2024/ 2023
Общо извършени проверки, в т.ч. :	(брой)	231 321	243 228	221 548	-9%
Проверки за прихващане и възстановяване (ППВ)	(брой)	154 468	158 834	142 495	-10%
Проверки за установяване на факти и обстоятелства (ПУФО), в т.ч. в обекти	(брой)	37 647	41 036	39 014	-5%
Насрещни проверки и проверки по делегация	(брой)	38 498	42 777	40 039	-6%
Проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица (ПСИДФЛ)	(брой)	708	581	841	45%
Относителен дял на обжалваните АПВ	%	0,1%	0,1%	0,2	0,1%
Относителен дял на проверките по ППВ, приключили в първоначално определения срок	%	88%	83%	88%	5%
Относителен дял на проверките без ППВ, приключили в първоначално определения срок	%	83%	88%	83%	-5%

Източник: НАП

Броят на всички извършени през 2024 г. проверки е намалял спрямо 2023 г., като най-голямо е намалението при извършваните проверки по прихващане и възстановяване (с 10,0 %), насрещните проверки и проверките по делегация, както и проверките за установяване на факти и обстоятелства. Значителен ръст от 45,0 % е отбелязан при проверките за съпоставка на имущество и доходи на физически лица. През 2024 г. чрез процедурата за опростено възстановяване на ДДС са възстановени 819,1 млн. лв. в 40 452 случая на деклариран ДДС за възстановяване (за сравнение през 2023 г. са възстановени 586,1 млн. лв. в над 22 400 случая на деклариран ДДС за възстановяване).

През 2024 г. се наблюдава увеличение (с 5,0 %) на относителния дял на ППВ, приключили в първоначално определения срок и намаление (с 5,0 %) на делът на проверките, различни от ППВ, приключили в първоначално определения срок спрямо 2023 година. Относителният дял на обжалваните АПВ е нараснал с 0,1% спрямо предходната година.

1.3. Проведени тематични кампании за контрол

През 2024 г. от НАП са проведени следните тематични кампании за контрол:

През 2024 г. започна извършването на проверки на лица, при които е идентифициран риск от неспазване на данъчното законодателство и/или намаляване на дължимите данъчни задължения, във връзка с отчетени в годишните финансови отчети за 2022 г. значителни, спрямо обема на извършваната дейност, стойности на наличните материални запаси. Във връзка с това до 6 669 лица са изпратени писма, с които са уведомени за контролните действия, които НАП ще извърши за установяване на действителните наличности на материални запаси, а с 667 лица са проведени телефонни разговори. В резултат на извършена селекция на 1 469 задължени лица е възложено извършването на 10 ревизии и 1 372 проверки. В хода на проверките са инициирани и възложени още 96 ревизии. Към края на отчетния

период са приключили 1 326 проверки, в хода на които са извършени доброволни корекции на декларираните от лицата задължения за ДДС, корпоративен данък, дивидент и др. на обща стойност 3 942 799 лева.

През 2024 г. продължи извършването на неприключилите контролни действия спрямо физически лица, придобили и/или продали през 2016 г. недвижими имоти, находящи се на територията на Република Гърция. Кампанията стартира във връзка с информация за отчетната 2016 г., получена от Република Гърция през октомври 2022 г. по линия на автоматичния обмен. Към края на м. декември 2024 г. са приключени 61 бр. от проверките и 835 бр. от ревизиите. В хода на приключените производства са подадени 103 бр. коригиращи декларации, като размерът на коригирания данък е 96,0 хил. лева. В резултат на ревизиите са установени допълнителни задължения в размер на 1 485,0 хил. лева. През м. юли 2024 г. НАП стартира кампания спрямо български лица, придобили и/или продали през 2018 г. недвижими имоти, находящи се на територията на Република Гърция. Възложени са 695 бр. ПУФО и 12 бр. проверки за съответствие на доходи и имущество. Към 31.12.2024 г. са приключени 591 бр. от проверките. В хода на контролните действия са подадени 115 коригиращи декларации с общ размер на коригираната сума на декларирания доход 232 223 лева. В резултат на извършените проверки са възложени 45 бр. ревизии на физически лица, като към настоящия момент са приключили 2 бр. производства.

Проверки за касови наличности: През 2024 г. приключи стартиралата през 2022 г. кампания за предприемане на контролни действия спрямо лица, посочили в счетоводните си баланси за 2020 г. касови наличности над 100 000 лева. След извършена селекция са възложени 2 035 бр. проверки и 11 бр. ревизии на дружества. В резултат на възложените проверки са констатирани несъответствия в касовата наличност при 1 480 лица, като стойността на несъответствието между документално отразените парични средства в брой към датата на проверката и посочените в счетоводния баланс е 570 559 791 лева. В хода на контролните действия 1 006 дружества са подали „Декларация по чл. 55, ал. 1 от ЗДДФЛ и чл. 201, ал. 1 от ЗКПО за дължими данъци“ за разпределение на дивидент в размер на 323 279 995 лева. До края на 2024 г. са приключили всички възложени проверки. За 263 лица са изготвени доклади за иницииране на селекция за възлагане на ревизии, възложени са 215 ревизии. Приключили са 206 бр. ревизии, установени са допълнително 23 847 705 лв. задължения по ЗДДС, ЗДДФЛ и ЗКПО. През месец декември 2024 г. стартира нова кампания за предприемане на контролни действия спрямо лица, посочили в счетоводните си баланси за 2021 г., 2022 г. и 2023 г. касови наличности над 100 000 лв. Кампанията ще продължи през 2025 година.

Във връзка с контрола, осъществяван от органите по приходите по спазване разпоредбите на ЗДДС, ежегодно се организират и извършват действия спрямо лица с несъответствия в отчетните регистри по чл. 124 от ЗДДС, установени в резултат на автоматизираните насрещни проверки на декларираните от лицата данни в дневниците за покупки и продажби. Действията на Агенцията се насочени към лица с некоректно декларирани данни и определени несъответствия, при които съществува риск от неспазване на данъчното законодателство, като целта е установените грешки или несъответствия в отчетните регистри да бъдат коригирани доброволно от лицата. В зависимост от вида на несъответствията в отчетните регистри по чл. 124 от ЗДДС и общата стойност на данъчния им ефект на задължените лица се изпращат уведомителни писма и се извършват контролни действия (селекция, проверка, ревизия). През 2024 г. от дирекция „Обслужване“ са изпратени 5 812 бр. уведомителни писма до задължените лица, в резултат на които лицата са извършили доброволни корекции за 1 290 247 лева. През отчетния период е извършена селекция на 1 241 задължени лица, в хода на които са връчени 58 бр. покани по чл. 103 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК) и задължените лица са извършили доброволни корекции за 624 471 лева. В резултат на извършените селекции са възложени

805 бр. ПУФО и 12 бр. ревизии. От възложените през 2023 г. контролни производства на лица с установени несъответствия в отчетните регистри по чл. 124 от ЗДДС, през отчетния период са приключили 634 бр. проверки, в резултат на които са направени доброволни корекции на подадени декларации по ЗДДС за 4 635 200 лв. и са приключени 12 бр. ревизии с допълнително установени задължения за 1 559 814 лева. През 2024 г. са извършени доброволни корекции в резултат на изпратени през 2023 г. уведомителни писма до задължените лица, за 481 965 лева. В резултат на всички предприети действия (писма, селекции, проверки, ревизии) през 2024 г. са отстранени несъответствия в отчетните регистри по чл. 124 от ЗДДС и установени задължения с общ данъчен ефект 8 591 698 лева.

През 2024 г. НАП внедри нова електронна услуга „Предоставяне на информация за несъответствия в дневниците за покупките и дневниците за продажбите по ЗДДС“, която осигурява възможност на задължените лица своевременно да получават информация за резултатите от установени несъответствия в дневниците за покупките и дневниците за продажбите след извършените автоматизирани насрещни проверки.

Осъществяване на контрол по прилагането на данъчното законодателство и върху практическото изпълнение на схеми за държавна помощ: Във връзка с ангажимента на НАП за контрол върху прилагането на данъчното законодателство и върху практическото изпълнение на схема за държавна помощ, чрез преотстъпване до 60 на сто от корпоративния данък на данъчно задължените лица, регистрирани като земеделски стопани за данъчната им печалба от дейност по производство на непреработена растителна и животинска продукция, през 2024 г. започна извършването на контролни действия на задължени лица, декларирали преотстъпен корпоративен данък на основание чл. 189б от ЗКПО и чл. 48, ал. 6 от ЗДДФЛ за 2018 година. През периода са възложени 915 бр. ПУФО и 61 бр. ревизии, от които са приключили 800 бр. проверки и една ревизия, целящи установяване спазването на условията за преотстъпване на корпоративен данък и данък върху доходите от данъчно задължени лица – регистрирани земеделски стопани. В хода на контролните производства са връчени общо 300 бр. покани по чл. 103 от ДОПК за корекция в данъчни декларации, в резултат на което са предприети действия за доброволно коригиране на задължения. Подадени са коригиращи декларации, с които са декларирани допълнително 2 133 912 лв. данъци и задължителни осигурителни вноски. Издадени са 9 бр. акта за установяване на задължения и при ревизията са установени допълнително задължения общо в размер на 58 863 лева.

Проверки на физически лица, които притежават имоти в ОАЕ: През 2024 г. приключиха възложените през 2023 г. 161 бр. ПУФО за български граждани, притежаващи недвижими имоти в Обединени арабски емирства (ОАЕ) към 31.12.2018 година. В хода на контролните действия е установено, че само 28 от лицата са местни за България. 11 лица са подали декларации по чл. 50 от ЗДДФЛ в хода на проверките, в които са декларирали притежаваните от тях имоти в чужбина. За 2 лица са изготвени доклади и е възложена една ревизия и една проверка за съпоставка на имущество и доходи на физически лица. Установени са допълнително 60 989 лв. задължения по ЗДДС и ЗДДФЛ.

Проверки във връзка с автоматичен обмен на информация за получени доходи от източници в чужбина: През 2024 г. стартира кампания за предприемане на контролни действия спрямо лица, за които са получени данни по линия на автоматичния обмен на информация за получени доходи от източници в чужбина. На база на информацията от автоматичния обмен са подбрани 72 физически лица с получени доходи над 5 000 евро, спрямо които да се извърши индивидуална оценка на риска от неспазване на данъчно-осигурителното законодателство и да се възложат проверки или ревизии. Кампанията продължава и през 2025 година.

Проверки на лица, осъществяващи дейност по обучение на водачи на моторни превозни средства (МПС) и на лица, осъществяващи дейност като пунктове за годишни технически прегледи: Във връзка със започнали през 2023 г. съвместни проверки с

Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“ и Министерство на вътрешните работи на лица, извършващи дейност по обучение на водачи на моторни превозни средства и на лица, осъществяващи дейност като пунктове за годишни технически прегледи и възложени ПУФО, през 2024 г. са приключили 2 бр. ПУФО и 10 бр. ревизии. С издадените ревизионни актове са установени допълнително задължения на стойност 803 668 лева.

Контролни действия във връзка с получен обмен на информация между държавите-членки на ЕС по чл. 3, т. 2 от Регламент 79/2012, подкатегория нови превозни средства: През 2024 г. са възложени проверки на 58 нерегистрирани по ЗДДС лица, придобили нови превозни средства, от които са приключили 25 бр. проверки. Приключени са през отчетния период и 16 бр. проверки, възложени през 2024 година. През 2024 г. е извършена една ревизия и е издаден един Акт за установяване на задължения по декларация. От всички контролни производства са отчетени допълнително установени задължения в размер на 2 203 142 лева. Съставени са 6 бр. акта за установяване на административно нарушение и са издадени 3 бр. наказателни постановления.

Проверки на лизингополучатели и собственици на моторни превозни средства (МПС) от висок ценови клас за съпоставка на имуществото и доходите на физическите лица:

През 2024 г. продължават контролните действия по стартирали през 2023 г. контролни производства, възложени спрямо лизингополучатели на МПС от висок ценови клас. През 2024 г. от всички възложени през 2023 г. ПУФО 24 бр. са приключили. През 2024 г. са приключили 3 бр. проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица, възложени през предходната година, също така са възложени 2 бр. ревизии, от които едната е спряна, а при другата са установени допълнително задължения в размер на 3 768 лева.

През 2024 г. продължават контролните действия по стартирала през месец август 2023 г. кампания за предприемане на контролни действия спрямо физически лица – собственици на МПС от висок ценови клас. По кампанията е възложено извършването на селекция на 625 лица. През 2024 г. са селектирани 14 лица. Възложени са 14 бр. проверки за установяване на факти и обстоятелства, 56 бр. проверки за съпоставка на имуществото и доходите на физическите лица и 9 бр. ревизии, като част от контролните производства са в следствие на установени допълнителни обстоятелства в хода на извършените през 2023 г. контролни производства. През 2024 г. са приключили 550 бр. проверки и 21 бр. ревизии. Подадени са 57 бр. коригиращи данъчни декларации по чл. 50 от ЗДДФЛ, като коригираната сума е в размер на 1 983 382 лева. Съставени са 2 бр. акта за установяване на административно нарушение. Контролните производства продължават и през 2025 година.

През октомври 2023 г. от органите по приходите на НАП са предприети контролни действия спрямо физическите лица, придобили имоти с материален интерес над 750 000 лв. през периода 2019 - 2022 година. През 2024 г. са приключили 370 бр. от възложените през 2023 г. ПУФО и проверки за съответствие на имущество и доходи, като в хода на същите за 44 лица са установени несъответствия в размер на 6 116 120 лв. и са подадени 43 бр. коригиращи декларации. От възложените 71 бр. ревизии през 2024 г. са приключили 26 бр. ревизии с допълнително установени задължения в размер на 1 046 114 лева. През следващата 2025 г. продължава извършването на останалите 45 бр. ревизионни производства.

Осъществяване на контрол по спазване на Закона за хазарта (ЗХ): През 2024 г. продължи извършването на проверки за осъществяване на контрол по чл. 89, ал. 3 от ЗХ, на лицата, определени за проверки през 2023 г. През периода са възложени 34 бр. проверки и са приключени 106 бр. проверки. В резултат на извършените контролни действия при 9 от проверяваните лица са установени несъответствия в размер на 3 316 423 лева. Във връзка с установените несъответствия са подадени 6 бр. коригиращи данъчни декларации като общият размер на направените корекции по подадените декларации е 24 234 лева. За

установени при проверките извършени нарушения, от органите по приходите са съставени 11 бр. акта за установяване на административно нарушение, изготвени са три доклада за иницииране на последващи действия и са възложени шест ревизии. През 2024 г. са приключили осем от възложените ревизии с допълнително установени задължения в размер на 33 151 лева, в т. ч. корпоративен данък - 24 777 лева и лихви 8 374 лева.

Във връзка с осъществяване на контрол по чл. 89, ал. 3 от ЗХ през 2024 г. са възложени проверки на 288 лица, получили лицензи за осъществяване на дейност по ЗХ - организатори на хазартни игри и организатори на дейности по производство, разпространение и сервиз и по внос, разпространение и сервиз на игрално оборудване. Към 31.12.2024 г., 135 бр. от проверките са приключени. В резултат на извършените контролни действия при 13 бр. от проверяваните лица са установени несъответствия в размер на 2 405 613 лева. Във връзка с установените несъответствия са подадени 6 бр. коригиращи декларации като общият размер на направените корекции по подадените декларации е 5 979 лева. За установени при проверките извършени нарушения от органите по приходите са съставени 3 бр. акта за установяване на административно нарушение, за три лица са изготвени доклади за иницииране на последващи действия и са възложени ревизии.

Във връзка със спазването на разпоредбите на чл.10, ал. 5 от ЗХ за забрана на рекламата на хазартни игри върху външни рекламни съоръжения в повече от 5 на сто от общата рекламна площ на всеки доставчик на рекламни услуги чрез външни рекламни съоръжения, през 2024 г. са възложени контролни действия на 78 задължени лица, собственици на билбордове. Към 31.12.2024 г. проверките не са приключили. Кампанията продължава и през 2025 година.

През 2024 г. във връзка с повишаване на контрола по спазване разпоредбите на Валутен закон (ВЗ) и Закона за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП), Правилникът за прилагане на ЗМИП (ППЗМИП) и Закона за мерките срещу финансирането на тероризма (ЗМФТ) са организирани и извършени контролни действия на задължени лица, извършващи сделки с валута в наличност в обменни бюра. Възложени са общо 202 бр. проверки в обекти на 132 задължени лица. В хода на контролните действия са установени общо 15 бр. административни нарушения, извършени от 16 задължени лица, за което са съставени съответните АУАН – 9 бр. акта по ЗДДС и Наредба № Н-18/2006 г.[14], 2 бр. акта по ВЗ и 4 бр. акта по Наредба №4/ 2003 г.[15]

При проверките са установени общо 10 нарушения на разпоредбите на ЗМИП и ППЗМИП, за които е уведомена по компетентност Специализирана административна дирекция „Финансово разузнаване“ на Държавна агенция за национална сигурност.

През 2024 г. продължи извършването на проверки на задължени лица с висока степен на риск от неспазване на осигурителното законодателство. През годината стартира кампания за извършване на проверки на осигурители, които за 2021 и 2022 г. в справка по чл. 73 от ЗДДФЛ са декларирали данни за изплатени доходи по извънтрудови правоотношения на физически лица над определен размер и получателите на доходите не са подали годишни данъчни декларации (ГДД) по чл. 50 от ЗДДФЛ за съответната година. Към края на м. декември 2024 г. по кампанията са възложени 287 бр. проверки на осигурители и от тях са приключени 205 броя. В хода на контролните производства на лицата, които не са начислили и удържали задължителни осигурителни вноски (ЗОВ) върху изплатените суми по извънтрудови правоотношения са връчени покани по чл. 103 от ДОПК за подаване на

[14] НАРЕДБА № Н-18 от 13 декември 2006 г. за регистриране и отчитане чрез фискални устройства на продажбите в търговските обекти, изискванията към софтуерите за управлението им и изисквания към лицата, които извършват продажби чрез електронен магазин

[15] НАРЕДБА № 4 от 8.08.2003 г. за условията и реда за вписване в регистъра и изискванията към дейността на обменните бюра

коригиращи декларации по Наредба Н-13 от 17.12.2019 година[16]. В резултат на извършените проверки и отправените покани, от страна на проверяваните лица са декларирани допълнително задължения за ЗОВ общо за 2 031 886 лв. и задължения за данъци общо за 6 787 067 лева. В хода на проверките от органите по приходите са извършени 1 016 бр. насрещни проверки на получатели на доходи по извънтрудови правоотношения. За установените в хода на насрещните проверки несъответствия в декларираните от физическите лица данни са връчени 1 108 бр. покани. Част от лицата в процеса на проверките са подали ГДД по чл. 50 от ЗДДФЛ и са декларирали задължения за ДДФЛ общо за 76 983 лв. и ЗОВ общо за 118 232 лева.

През 2024 г. са приключени започналите през 2023 г. проверки за установяване и събиране на вноски за фонд „Сигурност на енергийната система“ (ФСЕС) съгласно §8 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. (Обн. ДВ. бр. 104 от 30 декември 2022 г., изм. и доп. ДВ. бр. 53 от 20 юни 2023 г.). Извършени са проверки на 31 лица, за които е подадена информация от ФСЕС, че не са внесли, или некоректно са декларирали или не са декларирали дължимите от тях вноски. В хода на проверките за установяване и събиране на вноски за ФСЕС са издадени и връчени 16 бр. акта за установяване на задължения с обща стойност на установените задължения за вноски във ФСЕС за 4 615 479,0 лева.

Във връзка с процеса на верификация на искане за междинно плащане № 2 по проект „Подкрепа чрез оборотен капитал за МСП, засегнати от временните противоепидемични мерки чрез прилагане на схема за подпомагане от НАП“ и на основание произтичащите от Искане за пояснения и допълнителни документи № 3 на Управляващия орган на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ ангажименти за НАП по извършване на цялостна проверка по същество за категорията на предприятията по смисъла на чл. 3 и чл. 4 от Закона за малките и средни предприятия (ЗМСП) на всички останали извън проверката на УО на ОПИК предприятия, през 2023 г. е възложено извършването на проверки на 171 лица. В хода на приключили през 2024 г. проверки, 5 лица доброволно са възстановили получена безвъзмездна финансова помощ на обща стойност 441 229 лв. и на 8 лица са издадени актове за установени публични държавни вземания за неправомерно получена безвъзмездна финансова помощ на обща стойност 1 390 166 лева.

Проверки в търговски обекти

В рамките на контролната дейност на Главна дирекция „Фискален контрол“ (ГДФК), ежедневно се извършват проверки в търговски обекти на територията на цялата страна с цел контрол върху спазването на данъчно-осигурителното законодателство (проверки за хазартни игри; за копиране на информация от софтуер за управление на продажбите; по чл. 16а, ал.3 от Наредба Н-18/2006 г.; за установяване на налични активи (инвентаризация); наблюдение; режим 40/42, и др.). Проверките в обекти, които са специфичен вид контролни действия, целят установяване спазването на приложимата нормативна база по отношение на търговските обекти и заетите лица, както и събиране на годни доказателствени средства за установяване на задължения за данъци и осигуровки.

Резултатите от извършените контролни действия при проверки в търговски обекти са:

- 33 788 бр. проверени обекти;
- 9 708 бр. съставени АУАН;

[16] Наредба №Н-13 от 17 декември 2019 г. за съдържанието, сроковете, начина и реда за подаване и съхранение на данни от работодателите, осигурителите за осигурените при тях лица, както и от самоосигуряващите се лица

- 6 567 бр. издадени НП.

През 2024 г. във връзка с установени нарушения в хода на извършени проверки в обекти са издадени 2 198 броя заповеди за налагане на ПАМЗО (принудителна административна мярка запечатване на обект).

Във връзка с осъществяване на контрол по спазване на ЗХ е създадена организация за възлагане на контролни действия по чл. 89, ал. 3 от ЗХ и във връзка с постъпила информация от външни за администрацията източници за нарушения на разпоредби от ЗХ и нормативните актове за неговото прилагане. За периода 01.01.2024 г. до 31.12.2024 г. са приключени 834 бр. проверки (планирани проверки и във връзка с постъпили сигнали) в обекти на лица, получили лицензи за осъществяване на дейност по ЗХ - организатори на хазартни игри и организаторите на дейности по производство, разпространение и сервиз и по внос, разпространение и сервиз на игрално оборудване.

В активните туристически сезони – зима и лято, *през 2024 г.* се проведоха ежегодните кампании за осигуряване на данъчен и осигурителен контрол в търговски обекти, находящи се в курортни комплекси, градове, селища и др.

По време на *зимната кампания* са извършени общо 648 бр. проверки в търговски обекти. Установени са общо 158 бр. административни нарушения.

По време на *лятната кампания* са извършени общо 4 598 бр. проверки в търговски обекти. Контролните действия, извършени съвместно с органи на други институции са 253 броя. Установени са общо 1 169 бр. административни нарушения.

Постигнатите резултати от контролните действия на служителите на ГДФК се дължат и на успешното оперативно взаимодействие, както с компетентните дирекции на НАП, така и с други контролни органи. Наред с целогодишния денонощен контрол, който се осъществява на територията на цялата страна, целенасочено се работи и за предотвратяване на корупционни практики и минимизиране на рискове от корупция в дейността. В този аспект, се използват антикорупционни процедури и *механизми* за проверка, мониторинг и осъществяване на контрол за законосъобразност.

1.4. Контролни мерки във връзка с Програма за спазване на законодателството и намаляване на нивата на риск за периода от април 2024 до март 2026 година

Програмата за спазване на законодателството и минимизиране нивата на риск през периода от април 2024 до март 2026 г. е утвърдена от изпълнителния директор на НАП със заповед през м. юни 2024 година. За третиране с контролни действия са определени 28 риска. Специално внимание в програмата е отделено на големите данъкоплатци и осигурители от гледна точка на специфичните рискове, проявяващи се при тази група лица, и предвид ключовата им роля в приходната част на бюджета. В изпълнение на планираните мерки са извършени следните контролни действия:

Планирани и изпълнени контролни действия въз основа на анализи на риска

Контролни действия по Програма за спазване на законодателството април 2024–март 2026	Общо планирани мерки за периода април 2024 - март 2026	Общо възложени производства по Програмата	Приключени през 2024 г.	Приключени през 2024 г., възложени във връзка с предишна програма	Изпълнение на планираните спрямо възложените действия
Ревизии и ПУФО	15 285	4 143	50	5 999	27%
Проверки в обект	5 810	1 535	604	896	26%

Контрол на търговията с горива

През 2024 г. продължи оптимизирането на работата на ИС „Контрол на горивата“ (ИСКГ). Като основна информационна система за проследяване на движението на горивата

(с платен акциз) за свободно обръщение/потребление на територията на страната, се въведоха в действие автоматизирани известявания (в реално време) на рискови събития, обхващащи всички участници при търговията с горива, като: търговци, извършващи продажби в автоцистерни (на „едро“) от обект с регистрирана електронна система с фискална памет (ЕСФП), крайни разпространители на горива от обекти с ЕСФП (бензиностанции), получатели на горива за собствени нужди в регистрираните от тях съдове за съхранение на горива и посредници в цялата верига от доставки.

През 2024 г. по данни от ИСКГ са изведени рискови събития по предварително заложени критерии - 368 случаи за анализ на риска по чл. 176в, ал. 1, т. 1 и т. 3 от Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС) и 4 404 случаи за анализ с декларирани/ недекларирани съдове в НАП за съхранение на горива от задължени лица, както и натрупано гориво от едно задължено лице над вместимостта на притежаваните от него съдове/съоръжения за съхранение на горива за собствени нужди.

Селектирани са 40 бр. обекти за търговия и съхранение на горива във връзка с планиране и извършване на контролни действия, координирани от Междуведомствения координационен център за противодействие на контрабандата и контрол на движението на рискови стоки и товари (МКЦПККДРСТ) към Главна дирекция „Борба с организираната престъпност.

Превенция и противодействие на данъчни и осигурителни измами

Основна цел на борбата с данъчните и/или осигурителните измами е ограничаване на щетите за бюджета, редуциране на злоупотребите с данък и намаляване на неблагоприятния ефект от тях чрез дейности в няколко основни направления:

Предприети действия по противодействие на данъчни и/или осигурителни измами за периода 2022-2024 г.

Показатели	Мерна единица	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Доклади за организирани данъчни и/или осигурителни измами (ОДОИ) и становища за нови мерки и лица към тях	(брой)	43	60	97
Участници в организирани данъчни и/или осигурителни измами общо	(брой)	676	848	1 455
Предполагаем размер на нанесената щета на бюджета съгласно доклади за ОДОИ и становища	(хил. лв.)	148 731	177 502	228 532
Проверки във връзка с доклади за ОДОИ и становища	(брой)	286	414	529
Ревизии във връзка с доклади за ОДОИ и становища	(брой)	73	115	179
Установени задължения за внасяне с ревизионен акт по доклади за измама (главница)	(хил. лв.)	52 194	27 014	53 324
Установени лихви върху задължения за внасяне с РА по ревизии, възложени по доклади за измами	(хил. лв.)	12 071	5 292	15 077
Задължени лица, въведени в База данни "Рискови субекти"	(брой)	2 407	2 636	9 874

Източник: НАП

Във връзка с постъпила информация и с цел превенция на данъчни и/или осигурителни измами е извършен анализ на задължени лица, като за установените случаи на отклонение от данъчно облагане са изготвени доклади с предложени мерки за противодействие спрямо 258 задължени лица и техни контрагенти. Одобрени са следните мерки: 159 бр. проверки и 160 бр. други мерки.

През отчетната година е извършено взаимодействие между НАП и други институции по силата на споразумения и нормативни изисквания, свързани с: установени схеми за данъчни измами, чрез които е нанесена щета на бюджета в особено големи размери;

уведомяване на компетентната Прокуратура на основание чл. 205 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК), във връзка с установени индикации за злоупотреба с цел избягване плащане на ДДС, за което е изготвен и изпратен Доклад за престъпление до Европейска прокуратура (ЕРРО).

През 2024 г., след преглед и анализ на получени данни от мрежата за бърз обмен и ранно предупреждение за данъчни измами с ДДС при общностни сделки (EUROFISC) и извършен анализ на национално ниво, е изготвена и предоставена информация към EUROFISC за квалификации на 970 български задължени лица. Издадени са 14 бр. доклади с одобрени мерки за противодействие на национално ниво спрямо 136 лица.

Взаимодействие с правоохранителните органи: Прокуратура на Република България, МВР, ДАНС, Агенция „Митници“ - Съгласно Споразумение № 52 от 30.03.2022 г. за сътрудничество и взаимодействие между Софийска градска прокуратура и Национална агенция за приходите е създадено аналитично звено за борба срещу данъчните и осигурителните измами. Споразумението цели осигуряване на необходимите условия за взаимодействие при разследванията по дела за престъпления против данъчната и осигурителната система на Република България. През 2024 г., при извършени анализи са идентифицирани 172 лица, участници в измами. Изготвени са 20 бр. описания на механизмите и схеми на данъчни измами. През 2024 г. са изготвени 145 бр. писма за предоставяне на информация на външни институции (МВР, ДАНС и прокуратура) при постъпили искания от тяхна страна.

Обмен на информация по линия на националния Съвет за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС (АФКОС) в изпълнение на Националната стратегия за превенция на нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на Европейския съюз (ЕС) за периода 2021 – 2027 г.

През отчетната година в качеството си на член на Съвета за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС (АФКОС) и в изпълнение на чл. 8а от ПМС № 18/ 2003 г., НАП е изготвила и предоставила в дирекция „Защита на финансовите интереси на ЕС“ към МВР (АФКОС) 12 бр. месечни справки за предприетите действия по обезпечаване и принудително събиране на публичните и частни държавни вземания, справките са предадени в НАП от управляващите европейски средства държавни органи и институции като случаи на нередности и/или измами, засягащи финансовите интереси на ЕС и националния бюджет.

2. Фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск (СВФР) през 2024 година

Фискалният контрол е съвкупност от действия на органи по приходите (служители на НАП) за предотвратяване укриването на данъци и на данъчни измами, които се извършват във връзка с движението на стоки с висок фискален риск (СВФР) на територията на България, предприемане на мерки за пресичането им и осъществяване на контролни действия с цел ограничаване на загубите за бюджета и не на последно място - стимулиране на изрядно поведение на данъкоплатците и спазване на приложимото данъчно законодателство.

През 2024 г. денонощният фискален контрол върху движението на СВФР на територията на страната се осъществи основно на фискални контролни пунктове (ФКП), разположени в близост до граничните контролно-пропускателни пунктове (ГКПП) и във вътрешността на страната - на територията на големите борси и тържища, пристанища и на местата на получаване/разтоварване на стоките. Контролираните СВФР са 441 броя.

Резултатите от извършените контролни действия са:

Извършени проверки на транспортни средства, превозващи СВФР:

- на ФКП на ГКПП – 526 352 бр.;

- на място на получаване/ разтоварване на СВФР – 20 231 бр.;
- поставени технически средства за контрол (ТСК) – 78 315 бр.

В резултат на извършения контрол, през 2024 г. са предприети действия за налагане на обезпечителни мерки на основание чл. 121а, ал. 3 от ДОПК – 977 бр. срещу 685 задължени лица. Общата стойност на наложените обезпечения е 10 211 500,0 лева. Отчетена е стока, изоставена в полза на държавата, с общо количество 16 550,0 кг на обща стойност 31 446,0 лева.

За установените административни нарушения са съставени 887 бр. актове за установяване на административно нарушение (АУАН), наказателни постановления (НП) – 444 бр. на обща стойност 2 908,7 хил. лева.

След въвеждане режима за задължително предварително деклариране на данни за превозите на стоки с висок фискален риск (СВФР), извършвани с транспортни средства (ТС) над 3,5 тона, задължените лица следва предварително да декларират данни чрез електронна услуга, достъпна с квалифициран електронен подпис (КЕП) в Портала за електронни услуги на приходната агенция. Подават се данни за превоза на стоки: за изпращач/доставчик, получател/купувач, превозвач, транспортно средство, вид, количество и договорена стойност на стоката, място, дата, очакван час на натоварване/изпращане/претоварване/ получаване. Чрез услугата се извършват още корекция и анулиране на подадените вече данни, както и различни видове справки.

При подаването на данните, системата на НАП генерира и предоставя на декларатора уникален номер на превоз (УНП). Валидността на УНП е 14 дни и при осъществяване на фискален контрол, заедно с придружаващите стоката документи, водачът на транспортното средство следва да предостави и УНП.

Въвеждането на режима за предварителното деклариране на данни е превантивна мярка за противодействие срещу измамите, свързани с ДДС, чрез осъществяване на целенасочен и ефективен контрол спрямо рискови лица въз основа на анализ на риска и на база предварително декларираните данни.

НАП предоставя възможност и за доброволно предварително деклариране на данни за превози на СВФР, независимо от товароносимостта на транспортното средство и неговото предназначение.

За периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г. общо 4 364 лица са подали данни за превози през електронната услуга. Издадени са общо 341 008 бр. УНП.

II. Събиране на просрочени публични вземания

1. Резултати от събиране на просрочени публични вземания

1.1. Мерки, целящи стимулиране на доброволното изпълнение и минимизиране на административните разходи – изпращане на персонални електронни съобщения до лица с нововъзникнали задължения и/или провеждане на преговори по телефон за поемане на конкретни ангажименти от страна на длъжниците за заплащане на дължимите от тях публични задължения в най-кратки срокове

Изпращане на електронни съобщения до лица с нововъзникнали задължения

Чрез внедрената в края на 2017 г. автоматизирана функционалност за всяко нововъзникнало публично вземане се изпращат до 4 уведомителни (напомнителни) предупредителни електронни съобщения до съответното задължено лице.

В периода от 01.01.2024 г. до 31.12.2024 г. са изпратени общо 3 195 510 бр. електронни съобщения до лица с непогасени в срок публични задължения.

Съгласно отчетните данни за 2024 г., над половината от лицата с нововъзникнали задължения (55,0 %) са погасили дълга си, във връзка с който им е изпратено поне едно

уведомително съобщение, в тримесечен срок от изпращане на съобщението, а размерът на третирания с мярката дълг е намалял в посочения срок с над 75,0 %.

Изпращането на предупредителни електронни съобщения преди образуването на изпълнителни производства също оказва позитивен резултат – близо 60,0 % от лицата с изпратено предупредително електронно съобщение преди образуването на изпълнително производство са предприели действия за погасяване на дълга – пълно/частично и е отпаднала необходимостта от предприемането на последващи действия от страна на публичните изпълнители.

Телефонни кампании

От Информационния център на НАП са инициирани обаждания по 32 изходящи телефонни кампании (ИТК) към 182 567 лица с просрочени задължения, заявени от дирекция „Събиране“. От проведените единадесет ИТК преди образуване на изпълнително дело, с цел уведомяване и минимизиране на действия свързани с принудително събиране, са отчетени резултати, свързани с намаляване и пълно погасяване на задълженията при 61,0 % от лицата с осъществен контакт в размер на 91,4 млн. лв., при 41,0 % от лицата с осъществен контакт са погасили напълно задължения в размер на 46,4 млн. лева. Постигнати са и допълнителни резултати, свързани с пълно погасяване на задължения, за които е съществувал риск от изтичане на давност и задължения от външни за НАП взискатели, в размер на 2,6 млн. лв., като дела на селектираните лица с подобни задължения е 52,0 %. В проведени 21 изходящи телефонни кампании целящи ранно информиране и подпомагане на лицата с нововъзникнали задължения и задължения, които не отговарят на условията за принудително събиране, се отчита намаляване и пълно погасяване на задължения при 61,0 % от лицата с осъществен контакт в размер на 65,1 млн. лева. При 27,0 % от лицата с осъществен контакт е отчетено напълно погасяване на задължения в размер на 32,2 мил. лева.

Лицата, които въпреки горепосочените мерки не са погасили задълженията си и не са инициирали контакт с администрацията за уточняване начините за погасяването им, са обект на приоритетни действия за обезпечаване и събиране на дълга.

1.2. Мерки за принудително събиране на вземанията от некоректни длъжници

Постоянен мониторинг по отношение на длъжници с просрочени задължения

И през 2024 г. се осъществява мониторинг върху предприетите действия за обезпечаване и събиране на публични задължения на лица с най-големи по размер дългове, категоризирани като събираеми и частично събираеми.

Мярката включва провеждането на персонални срещи от страна на директорите на ТД на НАП с лицата, с цел предоставяне на обезпечения и/или извършване на цялостни или частични плащания на просрочените дългове, ефективно наблюдение на поетите от длъжниците ангажименти и навременен контрол за третирането им от страна на компетентните органи – актуална оценка на икономическия статус на задълженото лице, своевременно налагане на обезпечителни мерки, издаване на разрешения за неотложни плащания, разсрочване/отсрочване, реализиране на имуществото, извършване на ревизии и проверки при необходимост и други.

При 1 248 (10,1 %) от наблюдаваните лица е отчетено намаление на размера на дълга, в периода, в който са обект на мониторинг, със 170,0 млн. лв., като 266 бр. от тях са погасили изцяло общите си задължения в размер на 75,8 млн. лева. Събраните суми от лицата, обект на мониторинг през 2024 г. в резултат от изпълнително производство са с 33,2% повече, спрямо същия период на 2023 година.

Ежемесечен мониторинг

Осъществява се текущо наблюдение по отношение формирането на публични задължения от търговци на течни горива, както и лица, притежаващи лицензии и разрешения

за производство и съхранение на акцизни стоки под режим „отложено плащане“, за организиране на хазартни игри и дейности по смисъла на чл. 4 от Закона за хазарта, или упражняващи дейност по Закона за частната охранителна дейност и лица – лицензирани превозвачи по смисъла на Закона за автомобилните превози, извършващи обществен превоз на пътници и товари на територията на Република България и Общността.

Мярката има превантивен характер и цели промяна на поведението на наблюдаваните лица в посока плащане на задълженията в срок. За лицата, които системно не изпълняват задълженията си, се уведомяват съответните лицензиращи органи, с оглед предприемане на действия по отнемане на предоставените им лицензи.

Мерки по отношение на земеделските производители

Насочване на изпълнението към вземания на длъжници - земеделски производители, от Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ). През 2024 г., на база на Инструкцията за взаимодействие и обмен на информация между НАП и ДФЗ, в НАП са постъпили 13 бр. списъци с лица – земеделски производители, одобрени за получаване на парични помощи от ДФЗ по различни схеми и програми за подпомагане за 2024 г., в т.ч. – над 19,0 хил. лица с просрочени публични задължения. Същите са били предмет на приоритетни действия от страна на публичните изпълнители в НАП, като при липса на доброволно плащане на дълга са запорирани банковите им сметки, по които са изплащани сумите от ДФЗ.

Насочване на изпълнението към вземания на длъжници (изпълнители по договори) от трети лица - разпоредители с бюджет. Една от основните мерки за събиране на публичните задължения от длъжници, явяващи се изпълнители по договори с лица-разпоредители с бюджетни средства, е приоритетно насочване на изпълнението към предстоящите плащания по тези договори.

През 2024 г. по реда на РМС № 592/2018 г. и разпоредбите на въведената глава двадесет и първа „а“ от ДОПК, в сила от 03.05.2024 г. в информационната система, обезпечаваща процеса, са регистрирани 1 089 251 бр. (с 83,7 % повече от 2023 г.) уведомления за предстоящи плащания, като 61 071 бр. от тях са насочени за предприемане на действия от публичен изпълнител в компетентната ТД на НАП.

В резултат от разширяването на кръга от лица, задължени да прилагат режима за разплащане с публични средства, съгласно новата глава от ДОПК (в сила от 03.05.2024 г.), се отчита нарастване на броя на постъпващите уведомления средномесечно със 130,3 %, съответно и нарастване на насочените за предприемане на действия от публичен изпълнител случаи със 191,8 %.

Във връзка с постъпилите уведомления, през 2024 г. са събрани суми в размер на 356,2 млн. лв., като се отчита ръст от 40,7 % (103,0 млн. лв.) спрямо предходната година. След реализирането на промените в ДОПК се отчита увеличение на постъпващите суми средномесечно със 74,4 % (14,8 млн. лв.) спрямо първите 4 месеца на годината.

Проверка по електронен път в НАП за удостоверяване на задължения при сделки с недвижими имоти и моторни превозни средства

С оглед преустановяване избягването на плащания към бюджета, по предложение на НАП са приети и изменения и в чл. 264 и чл. 265 от ДОПК, в сила от 03.05.2024 г., съгласно които нотариусите, съдиите по вписванията и длъжностни лица в Агенция по вписванията извършват проверка по електронен път в НАП за установяване наличието или липсата на подлежащи на принудително изпълнение публични задължения на прехвърлителя/учредителя на вещни права, съответно на ипотекарния длъжник или залогодателя. Преди промяната липсата на публични задължения се удостоверяваше с нарочна декларация от горепосочените лица.

Мотивите за направените промени са свързани с констатирани случаи на прехвърляне и учредяване на вещни права върху недвижими имоти и прехвърляне на собствеността върху МПС, в които длъжникът умишлено не декларира задълженията си при изповядване на сделката, с цел получените средства от продажбата да не бъдат преведени за погасяване на задълженията му към бюджета. В периода от стартиране на електронната услуга от 03.05.2024 г. до 31.12.2024 г. са направени 1 238 039 бр. проверки, като платените суми по сметки на НАП за погасяване на задълженията са в размер на 242,0 мил. лева.

Насочване на изпълнението към вземания на физически лица – длъжници, за възнаграждение за труд или пенсия

През 2024 в ИС „Събиране“ са внедрени нови функционалности, позволяващи периодично автоматизирано идентифициране на задължени лица с деклариран в НАП осигурителен доход или получавана пенсия. Чрез работа с електронни списъци процесът е оптимизиран, и с оглед бързина при издаване на документите за налагането на запора.

За налагане на запор върху вземания на длъжници от трети лица през 2024 г. са издадени 47 241 бр. запорни съобщения от публичните изпълнители.

Електронна комуникация с длъжници, публични взискатели и заинтересовани страни

Увеличаване на дела на комуникацията с длъжници, публични взискатели и заинтересовани страни по електронен път

Чрез функционалностите на ИС „Събиране“, даващи възможност за издаване и съхраняване на електронни документи, подписани с квалифициран електронен подпис, както и за автоматизираното им връчване по електронен път чрез информационна система „Връчване“, през 2024 г. са връчени 1 031 819 бр. документи за целите на принудителното събиране на просрочени публични задължения – с 269 135 бр. (35,3 %) повече спрямо 2023 година.

Чрез изградената интеграция между ИС „Събиране“ и системата на Централния регистър за особените залози към Агенция по вписванията са връчени 87 270 бр. електронни съобщения за вписване, подновяване или отмяна на наложени запори по реда на ДОПК.

Продължава процесът по присъединяване на публични взискатели към електронната услуга на НАП за предявяване на публични вземания за принудително събиране по реда на ДОПК. До края на 2024 г. е предоставен достъп на 14 публични взискатели и техни структури, като общият им брой достига 410 броя.

В резултат от една страна на ръста в потреблението и инфлацията, водещи до по-голям размер на декларирания, респективно просрочения данък по ЗДДС, а от друга страна на комплексното прилагане на горепосочените мерки, както и в допълнение, текущите действия по водените срещу длъжниците изпълнителни производства, през 2024 г. се отчита:

- ръст на събраните суми за погасяване на неплатените в срок данъци и задължителни осигурителни вноски - 5 334,0 млн. лв. към 31.12.2024 г. при 5 108,8 млн. лв. към 31.12.2023 г., което е увеличение 225,2 млн. лв. (4,4 %);

- ръст на общата събираемост на просрочените публични задължения с взискател НАП - 10,2 % по-висока събираемост през 2024 г. спрямо 2023 г.;

- 98,1 % от всички новодекларирани задължения са погасени до 31.12.2024 г. – това включва както доброволното изпълнение, така и събраните нови просрочия, с което е запазено постигнатото ниво през 2023 година.

2. Държавни вземания

2.1. Продажба на конфискувани, отнети и изоставени в полза на държавата и придобитите в производството по несъстоятелност имущества

През 2024 г. приходите от реализация на конфискувани, отнети и изоставени в полза на държавата вещи са в размер на 5,0 млн. лева. От тях 1,5 млн. лв. са от продажба на имущества, възложени на НАП по реда на Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество (ЗОПДНПИ (отм.)), Закона за предотвратяване на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ) и Закона за отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗОНПИ). Няма имущества, придобити от държавата в производства по несъстоятелност.

Основната част от приходите е формирана от вещи, които са приети от НАП по актове на органи на съдебната власт, включително постановени по отменения Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество (ЗОПДНПИ (отм.)), Закона за предотвратяване на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ) и Закона за отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗОНПИ). От търгове, проведени по реда на ДОПК, са реализирани приходи от 2,9 млн. лева. Чрез други способи – продажба на съсобствени вещи, продажба на валута и други са реализирани имущества за още 2,1 млн. лева.

Няма промяна по отношение на затрудненатa реализация на недвижимите имоти, предвид лошото им състояние, наличието на тежести върху част от тях (ипотеки, възбрани) и други.

През 2024 г. са актуализирани 2 процедури за осъществяване на дейности по приемане, управление, съхранение и продажба на конфискувани, отнети и изоставени в полза на държавата имущества.

2.2. Действия по събиране на публични вземания в производствата по несъстоятелност

НАП осъществява процесуално представителство на държавата в производствата по несъстоятелност, в които държавата е кредитор.

Събраните публични вземания дължими от търговци в открити производства по несъстоятелност през 2024 г. са в размер на 23,6 млн. лева.

Събраните суми са формирани от разпределение на суми в производството по несъстоятелност, в резултат от осребряване на имущества на несъстоятелни търговци – 22,4 млн. лв. и от доброволни плащания от трети лица – 1,2 млн. лева.

През 2024 г. е осъществен контрол върху изготвени от синдиците на търговци в открито производство по несъстоятелност 859 акта, от които 597 са в списъка на приети, респективно неприети вземания и 262 бр. сметки за разпределение. Предприети са съответните процесуални действия чрез изготвянето на 176 бр. възражения, от които 116 бр. с правно основание чл. 690 от Търговски закон (ТЗ) и 60 бр. възражения с правно основание чл. 728 от ТЗ.

2.3. Действия по събиране на частни държавни вземания

През 2024 г. събраните суми за частни държавни вземания са в размер на 8,6 млн. лв., от които 4,4 млн. лв. са платени с компенсаторни инструменти.

Администрирани са вземания по чл. 3, ал. 7, т. 6 от Закон за Националната агенция за приходите (ЗНАП) срещу 378 длъжници (по програми САПАРД, ФАР, ОП „Развитие на човешките ресурси”, ОП „Административен капацитет”, ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика”, ОП „Околна среда”, ОП „Регионално развитие” и др.), като преписките по 23 лица от тях са приключени през годината. Събирането на средствата, подлежащи на възстановяване по европейски програми, продължава да е приоритет в работата по обезпечаване и събиране на частни държавни вземания. През 2024 г. са постъпили 0,2 млн. лв. във връзка с предадени през предходни години преписки, като за сравнение през 2023 г. са събрани 0,5 млн. лева.

През 2024 г. на НАП са предадени за събиране 4 961 бр. изпълнителни листа, издадени в полза на Националното бюро за правна помощ (НБПП), 3 бр. преписки за вземания по чл. 3, ал. 7, т. 5 и 6 от ЗНАП и 66 бр. преписки по Закона за кредитиране на студенти и докторанти (ЗКСД). В информационната система за администриране на частни държавни вземания са въведени 24 449 бр. изпълнителни листа за длъжници на НБПП и 100,0 % от преписките за останалите видове вземания.

С оглед предприемане на действия по установяване и събиране на частни държавни вземания (ЧДВ), през 2024 г. са изготвени 9 613 бр. молби за образуване/присъединяване по изпълнителни дела, като броят е намален спрямо 2023 г. (10 923 бр. за предходната година) във връзка с постигнато оптимизиране на дейността по отношение на случаите, в които срещу лицата има издаден повече от един изпълнителен титул през различни периоди. През 2024 г. са издадени 5 акта за установяване на ЧДВ за вземания.

През 2024 г. са получени 23 536 бр. призовки и съобщения, свързани с производства относно ЧДВ, по които са предприети последващи действия. За сравнение, през 2023 г. са приети 20 938 бр., а през 2022 г. – 29 344 бр. призовки и съобщения.

От предадените за събиране през 2024 г. преписки е извършвано проучване на имущественото състояние на всички лица, за които през периода са изготвени молби за образуване/присъединяване по изпълнителни дела за вземания на НБПП, както и по отношение на 94,2 % от получените през 2024 г. преписки за останалите видове администрирани вземания, за които е било необходимо.

Мерки, предприети от Агенция „Митници“

През 2024 г. митническите органи, при осъществяване на контролните си функции и реализиране на административнонаказателна отговорност на лицата, нарушили Закона за митниците (ЗМ), Закона за акцизите и данъчните складове (ЗАДС), Валутния закон (ВЗ), Закон за движение по пътищата (ЗДвП), Закона за тютюна, тютюневите и свързаните с тях изделия (ЗТТСИ), Закона за административното регулиране на икономическите дейности, свързани с нефт и продукти от нефтен произход (ЗАРИДСНПНП) и Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната и изделия и технологии с двойна употреба (ЗЕКПСОИТДУ) са съставили общо 8 322 бр. актове за установяване на административни нарушения, или с 3,6 % по-малко спрямо актовете през 2023 година.

През разглеждания период в резултат на контролни действия са съставени:
- 6 032 бр. АУАН за установяване на митнически нарушения;
- 1 602 бр. АУАН за установяване на нарушения по ЗАДС;
- 87 бр. АУАН за установяване на нарушения по валутното законодателство;
- 593 бр. АУАН за установяване на нарушения на ЗДвП;
- 4 бр. АУАН за нарушения на ЗТТСИ;
- 1 бр. АУАН за нарушение на ЗАРИДСНПНП;
- 3 бр. АУАН за нарушения на ЗЕКПСОИТДУ.

По реда на Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) през 2024 г. са образувани 384 бр. досъдебни производства, от които:
- 107 бр. досъдебни производства за престъпления по чл. 234 от Наказателния кодекс (НК);
- 209 бр. досъдебни производства за престъпления по чл. 242 от НК;
- 6 бр. досъдебни производства за престъпления по чл. 242а от НК;
- 61 бр. досъдебни производства за престъпления по чл. 251 от НК;
- 1 бр. досъдебно производство за престъпление по чл. 255 от НК.

През 2024 г. българските митнически органи са установили пренасяна през границата на страната, недекларирана валута на стойност 13,9 млн. лв. в общо 94 случая. В сравнение с 2023 г., когато бяха открити малко повече от 41,0 млн. лв. при 149 случая, статистиката сочи сериозен спад. До голяма степен, разликата се дължи на засилените мерки, предприети от митническите органи след въвеждането на промени в националното законодателство и по-конкретно във ВЗ и НК. От месец октомври 2023 г. се въведе ясна процедура за временно задържане на парични средства с цел доказване на икономическия им произход. Прилагат се и по-тежки наказания при неизпълнение на задължението за деклариране на парични средства, както на външна, така и на вътрешна за ЕС граница.

През 2024 г., митническите органи са установили недекларирани благородни метали, злато и сребро и изделия от тях, с общо тегло 276,6 кг, което е с близо 70,0 % повече от установеното през предходната година. За сравнение през 2023 г. са открити 162,7 килограма.

С оглед активните действия на митническите органи, свързани с прилагане на правомощията им по реда на ЗАДС и ЗМ, както и тези за разследване на престъпления, са обезпечени като доказателства по ЗАДС, задържани по ЗМ и иззети по реда на НПК следните количества акцизни стоки:

- ✓ 59 809 465 къса цигари;
- ✓ 2 817 кг тютюн за пушене (вкл. тютюн за наргиле);
- ✓ 58 716 литра етилов алкохол и високоалкохолни напитки;
- ✓ 3 620 литра бира;
- ✓ 6 263 литра вино;
- ✓ 44 248 литра и 60 кг енергийни продукти;
- ✓ 721 450 къса нагреваеми тютюневи изделия;
- ✓ 1 649 литри течности за електронни цигари.

През отчетния период, в резултат на осъществения акцизен и митнически контрол са предотвратени щети за бюджета в размер на над 13,0 млн. лв. (близо 11,0 млн. лева акциз за цигари, над 0,5 млн. лева акциз за тютюн за пушене, близо 0,3 млн. лева акциз за етилов алкохол и алкохолни напитки, над 1,3 млн. лева акциз за нагреваеми тютюневи изделия, над 0,5 млн. лева акциз за течности за електронни цигари).

Продължи изпълнението и прилагането на влезлия в сила от месец февруари 2019 г. план за изпълнение на съвместни контролни действия от структури на МВР и Агенция „Митници" при въвеждане на петролни продукти на територията на Република България от плавателни средства в пристанища на територията на Русе, Бургас и Варна.

През 2024 г. митническата администрация участва в провеждането на следните международни операции в рамките на СМО, Европол, Интерпол и ОЛАФ:

- ✓ **SILVER AXE** – организирана от EUROPOL, проведена в сътрудничество с OLAF и насочена срещу разпространението на контрабандни, фалшиви и неразрешени за употреба препарати за растителна защита;
- ✓ **OPSON** – организирана от INTERPOL и насочена срещу разпространението на фалшифицирана храна и хранителни продукти, включително и напитки;
- ✓ **LUDUS** – проведена по инициатива на EUROPOL и OLAF и насочени срещу разпространението на фалшифицирани и неотговарящи на стандарта детски играчки предназначени за европейския пазар;

  организирана от френските и немските митници, съвместно с ОЛАФ по повод провелите се спортни събития през лятото на 2024 г. - Европейското първенство на УЕФА 2024 г. в Германия; Олимпийските и Пара олимпийските игри във Франция;
- ✓ **STOP -** насочена срещу пресичането и изземването на фалшифицирани и неотговарящи на стандартите лекарства, ваксини, медицинско оборудване, както и продукти за ежедневна употреба, като облекла, обувки, чанти, очила, часовници, мобилни телефони и аксесоари за тях, играчки, самобръсначки и др., които се търгуват

по електронен път и провеждана по инициатива на Световната митническа организация (СМО);

- ✓ **PANGEA**, насочена срещу нерегламентираното разпространение на лекарства чрез Интернет и организирана по инициатива на INTERPOL;
- ✓ **Оперативна дейност JAD Пирати** в рамките на ЕМПАКТ, насочена срещу пренасянето на фалшиви стоки (облекла, козметика, електронни устройства и играчки) чрез пътнически трафик, контейнери и товарни камиони с произход Турция и Китай;
- ✓ **Оперативна дейност 3.8** в рамките на ЕМПАКТ, насочена към външни транзитни пратки с фалшиви стоки с произход от Турция;
- ✓ **Операция TENTACLE – Източна Европа**, организирана от СМО и имаща за цел идентифициране и пресичане дейността на престъпни мрежи, замесени в изпирането на пари чрез насочване към „контрабанда“ на валута, валутни еквиваленти, скъпоценни камъни и благородни метали;
- ✓ **Операция TENTACLE - Mediterranea IV**, организирана от СМО, с подкрепата на INTERPOL, Egmont Group, Frontex и Europol и фокусирана върху предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризма, движението на незаконни пари в брой, недекларирани парични средства, злато и скъпоценни камъни;
- ✓ **Операция NEPTUN VI**, проведена по инициатива на Интерпол и насочена към движението на чуждестранни терористични бойци, използващи морския маршрут през Средиземно море;
- ✓ **Операция BELENOS II**, организирана по инициатива на френската митническа администрация, в сътрудничество с Испания и Европол и с подкрепата на OLAF, насочена към противодействие изпирането на пари, финансирането на тероризма и други незаконни дейности чрез извършване на засилен контрол на придружени и непридружени парични средства;
- ✓ Съвместна митническа и полицейска **операция DECOY,** е инициирана от Европол в рамките на EMPACT с цел да предотврати използването на пощенски пратки за разпространението на подправени банкноти, монети или заготовки за тяхното изготвяне;
- ✓ **LAKE 2023-2024** - свързана с нелегалния трафик на европейска змиорка;
- ✓ **DEMETER X** - нелегален трафик на отпадъци, флуорсъдържащи парникови газове и вещества, разрушаващи озоновия слой;
- ✓ **PANDORA IX** - свързана с нелегалния трафик на културни ценности;
- ✓ **KHIONE** (и в двете фази) - трафик на флуорсъдържащи парникови газове и вещества разрушаващи озоновия слой;
- ✓ **THUNDER 2024** - свързана с нелегалния трафик на защитени видове от дивата фауна и флора;
- ✓ **Оперативна дейност 7.1** по EMPACT приоритет "Престъпления срещу околната среда" - свързана с трафика на продукти за растителна защита, както и химикали и смеси за тяхното производство;
- ✓ **Операция „UNDA“** в изпълнение на 12-ти План за действие на РГ „Правоприлагане - митници“ към Съвета на ЕС, проведена в периода 08 - 12.04.2024 г. и насочена срещу противодействие на нелегалния трафик на кокаин с морски контейнери от Южна Америка и Африка към Европа;
- ✓ **Операция „SHIELD IV“**, инициирана от Аналитичния проект “Copy” на Европол, реализирана в периода 01.04 - 31.10.2024 г. и насочена към противодействие на незаконната търговия и разпространение на лекарства, допинг субстанции, анаболни стероиди, хормонални субстанции, хранителни добавки и лекарства за еректилна дисфункция;

- ✓ **Съвместни дни за действие „Югоизточна Европа“ / South East Europe Joint Action Days (SEE JAD)**, в рамките на EMPACT (21-26.10.2024 г.), във връзка с противодействие на нелегалния трафик на огнестрелни оръжия и наркотици, нелегалната миграция и трафик на хора, както и свързаните с тях документни измами посредством засилени контролни действия на ГКПП;
- ✓ **Съвместен ден за действие „VICTOR ROMEO“** в изпълнение на оперативна дейност (ОА) 6.2 на Оперативния план за действие 2024 г. „Кокаин, канабис, хероин“ в рамките на EMPACT, насочена към откриване на специално изградени укрития в сухопътни превозни средства и проведена на 24.10.2024 година;
- ✓ **Операция „TRIESTE“** в изпълнение на оперативна дейност (ОА) 3.8 от Оперативния план за действие 2024 г. „Канабис, кокаин и хероин“ в рамките на EMPACT, насочена срещу противодействие трафика на хероин в товарни автомобили, пътуващи с фериботни линии от турските пристанища Мерсин, Чешме и Пендик до пристанище Триест, Италия и проведена в периода 26.09 - 01.10.2024 година;
- ✓ **Операция „DAGGA“** в изпълнение на 12-ти План за действие на РГ „Правоприлагане - митници“ към Съвета на ЕС, проведена в периода 18.11 – 01.12.2024 г. и насочена срещу противодействие на нелегалния трафик на марихуана в пощенски и експресни куриерски пратки от Канада, САЩ и Тайланд към ЕС;
- ✓ **Операция „SECURE HORIZON“**, проведена в периода 24.09 - 06.10.2024 г. Операцията е част от усилията на Световната митническа организация (WCO) по нейната програма Глобален щит (Programme Global Shield (PGS)). В рамките на PGS се наблюдава законната търговия и предотвратяване на незаконното отклоняване и трафик на прекурсори за експлозиви и други компоненти, използвани от терористи и други престъпни организации за производство на самоделни взривни устройства;
- ✓ **Операция „ARMSTRONG XI“**, в изпълнение на оперативна дейност (ОА) 3.2 от Оперативния план за действие 2024 г. „Огнестрелни оръжия“ в рамките на EMPACT, проведена в периода 01.08 - 31.12.2024 г. и насочена към противодействие на нелегалния трафик на огнестрелни оръжия и техните основни компоненти, транспортирани с експресни куриерски и пощенски пратки;
- ✓ **JAD FINESTRA 4** на FRONTEX за противодействие на незаконния трафик, производство и търговия с тютюневи изделия;
- ✓ **DANUBE SECURE** – организирана от унгарската митническа администрация за противодействие на незаконния трафик и контрабандата на тютюневи изделия по река Дунав;
- ✓ Българската митническа администрация регулярно участва в международни операции в обхвата на **ЕМПАКТ „Акцизи“**, насочени към проследяване движенията на територията на ЕС на дизайнерски горива;
- ✓ **Операции CHAIN BRIDGE 2024/2025/I** и **AMBER ROAD 2024/2025**. Като пряк резултат от провеждането им се отчита събирането на разузнавателна информация във връзка с български дружества, посредници в тристранни операции на дизайнерски горива.

През 2024 г. по инициатива и под ръководството на Междуведомствения координационен център за противодействие на контрабандата и контрол на движението на рискови стоки и товари при ГДБОП/МВР (МКЦПККДРСТ) са извършени над 115 бр. проверки на търговски обекти за продажба на течни горива, съвместно с органите на МВР, ДАНС, НАП и ДАМТН.

Във връзка с план за провеждане на специализирана операция с участието на Министерството на вътрешните работи, Агенция „Пътна инфраструктура“, Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“ и Агенция „Митници“, в периода януари-декември 2024 г. е осъществен съвместен контрол (132 бр. проверки) на тежки пътни превозни

средства, извършващи превоз на енергийни продукти по пътища, отворени за обществено ползване, с оглед превенция и предотвратяване на нарушения, свързани с допустимите норми за маса и натоварване на ос на пътни превозни средства, както и с разпоредбите на ЗАДС и Правилника за прилагане към ЗАДС (ППЗАДС).

През 2024 г. са извършени над 2 700 проверки на данъчнозадължени лица и обекти (данъчни складове, специализирани малки обекти за дестилиране, обект за винопроизводство на независим малък винопроизводител) обекти за търговия на едро и дребно, частни имоти, питейни заведения (кафе-аперитив, бар, дискотека и пр.) и в обектите за настаняване: хотел, мотел, хижа, къща за гости и пр.). Контролни действия са осъществени с цел предотвратяване на извършването на закононарушения, свързани с производството, съхранението, реализацията и движението на етилов алкохол, дестилати и алкохолни напитки. Над 100 бр. от проверките са осъществени съвместно с органите по приходите на НАП.

Извършван е периодичен обмен на информация с НАП с цел предотвратяване и разкриване на дейности, свързани с данъчни и акцизни нарушения при вътреобщностни сделки с енергийни продукти.

През 2024 г. са извършени лабораторни изследвания на стоки, като профилът на изследваните стоки, представен в графиката по-долу е в подкрепа на приоритетните мерки на администрацията, както за повишаване на приходите в областта на акцизния контрол, така и по отношение на защитата на гражданите и обществото (нефискален митнически контрол) във връзка с наркотичните вещества, вкл. забрани и ограничения.



Според статистическите данни за 2024 г., резултатите от лабораторен анализ са довели до промяна на тарифното класиране с по-висока ставка на дължимите мита за 34,0 % от проверените стоки.

През 2024 г. от звената за последващ контрол в Агенция „Митници“ е осъществена контролна дейност по прилагане на акцизното и митническото законодателство, както следва:

- Извършени 44 ревизии за установяване, изменяне и/или прихващане на задължения за акциз, както и за възстановяване и/или прихващане на недължимо платени или събрани от лицето суми по реда на ДОПК, във връзка с разпоредбите на ЗАДС. Установените с ревизионни актове задължения за заплащане на акциз са 711 855 лева, лихви за просрочие 234 181 лева и надвнесени суми за акциз – 694 703 лева. Ефективно постъпилите суми в

държавния бюджет от установени с ревизионен акт задължения за акциз и лихви за просрочие са общо в размер на 946 036 лева;

- Извършени 778 бр. проверки (насрещни, по делегация, за установяване на факти и обстоятелства и за възстановявания);

- Извършени 68 бр. проверки в рамките на последващия контрол и в резултат са установени суми за довнасяне на мита в размер на 7 067 060 лева и ДДС за довнасяне в размер на 1 070 898 лева;

- Направени са 819 бр. повторни проверки на митнически декларации, в резултат на които са установени мита за довнасяне в размер на 284 648,0 лева и ДДС за довнасяне в размер на 205 716 лева.

2.2 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма

Отчетът на общите приходи, помощи и дарения по КФП за периода 2022 г. – 2024 г. по основни групи, представени и като процент от БВП, е както следва:

Приходи, помощи и дарения по КФП за периода 2022 г. – 2024 г.

(млн. лв.)	2022 г.		2023 г.		2024 г.	
	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП
ОБЩО ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	**64 788,7**	**38,5%**	**67 040,8**	**36,2%**	**72 015,1**	**35,5%**
Данъчни приходи	**46 783,0**	**27,8%**	**52 318,4**	**28,2%**	**58 695,0**	**28,9%**
Преки данъци	**9 923,8**	**5,9%**	**11 222,2**	**6,1%**	**12 517,0**	**6,2%**
Корпоративни данъци	4 592,6	2,7%	4 914,8	2,7%	5 345,6	2,6%
- от нефин. предприятия *	4 373,8	2,6%	4 450,5	2,4%	4 771,3	2,4%
- финансов сектор	218,8	0,1%	464,3	0,3%	574,3	0,3%
ДДФЛ	5 331,2	3,2%	6 307,3	3,4%	7 171,4	3,5%
Приходи на социално осигурителни фондове	**13 737,7**	**8,2%**	**15 626,3**	**8,4%**	**18 015,1**	**8,9%**
Косвени данъци	**21 541,5**	**12,8%**	**22 747,4**	**12,3%**	**25 854,1**	**12,7%**
ДДС	15 331,3	9,1%	16 216,5	8,8%	18 539,8	9,1%
Акцизи	5 706,9	3,4%	6 148,0	3,3%	6 904,7	3,4%
Мита и митнически такси	451,2	0,3%	322,7	0,2%	339,0	0,2%
Данък върху застрахователните премии	52,2	0,0%	60,3	0,0%	70,6	0,0%
Други данъци	**1 580,0**	**0,9%**	**2 722,4**	**1,5%**	**2 308,8**	**1,1%**
Неданъчни приходи	**12 000,3**	**7,1%**	**10 891,8**	**5,9%**	**9 687,9**	**4,8%**
Помощи и дарения	**6 005,4**	**3,6%**	**3 830,7**	**2,1%**	**3 632,2**	**1,8%**

*вкл. постъпленията от данък върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите

Общият размер на **приходите, помощите и даренията** по консолидираната фискална програма за 2024 г. е **72 015,1 млн. лв.** (35,5 % от БВП при 36,2 % от БВП за 2023 г.).

В номинален размер данъчните приходи възлизат на 58 695,0 млн. лв. (28,9 % от БВП), а неданъчните приходи са в размер на 9 687,9 млн. лв. (4,8 % от БВП). Приходите от помощи и дарения са в размер на 3 632,2 млн. лв. (1,8 % от БВП).

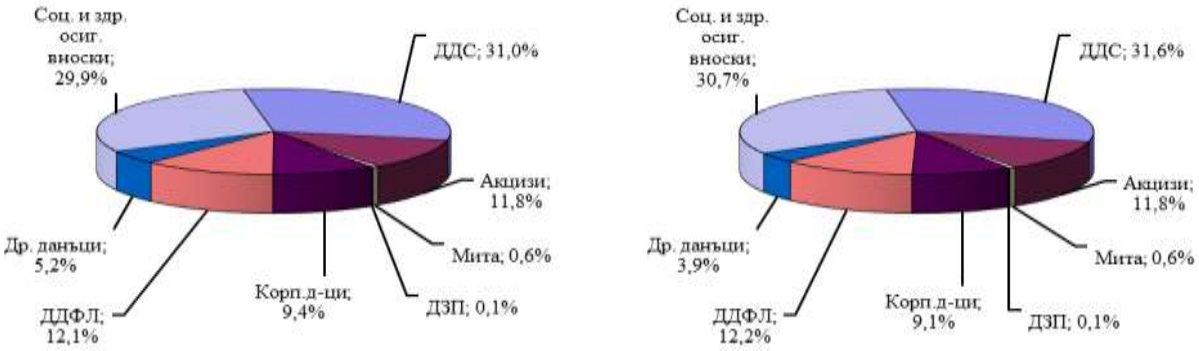
Данъчни приходи

Постъпленията от **данъци** по КФП за 2024 г. са в размер на **58 695,0 млн. лв.**, което е 101,3 % спрямо заложеното в разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. В частта на данъчните приходи по КФП, при съпоставка с предходната година, постъпленията от преки данъци нарастват с 11,5 % (1 294,8 млн. лв.), косвените данъци нарастват с 13,7 % (3 106,7 млн. лв.), социално и здравноосигурителни вноски нарастват с 15,3 % (2 388,8 млн. лв.), докато постъпленията от други данъци са с 15,2 % (413,5 млн. лв. по-малко).

Приходите в частта на *преките данъци* възлизат на 12 517,0 млн. лв., което представлява 97,3 % от разчета за 2024 г. Приходите от *косвени данъци* са в размер на 25 854,1 млн. лв., което представлява 101,4 % спрямо предвидените в ЗДБРБ за 2024 г. Постъпленията от *други данъци* (включват други данъци по ЗКПО, имуществени и др. данъци) са в размер на 2 308,8 млн. лв., което представлява 124,7 % спрямо годишния разчет. Приходите от *социални и здравноосигурителни вноски* са в размер на 18 015,1 млн. лв. или 101,6 % спрямо разчета за 2024 година.

Структура на данъчните приходи по КФП

2023 г. **2024 г.**



2.2.1 Корпоративни данъци

Постъпленията от корпоративни данъци в консолидираната фискална програма включват постъпленията от корпоративен данък и данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица. За 2024 г. приходите от корпоративни данъци възлизат на 5 345,6 млн. лв. или 90,1 % изпълнение на годишния план и представляват 2,6 % от БВП за годината. Отнесени към общо постъпилите данъчни приходи по КФП, корпоративните данъци заемат дял от 9,1 %. В сравнение с 2023 г. събраните приходи нарастват с 430,8 млн. лв. (8,8 %).



Източник: Министерство на финансите

През 2024 г. се запазват регламентираните срокове за деклариране на данъчния финансов резултат за 2023 г. и за внасяне на дължимия корпоративен данък по ГДД (до 30 юни 2024 г.), както и в сроковете за деклариране и внасяне на авансов данък.

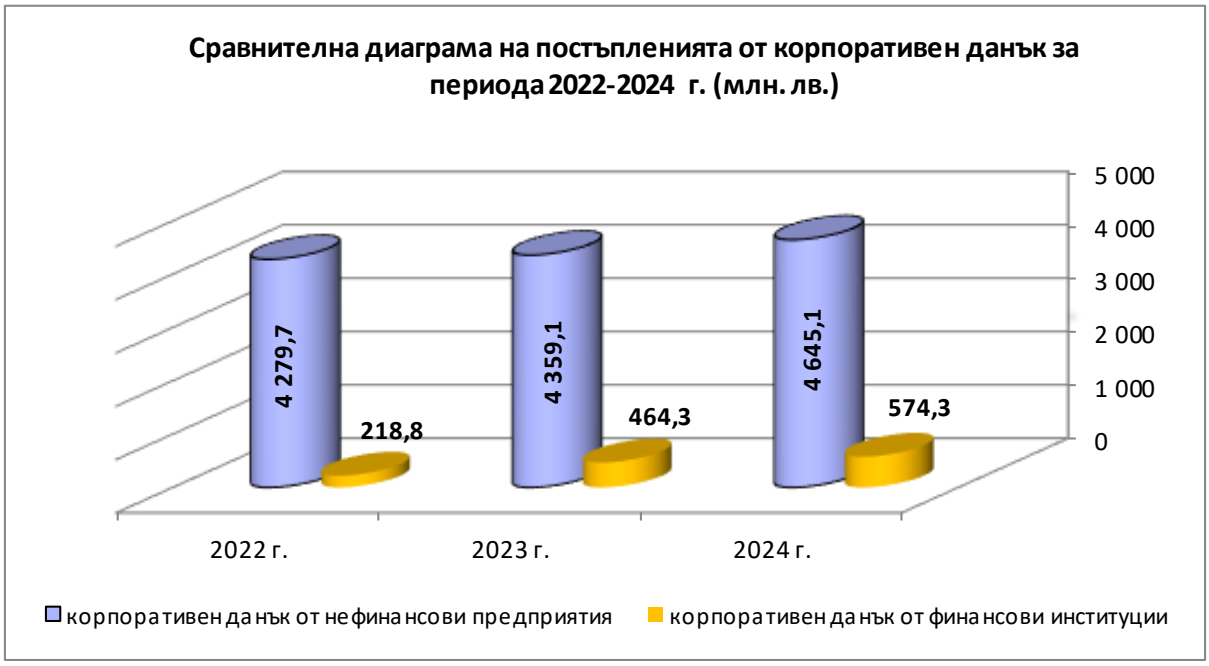
Необходимо е да се отбележи, че авансовите вноски от корпоративен данък са голяма част от касовите постъпления през годината като съществува практика на внасяне на по-високи суми в края на периода, обусловена в известна степен от възможността за промяна на авансовите вноски до 15 ноември на текущата година, както и от регламентираната в закона лихва, в случаите на превишение с над 25 на сто на допустимото разминаване между дължимия годишен корпоративен данък и внесените авансови вноски.

<u>Корпоративен данък</u>

Касовите постъпления от корпоративен данък от нефинансови предприятия (вкл. организации с идеална цел) и финансови институции, възлизат на **5 219,4** млн. лв., което представлява 89,7 % изпълнение от предвидените показатели в ЗДБРБ за 2024 година. Предвид законоустановените срокове за деклариране на данъчния финансов резултат за 2023 г. и за внасяне на дължимия корпоративен данък за отчетната година (до 30 юни), постъпленията в края на м. юни и първите дни на м. юли 2024 г. е на обичайно високо ниво, като за това допринася и календарният ефект на крайния срок - 30 юни 2024 г. е неработен ден (неделя). Традиционно, в периода от 15-ти ноември до 1-ви декември на годината, постъпленията също са високи, в следствие на регламентираните срокове за внасяне на последните за календарната година месечни и тримесечни авансови вноски (за месечни – до 15 то число на месеца, като за м. декември и за третото тримесечие, в срок до 1-ви декември). Следва да се отбележи, че през първите дни на м. декември също има календарен ефект поради това, че 01 декември 2024 г. е неработен ден (неделя). Изпълнението за 2024 г. отчита повишение на годишна база от 8,2 % (395,9 млн. лв.) и отчита темп на прираст от 1,0 п.п. на годишна база (7,2 % за 2023 г.).

Постъпленията от ***корпоративен данък*** през 2024 г. са в пряка зависимост от следните показатели (по информация на НАП към 31.12.2024 г.):

- Декларираният данък за довнасяне по годишни данъчни декларации за 2023 г. е в размер на 1 885,3 млн. лева или ръст спрямо предходната година от 113,5 млн. лева (6,4 %);
- Общият размер на декларираните авансови вноски към 31.12.2024 г. е 3 468,6 млн. лв., като в сравнение с предходната година се увеличава с 272,4 млн. лв. (8,5 %). Декларираните месечни авансови вноски през годината са в размер на 2 992,6 млн. лв. или ръст спрямо 2023 г. от 260,9 млн. лв. (9,6 %), а декларираните тримесечни авансови вноски са 476,0 млн. лв. или ръст от 11,5 млн. лв. (2,5 %);
- Надвнесеният корпоративен данък по ГДД е 231,3 млн. лв., което е с 43,5 млн. лв. (23,2 %) повече в сравнение с предходната година.



Източник: Министерство на финансите

Приходите от корпоративен данък от нефинансови предприятия (вкл. организации с идеална цел) към 31.12.2024 г. са в размер на 4 645,1 млн. лв. или 84,4 % изпълнение на плана за годината и са с 286,0 млн. лв. (6,6 %) повече, в сравнение със събраните през 2023 година. Приходите от нефинансовите институции формират 89,0 % от общите приходи от корпоративен данък.

Постъпленията от корпоративен данък от финансови институции (вкл. застрахователни дружества) са в размер на 574,3 млн. лв. или 185,4 % спрямо плана за годината. Съпоставено с 2023 г. се отчита ръст от 110,0 млн. лв. (23,7 %). Приходите от финансови институции (вкл. застрахователни дружества) формират 11,0 % от общите приходи от корпоративен данък за отчетния период при 9,6 % за 2023 г. Най-голям прираст се наблюдава при корпоративния данък от финансови институции с 32,0 % (115,7 млн. лв.) спрямо отчета за 2023 г., основно от увеличения размер на авансовите вноски спрямо предходната година. Повишението компенсира спада при постъпления от корпоративен данък от застрахователните дружества, като през периода те са внесли с 5,6 % (5,7 млн. лв.) по-малко корпоративен данък спрямо 2023 година.

Един от факторите за ръста на постъпленията от финансови институции е реализираната печалба в банковата система[17] за 2024 г. (в размер на 3,7 млрд. лв., ръст с 278,0 млн. лв. (8,1 %) на годишна база) в резултат на реализирания по-висок нетен лихвен доход спрямо предходната година в размер на 5,6 млрд. лв. или със 720,0 млн. лв. (14,9 %) повишение на годишна база, както и от ръста при нетния доход от такси и комисиони – със 145,0 млн. лв. (9,9 %) до 1,6 млрд. лв. Влияние върху печалбата в банковия сектор има и размерът на разходите за обезценка на финансови активи, които не се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата и размера на административните разходи, като повишението на размера им има негативен ефект върху реализираната печалба на сектора. Начислените разходи за обезценка на финансови активи, които не се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата, са 659,0 млн. лв. за 2024 г., с 248,0 млн. лв. (60,3 %) по-високи от тези за 2023 година.

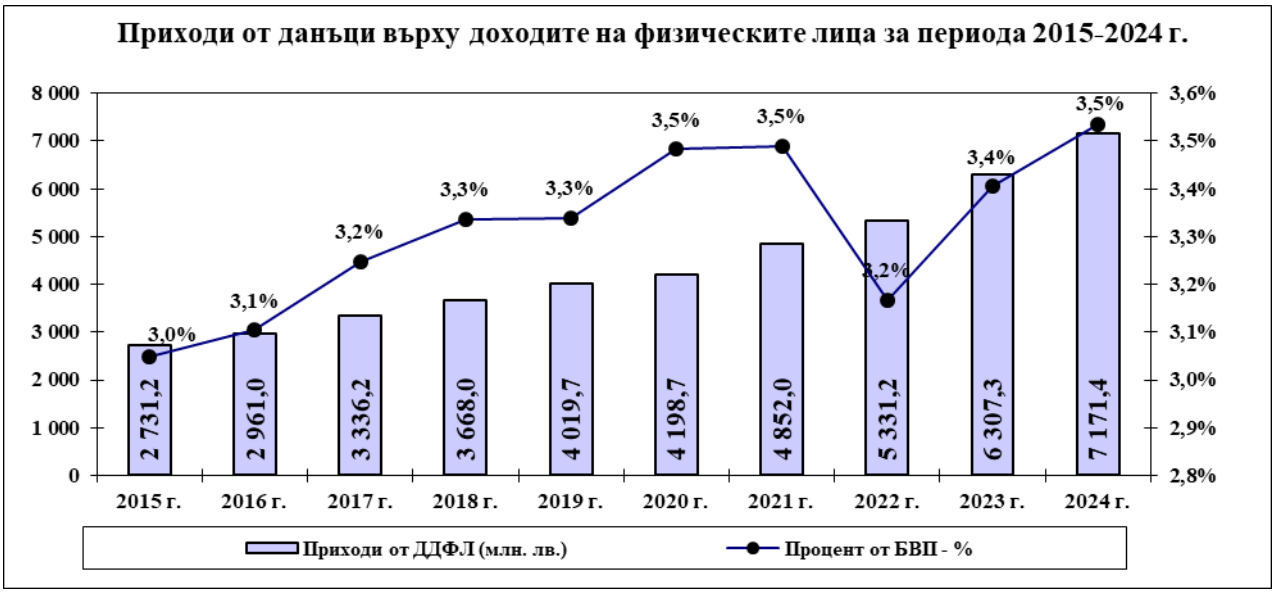
[17]По надзорни данни на БНБ - https://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_download/bs_202412_a7_bg.pdf

Данъци върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица (ЧЮЛ) и данък върху доходите на ЧЮЛ

За 2024 г. постъпленията от данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица и доходите на ЧЮЛ са в размер на 126,3 млн. лв. или 110,8 % спрямо разчета за годината. Съпоставено с предходната година, приходите са с 34,9 млн. лв. повече (38,1 %), като бележи най-големия ръст за последните няколко години. Постъпленията от данъците върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на юридически лица зависят от състоянието на икономиката и осъществяващите се процеси по покупко-продажба на фирмена собственост в страната и имат случаен характер.

2.2.2 Данъци върху доходите на физическите лица

Приходите от данъците върху доходите на физическите лица (ДДФЛ) за 2024 г. са в размер на 7 171,4 млн. лв. или 103,4 % спрямо годишния план за 2024 година. Постъпленията от ДДФЛ представляват 12,2 % от общия размер на данъчните приходи по КФП и формират 3,5 % от БВП за отчетния период. Тези приходи са с 864,0 млн. лв. или 13,7 % повече спрямо отчета за предходната година.



Източник: Министерство на финансите

С най-голям относителен дял са приходите от трудови и приравнени на тях правоотношения – 84,5 %, приходите от окончателния данък на местните и чуждестранни физически лица и данъкът върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица са 8,8 %, постъпленията от извънтрудови правоотношения - 6,5 % и приходите от окончателен годишен (патентен) данък и данък върху таксиметров превоз на пътници, администриран от общините – 0,3 процента.

Върху размера на постъпленията от ДДФЛ основно влияние имат развитието на параметрите на пазара на труда и предприетите законодателни и административни мерки в областта на трудовото, социалното и данъчното законодателство. За повишаване на приходите от ДДФЛ влияние оказват и предприетите мерки за намаляване на недекларирания труд, мерките за повишаване на събираемостта на задължения за минали периоди и тематичните кампании за контрол, провеждани от НАП.

Постъпленията от *трудови правоотношения* възлизат на 6 061,9 млн. лв., което е 106,7 % изпълнение на годишния план за 2024 година. Спрямо предходната година приходите са с 933,2 млн. лв. (18,2 %) повече.

Нарастването на приходите от ДДФЛ се дължи на положителното развитие на основните параметри на пазара на труда през 2024 г.:

- ръст на заплащането на труда - през 2024 г.[18] средната брутна месечна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение е 2 323 лв., като спрямо 2023 г. нараства с 13,9 %;

- ръст на заетостта - през 2024 г. броят на заетите лица (СНС)[19] е 3 518,7 хил. и е нараснал с 1,1 % спрямо 2023 г.;

- ниско ниво на безработицата - коефициентът на безработица за 2024 г.[20] е 4,2 % и намалява с 0,1 п.п. на годишна база.

Друг съществен фактор за нарастване на данъчните постъпления оказва и приетото от правителството увеличение от 1 януари 2024 г. на минималната работна заплата за страната от 780 лв. на 933 лв. (19,6 % ръст), както и увеличението на заплатите на педагогическия персонал и разходите за персонал в бюджетните организации.

Ползването на облекченията за деца по чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ чрез подаване на декларация по образец при работодателя през месец декември и чрез подаване на годишната данъчна декларация за доходите, придобити през 2023 г., както и авансовото ползване при работодател за придобитите доходи през 2024 г., оказва въздействие в посока намаление върху приходите от трудови правоотношения през отчетната година.

От *извънтрудови правоотношения* (ЕТ, свободни професии, граждански договори, годишен и авансов данък и др.) приходите от данъка за 2024 г. са в размер на 463,1 млн. лв. или 84,3 % от годишния план. Съпоставени с 2023 г. постъпленията са с 9,1 млн. лв. по-малко (1,9 % спад). Основно влияние върху тези приходи оказват резултатите от годишните данъчни декларации по чл. 50 от ЗДДФЛ (дължим данък за довнасяне или надвнесен данък) и дължимите авансови вноски, както и плащанията за минали години и размера на възстановения и прихванат данък. По данни на НАП към 31.12.2024 г. плащанията по декларации намаляват с 1,2 % (4,0 млн. лв.) спрямо края на 2023 г., авансовите вноски нарастват със 7,3 % (6,8 млн. лв.), а ръстът на плащанията за минали години е 12,0 % (17,1 млн. лв.). Размерът на възстановения и прихванат данък нараства на годишна база с 9,8 % (13,2 млн. лв.) и влияе в посока намаление на приходите от тази група данъци. Това се дължи основно на ползването с подаването на годишните декларации на постановените в ЗДДФЛ данъчни облекчения, от които с най-голям ефект за намаляване на данъчните приходи са облекченията за деца и за деца с увреждания, и данъчното облекчение за лица с намалена работоспособност.

Постъпленията от *окончателния данък на местните и чуждестранни физически лица, данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица* за 2024 г. възлизат на 628,5 млн. лв., което е 93,0 % от годишния план. Съпоставено с 2023 г. приходите са с 62,5 млн. лв. по-малко (9,0 % спад). По-ниските приходи през 2024 г. от тази група данъци са от данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица – намаление с 62,4 млн. лева (9,5 % спад) спрямо 2023 година. Размерът на тези приходи за отчетния период се дължи предимно на постигнатите финансови резултати от предприятия през 2023 г. и решенията за разпределяне на дивиденти. Фактор за подобряване изпълнението на приходите от данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически и юридически лица са предприетите законодателни и контролни мерки. От 2023 г. в Закона за ограничаване на плащанията е в действие разпоредбата плащанията на територията на страната на дивиденти, със стойност равна на или надвишаваща 1000 лв., да се извършват само чрез превод или внасяне по платежна

[18] По предварителни годишни данни на НСИ за 2024 г.: https://nsi.bg/bg/content/3958/национално-ниво-икономически-дейности-форма-на-собственост-пол

[19] НСИ: Заети лица (ЕСС 2010) – годишни данни: https://nsi.bg/bg/content/2245/заети-лица-национално-ниво.

[20] НСИ, Наблюдение на работната сила – годишни данни.

сметка. През 2024 г. продължава провеждането на комуникационна кампания и контролни действия от НАП за проверка на касови наличности. Контролните действия са насочени приоритетно към лица, за които има информация за висока касова наличност (над 100 хил. лв.), и при които има риск от наличие на сделки, сключени при условия, водещи до отклонение от данъчно облагане, наличието на скрито разпределение на печалбата по смисъла на § 1, т. 5 от ДР на ЗКПО. Скритото разпределение на печалбата се третира като дивидент, за който се внася 5 % данък върху разпределените суми, в резултат на което постъпленията от данъка върху дивидентите нарастват допълнително.

През 2024 г. приходите от *окончателен годишен (патентен) данък и данък върху таксиметров превоз на пътници*, администриран от общините, са в размер на 18,0 млн. лв., което е 53,2 % от годишния разчет.

2.2.3 Приходи от осигурителни вноски

Постъпленията от социални и здравноосигурителни вноски за 2024 г. са в размер на 18 015,1 млн. лв., което представлява 101,6 % изпълнение на разчетите и 8,9 % от БВП. Данните показват увеличение на приходите от осигурителни вноски с 2 388,8 млн. лв. (15,3 %) спрямо предходната година.

Факторите, които оказват влияние на приходите от задължителни осигурителни вноски през годината, са:

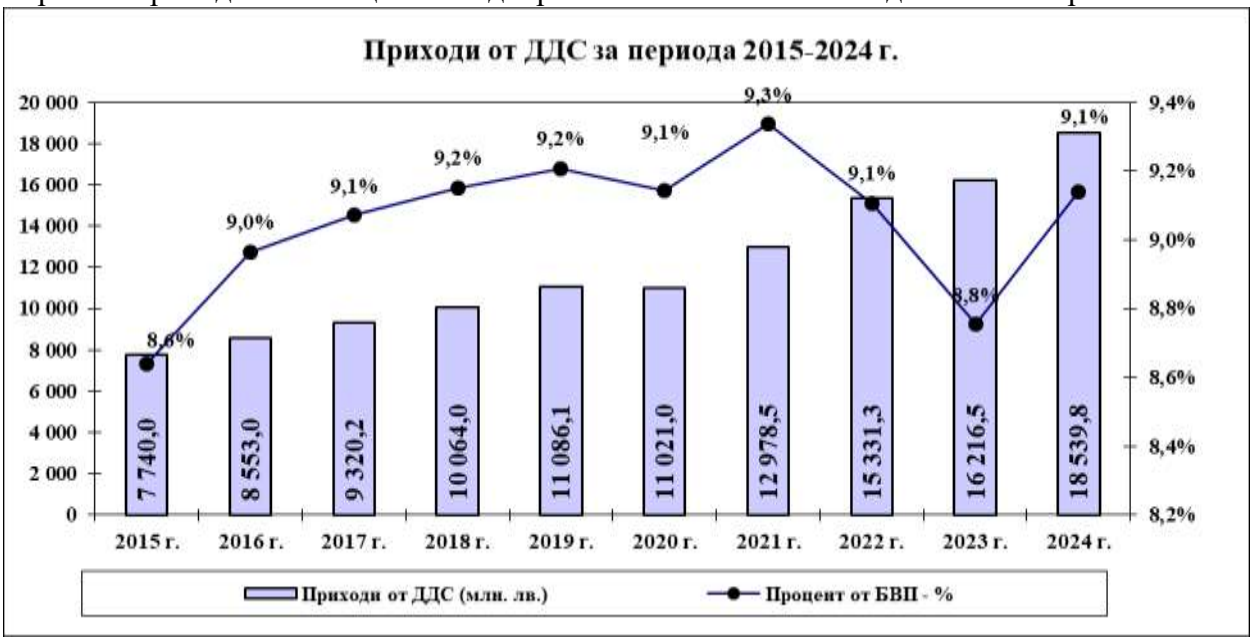
- Ръстът на средния осигурителен доход;
- Ръстът на минималната работна заплата; (минималната работна заплата, съответно минимален месечен размер на осигурителния доход на самоосигуряващите се лица от 1 януари 2024 г. е 933 лв.);
- Минималният месечен размер на осигурителния доход за регистрираните земеделски производители и тютюнопроизводители от 1 януари 2024 г . е 933 лева;
- Максималният месечен размер на осигурителния доход за 2024 г. - 3 750 лв.;
- Увеличението на възнагражденията на педагогическите специалисти и непедагогическия персонал;
- Политиката по доходите за преодоляване на диспропорциите във възнагражденията на персонала в бюджетните организации (за изглаждане на наблюдавани значителни дисбаланси/неравенства в нивото на заплащане на едни и същи длъжности в различни административни звена и структури в секторите, предоставящи публични услуги), включително и за увеличаване на възнагражденията на персонала, без структури, за които възнагражденията се определят по механизъм. Средствата бяха разпределени съобразно методика и акт на Министерския съвет.

Приходите от осигурителни вноски по бюджетите на социално-осигурителните фондове (вкл. ДОО, ФГВРС и УПФ) са в размер на 13 008,2 млн. лв., което представлява 101,3 % изпълнение на годишните разчети и с 1 698,1 млн. лв. повече спрямо предходната година. Здравноосигурителните вноски по бюджета на НЗОК възлизат на 5 006,9 млн. лв., което е 102,6 % спрямо заложените в разчета за годината и с 690,7 млн. лв. повече спрямо 2023 година.

2.2.4 Данък върху добавената стойност

Приходите от ДДС формират най-голяма част от данъчните постъпления по КФП – 31,6 %. За 2024 г. нетните приходи от ДДС възлизат на 18 539,8 млн. лв. или 99,5 % изпълнение на плана за годината (86,3 млн. лв. по-малко от плана) и представляват 9,1 % от БВП за годината. В сравнение с 2023 г., се отчита увеличение от 14,3 % (2 323,3 млн. лв.),

което е в резултат на повишеното потребление, ръстът в цените на стоките и предприетите мерки от приходните агенции за подобряване на митническия и данъчен контрол.



Източник: Министерство на финансите

Постъпления от ДДС от сделки в страната и вътреобщностни придобивания (ВОП)

Приходите от ДДС от сделки в страната и ВОП (нето) за 2024 г. са в размер на 11 988,6 млн. лв. или 103,1 % изпълнение на годишния план, като в сравнение с 2023 г. е отчетен ръст от 1 793,7 млн. лв. (17,6 %) на годишна база. Относителният дял на приходите от сделки в страната в общите приходи от ДДС е 64,7 % за отчетния период, при 62,9 % за 2023 година.

Основните показатели, които формират нетните приходи от *ДДС при сделки в страната и ВОП* са следните:

- *Ефективно внесеният ДДС* по сметките на НАП, формиран като данък от справки-декларации от сделки в страната и ВОП и допълнително внесените суми, разкрити по данъчно-ревизионни актове, възлиза на 22 389,0 млн. лв. и спрямо предходната година се увеличава с 1 795,7 млн. лв. (8,7 %);

- *Общо възстановеният ДДС* (чрез прихващане и ефективно) е в размер на 10 400,5 млн. лв., като се увеличава с 2,1 млн. лв. (0,02 %) на годишна база;

- *Съотношението на възстановения ДДС към ефективно внесения данък* е 46,7 %, при 51,5 % за 2023 г.;

- *Деклариранят ДДС за внасяне (след приспадане)* за 2024 г. е 22 124,2 млн. лв., като се отчита увеличение с 1 718,5 млн. лева (8,4 %) на годишна база;

- *Деклариранят ДДС, подлежащ за възстановяване,* е 10 429,7 млн. лв. за 2024 г., като спрямо предходната година е отчетено увеличение с 22,5 млн. лева (0,2 %);

- Постъпилите приходи от ДДС при електронна търговия в Европейския съюз през 2024 г. са общо в размер на 312,8 млн. лв., което е със 108,2 млн. лева (52,9 %) повече в сравнение с 2023 година.

Невъзстановеният данъчен кредит (НДК) 2024 г. е в размер на 56,8 млн. лв., като намалява с 13,4 млн. лв. (19,1 % по-малко) спрямо 2023 година.

Приходи от ДДС от внос от страни извън ЕС

Нетните постъпленията от ДДС от внос от трети страни за 2024 г. са в размер на 6 551,3 млн. лв., което представлява 93,6 % от годишния план, и се увеличават с 529,7 млн. лв. (8,8 %), в сравнение с 2023 година. Относителният дял на тези постъпления от внос към общите приходи от ДДС за 2024 г. е 35,3 % при 37,1 % за 2023 година.

Ефектът от прилагането на режима за отложено начисляване на ДДС от вносител при внос на стоки от трети страни, в съответствие с разпоредбата на чл. 167а от Закона за данък върху добавената стойност, за 2024 г. е неначислен ДДС при внос в размер на 1 600,4 млн. лв., което е с 260,8 млн. лв. повече спрямо 2023 г., като се регистрира ръст от 19,5 %. Стоките с най-голям дял в прилагането на този режим са следните: руди, шлаки и пепели – 1 028,2 млн. лв. (увеличение с 251,6 млн. лв., 32,4 % ръст), мед и изделия от мед – 237,0 млн. лв. (намаление със 7,3 млн. лв., 3,0 % спад) и чугун, желязо и стомана – 160,2 млн. лв. (увеличение с 21,8 млн. лв., 15,8 % ръст).

Сред водещите групи стоки, при които се отчита значителен ръст на начисления ДДС при внос през 2024 г. спрямо предходната година са:

- минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация – повишение с 273,5 млн. лв. (18,6 %);
- ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми - повишение от 35,5 млн. лв. (6,7 %);
- пластмаси и пластмасови изделия - ръст от 25,9 млн. лв. (8,8 %).

Най-голям спад на начислените суми от ДДС при внос през 2024 г. спрямо 2023 г. се наблюдава при следните групи стоки:

- автомобилни превозни средства, трактори, мотоциклети и велосипеди – спад от 27,8 млн. лв. (10,4 %);
- захар и захарни изделия – намаление с 19,7 млн. лв. (34,0 %);
  различни видове продукти на химическата промишленост – понижение от 16,5 млн. лв. (36,8 %);
- чугун, желязо и стомана – спад от 14,0 млн. лв. (5,1 %).

Значителният дял на внесените стоки от трети страни, за които не се дължи ДДС при внос (режим отложено начисляване на ДДС при внос, активно усъвършенстване, природен газ и др.) налага необходимостта от прецизиране на обхвата от данни при изчисляване на индексите за цени и физически обеми с цел анализиране на приходите от ДДС при внос. В тази връзка, считано от януари 2024 г. индексите се изчисляват на база стоките, обложени с ДДС при внос. Разглеждайки декларирания ДДС при внос по групи стоки, съобразно Класификатора на широките икономически категории (ВЕС), през 2024 г. се наблюдава повишение при всички групи стоки.

Отчита се повишение на индекса на цените на стоките, обложени с ДДС при внос с 3,1 % и на количествата с 5,0 %. Ръстът на цените се дължи основно на по-високата цена на суровия петрол през 2024 г. спрямо 2023 година. При стоките без суров нефт се наблюдава понижение на цените с 1,4 %, докато количествата се увеличават с 5,1 % спрямо 2023 година.

Постъпленията от внос по групи стоки са, както следва:

млн. лв.

Групи стоки с начислен ДДС от внос	Отчет 31.12.2023	Отчет 31.12.2024	Относителен дял	Ръст 2024/2023
Промишлени доставки	1 795.3	1 816.3	28.1%	1.2%
Горива и смазочни материали	1 459.3	1 708.7	26.5%	17.1%
Инвестиционни стоки	1 142.7	1 154.0	17.9%	1.0%
Транспортно оборудване	358.2	367.5	5.7%	2.6%
Потребителски стоки, храни, напитки и др.	1 204.8	1 405.9	21.8%	16.7%
Начислен ДДС от внос	5 960.3	6 452.4	100.0%	8.3%
Касови постъпления на ДДС от внос (нето)	6 021.6	6 551.3		8.8%

Източник: Агенция „Митници“

Промишлени доставки

Начисленият ДДС при внос на *промишлени доставки* е в размер на 1 816,3 млн. лв. или ръст от 21,0 млн. лв. (1,2 %). Индексът на цените на промишлените доставки, допуснати за свободно обращение и крайна употреба намалява с 4,3 %, а индексът на количествата се увеличава с 5,7 %.

Най-значимо е увеличението в начисления ДДС при внос на пластмаси и пластмасови изделия с ръст от 23,9 млн. лв. (9,4 %) и минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация; битуминозни материали – повишение с 23,5 млн. лева (159,6 %).

Най-голям спад се отчита при декларираните суми за ДДС при внос на различни видове продукти на химическата промишленост в размер на 17,2 млн. лв. (43,9 %) и на мазнини и масла от животински, растителен или микробен произход и продукти от тяхното разпадане – спад от 16,8 млн. лева (59,8%).

Горива и смазочни материали

През 2024 г. начисленият ДДС при внос на *горива и смазочни материали* е в размер на 1 708,7 млн. лв., с 249,4 млн. лв. (17,1 %) повече спрямо предходната година. Цените на стоките, допуснати за свободно обращение и крайна употреба нарастват с 15,3 %, а количествата с 1,6 %.

Начислените суми за ДДС при внос на суров петрол през 2024 г. са в размер на 1 454,5 млн. лв., при 1 140,1 млн. лв. през 2023 г. (ръст от 314,4 млн. лв., 27,6 %). Касовите постъпления от суров петрол през отчетния период са 1 493,3 млн. лв., с 325,3 млн. лв. (27,9 %) повече спрямо 2023 година.

Разликата между начислен и касов ДДС при внос на суров петрол е резултат от времевата разлика между вдигане на стоките и погасяване на задълженията при опростено деклариране. Ефектът от увеличението на количеството в барели (6,5 %) се изразява в повишение на събраните суми за ДДС при внос със 75,8 млн. лв., а от увеличението на цената - с 255,2 млн. лв. или с 20,4 %. Ефектът от спада в осреднения валутен курс на долара спрямо лева с 0,4 % за внесения през изследвания период суров петрол се изразява в понижение на ДДС при внос с 6,7 млн. лева.

Считано от 20.12.2024 г. влиза в сила пълна забрана за внос на стоки от Руската федерация, класирани в кодове по КН 2711 12, 2711 13, 2711 14, 2711 19 (различни видове нефтен газ) и 7202, на основание чл. 3вб от Регламент (ЕС) № 833/2014. През 2024 г. не е идентифициран пряк ефект от тази мярка и се очаква нейното отражение да се прояви през 2025 година.

Инвестиционни стоки и транспортно оборудване

Декларираните суми от ДДС при внос на *инвестиционни стоки* достигат 1 154,0 млн. лв., като се регистрира повишение с 11,3 млн. лв. спрямо 2023 година (1,0 %). Наблюдава се увеличение на внесените количества с 4,5 % и понижение на цените при внос с 3,4 %. Най-голям ръст е отчетен в начисления ДДС при внос на стоки от група ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тези машини или апарати – повишение с 29,8 млн. лв. (6,1 %), независимо от преустановените доставки на свежо ядрено гориво от Русия и пропуснати ползи от 32,6 млн. лв. за Агенция „Митници“.

Значителен спад в начисления ДДС при внос се наблюдава при електрическите машини и апарати, електроматериали и техните части; апарати за записване или възпроизвеждане на звук - с 24,3 млн. лв. (5,0 %), предимно соларни панели.

При внос на *транспортно оборудване* са начислени 367,5 млн. лв., с 9,3 млн. лв. (2,6 %) повече в сравнение с 2023 година. Индексът на физическите обеми на внесено транспортно оборудване се увеличава с 4,1 %, а индексът на цените намалява с 1,4 % спрямо 2023 година.

Потребителски стоки, храни, напитки и други

Декларираните суми от ДДС при внос на *потребителски стоки, храни, напитки и други* са в размер на 1 405,9 млн. лв., като се увеличават с 201,1 млн. лв. (16,7 %) в сравнение с предходната година. Постъпленията от внос на потребителски стоки са в размер на 608,3 млн. лв., регистрира се повишение с 37,7 млн. лв. (6,6 %) в сравнение с 2023 г., а храните и напитките са в размер на 666,4 млн. лв. или ръст от 86,8 млн. лв. (15,0 %). И при двете групи стоки се отчита ръст и в количествата и в цените, като количествата на внесените потребителски стоки се повишават с 6,1 %, а на храните и напитките със 7,1 %. Докато повишението на цените при потребителски стоки е с 0,5 % спрямо предходната година, то при храните и напитките постепенно се повишава от началото на годината и достига 7,4 %.

2.2.5 Акцизи

През 2024 г. касовото изпълнение на приходите от акцизи от внос, вътрешно производство и въведени в страната от други държави-членки на ЕС акцизни стоки възлиза на 6 904,7 млн. лева. Приходите от акцизи представляват 11,8 % от данъчните постъпления по КФП. Относителният дял на постъпленията от акцизи към БВП е 3,4 %, при 3,3 % за 2023 година. Събраната през 2024 г. сума е със 756,8 млн. лв. (12,3 %) повече от приходите за 2023 г., което е 107,1 % изпълнение на заложените приходи в бюджета за 2024 година. Основна причина за доброто изпълнение е въведеният през 2023 г. четиригодишен акцизен календар за плавно и поетапно увеличаване на акцизните ставки на тютюна и тютюневите изделия, съгласно който акцизните ставки на тези стоки бяха увеличени и от 01.01.2024 година.

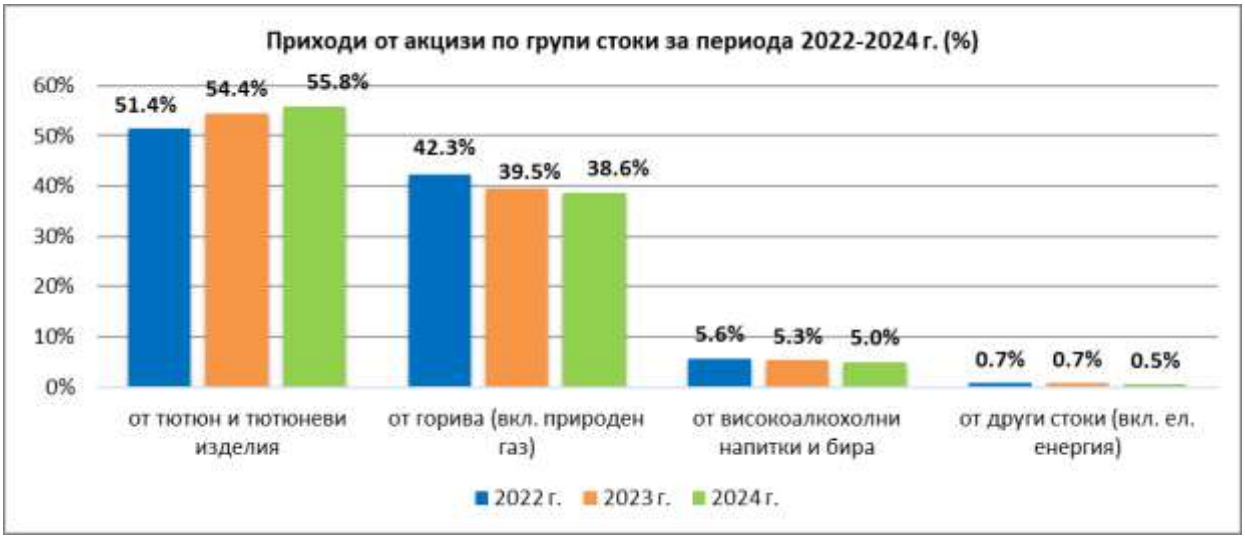
Във връзка с прилагането на схема за държавна помощ „Помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство“, през 2024 г. е преведена на Министерство на земеделието, храните и горите сума в размер на 100,0 млн. лева.



Източник: Министерство на финансите

Делът на постъпленията от страната е 99,8 %, а при внос 0,2 % от касовите акцизни постъпления.

С най-голям относителен дял през годината са приходите от тютюневи изделия (55,8 %, при 54,4 % дял през 2023 г.), следвани от постъпленията от горива (38,6 %), алкохол и алкохолни напитки (5,0 %) и други акцизни стоки (0,5 %).



Източник: Министерство на финансите

Приходи от акцизи по групи стоки за 2024 г.

млн. лв.

Приходи от акцизи	2023 г.	2024 г.	Ръст	Ръст %
	отчет	отчет	2024/2023	2024/2023
Приходи от акцизи, в т.ч.:	**6 148.0**	**6 904.7**	**756.7**	**12.3%**
- от тютюневи изделия	3 345.0	3 855.8	510.8	15.3%
- от горива (вкл. природен газ)	2 430.8	2 668.4	237.6	9.8%
- от високоалкохолни напитки и бира	327.7	346.5	18.8	5.7%
- от други стоки (вкл. ел. енергия)	44.5	34.0	-10.5	-23.7%

Източник: Министерство на финансите

Акцизи от тютюн и тютюневи изделия

Приходите от акциз от *тютюн и тютюневи изделия* възлизат на **3 855,8 млн. лв.** (111,1 % изпълнение на годишния план). През 2024 г. се отчита ръст от 15,3 % (510,8 млн. лв.) спрямо 2023 година.

Основните фактори, определящи този резултат, са:

- увеличаване на акцизните ставки за облагаемите продукти в групата на тютюна и тютюневите изделия. В съответствие със законоустановения акцизен календар за поетапно увеличение на ставките на тютюневите изделия, от 01.01.2024 г. е в сила нов, по-висок размер на акцизните ставки, което оказа влияние върху освободените за потребление количества в периода преди и след влизането им в сила;
- добавяне на нови продукти за пушене в групата на тютюна и тютюневите изделия, като подлежащи на облагане с акциз;
- увеличаване на количествата тютюн и тютюневи изделия, освободени за потребление на територията на страната. В резултат, ръстът на освободените за потребление количества акцизни стоки през 2024 г. е по-висок от средния ръст на количествата през предходните 5 периода.

Постъпленията от акциз за *цигари* през 2024 г. (в т.ч. постъпили авансово суми) са 3 598,7 млн. лв. (увеличение от 493,8 млн. лв., 15,9 % спрямо 2023 г.). Количествата на обложените с акциз цигари нарастват със 7,0 % (от 16 826,8 млн. къса за 2023 г. до 18 012,4 млн. къса през 2024 г.). Средните ставки на акциза при цигарите са 184,53 лв./1000 къса към

31.12.2023 г. и 194,98 лв./1000 къса към края на 2024 г. (ръст от 5,7 %). Среднопретеглената продажна цена на дребно за потребителска опаковка от 20 къса през 2024 г. е 6,11 лева и нараства с 8,2 % (0,46 лв.) в сравнение с отчетената през 2023 г. – 5,65 лева. По смисъла на чл. 8, параграф 2 от Директива 2011/64/ЕС от 21 юни 2011 година за сближаване на данъците върху цигарите, среднопретеглената продажна цена на дребно се изчислява, като общата стойност на всички освободени за потребление цигари, получена въз основа на продажната цена на дребно, включваща всички данъци и такси, се раздели на общото количество освободени за потребление цигари.

Най-търсените ценови категории цигари през 2024 г. са тези с продажна цена 5,70 лв., 6,10 лв. и 5,50 лв., а след тях са 5,80 лв. и 6,30 лева. През 2023 г. най-търсената ценова категория при потреблението на цигари е 5,50 лв./потребителска опаковка (кутия от 20 къса). Следват потребителските опаковки с цена 5,20 лв., 5,30 лв., 6,00 лв. и 5,40 лева. Делът на петте най-продавани ценови категории през 2024 г. е 62,7 % от общото количество освободени за потребление цигари, докато през 2023 г. петте най-продавани ценови категории формират 64,0 % от освободените за потребление количества.

За 2024 г. количествата *тютюн за пушене*, обложени с акциз намаляват с 1,6 % спрямо 2023 г. (от 512,5 тона през 2023 г. до 504,2 тона през 2024 г.). Приходите от акциз за тютюн за пушене са в размер на 91,3 млн. лв., с 9,3 млн. лв. (11,3 %) над събраните през 2023 година. Постъпленията от акциз за *нагреваеми тютюневи изделия (в т.ч. нагреваеми изделия със съдържание различно от тютюн)* са в размер на 149,2 млн. лв., с 0,3 млн. лв. (0,2 %) под събраните през 2023 година. При обложените с акциз количества *пури и пурети* към 31.12.2024 г. се отчита ръст от 21,6 % (от 13,5 млн. къса за 2023 г. до 16,5 млн. къса през 2024 г.). Приходите от акциз за пури и пурети са в размер на 5,9 млн. лв. или ръст от 27,4 % (1,3 млн. лв.) спрямо предходната година. През 2024 г. са постъпили и 10,7 млн. лева нетни приходи от акциз за освободени за потребление *течности за електронни цигари (съдържащи/несъдържащи никотин) и заместители на тютюна, съдържащи никотин,* което е с 6,8 млн. лв. над събраните за 2023 година.

Акцизи от горива (вкл. природен газ)

Постъпленията от акциз за горива са в размер на 2 668,4 млн. лв. и отбелязват нарастване с 9,8 % или 237,6 млн. лв. в сравнение с 2023 година. Съществено влияние върху отчетения резултат оказва отмяната (от 01.08.2023 г.) на нулевата акцизна ставка при облагането на втечнен нефтен газ и природен газ, предназначени за потребление като моторно гориво, както и за произведената топлинна енергия, в случаите по чл. 28, ал. 2 от ЗАДС за енергийните продукти, използвани за осъществяване на комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия. В резултат на това, приходите от акциз за втечнен нефтен газ през 2024 г. са в размер на 138,7 млн. лв., при 49,0 млн. лв. за предходната година.

Приходите от акциз за горива са формирани основно от газьол, бензин и втечнен нефтен газ като и при трите продукта се регистрира нарастване на приходите от акциз спрямо 2023 г., съответно за газьол - със 74,6 млн. лв., за бензин – 37,0 млн. лв. и за втечнен нефтен газ - ръст от 89,7 млн. лева.

С най-голям дял в приходите от акциз за горива са приходите от акциз за газьол (72,4 % дял). Обложените с акциз количества газьол през 2024 г. са 3 164,2 млн. литра, с 3,4 % (104,5 млн. литра) повече в сравнение с количествата през предходната година. Отчита се намаление в размера на възстановения акциз за газьол с 2,7 %, като през 2024 г. са възстановени 108,9 млн. лв., при 111,8 млн. лв. през 2023 година. Нетните постъпления от акциза за газьол в държавния бюджет през 2024 г. са 1 931,3 млн. лв., което е със 74,6 млн. лв. (4,0 %) над събраните през 2023 година. Приходите от акциз за бензин представляват 20,2 % от приходите от акцизи за горива. Ефективно постъпилите суми от акциз за бензин са в размер на 539,4 млн. лв. или с 37,0 млн. лв. (7,4 %) над събраните през 2023 година. Освободените за потребление количества бензин от сделки в страната и от внос, за които е

заплатен акциз през разглеждания период са 771,9 млн. литра, което представлява ръст от 7,5 % в сравнение с предходната година. Нетният размер на акциза за керосин през 2024 г. се равнява на 25,0 млн. лева. Брутните приходи от акциз за керосин са в размер на 193,5 млн. лв. и нарастват с 0,5 % (0,9 млн. лв.) в сравнение с 2023 година. Възстановеният акциз за керосин намалява с 13,8 % в сравнение с предходната година (168,5 млн. лв. през 2024 г. при 195,6 млн. лв. през 2023 г.). Приходите от акциз за втечнен нефтен газ формират 5,2 % от приходите от акцизи за горива през 2024 г. и са в размер на 138,7 млн. лева. Отчетеният ръст е значителен (от 89,7 млн. лв.) предвид действащите до 31.07.2023 г. законодателни облекчения (§6б от ПЗР на ЗАДС, отменен в сила от 01.08.2023 г.). Освободените за потребление количества ВНГ през 2024 г. намаляват със 7,8 % спрямо 2023 година. През 2024 г. нетните приходи от акциз за природен газ формират 1,1 % от приходите от акциз за горива. Отчетените нетни приходи от акциз за природен газ са в размер на 29,0 млн. лв., което е с 8,4 млн. лева (40,5 %) над събраните през 2023 г. суми. За постигнатия ръст следва да се има предвид и ефектът от действащите до 31.07.2023 г. регулации за ползване на намалена акцизна ставка за природен газ, потребен като моторно гориво и за производство на топлинна енергия. Освободените за потребление на територията на страната количества природен газ възлизат на 114,0 млн. гигаджаула, което е с 5,0 % над количествата през 2023 година.

Акцизи за алкохол и алкохолни напитки и бира

Нетните приходи от акцизи за високо алкохолни напитки и бира възлизат на 346,5 млн. лв. и отчитат ръст от 5,7 % (18,8 млн. лв.) спрямо 2023 година. Основна част от приходите в групата са от акциз за *алкохолни напитки (вкл. етилов алкохол)* (78,4 % дял), които се повишават с 6,9 % (17,6 млн. лв.). Количествата алкохолни напитки от сделки в страната и внос за 2024 г. нарастват с 4,9 % спрямо 2023 година. Постъпленията от акциз на *бира* са 74,6 млн. лв., с 1,6 % (1,2 млн. лв.) над събраните суми през 2023 година. Освободените за потребление количества бира са 50,6 млн. хектолитра за градус Плато и отбелязват ръст от 1,9 % спрямо 2023 година.

Електрическа енергия и други акцизни стоки

Постъпленията от акциз за *електрическа енергия* през 2024 г. достигат 34,7 млн. лв., като се отчита ръст от 5,3 % (1,7 млн. лв.) в сравнение с 2023 г., а приходите от акциз за въглища и кокс бележат ръст от над 2 пъти спрямо 2023 г. и достигат 5,6 млн. лева.

2.2.6 Мита

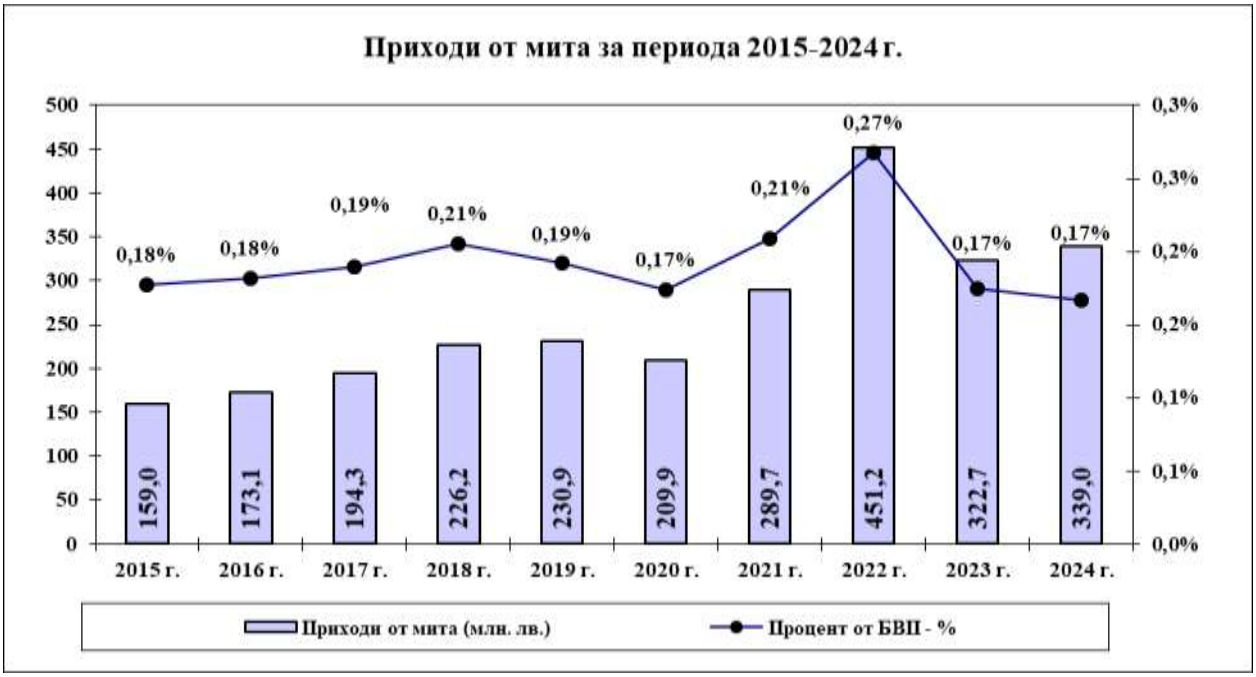
Приходите от мита са традиционен собствен ресурс на ЕС и законодателството, което се прилага за тях е изцяло на ниво ЕС. Търговската политика на ЕС е все по-либерална, вследствие на което има множество сключени споразумения или предоставени на автономно основание преференциални мита. Показател за действието на тази политика е относителния дял на стойностния обем на стоките, обложени със ставка за мито, различна от „0“ спрямо общия стойностен обем на внесените стоки, който намалява от 16,4 % за 2023 г. на 15,2 % през 2024 година.

Събраните мита през 2024 г. са в размер на 339,0 млн. лв., което представлява 91,6 % изпълнение на годишния план за 2024 година. Приходите от мита представляват 0,9 % от общия размер на данъчните приходи по КФП. В сравнение с отчета за 2023 г., събраните мита са с 16,3 млн. лв. (5,1 %) повече.

Влияние върху спада в приходите от мита оказват нарушените вериги на доставки в резултат на събитията в Червено море, както и въведените от ЕС ограничителни мерки спрямо Русия в съответствие с Регламент (ЕС) № 833/2014[21] и неговите последващи

[21] Регламент на Съвета (ЕС) № 833/2014 от 30 август 2014 година относно ограничителни мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна

изменения и допълнения[22]. Друг фактор върху намалените постъпления от мита има Регламент (ЕС) 2024/1392[23] на ЕП и Съвета от 14 май 2024 г., както и действащия преди това Регламент (ЕС) 2023/1077 (прилага се до 5 юни 2024 г.) относно временните мерки за либерализиране на търговията с цел допълване на търговските отстъпки, приложими за украинските продукти съгласно Споразумението за асоцииране между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия и техните държави членки, от една страна, и Украйна, от друга страна.



Източник: Агенция "Митници"

При два от показателите, които се използват за оценка на динамиката на приходите от мита при внесените стоки, обложени със ставка на митото, различна от „0" се отбелязва спад в края на 2024 г. спрямо същия период на предходната година. Намалените приходи от мита са в резултат от *спада на количествата* на внесените стоки, обложени със ставка на митото, различна от „0" с 10,2 % и от спада на *осредената ставка на митото*, приложена за облагане на внесените от трети страни стоки от 2,0 % на годишна база. При *осредената статистическа стойност за килограм* внесена стока се отчита ръст от 13,9 % спрямо същия период на предната година.

В зависимост от произхода на внасяните стоки, през месец декември 2024 г. най-голям е делът на начислените приходи от мита при внос на стоки от Китай. Декларираната сума е 177,2 млн. лв., което представлява 55,0 % от всички начислени мита, като спрямо декември 2023 г. е отчетен ръст от 0,9 процента.

[22] Регламент (ЕС) 2024/1745 на Съвета от 24 юни 2024 година за изменение на Регламент (ЕС) № 833/2014 относно ограничителни мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна

[23] Регламент (ЕС) 2024/1392 на ЕП и на Съвета от 14 май 2024 година относно временни мерки за либерализиране на търговията, допълващи търговските отстъпки, приложими за украинските продукти съгласно Споразумението за асоцииране между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия и техните държави членки, от една страна, и Украйна, от друга страна, който влиза в сила от 6 юни 2024 г. и се прилага до 5 юни 2025 г. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401392

2.2.7 Данък върху застрахователните премии

Изпълнението на приходите от данъка върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори, рисковете, по които са поети от застрахователи, зависят основно от ръста или спада на записаните застрахователни премии.

Приходите от данъка върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори за 2024 г. са в размер на 70,6 млн. лв. или 112,0 % спрямо плана за годината. В сравнение с 2023 г. приходите отчитат ръст от 10,3 млн. лв. (17,0 %).

2.2.8 Други данъци

Другите данъци включват основно алтернативните данъци по ЗКПО и имуществените данъци по Закона за местните данъци и такси. Приходите от други данъци по КФП са в размер на 2 308,8 млн. лв. (в т. ч. 559,3 млн. лв. по бюджета на Фонд "Сигурност на електроенергийната система" - ФСЕС при 949,2 млн. лв. към декември 2023 г.) (1,1 % от БВП), което представлява 124,7 % изпълнение на ЗДБРБ за 2024 година.

<u>Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане</u>

Приходите от позицията „Други данъци по ЗКПО“ в края на 2024 г. възлизат на 210,1 млн. лв. или 80,5 % от годишния план. В сравнение с 2023 г. постъпленията от тази група данъци се увеличават с 47,7 млн. лв. (29,4 %) на годишна база. Повишението се дължи на постъпленията от окончателен данък върху залози за хазартни игри и хазартни съоръжения с 43,9 % (34,0 млн. лв.), от данък върху представителните разходи съответно с 24,4 % (7,4 млн. лв.) и от постъпленията от данък върху приходите на бюджетните предприятия, като в края на декември 2024 г. по този вид данък е отчетен ръст от 20,0 % (5,1 млн. лв.) на годишна база.

С най-голям относителен дял за отчетния период традиционно са приходите от окончателен данък върху залози за хазартни игри и хазартни съоръжения (53,1 % дял). В края на 2024 г. постъпленията от тези данъци се в размер на 111,5 млн. лв., като отчитат повишение от 34,0 млн. лв. или 43,9 % на годишна база. Повишението е в резултат на приетите законодателни мерки от началото на годината в областта на хазартната дейност (повишаване размера на данъка за играл автомат в игрална зала и игрално казино, съответно всяко игрално място от него от 500 лв. на 800 лв. на тримесечие, считано от 01.01.2024 г.).

<u>Постъпленията от „Други данъци“</u> са в размер на **559,6 млн. лв**. (в т. ч. 559,3 млн. лв. целеви вноски във Фонд "Сигурност на електроенергийната система") при планирани 16,0 млн. лв. в годишния разчет.

Въведената мярка „временна солидарна вноска и енергийни вноски“ по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията с действие от 1 октомври 2022 година е с изтекъл срок на действие и не се прилага през 2024 година.

<u>Имуществени данъци по Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ)</u>

Имуществените данъци включват данък върху недвижимите имоти, данък върху наследствата, данък върху превозните средства, данък върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин, туристически данък и постъпват по бюджетите на общините. Ставките на имуществените данъци се определят от общинските съвети в законово фиксирани граници съгласно Закона за местните данъци и такси. Това дава добри възможности за гъвкаво управление на приходните политики от страна на общинската администрация.



От имуществени данъци в общинските бюджети през 2024 г. са постъпили общо 1 539,0 млн. лв., 97,7 % от годишния разчет и със 161,4 млн. лв. (11,7 %) повече от тези за 2023 г. С най-значителен дял в приходите от имуществени данъци е данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин – 41,9 %, следват данък върху превозните средства – 28,8 %, данък върху недвижимите имоти – 27,6 % и туристически данък – 1,7 %. Данъкът върху наследствата, освен че има инцидентен характер, предвид нормативно определения изключително ограничен обхват, е от несъществено значение в общите приходи от имуществени данъци и заема дял от 0,1 %.

2.2.9 Неданъчни приходи

Постъпленията от неданъчни приходи по *КФП* за 2024 г. са в размер на 9 687,9 млн. лв., което представлява 94,4 % от годишните разчети и се формират основно от приходи от държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от собственост, приходи от концесии, приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и други.

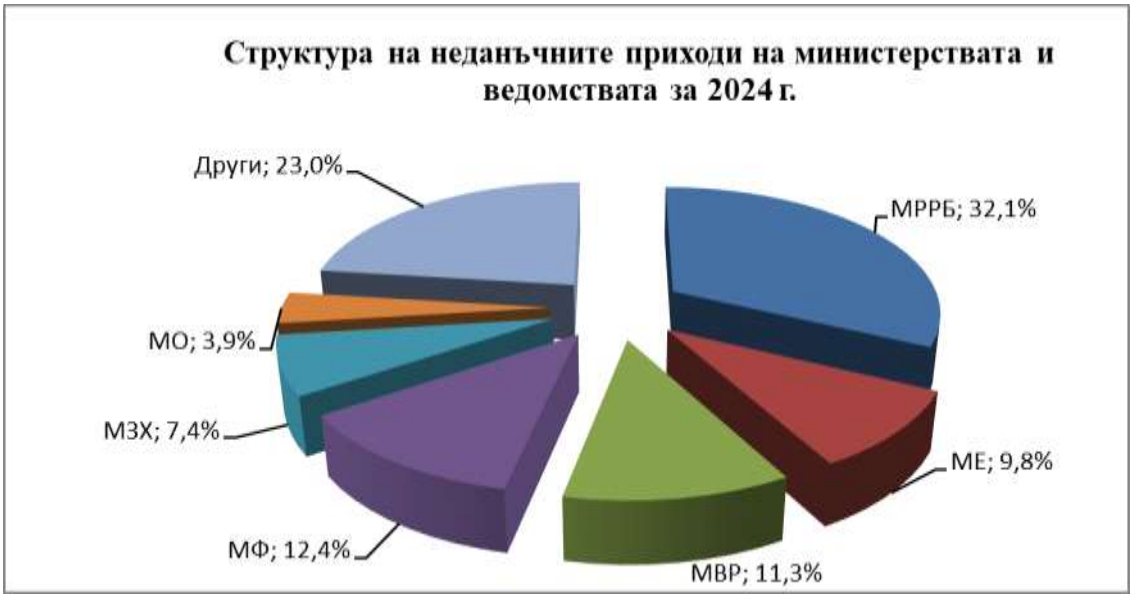
Неданъчните приходи по *държавния бюджет* за 2024 г. са в размер на 4 913,8 млн. лв. или 102,6 % спрямо планираните за годината.

Изпълнението на неданъчните приходи по *централния бюджет* за 2024 г. е в размер на 1 581,4 млн. лв., което представлява 102,4 % спрямо годишните разчети. Дивидентите по централния бюджет за 2024 г. са в размер на 372,7 млн. лв., при заложени в разчетите по ЗДБРБ за 2024 г. 324,3 млн. лв. и формират 23,6 % от общия размер на неданъчните приходи.

Сред най-големите вносители са „Български енергиен холдинг“ ЕАД (БЕХ ЕАД), Дунав мост Видин Калафат АД, ДП "Ръководство на въздушното движение", "Пристанище Варна" ЕАД, "Информационно обслужване" АД, "Национална компания индустриални зони-НКИЗ" ЕАД и др.

Изпълнението на неданъчните приходи по бюджетите на *министерствата и ведомствата* е много добро спрямо разчета, като са постъпили 3 210,2 млн. лв., което е 99,1 % ой планираните със ЗДБРБ за 2024 г. средства. В структурно отношение отчетените неданъчни приходи включват приходи от такси (66,9 %), приходи и доходи от собственост (16,2 %), глоби, санкции и наказателни лихви (8,3 %) и други неданъчни приходи (6,1 %).

По-голямата част от неданъчните приходи по държавния бюджет са по бюджетите на следните министерства и ведомства:



Министерство на регионалното развитие и благоустройство (МРРБ) – постъпилите неданъчните приходи по бюджета на министерството през 2024 г. са в размер 1 031,9 млн. лв., като изпълнението е 107,5% спрямо планираните със ЗДБРБ за 2024 г. В сравнение с предходната година неданъчните приходи по бюджета на МРРБ са нараснали с 10,8 %. Приходите от държавни такси са в размер на 995,7 млн. лв., което представлява 104,4 % спрямо планираните 953,8 млн. лв. със ЗДБРБ за 2024 г. Преизпълнението в приходната част на бюджета на МРРБ за 2024 г. се дължи основно на приходи от пътни такси по Тарифата събирани от АПИ.

- Такси събрани от АПИ – 965,4 млн. лв., в т.ч.:

- винетни такси за ползване на пътната инфраструктура от пътни превозни средства в размер на 279,4 млн. лв.;
- приходи от тол такси- 523,2 млн. лв.;
- приходи от маршрутни карти – 52,4 млн. лв.;
- други такси по тарифата в размер на 109,8 млн. лв., реализирани от кантарни такси, от таксите за преминаване на Дунав мост в посока Русе – Гюргево, от такси за крайпътни обслужващи обекти и рекламни съоръжения, от такси за влизане в Република България или за транзитно преминаване на ППС с чуждестранна регистрация, както и от такси за движение на тежки и извънгабаритни превозни средства по републиканските пътища.

Постъпилите приходи от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 28,9 млн. лева.

Министерство на енергетиката (МЕ) - постъпилите през 2024 г. по бюджета на министерството неданъчни приходи са в размер на 314,8 млн. лева. Изпълнението им спрямо приетите със ЗДБРБ за 2024 г. (385,2 млн. лв.) е 81,7 %.

В сравнение с предходната година неданъчните приходи по бюджета на МЕ са по-малко.

С най-голям относителен дял от всички приходи са другите приходи – 68,7 %. Постъпленията от други приходи са в общ размер на 216,1 млн. лв., като изпълнението им спрямо определените със ЗДБРБ за 2024 г. 314,9 млн. лв. е 68,6 %. Основна част на другите приходи са постъпленията във фондовете „Радиоактивни отпадъци" и „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения", които са в размер на 216,2 млн. лв., което е 68,7 % от определените в годишните разчети 314,9 млн. лева.

Приходите от концесии са изпълнени на 88.6 %, като при приети със ЗДБРБ за 2024 г. 90,4 млн. лв. са отчетени 80,1 млн. лева.

През 2024 г. са отчетени приходи от лихви в размер на 38,4 млн. лв. във връзка с предоставен с РМС № 594 от 11.08.2022 г. заем на „Булгаргаз“ ЕАД за определени дейности, в т.ч. за закупуване на природен газ.

Постъпленията от такси са в размер на 2,4 млн. лв., които спрямо годишните разчети (2,6 млн. лв.) са изпълнени на 92,3 %.

Изпълнението на приходите от глоби, санкции и наказателни лихви е 65,1 %, като от приетите със ЗДБРБ за 2024 г. 4,3 млн. лв. са постъпили 2,8 млн. лв.

Внесените данъци през отчетния период са в размер на (-) 25,0 млн. лв., като изпълнението им спрямо приетите със ЗДБРБ за 2024 г. (-) 27,0 млн. лв. е 92,6 %.

Министерство на вътрешните работи (МВР) – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на МВР са в размер на 363,0 млн. лв., което е 94,0 % от утвърдените със ЗДБРБ за 2024 г. Приходите от такси са в размер на 126,8 млн. лв. или 119,0 % спрямо разчетените. Приходите и доходите от собственост са в размер на 91,7 млн. лв. (приходи от продажби на услуги, стоки и продукция, както и приходи от договори за охрана със СОТ, полиция и пожарна безопасност). Към 31.12.2024 г. събраните приходи от наложени глоби и санкции са в размер на 183,2 млн. лв. Отчетените приходи от глоби и санкции са по издадени от органите на МВР актове за установяване на административно нарушение, наказателни постановления, електронни фишове и обикновени фишове, на касова основа. Приходите от глоби се налагат по Закона за движението по пътищата (ЗДвП), Закона за българските лични документи, Закона за частната охранителна дейност, Закона за устройство на територията, Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за административните нарушения и наказания, Закона за контрол над взривните вещества, огнестрелните оръжия и боеприпасите и други. Глобите по ЗДвП, се администрират с помощта на Автоматизирана информационна система „Управление на наложени глоби по наказателни постановления и извършване на плащания по тях през Интернет, SMS и WAP“ (АИС-АНД), но системата не дава надеждна информация за целите на счетоводното отчитане..

Министерство на финансите (МФ) – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на министерството през 2024 г. са в размер на 398,0 млн. лв., което представлява 77,3 % от утвърдените 515,1 млн. лв. със ЗДБРБ за 2024 г. В сравнение с 2023 г. неданъчните приходи по бюджета на МФ са нараснали със 119,5 млн. лв.

Най-голям дял от събраните приходи по бюджета на МФ заемат постъпленията от държавни такси, които са в размер на 386,2 млн. лв. и представляват 75,7 % от приетите със ЗДБРБ за 2024 г. В този параграф се отчитат държавните такси, събирани от Националната агенция за приходите, постъпили от: държавни такси за поддържане на лиценз за организиране на хазартни игри, с изключение на онлайн залагания (чл. 30, ал. 3 от Закона за хазарта (ЗХ)); двукомпонентни държавни такси за издаване и поддържане на лиценз за онлайн залагания (чл. 30, ал. 4 от ЗХ); държавни такси за поддържане на лиценз и за издаване и поддържане на лиценз за игри в игрално казино съгласно (чл. 30, ал.5 от ЗХ); държавни такси за поддържане на лиценз за игри с игрални автомати съгласно (чл. 30, ал.6 от ЗХ); такси за разглеждане на документи по подадени искания за извършване на промени по издадени лицензи съгласно чл. 5 от Тарифа за таксите, които се събират по Закона за хазарта (ТТЗХ); такси по чл. 4 от ТТЗХ за продължаване действието на издаден лиценз по чл. 36, ал. 1 от ЗХ; такси по чл. 3 от ТТЗХ за издаване на лицензи за организиране на хазартни игри и дейности по ЗХ; такси по чл. 1 от ТТЗХ, за разглеждане на документи по подадени искания за издаване на лицензи по ЗХ; такси за издаване на удостоверение с вписана промяна по издаден лиценз съгласно чл. 6 от ТТЗХ; държавни такси за вписване и промяна на данни в публичния регистър на НАП на лицата, извършващи дейност като обменно бюро (съгласно чл. 6, ал. 1 от Наредба № 4 от 08.08.2003 г. на МФ и чл. 3, ал. 5 от Валутния закон) и държавни такси за проверка и маркиране на златни и сребърни изделия съгласно т. 4, буква „и” от Закона за

държавните такси. За отчетния период средствата са в размер на 383,5 млн. лв., при уточнен план 507,4 млн. лв. или изпълнение от 75,58 %.

Отчетените средства от администрацията на МФ съгласно Тарифа № 12 за таксите, които се събират в системата на Министерство на финансите по Закона за държавните такси са в размер на 1,8 млн. лв., при планирани 1,5 млн. лв., или изпълнение в размер на 119,7 %.

По този параграф се отчитат средствата на основание Тарифа за таксите, които се събират от Агенция „Митници“ по чл. 12 от Закона за митниците, одобрена с ПМС 85/17.04.2003 г. Отчетените средства са в размер на 886,9 хил. лв., при планирани – 970,0 хил. лв., или изпълнението е 91,4 %.

Отчетените приходи от Глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 4,0 млн. лв., което представлява 192,2 % изпълнение от средствата по уточнен план - 2,1 млн. лв. и са реализирани от администрацията на МФ, АМ, НАП, АОП и АДФИ.

Министерство на земеделието и храните (МЗХ) – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на МЗХ са в размер на 237,3 млн. лв., при утвърден годишен план 204,7 млн. лв., или изпълнението е 116,1 % спрямо утвърдените със закона за държавния бюджет. Отчетеното преизпълнение в размер на 33,0 млн. лв. е реализирано основно от приходи за държавни такси по предоставянето на административни и други услуги и дейности.

Съществен дял от преизпълнението заемат също и приходите от продажба на услуги, стоки и продукция, отчетени от Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ), като администрирани, свързани с граничен контрол, фитосанитарен контрол, ветеринарно-санитарен контрол.

Най-голям дял от събраните приходи от МЗХ за 2024 г. заемат приходите и доходите от собственост – 110,9 млн. лв., като основна част от тях са приходите от наеми на земя в размер на 97,9 млн. лв., отчетени основно от областните дирекции „Земеделие“, съгласно сключени договори за наем и аренда на земи от Държавния поземлен фонд.

Нетните приходи от продажби на услуги, стоки и продукция са в размер на 11,7 млн. лв., като 10,8 млн. лв. са събрани от БАБХ. Същите представляват приходи по ценоразпис, утвърден от изпълнителния директор на БАБХ, съгласно чл. 3, ал. 5 от Закона за БАБХ, като най-голям дял от тях заемат приходите от товаро-разтоварни услуги, извършени на територията на граничен пункт „Капитан Андреево“, както и приходите от лабораторно-диагностична дейност.

Приходите от държавни такси в системата на МЗХ се събират на основание Закона за ветеринарномедицинската дейност, Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, Закона за опазване на земеделските земи, Закона за рибарството и аквакултурите, Закона за горите, Закона за регистрация и контрол на земеделска и горска техника, Закона за защита на растенията и други. През 2024 г. в системата на МЗХ са събрани държавни такси в размер на 98,8 млн. лв., от които 61,2 млн. лв. са събрани от БАБХ основно от дейностите, извършвани по граничен контрол.

Събраните приходи от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 8,1 млн. лв. при утвърден годишен план от 7,3 млн. лв., като с най-голям относителен дял са отчетените като „глоби, санкции, неустойки, наказателни лихви, обезщетения и начети“, в размер на 7,9 млн. лв., реализирани основно от БАБХ, ОД „Земеделие“, Централна администрация на МЗХ, Изпълнителната агенция по горите и Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури.

По отношение на постъпленията от продажба на нефинансови активи същите са в размер на 30,5 млн.лв. и са реализирани основно от продажба на земя, реализирани от Централната администрация на МЗХ и Изпълнителната агенция по горите и продажба на нематериални дълготрайни активи.

Министерството на отбраната (МО) - постъпилите неданъчни приходи през 2024 г. по бюджета на министерството са в размер на 126,2 млн. лв., което представлява 87,7 %

изпълнение спрямо утвърдените 144,0 млн. лв. със ЗДБРБ за 2024 г. Най-голям дял имат приходите и доходите от собственост (126,3 млн. лв.).

В сравнение с предходната година се наблюдава ръст при изпълнението на приходите с 15,3 млн. лв. спрямо отчетените през 2023 г., което се дължи основно на отчетените в повече (с 20,9 млн. лв.) приходи от лихви по срочни депозити по депозитната (инвестиционна) сметка на МО във Федералната резервна банка на Ню Йорк, открита във връзка с придобиването на нов тип боен самолет.

Постъпилите приходи от предоставянето и осъществяването на ***концесионна дейност от министерствата*** **за 2024 г.** са общо в размер на 126,0 млн. лв. с ДДС при планирани 129,7 млн. лв. приходи с ДДС за годината. Неизпълнението на приходите от държавни концесии е с 3,64 млн. лв., съставляващи 2,8 процента. Неизпълнение на планираните приходи е отчетено от Министерство на енергетиката в размер на 10,3 млн. лв. и от Министерство на околната среда и водите – 0,56 млн. лева. Преизпълнение е отчетено по бюджетите на Министерство на транспорта и съобщенията в размер на 6,84 млн. лв., Министерство на туризма – 0,34 млн. лв., и Министерски съвет – 0,06 млн. лева.

За 2024 г. с най-голям относителен дял от 63,6 % в приходите от държавни концесии е Министерството на енергетиката (по концесионни договори за добив на подземни богатства), което е реализирало приходи от 80,1 млн. лв. с ДДС. Министерството на транспорта и съобщенията (по концесионни договори за пристанищни терминали, за граждански летища и Интермодален терминал Пловдив), е отчело 30,1 млн. лв. с ДДС, съставляващи 23,9 % от общите приходи. За 2024 г. Министерството на околната среда и водите (по концесионни договори за добив на минерална вода и за „Ски-зона Пирин" – част от Национален парк Пирин), е отчело приходи от концесии в размер на 3,8 млн. лв. с ДДС, или 3,0 % от общите приходи. Министерството на туризма (по концесионни договори за морски плажове), е реализирало приходи в размер на 10,3 млн. лв. с ДДС, съставляващи 8,2 % от общите приходи. По бюджета на Министерския съвет (приходи в размер на 10 % от годишните концесионни плащания по концесионните договори за морски плажове, постъпили по бюджетите на областните администрации, на чиито територии се намират плажовете), са отчетени приходи в размер на 1,7 млн. лв., съставляващи 1,4 % от общите постъпления за 2024 г.

Общият размер на неданъчните приходи по *местните бюджети* е 1 958,1 млн. лв., което представлява 101,6 % спрямо отчета им за 2023 г. и 88,8 % от предвидените по КФП за 2024 г. разчети. От неданъчните приходи с най-голям относителен дял са общинските такси – 54,6 % или 1 069,1 млн. лв. Изпълнението им е 105,4 % спрямо предходната година и 93,5 % от годишния разчет за 2024 г.

2.2.10 Помощи и дарения

Постъпленията от ***помощи и дарения*** по КФП за 2024 г. са в размер на 3 632,2 млн. лв., 51,3 % от планираните, в т.ч. 2 543,6 млн. лв. по програмите, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд на ЕС за финансовата рамка, както Европейския социален фонд+, ФМ на ЕИП 2014–2021 г., НФМ 2014–2021 г. и ШБПС, като в тази сума са включени и отразените (нето) в отчетността на НФ операции по постъпването по банковите бюджетни сметки на Министерство на регионалното развитие и благоустройството на чуждото финансиране по двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС (ПТСВГ) и изплатените средства от получения ресурс към бенефициенти извън страната и 629,6 млн. лв., постъпили по сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие" (вкл. по сметките на бенефициенти) за 2023 г. от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР).

2.3 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма за 2024 г.

Разходите по консолидираната фискална програма по икономически елементи за периода 2022 г. - 2024 г., представени и като процент от БВП, са както следва:

млн. лв.	2022		2023		2024	
	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	**66 112,3**	**39,3%**	**72 658,9**	**39,2%**	**78 178,7**	**38,5%**
Общо нелихвени разходи	**63 755,5**	**37,9%**	**69 978,2**	**37,8%**	**75 577,6**	**37,3%**
Текущи нелихвени разходи	*58 001,5*	*34,5%*	*60 712,4*	*32,8%*	*68 726,1*	*33,9%*
Разходи за персонал	14 640,6	8,7%	17 226,7	9,3%	20 238,0	10,0%
Стипендии	132,4	0,1%	139,2	0,1%	160,2	0,1%
Издръжка*	7 108,6	4,2%	7 219,1	3,9%	7 549,6	3,7%
Субсидии	10 468,0	6,2%	6 180,3	3,3%	6 121,8	3,0%
Социални и здравноосигурителни разходи	25 651,8	15,2%	29 947,3	16,2%	34 656,5	17,1%
в т.ч. пенсии	15 704,4	9,3%	19 208,4	10,4%	21 769,4	10,7%
Капиталови разходи и прираст на държавния резерв	*5 706,6*	*3,4%*	*9 201,3*	*5,0%*	*6 802,8*	*3,4%*
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	*47,3*	*0,0%*	*64,5*	*0,0%*	*48,6*	*0,0%*
Лихвени разходи	**651,8**	**0,4%**	**830,8**	**0,4%**	**1 009,0**	**0,5%**
Вноска в общия бюджет на ЕС	**1 705,0**	**1,0%**	**1 849,9**	**1,0%**	**1 592,1**	**0,8%**

* вкл. разходите за членски внос, участия в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции

Разходите (вкл. вноската в бюджета на ЕС) по КФП за 2024 г. са в размер на 78 178,7 млн. лв., което е 95,9 % от годишните разчети. Общите разходи, отнесени като процент от БВП, представляват 38,5 % от БВП и отбелязват намаление с 0,7 пр. п. спрямо отчетените за 2023 г. (39,2 %). В номинално изражение разходите нарастват спрямо 2023 г. с 5 519,8 млн. лв. (7,6 %). По-ниски от планираните са разходите основно по сметките за средства от ЕС, докато разходите по националния бюджет превишават разчетите за годината, което се дължи на по-високи от планираните разходи на общините. По-ниско е усвояването на планираните средства по ПВУ, както и при някои от оперативните програми по новия програмен период, което изцяло компенсира неизпълнението в частта на приходите и помощите.

Разгледани по икономически елементи разходите нарастват основно в частта на социалните разходи, вследствие на изплатените по-високи пенсии след влезлите в сила увеличения от юли 2023 г. и юли 2024 г., както и при разходите за персонал, след увеличението на възнагражденията на педагогическия персонал, увеличението на възнагражденията на лицата от академичния състав в държавните висши училища, като и при други администрации със ЗДБРБ за 2023 г., ЗДБРБ за 2024 г., Закона за висшето образование и други.

2.3.1 Текущи нелихвени разходи

Отчетените текущи нелихвени разходи по консолидираната фискална програма за 2024 г. са в размер на 68 726,1 млн. лв. или 33,9 % от БВП и 100,9 % спрямо годишния разчет.

Разходи за персонал

През 2024 г. разходите за персонал на консолидирано ниво са в размер на 20 238,0 млн. лв., което представлява 10,0 % от БВП. Разходите за персонал включват заплатите и възнагражденията на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения и осигурителните вноски. През 2024 г. номиналното годишно увеличение на общите разходи за заплати и възнаграждения на персонала възлиза на 17,5 %. Разгледани по съставни бюджети, най-съществена част от номиналното нарастване на разходите за персонал се формира по бюджетите на общините, които нарастват с близо 1,3 млрд. лв. (18,5 на сто), следвани от разходите за персонал по държавния бюджет, където те нарастват с 1,4 млрд. лв. (15,9 на сто). В разходите за персонал по бюджетите на общините се включват и разходи за други възнаграждения, които се изплащат за сметка на трансфери от бюджета на МТСП за осъществявани социални услуги. Нарастването на разходите в частта на заплатите се дължи основно на увеличение на размера на възнагражденията със ЗДБРБ за 2023 г. и 2024 г., както и на редица законодателни промени и актове на Министерския съвет, които бяха одобрени през второто полугодие на 2023 г. и през 2024 г., вкл. одобреното увеличение на възнагражденията на лицата от академичния състав в държавните висши училища за достигане на средната брутна заплата до не по-малко от 180 на сто от средната брутна заплата за страната, което бе одобрено с промени в Закона за висшето образование.

Издръжка

Разходите за издръжка по КФП за 2024 г. са в размер на 7 549,6 млн. лв., което представлява 90,5 % от годишните разчети. Като относителен дял от БВП разходите за издръжка представляват 3,7 % от БВП.

В разходите за издръжка се включват текущата издръжка, разходите за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платените от първостепенните разпоредители с бюджет данъци, такси и административни санкции. Разходите за текуща издръжка обхващат разходите за храна, медикаменти, научно-изследователски разходи и книги, горива и енергия, външни услуги, текущ ремонт и други разходи. В структурно отношение разходите за издръжка са с висок относителен дял в общите разходи по КФП (9,7 %). При разходите за текуща издръжка и през 2024 г. се запазва тенденцията с най-висок относителен дял (37,5 %) да са разходите за външни услуги (за ползване на външни услуги, разходи за консултантски и транспортни услуги, за поддръжка и ремонт на хардуер и софтуер и др.), следвани от разходите за текущ ремонт – 24,6 % и разходите за материали, горива и енергия - 19,9 % и др.

Средствата за компенсиране на транспорта на деца и ученици, съгласно чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование и на безплатните и по намалени цени превози на определени категории пътници, ползващи обществен автомобилен и железопътен транспорт, се планират като разходи за външни услуги в частта на издръжката. По пътя на изпълнението на бюджета предоставените по бюджетите на общините средства за безплатни и по намалени цени пътувания се отчитат от тях като текущи трансфери, обезщетения и помощи.

През 2024 г. за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници на общините са предоставени общо средства в размер на 279,5 млн. лв. или с 61,7 млн. лв. повече спрямо 2023 г., както следва:

- За пътувания с вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт общо 193,1 млн. лв. или със 55,1 млн. лв. повече спрямо 2023 г.;
- За транспорт на деца и ученици по чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование – 69,3 млн. лв. или с 6,6 млн. лв. повече спрямо 2023 г.;
- За превоз на служители, ползващи право на безплатно пътуване при изпълнение на служебните си задължения в изпълнение на разпоредбите на определени закони – 17,0 млн. лв.

За компенсиране със средства от държавния бюджет на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативни актове за определени категории пътници пътуващи с железопътния транспорт, на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД за 2024 г. са предоставени средства в размер на 11,2 млн. лв. или с 1,1 млн. лв. повече спрямо 2023 г.

Средствата от държавния бюджет за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, са предназначени да покрият разликата между цената на издадените превозни документи с намаление и тази по редовна тарифа на определени категории пътници, в т.ч. ветерани от войните, военноинвалиди, военнопострадали, лица, получаващи пенсия при условията на глава шеста от Кодекса за социалното осигуряване, навършили възраст по чл. 68, ал. 1-3 от същия кодекс, деца до 7 навършени години и деца от 7 до 14 навършени години, ученици, студенти и докторанти в редовна форма на обучение, многодетни майки, инвалиди и други правоимащи лица. Средствата за компенсиране се предоставят на транспортните дружества, въз основа на издадени превозни документи и реално извършени превози, до размера на направените намаления, съгласно редовните цени в действащите тарифи на превозвачите. По този начин се осигурява изразходване на средствата по предназначение.

Чрез бюджета на **Министерството на регионалното развитие и благоустройството** (1 407 млн. лв.), в т.ч. от Агенция „Пътна инфраструктура“ за текущ ремонт и поддръжка на републиканската пътна мрежа през 2024 г. са усвоени средства в размер на 1 257,4 млн. лв., от които: 457,8 млн. лв. са изразходвани за зимно поддържане, 10,9 млн. лв. за производство, доставка и монтаж на вертикална сигнализация, 117,1 млн. лв. за доставка и монтаж на ограничителни системи, 15,7 млн. лв. за полагане на хоризонтална маркировка, 599,7 млн. лв. по Споразумения за промяна на стойността на изпълнени дейности и 56,5 млн. лв. с ДДС по Споразумения за главници, лихви и разноски по дела (като сумата е само за лихви и разноски по дела). Остатъкът е изразходван за дейности свързани с поддържането на РПМ: ремонт на съоръжения; ремонт на пътната настилка; отводнителни мероприятия – подравняване на банкети, почистване на окопи и водостоци; ландшафтно оформление – косене, рязане на храсти, оформяне короните на крайпътните дървета и др.

Чрез бюджета на **Министерството на отбраната** са изплатени 400,5 млн. лв. основно за подготовка, поддържане и изграждане на способности на Въоръжените сили, с оглед изпълнение на целите и приоритетите на отбранителните програми; доставка на боеприпаси и горива; подготовка на щабовете и формированията за изпълнение на задачите по мисиите на Въоръжените сили; поддръжка на комуникационни, информационни и навигационни системи от състава на Българската армия и участие в мисии и международни учения; разходи за дейности на Военномедицинска академия.

Министерството на вътрешните работи през 2024 г. е изплатило 282,2 млн. лв., като с най-голям относителен дял са отчетените разходи: за закупуване на оборудване и за извънгаранционна поддръжка, финансирани със средства от Фонда за безопасност на движението (ФБДв) – 10,9 млн. лв.; финансово обезпечаване на дейностите, свързани с издаването на българските лични документи, като през изминалата година са одобрени разходи, в размер на 28,3 млн. лв., съгласно ПМС № 94/2024 г. и ПМС № 347/2024 г.;

финансово обезпечаване на дейности по реализацията на модела за Централизирана система за персонализация за български лични документи, като през изминалата година са одобрени разходи, в размер на 13,6 млн. лв., съгласно ПМС № 213/2024 г.; финансиране на дейностите в условията на засилен миграционен натиск, като през изминалата година са одобрени разходи, в размер на 10,1 млн. лв., съгласно ПМС № 380 от 2024 г.; извършени разходи за текущи ремонти на движимо и недвижимо имущество 22,6 млн. лв., в т.ч. за текущи ремонти на сгради в системата на МВР 6,8 млн. лв., в рамките на одобрените с ПМС № 147/2024 г.; извършени разходи за експертизи и преводачески услуги 19,6 млн. лв.; изпащане на вещево имущество за униформения състав на МВР, в размер на 10,1 млн. лева.

Министерството на здравеопазването е изплатило 161,9 млн. лв. за издръжка, като с най-висок относителен дял са отчетени разходите за медикаменти са в размер на 84,5 млн. лв., в т.ч. за централни доставки за ваксини и тестове, за лекарствени продукти за пациенти със СПИН, туберкулоза и психически и поведенчески зависимости.

Разходите за издръжка, отчетени чрез бюджета на **Министерството на образованието и науката** са в размер на 159,2 млн. лв., като основната част от тези средства е усвоена в структурите на второстепенните разпоредители с бюджет на МОН и за делегираните от държавата дейности за „Образование“.

Отчетените разходи за издръжка по общинските бюджети са в размер на 3 067,2 млн. лева.

Субсидии

Общата сума на средствата, предоставени за субсидии за системата на здравеопазването, за предприятията от реалния сектор (вкл. организациите с нестопанска цел) и на финансови институции на консолидирана база през 2024 г. е 6 121,8 млн. лв., което представлява 3,0 % от БВП.

✓ ***Субсидии за нефинансовите предприятия от реалния сектор, организациите с нестопанска цел и финансови институции***

През 2024 г. държавата продължи да оказва финансова подкрепа на нефинансовите предприятия от реалния сектор в съответствие с ангажиментите и участието на правителството, свързани с интегриране на националната икономика към европейските структури и пазари.

Общата сума на средствата, изразходвани за субсидии за реалния сектор, организации с нестопанска цел и финансови институции, на консолидирано равнище е 5 786,2 млн. лв. или 95,2 % от предвидените за 2024 г. разчети.

Субсидиите бяха предназначени за следните отрасли и дейности:

- ***Транспорт***

Железопътен транспорт

В съответствие с чл. 54 от Закона за железопътния транспорт, със Закона за държавния бюджет на Република България за съответната година се разчитат средства за субсидии за „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД. Средствата за субсидии се предоставят за осигуряване на изпълнението на задължението за извършване на обществени превозни услуги на пътници по железопътен транспорт, в съответствие със сключения договор между министъра на транспорта и съобщенията и дружеството. Субсидията е предназначена за компенсиране на дружеството във връзка с финансовите тежести, произтичащи от прилагането на тарифи и условия, наложени в интерес на потребителите.

257,3 млн. лв. за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД получава субсидии от Държавния бюджет на основата на сключен дългосрочен договор за извършване на

обществени превозни услуги в областта на железопътния транспорт на територията на Република България. Субсидията е предназначена за компенсиране на разликата между реализираните приходи и направените разходи за осъществяване на превозната услуга. Субсидията се предоставя по утвърден месечен график.

Съгласно действащото законодателство, Национална компания „Железопътна инфраструктура“ е единствен управител на железопътната инфраструктура, който стопанисва и управлява предоставеното му имущество – публична и частна държавна собственост и на когото е възложено изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

В изпълнение на чл. 25 от Закона за железопътния транспорт, държавата участва във финансирането на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура. По силата на тази разпоредба, размерът на финансирането се определя в рамките на дългосрочен договор между държавата, представлявана от министъра на транспорта и съобщенията, и Национална компания „Железопътна инфраструктура“. В началото на 2021 г. беше сключен действащия петгодишен договор между Държавата и предприятието. В него са разписани правата и отговорностите на инфраструктурния управител в изпълнение на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

Неразделна част от договора е годишната програма на Национална компания „Железопътна инфраструктура“, в която подробно са описани мерките, предвидени за реализация през 2024 г. От особено значение са мерките по отношение на преструктуриране на дейностите и постигане на значително по-висока производителност и ефективност от изпълнението им.

В договора, освен показателите за повишаване скоростта на движение по ж.п. мрежата в ремонтираните участъци, повишаване безопасността на превозите и повишаване качеството на ж.п. инфраструктурата, са предвидени и задължения за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ да оптимизира разходите за дейността си и да отчита напредъка чрез показателя „оперативни разходи на един зает“. Също така е предвидено да се оптимизира персоналът на един километър железен път, както и да не се допуска размерът на изискуемите задължения към доставчици и персонал за текущата година да надхвърля размера от предходната година. Тези показатели и задължения за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са заложени като инструменти за постигане на финансова стабилност на инфраструктурния управител, постигане на по-висока производителност на труда и съответно по-добра ефективност при изразходването на финансов ресурс от държавния бюджет.

Предоставените средства от държавния бюджет на Национална компания „Железопътна инфраструктура“ за 2024 г. са в размер на на 320,3 млн. лв., които позволиха през 2024 г. компанията да изпълнява успешно дейностите по поддържането, ремонта и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

Автомобилен транспорт

В съответствие с § 4, ал. 1, т. 1 от заключителните разпоредби към Закона за автомобилните превози, ежегодно в държавния бюджет се предвиждат средства за субсидиране на превоза на пътниците по нерентабилни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. Администрирането на предоставените средства се осъществява чрез общините, които разпределят средствата между превозвачите на база сключени договори с общините и при съблюдаване изискванията на Наредбата за условията и реда за предоставяне на средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за обществени пътнически превози по автомобилния транспорт, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, за субсидиране на обществени пътнически превози по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския

транспорт и транспорта в планински и други райони и за издаване на превозни документи за извършване на превозите, приета с ПМС № 163/2015 г.

Средствата за субсидиране на превозите са предназначени за търговски дружества, осъществяващи превоза на пътниците по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. По своя характер те са обществени превозни услуги от общ икономически интерес и имат предимно социална насоченост – масови превози до и от работните места в рамките на града и превози до малки отдалечени селища, осигуряващи връзка с общинския център.

През 2024 г. предоставените на общините за тази цел средства са общо в размер на 188,0 млн. лв. и са същите по размер с тези през 2023 г.

От тях на Столична община са предоставени средства в размер на 89,0 млн. лв. за вътрешноградския транспорт, а по бюджетите на останалите общини са предоставени общо 99,0 млн. лв.

Чрез този вид финансово подпомагане държавата осигурява задоволяване потребностите на населението от пътнически превози при определено гарантирано качествено ниво и достъпни цени, съобразени с покупателната способност, посредством въвеждането на определени задължения за превоз за транспортните оператори. Изпълнението на параметрите за качество, надеждност и достъпни цени на автомобилните превози съдейства и за постигане на целите за повишаване на мобилността и комуникациите на населението, минимизиране на регионалните различия, подобряване на заетостта и намаляване на безработицата.

Пощенски услуги

В съответствие с чл. 29 от Закона за пощенските услуги се предоставят средства за субсидии на „Български пощи“ ЕАД за изпълнението на задължението за извършване на универсалната пощенска услуга. С ПМС № 113/2020 г. на „Български пощи“ ЕАД е възложено извършването на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа на територията на Република България.

За „Български пощи“ ЕАД е предоставена държавна субсидия в общ размер на 78,3 млн. лв., в т.ч. за изпълнение на задължението за компенсиране на несправедливата финансова тежест от извършване на универсалната пощенска услуга по Закона за пощенските услуги на „Български пощи“ ЕАД са предоставени 29,1 млн. лв. През 2024 г. за компенсиране на извършването на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа на „Български пощи“ ЕАД са изплатени 30,8 млн. лв. За посредничество при заявяване на административни и електронни административни услуги и получаване на резултата от тях чрез пощенски станции са предоставени 18,4 млн. лв.

- ***Земеделие***

За 2024 г. чрез бюджета на **Държавен фонд „Земеделие”** (ДФЗ) и сметката за средства от Европейския съюз на ДФ „Земеделие” са изплатени субсидии и други текущи трансфери за *нефинансови предприятия и юридически лица с нестопанска цел* в размер на 1 163,9 млн. лв., в т. ч. за *нефинансови предприятия* – 1 138,4 млн. лв.: държавна помощ в размер на 798,7 млн. лв. млн. лв.; преходна национална помощ за животни – 48,9 млн. лв.; преходна национална помощ за тютюн – 69,8 млн. лв.; средства за ДДС по схеми „Училищен плод“ и „Училищно мляко“ – 8,1 млн. лв.; текущи субсидии за пазарни мерки – 44,3 млн. лв; национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания в размер на 138,2 млн. лв., 15,2 млн. лв. текущи субсидии по Програмата за развитие на селските райони и текущи субсидии по Програмата за морско дело и рибарство – 14,9 млн. лв. Изплатените субсидии

и други текущи трансфери през 2024 г. на *юридически лица с нестопанска цел* са в размер на 25,5 млн. лв. и са основно по линия на държавна помощ и средства по Програмата за развитие на селските райони.

- ***Енергетика***

Разходите за субсидии по бюджета на **Министерство на енергетиката** са в размер на 51,1 млн. лв. при 49,6 млн. лв. изплатени през предходната година. Отчетените по бюджета на МЕ разходи за субсидии, в т.ч. 24,4 млн. лв. финансирани от фонд „Радиоактивни отпадъци“ и 26,7 млн. лв. финансирани от фонд „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения“, са за осигуряване изпълнението на извършваните от ДП „Радиоактивни отпадъци“ дейности по управление на радиоактивни отпадъци и по извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения.

Чрез бюджета на **Фонд „Сигурност на електроенергийната система“** са извършени разходи за субсидии в размер на 2 521,3 млн. лв. в т.ч. за финансиране изпълнението на одобрените от Министерския съвет програми за компенсиране високите цени на енергията (чл. 36б, ал. 1, т. 4 от Закона за енергетиката), за покриване на извършените разходи от обществения доставчик, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката /ЗЕ/, определени с решение на Комисията за енергийно и водно регулиране /КЕВР/, вкл. за минали регулаторни периоди, на разходите за предоставяне на премия на производителите по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект на обща инсталирана мощност 500 kW и над 500 kW, по Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), включително за минали регулаторни периоди и за лихви, договорени с рамково споразумение между фонда и кредитна или друга финансираща институция за финансиране на проекти за енергийна ефективност.

Програми за заетост

Предоставените субсидии за нефинансови предприятия от бюджета на МТСП за 2024 г. са в размер на 21,9 млн. лв. за програми и мерки за заетост по сключени договори по Националния план за действие по заетостта през 2024 г.

- ✓ ***<u>Субсидии за системата на здравеопазването</u>***

Субсидиите за лечебни заведения за болнична помощ през 2024 г., в размер на 335,6 млн. лв. Чрез бюджета на **Министерство на здравеопазването** са предоставени субсидии за болнична помощ в размер на 307,4 млн. лв. и са за финансиране на медицински дейности, които са държавна отговорност, съгласно действащото законодателство в областта на здравеопазването – психиатрична помощ, спешна медицинска помощ, лечение на болни от ХИВ/СПИН, трансплантация на тъкани, органи и клетки, медицинска експертиза на работоспособността и др., и за финансово подпомагане на лечебни заведения за болнична помощ в отдалечени и трудно достъпни райони, в които липсата на здравни звена представлява сериозен риск за населението. В рамките на този ресурс на болниците е предоставена изравнителна субсидия за дейностите, изпълнени по договорите до края на 2023 г.

Социални и здравноосигурителни разходи

Социалноосигурителните разходи на консолидирана база за 2024 г. възлизат на 34 656,5 млн. лв., което представлява 17,1 % от БВП. Социалните разходи и здравноосигурителните плащания продължиха да бъдат основен приоритет сред разходните политики. В структурно отношение те са с най-висок относителен дял (44,3 %) в общите разходи (вкл. вноската в бюджета на ЕС) по КФП, което се обуславя от провежданата социална политика в условията на извънредна ситуация, породена от избухналия военен

конфликт в Украйна, както и на неблагоприятната демографска среда. Социалните и здравноосигурителните разходи нарастват с 4 709,2 млн. лв. (15,7 %) спрямо предходната година.

Разходите за пенсии за 2024 г. възлизат на 21 769,4 млн. лв. или 10,7 % от БВП и 100,3 % спрямо предвидените разчети за 2024 г. В тази сума са включени разходите за пенсии от ДОО и УПФ. Спрямо миналата година отчетените разходи за пенсии са с 2 561,0 млн. лв. повече.

Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2024 г. е 883,02 лв. като номиналното нарастване спрямо 2023 г. е 12,6 на сто.

На консолидирана основа през 2024 г. са извършени разходи за *социални помощи и обезщетения* в размер на 5 057,3 млн. лв., което представлява 2,5 % от БВП. В структурно отношение това са разходи, които се извършват по държавния бюджет (главно по бюджета на МТСП), бюджетите на ДОО и общините. Размерът на усвоените *разходи за социални помощи и обезщетения* по държавния бюджет е 1 717,4 млн. лв. По бюджета на ДОО за социални помощи и обезщетения по КСО са отчетени 2 755,2 млн. лв. В разходите по КСО са включени основно разходите за обезщетения при временна неработоспособност; разходите за бременност, раждане и отглеждане на дете до 2-годишна възраст; разходите за обезщетения при безработица и др.

Като текущи трансфери за домакинствата се отчитат и изплатените през 2024 г. средства за сметка на преведения трансфер от МЗ за дейности за здравнонеосигурени лица, лекарствени продукти и за потребителска такса в размер на 206,5 млн. лв.

Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по общинските бюджети са в размер на 313,2 млн. лева.

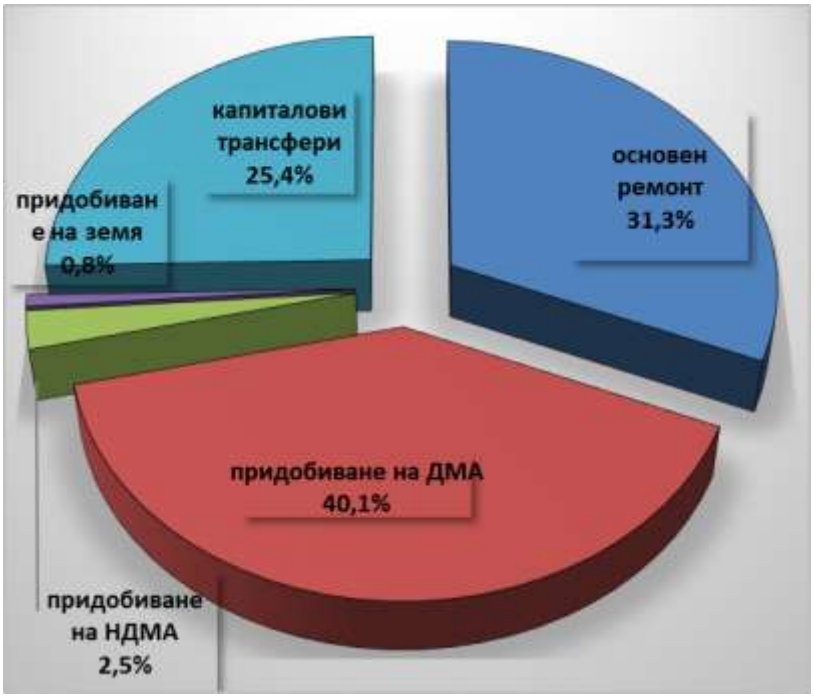
Общият размер на *здравноосигурителните плащания* за 2024 г. е 7 829,8 млн. лв., което представлява 99,5 % от предвидените със ЗБНЗОК (вкл. резерва, в т.ч. за непредвидени и неотложни разходи) за 2024 г. и 96,1 % от общите разходи на НЗОК за 2024 година.

2.3.2 Капиталови разходи

Структурата на капиталовите разходи за 2024 г. по икономически елементи отразява икономическия характер на публичните средства, усвоени в процеса на създаване на обществени блага. Капиталовите разходи по КФП за 2024 г. са в размер на 6 787,0 млн. лв. (невключен нетен прираст на държавния резерв), което представлява 67,9 % спрямо годишните разчети. Като относителен дял от БВП капиталовите разходи представляват 3,3 % от БВП.

През 2024 г. в отчетените консолидирани капиталови разходи най-висок относителен дял – 40,1 % заемат разходите за придобиване на ДМА, в структурата на които преобладават разходите, свързани за изграждане на инфраструктурни обекти - пътища от републиканската пътна мрежа, изграждане на пътни участъци и улична мрежа, изграждане на водоснабдителни обекти, дейностите за предпазване от вредното въздействие на водите в границите на населените места и геозащита, закупуване на оборудване, машини и съоръжения, компютърна техника, финансиране на политики в областта на превенцията и защитата при бедствия и аварии, закупуване на медицинско оборудване, оборудване в сферата на образованието и науката. Съществени по размер са и разходите за основен ремонт на дълготрайни активи – 31,3 %. Разходите за капиталови трансфери представляват 25,4 % от общата сума на отчетените капиталови разходи.

На следващата графика е представен икономическият характер на капиталовите разходи по консолидираната фискална програма за 2024 година:



В съответствие с приетия подход през 2024 година за реализирането на Инвестиционна програма за национални проекти по Приложение № 2 към чл. 106, ал. 5 от ЗДБРБ за 2024 г., капиталовите разходи на първостепенните разпоредители с бюджет бяха изведени в общ обособен ресурс в централния бюджет, който не беше разпределен по отделни първостепенни разпоредители с бюджет. Редът за финансирането на капиталовите разходи е в съответствие с механизма и изискванията за предоставяне на средства за капиталови разходи през 2024 г., определени с чл. 67 от Постановление № 13 на Министерския съвет от 29.01.2024 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2024 г.

С най-голям дял са отчетените капиталови разходи/трансфери по бюджетите на Министерство на отбраната, Министерство на транспорта и съобщенията, Министерство на вътрешните работи и Министерство на здравеопазването както следва:

- Чрез бюджета на **Министерството на отбраната** към 31.12.2024 г. са отчетени общо капиталови разходи в размер на 1 275,0 млн. лв., разпределени както следва:

✓ 539,3 млн. лв. за придобиване на основна бойна техника за сухопътните войски (машини „Страйкър“);

✓ 165,8 млн. лв. за придобиване на многофункционален модулен патрулен кораб за ВМС;

✓ 124,6 млн. лв. за придобиване на зенитно-ракетни комплекси;

✓ 98,0 млн. лв. за съпътстващи разходи по придобиването на нов тип боен самолет – I етап за сметка на постъпилите приходи от лихви по депозитната (инвестиционна) сметка на МО във FRB/NY, открита във връзка с изпълнението на международните договори.

✓ 67,8 млн. лв. за придобиване на нов тип боен самолет, включително и за съпътстващи разходи – II етап (транспорт, ДДС и мита), от които 65,5 млн. лв. за доставка на самолети F- 16 Block 70 - II етап;

✓ 25,0 млн. лв. за придобиване на леки/товарни автомобили с повишена проходимост до 3,5 т. – тип пикап;

✓ 21,7 млн. лв. за интегрирана поддръжка на вертолети Panther и Dauphin;

✓ 19,2 млн. лв. за придобиване на 324 мм самонасочващи се торпеда А244 Mod.3;
✓ 17,9 млн. лв. за придобиване на противокорабни крилати ракети „RBS-15 Mk.3“;
✓ 13,1 млн. лв. за ремонт на двигатели РД-33, сер. 2 за самолети МиГ-29;
✓ 9,9 млн. лв. за проектиране и изграждане на оптични кабелни линии и станционните части към тях и прилежащите комуникационно-информационни възли от състава на СКС на БА;
✓ 9,6 млн. лв. за придобиване на Комбинирана система за роботизирана хирургия (Да Винчи) и др.

- Чрез бюджета на **Министерството на транспорта и съобщенията** са изплатени 286,6 млн. лв. Отчетените средства за капиталови трансфери през 2024 г. са в общ размер на 277,7 млн. лв., в т. ч.:

- за ДП "Национална компания "Железопътна инфраструктура" – 145,7 млн. лв., разпределени както следва:
✓ 16,1 млн. лв. за ремонт на железния път и съоръженията за поддържане на достигнатите скорости;
✓ 6,4 млн. лв. за модернизиране на осигурителни системи и прелезни устройства;
✓ 15,1 млн. лв. за удвояване и електрификация на железопътна линия Карнобат-Синдел;
✓ 5,4 млн. лв. за строителство и ремонт на сгради и съоръжения в съответствие с европейските изисквания;
✓ 5,4 млн. лв. за доставка на жп механизацияза възстановяване на проектните параметри по железопътната линия Русе-Варна;
✓ 22,5 млн. лв. за доставка на релсови самоходни специализирани машини;
✓ 9,1 млн. лв. за съфинансиране на ДП НКЖИ за проект: "Модернизация на железопътната линия София-Пловдив - жп участъка Елин Пелин – Костенец, фаза 1";
✓ 35,3 млн. лв. за проект: "Модернизация на железопътния участък Костенец-Септември";
✓ 1,2 млн. лв. за съфинансиране на ДП НКЖИ за проект „Развитие на железопътен възел Пловдив“ и други.

- За изпълнение на дейности по проекти на „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД – 61,7 млн. лв., разпределени както следва:
✓ 11,9 млн. лв. за „Ремонт на дизелови мотриси влакове серия 10, електрически мотриси влакове серия 30 и 31 за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД“;
✓ 9 млн. лв. за „Капиталови ремонти на локомотиви и вагони в депата на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД“;
✓ 8,1 млн. лв. за „Извършване на капиталов ремонт и преустройство на 10 броя електрически локомотиви извън експлоатация серия 44000 и 45000“;
✓ 0,3 млн. лв. за „Капиталов ремонт на 9 бр. пътнически вагони за междурелсие 760 мм“;
✓ 32 млн. лв. за „Доставка на 76 броя пътнически вагони за междурелсие 1435 мм, използвани в конвенционалната железопътна система на ЕС“;
✓ 0,4 млн. лв. за „Доставка, внедряване и поддръжка на система за издаване, продажба и проверка на превозни документи на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД, изграждане и поддръжка на оперативна съвместимост със системи за издаване на превозни документи, структуриране, обработка и поддръжка на данни, структури от данни и интерфейси за обмен на данни, включително интерфейси за обмен на данни в отворен формат“ и други.

- За Държавно предприятие "Пристанищна инфраструктура" - 70,5 млн. лв., разпределени както следва:

- ✓ 40,6 млн. лв. за Проектиране и удълбочаване на Канал 1 и Канал 2, пристанище Варна – инженеринг;
- ✓ 7 млн. лв. за „Капитално драгиране – басейн маневрена зона до Т2А и пристанищен терминал Бургас-запад“;
- ✓ 3,1 млн. лв. за Ремонт и рехабилитация на пристанищен терминал Росенец;
- ✓ 6,2 млн. лв. за Ремонтно-възстановителни и укрепителни работи по Вълнолом Варна – II етап и други.

- Чрез бюджета на **Министерство на вътрешните работи** са изплатени 142,7 млн. лв., като по-значимите разходи от тях са за:
  - ✓ 61,8 млн. лв. за дейности, финансирани със средства от Фонда за безопасност на движението;
  - ✓ извършване на основен ремонт на ДМА, в т. ч. на одобрените с ПМС № 147 от 2024 г.;
  - ✓ придобиване на компютри и хардуер;
  - ✓ закупуване на оборудване, машини и съоръжения;
  - ✓ придобиване на транспортни средства.

- Чрез бюджета на **Министерството на здравеопазването** са изплатени 75,8 млн. лв. за капиталови трансфери за строителство, ремонти и апаратура, реализирани от лечебните заведения за болнична помощ; за надграждане на основни модули на Националната здравноинформационна система; за основни ремонти, закупуване на апаратура, компютърно оборудване и стопански инвентар от МЗ и бюджетните организации, второстепенни разпоредители към министъра на здравеопазването и др.

За 2024 г. по бюджета на **Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие”** за капиталови трансфери за нефинансови предприятия са планирани 451,8 млн. лв., а към 31.12.2024 г. са отчетени 372,2 млн. лв., представляващи 82,4 % от годишния план. Отчетените за 2023 г. разходи за капиталови субсидии за физически лица и предприятия са били 326,9 млн. лв.

Разпределението по дейности е както следва:

- капиталови субсидии за рибарство – 5,5 млн. лв., 77,5 % изпълнение на годишния план (7,1 млн. лв.);

- капиталови субсидии по ПРСР – 366,1 млн. лв., 82,4 % изпълнение на годишния план, възлизащ на 444,2 млн. лв.;

- капиталови трансфери за пазарни мерки – 0,48 млн. лв., изпълнение 100 % спрямо годишния разчет от 0,48 млн. лв.

Годишните разчети за капиталови трансфери за организации с нестопанска цел за 2024 г. възлизат на 15,9 млн. лв. Към 31.12.2024 г. са отчетени 16,3 млн. лв., като степента на изпълнение е 103,0 %.

Размерът на капиталовите трансфери, разплатени чрез сметките на Национален фонд за 2024 г. възлиза на 962,6 млн. лв. и представляват извършени разходи главно по оперативни програми „Транспорт и транспортна инфраструктура”, „Околна среда“ и „Програма за транспортна свързаност“.

Отчетените към 31.12.2024 г. капиталови разходи от общините са в размер на 2 410,0 млн. лв., което представлява изпълнение от 440,3 % спрямо годишния им разчет за 2024 г. и 128,3 % спрямо отчетените през 2023 г. Увеличението на отчетените общо капиталови разходи за 2024 г. спрямо закона е в размер на 1 862,7 млн. лв., а спрямо отчета за 2023 г. те бележат ръст от 531,5 млн. лв. Отчитането на значително по-голям размер от планираните за 2024 г. капиталови разходи се дължи основно на въвеждането на Инвестиционната програма за общински проекти и отчетените средства по нея. Ръстът на отчетените за 2024 г. общо

капиталови разходи спрямо отчетените за 2023 г. се формира от увеличението на отчетените капиталови разходи в местните дейности, което е в размер на 461,1 млн. лв., както и на тези в делегираните от държавата дейности с 92,3 млн. лв. Увеличението на капиталовите разходи е резултат от нарастването на отчетените от общините приходи спрямо 2023 г. със 197,7 млн. лв. повече, както и на изпълнението на Инвестиционната програма за общински проекти по чл. 107 на ЗДБРБ за 2024 г. и на някои позиции, касаещи общините от Инвестиционната програма за национални проекти по чл. 106 от ЗДБРБ за 2024 година. Съгласно информация от Министерството на регионалното развитие и благоустройството, по реда на чл. 107, ал. 3 от ЗДБРБ за 2024 г. към 31.12.2024 г. са сключени споразумения с кметове на общини за финансиране на проектни предложения за 2024 г. на стойност 3 040,8 млн. лв. По тези споразумения към 31.12.2024 г. са заявени и одобрени искания за плащане на общините в общ размер на 500,0 млн. лв., като отчетените средства са в размер на 445,6 млн. лв. Към 31.12.2024 г. от предвидените по Приложение №2 към чл. 106 от ЗДБРБ за 2024 г. средства за изграждане, пристрояване, надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища, в т.ч. дофинансиране на ремонт на училищата по Оперативна програма „Региони в растеж“, чрез бюджетите на общините са предоставени средства в размер на 63,1 млн. лв.

С най-голям относителен дял от отчетените капиталови разходи от общините – 53,9 % (1 299,7 млн. лв.) са разходите за основен ремонт на дълготрайни материални активи, следвани от разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – 43,9 % (1 056,9 млн. лв.), като се запазва поредността на позициите им в общия обем на капиталовите разходи от отчета за 2023 г. и в абсолютна стойност слабо се увеличава размерът на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи.

2.3.3 Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина

Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 48,6 млн. лв. Основна част от средствата са предоставени чрез бюджетите на министерствата и ведомствата и сметките за средства от Европейския съюз.

Чрез бюджета на **Министерството на образованието и науката** са предоставени 17,8 млн. лв. и представляват изплатените средства за Тараклийски държавен университет в Молдова, съгласно Споразумение между правителството на Република България и правителството на Република Молдова, ратифицирано със закон приет от 39-то Народно събрание на 8.12.2004 г.

Чрез бюджета на **Министерството на външните работи** в изпълнение на ангажиментите на Република България по линия на предоставянето на официална помощ за развитие и хуманитарна помощ през отчетния период са изплатени 4,4 млн. лв.

През 2024 г. регулярно и в срок бе превеждана и вноската съгласно Споразумението за финансов принос (СФП) между Република България и ЕК съгласно чл. 7 от Регламент (ЕС) 2022/2463 на Европейския парламент и на Съвета, който се отнася до създаването на инструмент за предоставяне на подкрепа на Украйна през 2023 г. (макрофинансова помощ+). Чрез сключените споразумения за принос България и останалите държави членки се ангажираха, при определените в Регламент (ЕС) 2022/2463 и СФП условия, да покриват т. нар. „лихвена субсидия“ в периода 2024-2027 г. във връзка с поемането от страна на ЕС на лихви по отпуснатия през 2023 г. на Украйна заем в размер до 18 млрд. евро под формата на инструмента „макрофинансова помощ +“.

Заложеният в ЗДБРБ за 2024 г. размер от 6,7 млн. лв. на вноската съгласно СФП бе прогнозиран в съответствие с приложеното в споразумението за финансов принос разпределение за максималния размер на вноските по държави членки за периода 2024-2027 г. При това бяха взети предвид предоставените при обсъжданията на СФП разяснения от страна на ЕК, че прогнозите ѝ за вноските по държави членки са изготвени при предвиждане на равни годишни вноски.

Платената на общо три транша през 2024 г. вноска съгласно СФП бе в съответствие с получените искания за плащане от Европейската комисия и възлезе на общо 6,1 млн. лв., вкл. дължимите банкови такси.

2.3.4 Лихвени разходи

Лихвените плащания по КФП през 2024 г. са в размер на 1 009,0 млн. лв., което представлява 99,8 % спрямо предвидените с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г.

В структурно отношение по-висок относителен дял в лихвените плащания заемат плащанията на лихви по външни заеми (разходи по външния дълг) – 84,2 %, срещу 15,8 % за лихвените плащания по вътрешни заеми (разходи по вътрешния дълг).

Разходи за лихви по външни заеми

Лихвените плащания по външни заеми през 2024 г. са в размер на 849,9 млн. лв. (вкл. лихвите по ДИЗ), което представлява 99,7 % от планираните за годината. Разходите за лихви по външни заеми по централния бюджет са 814,1 млн. лв. По ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства, са изплатени 16,8 млн. лв. (от тях 1,0 млн. лв. са лихвите по заемите с краен бенефициент - търговско дружество).

През отчетния период не са използвани средства за покриване на риска от активиране на държавни гаранции.

Лихвените плащания от общинските бюджети по външни заеми през 2024 г. са в размер на 19,1 млн. лв. (99,8 % от годишния разчет) и бележат увеличение с 13,3 % спрямо платените лихви през предходната година.

Всички плащания са извършвани надлежно и в съответствие с предвидените в кредитните споразумения срокове и условия.

Разходи за лихви по вътрешни заеми

Общият размер на платените лихви по вътрешни заеми през 2024 г. е 159,0 млн. лв. (100,7 % спрямо годишния разчет) и представляват основно лихви по емисии на ДЦК на вътрешния пазар. Платените лихви от ЦБ по ДЦК са в размер на 122,4 млн. лв., като реализираните при аукционите премии над номинала от емисии на ДЦК (отчетени в намаление на разходите за лихви по вътрешния дълг) възлизат на (-0,1) млн. лв.

Общият размер на платените от общините лихви по вътрешни заеми и други лихви през 2024 г. е 33,9 млн. лв. По облигационни заеми платените лихви от общините са 1,6 млн. лв. или с 0,1 млн. лв. повече спрямо същия период на предходната година. По заеми към местни лица от страната (заеми от банки, заеми от „ФЛАГ“ ЕАД и др. местни лица) отчетените от общините разходи за лихви са 28,8 млн. лв., като при тях е отчетено и най-голямото увеличение спрямо същия период на 2023 г. (към 31.12.2023 г. те са били 22,7 млн. лв. или с 6,1 млн. лв. по-малко). Отчетените лихвени разходи по задължения, представляващи форми на общински дълг (лихви по финансов лизинг и търговски кредити) са в размер на 0,3 млн. лв. Платените от общините през 2024 г. законни лихви по невзстановени от тях в срок заеми към централния бюджет и др. бюджетни организации са в размер на 1,2 млн. лв. (с 0,9 млн. лв. повече в сравнение със същия период на миналата година). Общините отчитат и други разходи за лихви към местни лица в размер на 2,2 млн. лв. (с 2,1 млн. лв. по-малко в сравнение със същия период на миналата година).

2.3.5 Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС

През 2024 г. регулярно и в срок бе превеждана вноската на България в общия бюджет на Европейския съюз в изпълнение на действащото законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС, в сила от 01.01.2021 г.[24]

Вноската на България за 2024 г. в общия бюджет на ЕС се формира от следните категории собствени ресурси: традиционни собствени ресурси (ТСР) от събраните мита и т.нар. „национална вноска“, състояща се от собствени ресурси, изчислени на база данъка върху добавената стойност, брутния национален доход (БНД) и количеството нерециклирани отпадъци от опаковки от пластмаса и от вноски за участие на България във финансирането на брутните намаления за Австрия, Дания, Германия, Нидерландия и Швеция и за корекция за неучастие на дадени държави членки в някои политики за свобода, сигурност и правосъдие.

Заложената в ЗДБРБ за 2024 г. вноска на България в общия бюджет на ЕС за 2024 г. бе в размер на 2 271,1 млн. лева.

През последното тримесечие на 2024 г. бе извършено преразпределение на средствата по видове собствени ресурси при запазване на общия размер на вноската на България в бюджета на ЕС, заложен в ЗДБРБ за 2024 г. Причината, довела до необходимостта от преразпределението, бе възникнал недостиг в частта от вноската, прогнозирана за собствения ресурс на база количеството нерециклирани отпадъци от опаковки от пластмаса. До него се стигна вследствие на актуализиране от българска страна на отчетни данни и ревизирани прогнози за количествата отпадъци, отразени в четвъртия коригиращ бюджет на Европейския съюз за 2024 г. (КБ № 4/2024). В тази връзка от реда за вноската на база БНД бяха прехвърлени 35,0 млн. лв. към реда за собствения ресурс на база количеството нерециклирани отпадъци от опаковки от пластмаса.

Общо платената вноска в бюджета на ЕС за 2024 г. възлиза на 1 592,1 млн. лв. (т.е. изпълнение от 70,1 %). Поради това в края на 2024 г. бе отчетен остатък от 678,9 млн. лв. спрямо заложения прогнозен размер в ЗДБРБ за 2024 г., като остатъкът се дължи на следните причини:

- с оглед използването на част от установения в края на 2023 г. остатък по вноската на България в бюджета на ЕС за 2023 г. и поради причини, свързани с касовото управление, през месец декември 2023 г., съгласно разпоредбите на европейското законодателство[25], България изпрати до Европейската комисия (ЕК) искане за предсрочно плащане на първата за 2024 г. национална вноска в бюджета на ЕС, дължима по принцип на първия работен ден от месец януари 2024 г., която бе в размер на общо 77,7 млн. лв. (т.е. 11,4 % от отчетения остатък от 678,9 млн. лв. за 2024 г.). След положителен отговор от страна на ЕК бе извършено и самото предсрочно плащане.
- извършеното в рамките на проведената през 2023 г. бюджетна процедура прогнозиране на вноската на България в бюджета на ЕС за 2024 г. съвпадна по време с представянето на предложението на ЕК за преразглеждане на Многогодишната финансова рамка (МФР) на ЕС за периода 2021-2027 г., включващо допълнително нетно увеличение на разходите в бюджета на ЕС спрямо одобрените във финансовата рамка (най-вече с оглед предоставяне на значителна финансова подкрепа за Украйна за периода 2024-2027 г.). Поради тази причина при изготвянето на прогнозата за вноската на България

[24] *Регламент (ЕС, Евратом) 2022/615 на Съвета от 5 април 2022 година за изменение на Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 с цел подобряване на предвидимостта за държавите членки и изясняване на процедурите за уреждане на спорове при предоставяне на традиционните собствени ресурси и собствените ресурси на база ДДС и на база БНД* влезе в сила на двадесетия ден след публикуването му (на 13.04.2022 г.) в Официален вестник на Европейския съюз

[25] Член 10а от *Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 година относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства*

в бюджета на ЕС за 2024 г. и в частност на компонента в нея, свързан с очаквания общ размер на бюджета на ЕС през 2024 г., бяха взети предвид в пълен размер предложените от ЕК разходи на МФР, както и очертаващите се кризи и предизвикателства в ЕС и целия свят, които изискваха значително финансиране с оглед гарантиране на възможността за адекватен отговор от страна на ЕС. Всички тези фактори наложиха необходимостта от използването в прогнозата на максималния потенциален размер на разходите в случай на реализиране на очертаните по-горе обстоятелства със значително финансово отражение върху бюджета на ЕС. В края на 2024 г. обаче се оказа, че равнището на разходите в КБ № 4/2024 (спрямо който бе платена последната вноска от страна на България за 2024 г., имаща своеобразен изравнителен характер) е значително по-ниско от равнището на т.нар. „таван на плащанията“ за 2024 г., предложен от Европейската комисия в рамките на преразглеждането на МФР и съответно с 24 % по-ниско от нивото, използвано в споменатата по-горе изготвена година по-рано в рамките на бюджетната процедура прогноза за вноската на България в бюджета на ЕС, заложена в ЗДБРБ за 2024 г.

- в прогнозирания размер на вноската от ТСР – мита бе включена сумата от 42,1 млн. лв. (т. е. 6,2 % от отчетения остатък от 678,9 млн. лева за 2024 г.) за очакваното плащане през 2024 г. на изчислени от ЕК по предварителни оценки (и неофициално съобщени още през 2021 г.) лихви за забавено плащане вследствие загуба на ТСР – мита от България във връзка с внос на текстилни изделия и обувки със занижена стойност с произход от Китайската народна република. Поради факта обаче, че през 2024 г. не бе получено официално уведомление от ЕК за окончателния ѝ размер и за срока за нейното плащане, то плащане на лихвата за забава не бе извършено през 2024 г.

По-долу са представени елементите, формиращи вноската на Република България в общия бюджет на ЕС по план и извършените касови плащания от централния бюджет за 2024 г.

Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС за 2024 г. – общо и по видове собствени ресурси*

ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	ЗДБРБ за 2024 г. (млн. лв.)	Отчет за 2024 г. (млн. лв.)	Отчет за 2024 г. към ЗДБРБ за 2024г.
Вноска на база брутен национален доход	1 460,6	896,2	61,4 %
Вноска на база данък върху добавената стойност	295,3	252,5	85,5 %
Вноска на база нерециклирани отпадъци от опаковки от пластмаса	114,5	108,5	94,8 %
Вноска от традиционни собствени ресурси – мита	299,7	247,2	82,5 %
Участие във финансирането на брутното намаление за Австрия, Дания, Германия, Нидерландия и Швеция и вноска за корекция за неучастие на съответни държави членки в някои политики за свобода, сигурност и правосъдие	100,9	87,6	86,8 %
ОБЩО ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС ЗА 2024 г.	**2 271,1**	**1 592,1**	**70,1 %**

Източник: МФ

* *Стойността на вноските на база БНД и на база нерециклирани отпадъци от опаковки от пластмаса в колона „ЗДБРБ за 2024 г. (млн. лв.)“ е представена в съответствие с описаното по-горе преразпределение през четвъртото тримесечие на 2024 г. на средствата по видове собствени ресурси при запазване на общия размер на вноската на България в бюджета на ЕС, заложен в ЗДБРБ за 2024 г.*

2.3.6 Изпълнение на утвърдените ангажименти за разходи, които могат да бъдат поети през 2024 г. и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2024 г. от първостепенните разпоредители с бюджет

В резултат на предприети действия и въведените контролни процедури от страна на Министерството на финансите за своевременно уведомяване на първостепенните разпоредители с бюджет за предприемане на мерки в процеса на поемането на ангажименти, произтичащи от сключване на договори, споразумения, решения, нормативни актове и др. и недопускане на превишение на определените им максимални размери на ангажиментите за разходи и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат поети или натрупани през 2024 г. болшинството ПРБ по ДБ са спазили утвърдените им максимални размери на тези показатели.

Максималният размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2024 г. съгласно ЗДБРБ за 2024 г. е 12 531,3 млн. лв., в т. ч. министерства и ведомства, Сметна палата, Народно събрание и ВСС. От тях за министерствата и ведомствата максималните размери са 12 288,5 млн. лв. или 98,1% от общо определените със закона. По уточнен план общата сума е в размер на 14 915,5 млн. лв. или с 19,1% повече от първоначално предвиденото в ЗДБРБ за 2024 г. Максималните размери на ангажиментите за разходи за министерствата и ведомствата по уточнен план са 14 676,9 млн. лв. и представляват 98,4% от общо одобрените. Отчетеният общ размер на поетите ангажименти за разходи през 2024 г. е 13 879,6 млн. лв., което представлява 93% от максималния размер на ангажиментите за разходи по уточнен план.

Анализите на годишните отчети по отношение на максималните размери на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2024 г., показват, че всички първостепенни разпоредители с бюджет са отчели поети ангажименти за разходи през годината в рамките на утвърдените им размери по уточнен план за 2024 година.

Съгласно ЗДБРБ през 2024 г. максималният размер на новите задължения за разходи е 7 765,3 млн. лв., в т. ч. министерства и ведомства, Сметна палата, Народно събрание и ВСС. От тях за министерствата и ведомствата максималните размери са 7 595,6 млн. лв. или 97,8% от общо определените със закона. С уточнения план е приет максимален размер на натрупаните нови задължения за разходи 11 129,0 млн. лв., или с 43,3% повече от първоначално приетия със ЗДБРБ за 2024 г. Максималните размери на натрупаните нови задължения за разходи за министерствата и ведомствата по уточнен план са 10 965,9 млн. лв. и представляват 98,5% от общо одобрените.

Анализите на годишните отчети по отношение на максималните размери на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2024 г., показват, че болшинството от ПРБ са отчели изпълнение на показателя в рамките на утвърдените им размери по уточнен план за 2024 г. с изключение на четири ведомства.

Министерството на финансите отчита превишение в размер на 8,9 млн. лв., или 0,4% над уточнения план, което се дължи на отчетените от Агенция „Митници“ и Агенция „Обществени поръчки“ задължения за разходи. Превишението от Агенция „Митници“ е в резултат на платени от сметката за чужди средства индексации на дейности по договор за цялостна реконструкция и модернизация ГКПП „Станке Лисичково“ и начислените през м. декември 2024 г. разходи като задължение за индексации, определени съгласно § 4 от Методика за изменение на цената на договор за обществена поръчка в резултат на инфлация за реконструкция на ГКПП „Калотина, етап II“ и разходи по отношение на различни проекти за „Развитие и въвеждане на Институционалната архитектура на АМ“. Надвишаването на показателя от страна на Агенция „Обществени поръчки“ се дължи на извършени разходи през месец декември 2024 г. за очила, климатици и мобилни телефони.

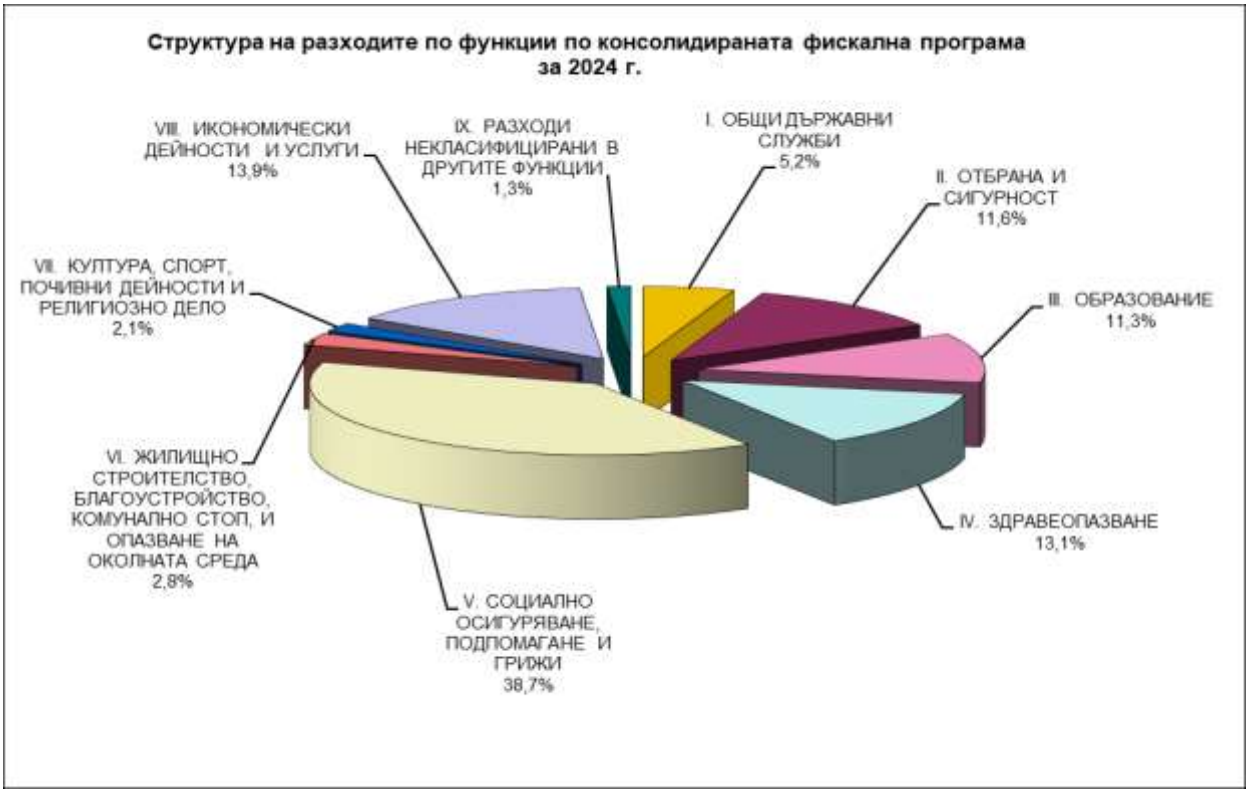
Министерството на отбраната отчита превишение в размер на 12,3 млн. лв., което е 0,72% над уточнения план (1 707,8 млн. лв.). Отчетеното превишение се дължи на неразплатените задължения по договор за доставка на „Радиолокационна станция за разузнаване на стрелящи артилерийски системи“. Доставката на станцията е извършена през м. ноември 2024 г., а приемните изпитвания и обучението за работа с нея през м. декември 2024 г. Последната фактура издадена от изпълнителя е от 18.12.2024 г. и е със срок за плащане до 18.01.2025 г.

Министерството на регионалното развитие и благоустройство отчита превишение на показателя „Максимален размер на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2024 г.” в размер на 104 %, или 78,4 млн. лв. се дължи на отразените като разход за текущия период дейности за основен ремонт и изграждане на инфраструктурни обекти, предявени от изпълнителя към възложителя по договори, фактурирани, но неплатените към 31.12.2024 г., предвид недостатъчен целеви ресурс.

Комисията за регулиране на съобщенията отчита превишение със 120% на показателя „Максимален размер на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2024 г.“. Превишението се дължи на доставена специализирана измервателна апаратура за Националната система за мониторинг на РЧС за граждански нужди по сключен Договор № 03-08-32/22.05.2024 г., като за доставката е подписан приемо-предавателен протокол от 04.12.2024 г. и са представени фактури за 4,8 млн. лв. след приспадане на предоставения аванс. Към 31.12.2024 г. за доплащането по фактурите не е осигурено финансиране и не са разплатени.

2.4 Изпълнение на разходите[26] по функции по консолидираната фискална програма за 2024 г.

Прегледът на разходите по консолидираната фискална програма по функционален признак представя политиките в отделните области на публичните услуги. Някои от тях са отговорност на министерствата и ведомствата, докато за други отговорностите са и на общините или социалноосигурителните фондове.



2.4.1 Общи държавни служби

Функция „Общи държавни служби” отразява финансирането на публичната администрация – централна и местна, както и средства в областта на науката. Общата сума на разходите по тази функция на консолидирана основа е 3 951,0 млн. лв. или 1,9 % от БВП.

[26] В разходите по функции не е включена вноската на Република България в общия бюджет на ЕС

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2024 г.	КФП	ДБ	ДВУ	БАН	ССА	Общи-ни	ДМП[27]	Европ. средства[28]	ДП НПЦ	др. сметки /чужди ср/ва на министерства и ведомства/
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	**3 951,0**	**1 966,0**	**46,0**	**265,1**	**86,7**	**1 346,1**	**5,7**	**232,0**	**2,6**	**0,7**
А. ИЗПЪЛНИТЕЛНИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОРГАНИ	**3 263,4**	**1 736,4**				**1 346,1**	**5,2**	**175,0**		**0,7**
Текущи нелихвени разходи	3 029,7	1 631,3				1 299,9	3,7	94,0		0,7
Капиталови разходи	228,8	100,8				46,2	1,5	80,3		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	5,0	4,3						0,61		
Б. ОБЩИ СЛУЖБИ	**183,6**	**167,9**					**0,4**	**15,3**		
Текущи нелихвени разходи	127,4	114,2					0,4	12,8		
Капиталови разходи	56,2	53,7						2,5		
в т.ч. прираст на държавния резерв	15,4	15,4								
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,01						-0,002			
В. НАУКА	**503,9**	**61,7**	**46,0**	**265,1**	**86,7**		**0,006**	**41,8**	**2,6**	
Текущи нелихвени разходи	465,8	60,8	36,6	252,6	85,0		0,004	28,2	2,6	
Капиталови разходи	36,9	0,9	9,4	12,3	1,7		0,002	12,6	0,04	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,2			0,2				1,0		

Група А: *„Изпълнителни и законодателни органи”*

В тази група се включват разходите, предоставени за финансовото обезпечаване на основните функции на Администрацията на президента, Народното събрание, Сметна палата, Комисия за финансов надзор, централната администрация на министерствата и ведомствата, както и дейностите на областните и общински администрации, държавните и изпълнителните агенции, търговските служби, посолствата и консулствата в чужбина и други новосъздадени администрации.

Общата сума на разходите на консолидирана основа за тази група е 3 263,4 млн. лв., което представлява 97,0 % от предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. разходи за група „Изпълнителни и законодателни органи”. В структурно отношение преобладават текущите разходи по бюджетите на министерствата, ведомствата и общините, което се обуславя от спецификата на функцията и групата. Капиталовите разходи в тази група са в размер на 228,8 млн. лв. или 130,6 % спрямо разчета за годината. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 5,0 млн. лв.

Средствата в групата са за реализиране на следните стратегически цели и приоритетни политики:

- Защита и реализация на националните интереси на Република България чрез активно и адекватно участие в международните отношения;
- Определяне и осъществяване на вътрешната и външната политика на Република България в съответствие с приоритетите на правителството;

[27]Средствата по други международни програми и договори са получени по международни програми и договори извън средствата от Европейския съюз.

[28]Средствата от Европейския съюз са предоставени от фондове и институции на Европейския съюз. Те включват разходите по програмите, съфинансирани по Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за рибарство, както и други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС, вкл. националното съфинансиране.

- Запазване на Валутния борд до пълното членство в еврозоната;
- Подобряване ефективността на дейностите по обслужване, контрол и събиране на публичните вземания от приходните агенции;
- Повишаване на събираемостта на приходите чрез противодействие на данъчните измами и отклонението от данъчно облагане;
- Координация и ефективно управление на средствата от Европейския съюз;
- Гарантиране на правовия ред в страната, борба с престъпността и ограничаване на корупцията;
- Запазване на икономическата и финансова стабилност и създаване на условия за икономически растеж;
- Реализиране на стратегията за усъвършенстване на данъчната система, осигуряваща повишаване събираемостта на данъците;
- Провеждане на държавната митническа политика и координиране на връзките с международни организации по проблемите на митата и митническия контрол.
- Защита на класифицираната информация от нерегламентиран достъп и осигуряване на нейната еднаква защита;
- Усъвършенстване, развитие, координация и общ контрол на националната система за защита на класифицираната информация чрез прилагане на мерки по персонална, документална, физическа, индустриална сигурност, сигурност на комуникационните и информационните системи и криптографска сигурност;
- Усъвършенстване на системата за обучение по защита на класифицирана информация с цел изграждане на съзнание за сигурност у лицата, ангажирани с дейности по опазване и защита на класифицираната информация.

С разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. по група „Изпълнителни и законодателни органи" **за министерствата и ведомствата (вкл. за СП и НС)** са утвърдени средства в размер на 1 590,6 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи). Отчетените разходи за 2024 г. са в размер на 1 736,4 млн. лв., в т. ч.: на Сметната палата са 32,4 млн. лв. и на Народното събрание – 91,8 млн. лв.

С извършените разходи през 2024 г. са постигнати следните резултати:

- Своевременно отчитане и превеждане на приходите от данъци и осигурителни вноски към държавния бюджет, бюджетите на Националния осигурителен институт и Националната здравноосигурителна каса, както и на осигурителните вноски за допълнителното задължително пенсионно осигуряване;
- Предоставяне на услуги, техническа помощ, документи и информация на клиентите на НАП;
- Подобряване на бизнес средата, стимулиране на икономическата активност и намаляване дела на сивата икономика;
- Намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите;
- Засилване на митническия контрол и противодействие на нарушения на митническото, валутното и акцизното законодателство и предприемане на ефективни действия за повишаване събираемостта на публичните държавни вземания;
- Ефективно прилагане на мерките по закрила на права върху интелектуалната собственост; Предприети са мерки за засилване и разширяване на въведения фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск на територията на Република България;
- Ефективно събиране и превеждане на приходите от акцизи в държавния бюджет;
- Извършване на основен ремонт на имоти в чужбина на МВнР;

- Централната избирателна комисия – Подготовка и произвеждане на изборите за народни представители и за членове на Европейския парламент от Република България на 9 юни 2024 г., за народни представители за Народно събрание на 27 октомври 2024 г. и за частични и нови избори през 2024 г. - 42,9 млн. лв., от които 22,7 млн. лв. за изборите за народни представители и за членове на Европейския парламент от Република България на 9 юни 2024 г., 19,5 млн. лв. за изборите за народни представители за Народно събрание на 27 октомври 2024 г. и 0,7 млн. лв. за произведени частични и нови избори през 2024 г.
- Осигуряване на необходимия финансов ресурс за работни заплати, социални осигуровки и средства за издръжка за нормалното функциониране на държавната администрация.

С разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. за група "Изпълнителни и законодателни органи" **за общинските бюджети** са предвидени общо средства в размер на 921,5 млн. лв. В централния бюджет бяха предвидени средства за възнаграждения на членовете на одитните комитети, съгласно чл. 18 от Закона за вътрешния одит в публичния сектор.

Отчетените разходи за годината са в размер на 1 346,1 млн. лв. или 146,1 % спрямо предвидените средства за 2024 г. Отчетените текущи разходи по общинските бюджети за група „Изпълнителни и законодателни органи" са в размер на 1 299,9 млн. лв., което е 143,1 % спрямо общия размер на разчетените средства за 2024 г. Отчетените капиталови разходи в тази група са в размер на 46,2 млн. лв. или 351,1 % спрямо разчета. В *делегираните от държавата дейности* за текущи разходи са отчетени средства в размер на 746,0 млн. лв. при предвидени средства общо в размер на 581,2 млн. лв. или 128,4 % спрямо общия размер на разчетените средства със ЗДБРБ. През 2024 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи в размер на 169,9 млн. лева. В *местните дейности* за групата са отчетени текущи разходи в размер на 384,1 млн. лв., което представлява 117,4 % спрямо планираните средства. В тази група са отчетени възнагражденията на председателите на общинските съвети и на общинските съветници и издръжката на общинската администрация.

Европейски средства – изразходваните средства в група „Изпълнителни и законодателни органи" са в размер на 175,0 млн. лв. и са основно по следните оперативни и други програми на ЕС:

Програма "Развитие на регионите" (ПРР) 2021-2027 г. **-** тази програма е насочена към регионалното развитие и по-конкретно към постигане на балансирано териториално развитие, справяне с проблемите, свързани с демографските дисбаланси в страната, икономически растеж и създаването на привлекателна среда за живот в България. ПРР 2021-2027 се изпълнява чрез прилагането на инструменти за интегрирано териториално развитие с цел постигане на по-добър инвестиционен фокус, по-ефективнии ефикасни интервенции, засилен междусекторен диалог и реализиране на успешни партньорства между различни заинтересовани страни на местно ниво. Друга цел на програмата е свързана с подобряване на административния капацитет на бенефициентите (министерства, ведомства и общини на големите и средните градове), за да могат ефикасно да я прилагат. Изразходваните средства по програмата за група "Изпълнителни и законодателни органи" са в размер на 12,2 млн. лева. (от които 11,8 млн. лв. са от програмен период 2021 - 2027).

Програма „Развитие на човешките ресурси" 2021- 2027 г. **-** финансира дейности за развитието на човешките ресурси в структурите на държавната администрация и гражданското общество. Стратегията на програмата е насочена към развитие на работната сила, преодоляване на предизвикателствата пред пазара на труда и осигуряването на повече и по-добри възможности за социално включване на уязвимите групи, предоставяне на равни възможности за участие в икономическия и социалния живот на страната. Изразходваните

средства по *програма „Развитие на човешките ресурси”* за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 20,6 млн. лева (в т. ч. 1,6 млн. лв. са отчетени средства от предишни програмни периоди).

Програма „Образование" 2021-2027 г. – изразходваните средства по програмата през 2024 г. за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 16,0 млн. лв. (основно от програмен период 2021-2027). Една от основните цели на тази програма са осигуряване на достъп до качествено образование и изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в Република България. Програмата е насочена към: създаване на условия за развитие на интелигентна икономика /развитие на научно-изследователския потенциал и качество на висшето образование/; достъп до и качество на ученето през целия живот; професионално образование и обучение. Това са основни дейности за преодоляване пропастта между научноизследователската и образователната системи, от една страна, и нуждите на бизнеса и пазара на труда, от друга страна. Чрез ресурса на оперативната програма се прилагат целенасочени мерки за развитие на капацитет за научноизследователската и развойната дейност в приоритетни области. Необходимо е да се увеличи значително финансирането на научните изследвания и развойните дейности, чрез мобилизиране на публични и частни инвестиции, със специален фокус върху върховите научни изследвания. Част от основните дейности в това функционално направление са свързани с адекватни институционални мерки във висшите училища и научно-изследователските организации за създаване на подходяща среда за изследвания и за кариерно развитие на изследователите. Това включва: прозрачна и модерна рамка за кариерно развитие; висока мобилност, включително международни обучения и междусекторна мобилност в рамките на академичната им подготовка; инвестиране в интердисциплинарни и предприемачески умения, като защита правата върху интелектуалната собственост, разработване на бизнес планове и мениджърски умения, необходими за стартиране на предприятия.

Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ – стратегията на програмата е тясно свързана с целта за растеж и заетост и приноса на България за постигането на трите взаимно допълващи се типа растеж според „Европа 2020: интелигентен растеж (изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации); устойчив растеж (насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите); приобщаващ растеж (стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване). Изразходваните средства по програмата за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 15,3 млн. лева.

Програма „Техническа помощ“ - изразходваните средства по програмата през 2024 г. за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 14,8 млн. лв. Програма "Техническа помощ" за програмен период 2021-2027 е на обща стойност 237,6 млн. лв. (Европейски фонд за регионално развитие и национално съфинансиране). Инвестициите, съсредоточени върху укрепването на административния капацитет на националните органи, бенефициентите и партньорите по програмата, ще допринесат за ефективното и координирано изпълнение на политиката на сближаване в България. Стратегическата цел на програмата е да осигури необходимите предпоставки за повишаване на добавената стойност на системата за управление на средствата от фондовете на ЕС, чрез постигане на четири спефични цели:

- Оптимизиране на средата за изпълнение на Споразумение за партньорство (СП);
- Укрепване на капацитета на органите, бенефициентите и партньорите по програмите от СП;
- Ангажиране на Социално-икиномическите партньори и Организации за гражданско общество за добро управление на средствата от фондовете на ЕС и

- Повишаване на прозрачността и комуникиране на постигнатите резултати.

По ПТП са публикувани 9 процедури за предоставяне на БФП, договорени са 37 проекта/БЛ, възлизащи общо на 164,5 млн. лева или 69,2 % от бюджета на Програмата, а изплатените средства към 31.12.2024 г. са в раззмер на 23,9 млн. лева или 10,1 % от бюджета.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА – 6,2 млн. лв., като това са средства основно за общините (в качеството им на бенефициенти).

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС – 69,5 млн. лв. (от които 58,1 млн. лв. са капиталови разходи по бюджетите на министерствата и ведомствата).

Група Б: *„Общи служби”*

С разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. за група “Общи служби“ на консолидирано ниво са планирани 149,4 млн. лв., а отчетените разходи за групата са 183,6 млн. лв.

Отговорните администрации, ангажирани с изпълнението на функции, дейности и задачи в група „Общи служби” през 2024 г., са първостепенните разпоредители с бюджет - Министерски съвет, Министерство на финансите, Министерство на външните работи, Министерство на правосъдието, Министерство на икономиката и индустрията, Министерство на иновациите и растежа, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на младежта и спорта, Националния статистически институт, Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси” и Народното събрание.

С най-голям относителен дял в разходите за група „Общи служби” са разходите по **държавния бюджет** – отчетените разходи за годината са в размер на 167,9 млн. лв., което е 91,5 % от общо разходите за групата. Разходите в групата са за:

- изпълнението на Националната статистическа програма;
- осигуряване на правна сигурност на процесите, свързани с кредитирането и стимулиране на инвестициите, за привличане на чуждестранни инвестиции чрез организиране и участие в бизнес и инвестиционни форуми, информационни кампании и др.;
- натрупване, съхраняване и използване на държавните резерви и военновременните запаси на страната в съответствие с изискванията на националната сигурност, както и за създаване на задължителни запаси от нефт и нефтопродукти;
- финансиране на концесионната дейност;
- осъществяване на методическото ръководство и контрола на дейностите, свързани с гражданското състояние, гражданската регистрация и автоматизираните информационни фондове;
- осъществяване на дейностите по изпълнението на държавната политика за повишаване безопасността на движението по пътищата, в т. ч. организация на движението, развитие на транспортната инфраструктура, намаляване на пътнотранспортния травматизъм, състоянието на автомобилния парк, подготовката на водачите и др.

Разходите на Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси” през 2024 г. за попълване на държавния резерв са в размер на 262,6 млн. лв., а отчетеният нетен прираст на държавния резерв е 15,4 млн. лв. По бюджета на НСИ са отчетени 39,2 млн. лв. за изпълнението на Националната статистическа програма.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Общи служби” са в размер на 15,3 млн. лв. (в т.ч. 12,8 млн. лв. текущи разходи). От тези средства 12,7 млн. лв. са по ***др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС*** и 2,4 млн. лв. са ***разходи по Плана за възстановяване и устойчивост.***

Група В: *„Наука”*

Група „Наука” включва разходите за финансиране на науката и научните изследвания. С финансирането на тези дейности държавата има за цел развитието на българската наука в съответствие с националните интереси и общочовешките ценности.

Общата сума на изразходваните средства по тази група за 2024 г. е 503,9 млн. лв. Със ЗДБРБ за 2024 г. по група „Наука” **за министерствата и ведомствата** са предвидени средства в размер на 82,2 млн. лв., като отчетените разходи за годината възлизат на 61,7 млн. лева. От отчетените разходи в групата 68,5 % са за персонал; 18,7 % са разходи за издръжка; капиталови разходи – 7,3 %. Министерството на образованието и науката отчита 31,4 млн. лв.; Министерство на околната среда и водите - 28,0 млн. лв.; Министерство на земеделието и храните - 1,8 млн. лв. Държавно предприятие „Научно производствен център“ отчита 2,6 млн. лв.

С отчетените средства са осигурени следните дейности:

- осъществяване на националната политика в областта на науката, технологичното развитие и иновациите; разработване и предлагане за утвърждаване на научни програми в съответствие с националните приоритети и приоритетите на Европейския съюз, както и програми и проекти с регионално значение (дирекция „Наука“ към Министерството на образованието и науката);
- осъществяване политики от плана за изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 г., от Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура 2017-2023 г., както и политики, заложени в Приоритет 2 „Наука и научна инфраструктура“ на Националната програма за развитие „България 2030“ (дирекция „Наука“ към Министерството на образованието и науката);
- научни изследвания, информационно обслужване, приложни и спомагателни дейности в областта на земеделието, животновъдството и хранително-вкусовата промишленост (Селскостопанската академия и Националната служба за съвети в земеделието);
- конкурсно-проектно финансиране на научните изследвания (Фонд „Научни изследвания” към Министерството на образованието и науката);
- участие на България в Европейската организация за ядрени изследвания (ЦЕРН) и в Международния център за научна и техническа информация (МОН);
- събиране, обработка и съхранение на научно-техническа информация и документация (Национален център за информация и документация към МОН).
- дейности в сферата на научноизследователска, научноприложна и оперативна дейност, свързани с моделирането на метеорологичните и хидрологичните процеси и явления и разпространението на замърсители в атмосферата и морето, както и поддържка на системи за метеорологични, хидрологични и агрометеорологични наблюдения на територията на Република България като регионален компонент от Глобалната интегрирана система за наблюдение на Световната метеорологична организация, и системи за ранно предупреждение за бедствия от хидрометеорологичен характер.

Основна част от извършените разходи през 2024 г. за наука са по **бюджетите на ДВУ, БАН и ССА** и са свързани с осигуряването на дейността на ДВУ, поделенията в системата на БАН и ССА. Отчетените разходите за група „Наука” са в размер съответно на 46,0 млн. лв. (ДВУ), 265,1 млн. лв. (БАН) и 86,7 млн. лв. (ССА).

Европейски средства - изразходваните средства в група „Наука” са в размер на 41,8 млн. лв. (в т.ч. 12,6 млн. лв. капиталови разходи) и са основно по следните оперативни и други програми на ЕС:

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ – изразходваните средства по програмата през 2024 г. за група “Наука” са в размер на 7,4 млн. лв. (програмен период 2014 - 2020). Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" е насочена към: създаване на условия за развитие на научно-изследователския потенциал и качество на висшето образование; достъп до и качество на ученето през целия живот; професионално образование и обучение. Чрез ресурса на оперативната програма се прилагат целенасочени мерки за развитие на капацитет за научноизследователската и развойната дейност в приоритетни области. Част от основните дейности в това функционално направление, по Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж", са свързани с институционални мерки във висшите училища и научно-изследователските организации за създаване на подходяща среда за изследвания и за кариерно развитие на изследователите.

Оперативна програма „Добро управление“ - изразходваните средства по програмата през 2024 г. за група “Наука” са в размер на 5,2 млн. лв. (програмен период 2014 - 2020).

Програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация (програмен период 2021 - 2027) – изразходваните средства през 2024 г. са в размер 1,2 млн. лева.

Други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 19,6 млн. лева.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА на ДВУ, ССА и БАН (в качеството им на бенефициенти) – 5,2 млн. лв., като 4,9 млн. лв. са на ССА.

2.4.2 Отбрана и сигурност

Разходите по функция „Отбрана и сигурност” по консолидираната фискална програма са предназначени за обезпечаване на дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбрана, поддържането на отбранителния потенциал на страната, опазването на обществения и правовия ред, издръжка на съдебната власт и администрацията на затворите и защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии. Отчетените разходи за 2024 г. за отбрана и сигурност са в размер на 8 858,3 млн. лв., което представлява 4,8 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2024 г.	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	БАН	БНР	БНТ	Общи - ни	ДМП	Европ. ср-ва
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	**8 858,3**	**8 347,2**	**0,2**	**0,50**	**0,2**	**0,03**	**0,044**	**187,1**	**64,7**	**258,3**
А. ОТБРАНА	**3 251,7**	**3 219,9**		**0,0007**				**0,0**	**31,7**	**0,05**
Текущи нелихвени разходи	1 984,3	1 984,0		0,0007				0,03	0,2	0,05
Капиталови разходи	1 267,4	1 235,9						0,001	31,4	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина										
Б. ПОЛИЦИЯ, ВЪТРЕШЕН РЕД И СИГУРНОСТ	**3 663,7**	**3 405,2**						**38,5**	**11,4**	**208,6**
Текущи нелихвени разходи	3 369,2	3 249,9						32,7	8,1	78,5
Капиталови разходи	293,3	155,2						5,8	2,83	129,5
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,2	0,135							0,45	0,7
В. СЪДЕБНА ВЛАСТ	**1 432,6**	**1 381,1**							**2,6**	**48,8**
Текущи нелихвени разходи	1 358,9	1 355,2							2,5	1,3
Капиталови разходи	73,5	26,0							0,1	47,5
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,1								0,1	0,004
Г. АДМИНИСТРАЦИЯ НА ЗАТВОРИТЕ	**336,5**	**317,4**							**19,1**	**0,04**

Текущи нелихвени разходи	309,2	307,1							2,1	0,04
Капиталови разходи	27,3	10,3							16,99	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина										
Д. ЗАЩИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО, УПРАВЛЕНИЕ И ДЕЙНОСТИ ПРИ СТИХИЙНИ БЕДСТВИЯ И АВАРИИ	**173,8**	**23,5**	**0,2**	**0,495**	**0,2**	**0,03**	**0,04**	**148,6**	**0,0**	**0,7**
Текущи нелихвени разходи	83,4	14,2	0,2	0,1	0,2	0,03	0,01	68,6		0,1
Капиталови разходи	65,1				0,001		0,032	64,5		0,6
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,1									0,1
Предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии	25,2	9,3		0,4				15,5		

Група А: *„Отбрана”*

Извършените разходи по консолидираната фискална програма за група ***„Отбрана”*** през 2024 г. са в размер на 3 251,7 млн. лв. От тях 3 219,9 млн. лв. са по бюджетите на **министерства и ведомства,** при разчетени със ЗДБРБ за 2024 г. разходи в размер на 1 969,8 млн. лв. Най-голям относителен дял имат разходите, отчетени по бюджета на МО – 3 219,5 млн. лв.

Отбранителната политика през 2024 г. продължи да се осъществява в съответствие с Конституцията, законите и стратегически документи в областта на сигурността и отбраната. Продължи изпълнението на Програмата за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили на Република България 2032, приета от НС на 11.02.2021 г. (обн., ДВ, бр. 13 от 2021 г.), на Плана за развитие на въоръжените сили на Република България до 2026 г., приет с ПМС № 183 от 2021 г. и на Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от БВП на република България до 2024 г., одобрен с Решение № 3 на Министерския съвет от 2018 г. Осигурена беше приемственост в националните цели и приоритети и при изпълнение на поетите ангажименти в рамките на колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС.

През годината усилията на Министерството на отбраната бяха фокусирани върху: подобряване на условията за изпълнение на мисиите и задачите на въоръжените сили; ускоряване изграждането и поддържането на необходимите отбранителни способности и попълване на дефицитите; превъоръжаване и модернизация; попълване на вакантните длъжности и окомплектоване и подготовка на доброволния резерв; изпълнение на Целите на способностите на НАТО; принос към изграждане на предното присъствие на Алианса в Черно море; изграждане на способности за стратегически комуникации с обществото.

В рамките на утвърдения бюджет на Министерството на отбраната за 2024 г. въоръжените сили изпълняваха задачи, произтичащи от конституционните им задължения по мисиите „Отбрана“, „Подкрепа на международния мир и сигурност” и „Принос към националната сигурност в мирно време“.

В рамките на мисия „Отбрана“ въоръжените сили поддържаха необходимата степен на готовност за реагиране при възникване на кризи от военен характер. Част от формированията актуализираха плановете си за бойна готовност след извършени организационно-щатни промени. Основните усилия бяха насочени към реализиране на устойчиво управление при привеждане в по-висока степен на готовност и за провеждане на мобилизация. Продължава работата по подготовка на предложения за законодателни промени за въвеждане подготовка на запаса в мирно време и на електронна система за оповестяване на запаса.

В изпълнение на мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ през 2024 г. формирования и отделни военнослужещи участваха в 10 операции и мисии на НАТО и ЕС извън територията на страната. В планираните ротации участваха 453 души (137 офицери, 122 сержанти, 193 войници и един цивилен служител). Участието на български

военнослужещи в мисии и операции зад граница е намаляло с 28 % спрямо 2023 г. Към 31.12.2024 г. в мисии/операции са били развърнати общо 147 души (146 военнослужещи и един цивилен служител).

В рамките на мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ през 2024 г. формирования от въоръжените сили с личен състав до 1167 военнослужещи с щатна техника и екипировка поддържаха готовност (от 1 до 12 часа) за участие в съвместни операции със структури на МВР по противодействие на тероризма. В изпълнение на Националния план за противодействие на тероризма, приет с Решение № 564 на Министерския съвет от 24.08.2023 г., през февруари 2024 г. беше проведено пълномащабно национално учение по противодействие на тероризма „Отговор 24“. Отработени бяха процедури по оповестяване, информиране, реагиране и управление на участващите сили и средства от министерствата и ведомствата за предотвратяване и неутрализиране на терористични заплахи и за овладяване на ситуацията и ликвидиране на последствията при осъществен терористичен акт по фиктивен сценарий.

През 2024 г. въоръжените сили поддържаха в готовност личен състав, техника и резерв за усилване с готовност за използване до 24 часа, в съответствие с националните планове за действие при извънредна ситуация, вследствие на увеличен миграционен натиск по границите на страната.

Трета поредна година въоръжените сили участват активно и без прекъсване в охраната на българо-турската граница. През 2024 г. над 4 600 военнослужещи и над 1 000 единици пътни превозни средства, на ротационен принцип, изпълниха над 26 000 задачи, по-важни от които бяха: съвместни патрули със служители на Главна дирекция „Гранична полиция“; секретни и наблюдателни постове; съвместни контролно-пропускателни пунктове; разузнавателни патрули; превоз на задържани лица и ремонт на пътни превозни средства. За изпълнението на задачите пътните превозни средства са изминали близо 2 000 000 км. Продължи и логистичното осигуряване на МВР, като ежедневно 352 военнослужещи и 76 единици пътни превозни средства изпълняваха задачи по логистично осигуряване на органите на Главна дирекция „Гранична полиция“. Инженерни формирования от Сухопътните войски с 42 военнослужещи и осем единици пътна и специализирана инженерна техника извършиха неотложни ремонтно-възстановителни дейности (РМС № 381/06.06.2024 г.) по прилежащия път на инженерното съоръжение от възпрепятстващ тип по българо-турската граница за възстановяване на отделни участъци и канавки с обща дължина 15 940 метра.

Въоръжените сили поддържаха 96 формирования за овладяване и/или преодоляване на последствията от бедствия и две групи за евакуация на населението при авария в АЕЦ „Козлодуй“, с общо 2 690 души и 760 единици военна техника. За изпълнение на специални задачи Военновъздушните сили поддържаха в постоянна готовност самолет C-27 Spartan за транспортиране и евакуация и вертолети AS 532 Cougar, Ми-17 и Bell 206 за пожарогасене, транспортиране, евакуация, въздушно разузнаване и наблюдение от въздуха.

В ликвидирането на последствията от пожари взеха участие 2 432 военнослужещи и 486 единици военна техника. При изпълнение на задачи на терен личният състав е гасил горски и полски пожари между 12 и 14 часа на ден.

С вертолети от състава на Военновъздушните сили бяха изпълнени 20 мисии за разузнаване и пожарогасене на полски и горски пожари от въздуха и извършени 2082 пуска на вода. За търсене и спасяване и транспортиране за осигуряване на медицинска помощ бяха изпълнени 12 задачи в страната и в чужбина.

Военноморските сили поддържат готовност за търсене и спасяване на море с морски плавателни съдове. Участвали са в търсенето на моряк, паднал от борда на търговски кораб. Извършени са полети с вертолет за обследване за наличие на дрейфащи мини. По всички

получени сигнали за дрейфащи мини или миноподобни обекти своевременно са предприемани съответните действия. Открити и унищожени са две дрейфащи мини.

Бяха изпълнени 83 задачи по разузнаване, транспортиране и последващо унищожаване на невзривени бойни припаси с участие на повече от 410 военнослужещи и 189 единици военна техника. Неутрализирани са 159 невзривени бойни припаси от различен тип и калибър.

Експерти и формирования от въоръжените сили участваха в Националното пълномащабно учение „Защита – 2024“. По време на това учение беше проигран Националния план за защита при бедствия – част III „Външен авариен план на АЕЦ „Козлодуй“. Министерството на отбраната и Българската армия участваха и в три тренировки на Системата за ранно предупреждение и оповестяване на страната.

През 2024 г. бе непрекъсната координацията с държавните органи в областта на въздухоплаването за резервиране на въздушно пространство за изпълнение на полети, военно ръководство на полетите и аварийно-спасително осигуряване при използване на учебни полигони, провеждане на учения или изпълнение на задачи за поддръжка действията на МВР при охрана на държавните граници на страната.

Група Б: *„Полиция, вътрешен ред и сигурност”*

Отчетените разходи за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” по КФП са в размер на 3 663,7 млн. лв.

Със ЗДБРБ за 2024 г. по бюджетите **на министерствата и ведомствата** са утвърдени 3 063,6 млн. лв. По отчет разходите им са общо 3 405,2 млн. лв., в т.ч. на Министерството на вътрешните работи – 2 964,8 млн. лв., на Държавна агенция „Национална сигурност” – 217,9 млн. лв., на Националната служба за охрана – 72,9 млн. лв., на Държавна агенция „Разузнаване“ – 45,0 млн. лв., на Държавна агенция „Технически операции“ – 103,0 млн. лв. и на Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства – 1,6 млн. лв.

В рамките на предоставените през годината средства, е реализирано изпълнението на националните приоритети в областта на сигурността и вътрешния ред на страната, а именно – повишаване ефективността в процеса на противодействие на престъпността, защита на националната сигурност, опазване на обществения ред и борба с корупцията, охрана и контрол на държавната граница, осигуряване на държавен противопожарен контрол, пожарогасителна и аварийно-спасителна дейност, намаляване щетите за икономиката на страната от дейността на организираните престъпни групи и недопускане извършването на терористични действия.

Отчетените разходи по **общинските бюджети за** група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” за 2024 г. са в размер на 38,5 млн. лв. Извършените текущи разходи за тази група са в размер на 32,7 млн. лв., което е 72,0 % от разчетите към закона и 113,1 % спрямо отчетените за 2023 година. В *делегираните от държавата дейности* отчетените текущи разходи са в размер на 20,1 млн. лв. или 70,4 % спрямо плана и 111,7 % спрямо отчета за 2023 г. Тук се отчитат разходите за издръжка на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, на центровете за социална превенция и консултативни кабинети, на детските педагогически стаи и районните полицейски инспектори, разходите за персонал на секретарите на местните комисии за борба с трафика на хора и на обществените възпитатели. По отчетни данни за 2024 г. общините са до финансирали държавните дейности със собствени приходи в размер на 0,8 млн. лева. В *местните дейности* отчетените текущи разходи са в размер на 11,8 млн. лв. или 70,0 % от плана. Изпълнението е 113,7 % спрямо отчета за 2023 г. Тук се отчитат разходите за звената „Общинска полиция”.

Отчетените капиталови разходи в тази група са в размер на 5,8 млн. лв., от които 2,8 млн. лв. за държавни дейности и 3,0 млн. лв. за местни дейности.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Полиция, вътрешен ред и сигурност" са в размер на 208,6 млн. лв. (в т.ч. 129,5 млн. лв. капиталови разходи). От тези средства 138,4 млн. лв. са по ***Др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС,*** 64,3 млн. лв. са по ***Плана за възстановяване и устойчивост на РБ*** и 5,8 млн. лв. са по ***Оперативна програма „Околна среда".***

Група В: *„Съдебна власт"*

Средствата в тази група са предназначени за осигуряване на дейността на органите на съдебната власт, както и за издръжка на Главна дирекция „Охрана", Агенцията по вписванията, Националното бюро за правна помощ (второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на правосъдието) и разходите по програма „Инвестиции на органите на съдебната власт". Със ЗДБРБ за 2024 г. в тази група са предвидени разходи в размер на 1 434,8 млн. лв. (с резерва за непредвидени и неотложни разходи), от които 1 221,3 млн. лв. по бюджета на съдебната власт и 147,3 млн. лв. по бюджета на МП.

Средствата **по бюджета на съдебната власт** са предвидени за финансово осигуряване на основните политики, заложени в Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система. Финансирането на дейностите при изпълнението на бюджета са насочени за обезпечаване дейността на съдебната система, която да гарантира прилагането на законите, постигането на равен достъп до правосъдие и на европейски стандарти в областта на правната помощ, подобряване на управлението и организация на работата на съдебната власт, усъвършенстване на информационните технологии, развитие на информационна стратегия на правораздавателните органи.

Общият размер на отчетените разходи по група „Съдебна власт" за 2024 г. е 1 432,6 млн. лв., от тях 1 223,7 млн. лв. по бюджета на съдебната власт и 157,4 млн. лв. по бюджета на МП.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Съдебна власт" са в размер на 48,8 млн. лв. (в т.ч. 47,5 млн. лв. капиталови разходи). От тези средства 45,9 млн. лв. са по ***Плана за възстановяване и устойчивост на РБ*** и 2,8 млн. лв. са по ***Оперативна програма „Добро управление".***

Група Г: *„Администрация на затворите"*

В тази група са включени разходите за финансово осигуряване на основните дейности и задачи, възложени със Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията" към МП, както и средства за развитие на пробационната дейност в изпълнение на Наказателния кодекс. Със ЗДБРБ за 2024 г. в тази група са предвидени разходи в размер на 301,7 млн. лв.

Общият размер на отчетените разходи на консолидирано ниво за група „Администрация на затворите" през 2024 г. е 336,5 млн. лв., в т.ч. за текущи разходи – 309,2 млн. лв. и за капиталови разходи – 27,3 млн. лв. По бюджета на МП в групата са отчетените разходи в размер на 317,4 млн. лева.

Група Д: „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии"

Разходите за защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии са предназначени за осигуряване на дейностите по отбранително-мобилизационната подготовка в изпълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, за изпълнение на разпоредбите на Закона за защита при бедствия, касаещи дейностите на държавните органи и общинската администрация по управлението при кризи, стихийни бедствия и аварии, в т.ч. за изпълнението на мерки по предотвратяване на последствията от тях.

В група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” и през 2024 г. най-голям дял заемат средствата за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последици от бедствия. В групата през 2024 г. разчетените средства със ЗДБРБ за 2024 г. са в размер на 247,4 млн. лв. (в т. ч. средствата от резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия).

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 109, ал. 3 и ал. 6 от Закона за публичните финанси и акт на Министерския съвет, по бюджетите на министерствата и ведомствата са осигурени допълнителни средства.

В рамките на предоставените през годината средства са реализирани и дейностите по осигуряването на готовността на централната администрация за работа във военно време. Предоставените средства по дейността са разходвани основно за поддържане в готовност за използване на системата за управление; поддържане на денонощно дежурство за оповестяване и преминаване от мирно във военно положение; поддържане на индивидуалните и колективни средства за защита; подготовка на ръководния състав за работа във военно време.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г. средствата по чл. 1, ал. 2, раздел II, т. 5.1. за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия са в размер на 130 млн. лева.

Възстановените към 31.12.2024 г. средства от общините в изпълнени на чл. 32, ал. 4 и 5 от Постановление № 13 на Министерския съвет от 2024 г. за изпълнението на държавния бюджет на РБ за 2024 г. са в размер на 3,1 млн. лв., а от министерствата в резерва са възстановени 0,9 млн. лева.

Към 31.12.2024 г. с ПМС №198 от 06.06.2024 г., ПМС №423 от 4.12.2024 г. и ПМС №471 от 18.12.2024 г. за сметка на резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия са одобрени допълнителни целеви разходи/трансфери общ размер 133,0 млн. лв., като по бюджетите на министерствата са предоставени допълнително 10,7 млн. лв., а по бюджетите на общините- 122,3 млн. лв.

Средствата са предоставени за възстановяване на разходи за оказване помощ на населението - извършване на специални полети за разузнаване и пожарогасене от въздуха на полски и горски пожари; доставка на противоградови ракети на "ИА "Борба с градушките"; възстановяване на участък от коритото на р. Конска извън урбанизираната територия на с.Ярджиловци до включването й в р. Струма; корекция на р. Градинишка, през с. Филипово, обл. Благоевград; превантивно почистване на участъци от р. Бабяшка в регулационните граници на с. Горно Краище, община Белица; Укрепителни и брегоукрепителни мероприятия на р. Канина в района на Огняновски минерални бани, общ. Гърмен; Аварийно-възстановителни работи за реконструкция на улици в с. Долна Градешница, община Кресна; Почистване и укрепване на коритото на р. Крива река и участък от коритото на р. Факийска в регулацията на с. Факия, община Средец; Авариен ремонт и възстановителни работи на пътното тяло, пътната настилка и отводнителните съоръжения на общински път Бяла – Несебър; Основен ремонт на сградата на църква "Св. Димитър", с. Ветринци, община В. Търново; Аварийно възстановяване на речен праг на р. Джебелска, кв. Прогрес, гр. Джебел; Реконструкция на помпена станция "Таушаница", гр. Дупница и изграждане на напорен водопровод от помпена станция "Таушаница" до разпределителна шахта "Дренски рид", община Дупница; Програма за почистване на речното корито на р. "Златна Панега", участъка от 900 м. преминаваща през гр. Луковит; Почистване и укрепване на р. Каменица и изграждане на подпорни стени от изградени подпорни стени, община Угърчин; Аварийно-възстановителни работи по почистване коритото на р. Душилница в района на с. Комощица, община Якимово; Изграждане на геозащитни съоръжения и водосток за отвеждане на поройни води, укрепване на общинско дере и гробищен парк на гр. Сърница; Аварийно възстановителни работи по реконструкция и възстановяване на яз. Земен; Превантивни

дейности за предотвратяване на последствията от свлачищните, ерозионните и абразионни процеси на съвременно периодично-активно свлачище с № PVN.08.68045.01.11 в района на Гойчево дере в с. Сомовит, община Гулянци; Превенция от наводнения- укрепване бреговете на р. Писаровска от ОК 231 до ОК 234а в гр. Искър; Изграждане на нов стоманобетонен мост над р. Стряма, с. Песнопой, община Калояново; Възстановяване и укрепване на дере - вариант II (стоманобетоново дъно и гъвкави системи по откоси) с. Богдан, община Карлово; Аварийно възстановяване на съоръжения от инфраструктурата и корекционните мероприятия на р. Сазлийка от устието на р .Соколица до пътен мост след стопански двор-гр. Гълъбово; Почистване на Луджо дере, Гробищарско дере и Съба дере, находящо се в гр. Долна баня; Реконструкция на отводнителен канал преминаващ през кв. Изток, гр. Ихтиман; Неотложни възстановителни работи на транспортен пътен мост над р.Искър на общински път SFO 1601 - /II-16, Своге-София при км 61+300, с. Реброво, община Своге; Укрепване на срутищен участък на общински път HKV 2101 гр. Маджарово-с. Бряговец, на територията на общ. Маджарово; Аварийно възстановяване на стената и съоръженията на яз. Зимовина, с. Зимовина, община Стамболово; Аварийно почистване на речното корито на р. Тунджа, с. Срем, община Тополовград; Ремонтно-възстановителни работи на преливник, водобоен кладенец и подпорна стена на разделително съоръжение на р. Тунджа, община Ямбол и др.

Предоставени са средства в общ размер 10,6 млн. лв. на община Карлово за извършване на дейности за намаляване на риска от бедствия, възстановяване на разходи за проведени спасителни и неотложни работи при овладяване на бедствени положения, за възстановяване на инфраструктурни обекти, в следствие от наводненията през 2022 г.

През 2024 г. в група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии" на консолидирано ниво са отчетени разходи в размер на 173,8 млн. лв. (в т. ч. прекласифицирани средства от резерва за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии в размер на 0,7 млн. лв.: от функция III „Образование" - 0,4 млн. лв.; от функция VI „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда", група Б „Опазване на околната среда" - 0,01 млн. лв. и от функция VIII „Икономически дейности и услуги", група Е „Други дейности по икономиката" - 0,3 млн. лв.), от които разходите за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии са 25,2 млн. лв. От предоставените средства за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии, 9,3 млн. лв. са отчетени по бюджетите на министерствата и ведомствата.

Отчетените разходи по **общинските бюджети** за група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии" са в размер на 148,6 млн. лв.

В група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии" в *делегираните от държавата дейности* отчетените текущи разходи за 2024 г. са в размер на 56,6 млн. лв. или 118,4 % спрямо плана и 119,5 % спрямо отчета за 2023 г. Тук се отчитат разходите за отбранително-мобилизационни дейности, за доброволни формирования, както и тези за превантивна дейност и за ликвидиране на последиците от стихийни бедствия и аварии.

По отчетни данни за 2024 г. общините са до финансирали държавните дейности със собствени приходи в размер на 6,1 млн. лева.

В частта за *местните дейности* за текущи разходи са отчетени средства в размер на 10,1 млн. лв. при 8,6 млн. лв. разчетени по закон. Тук се отчитат разходите за осигуряване дейностите по плана за защита при бедствия и за неотложни и непредвидени разходи, свързани със защитата на населението при ликвидиране на последици от стихийни бедствия и производствени аварии.

Отчетените капиталови разходи по общинските бюджети за тази група са в размер на 76,5 млн. лв. (в т. ч. 11,5 млн. лв. са изразходвани за предотвратяване и за ликвидиране на последиците от бедствия и аварии).

Европейски средства - разходите в група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” са в размер на 0,7 млн. лв.

2.4.3 Образование

Първостепенните разпоредители с бюджет, на които е възложено изпълнението на политики в областта на образованието, са Министерството на образованието и науката, Министерството на културата, Министерството на младежта и спорта, Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи, Министерство на труда и социалната политика, Министерство на финансите, Министерския съвет и общините.

Общата сума на изразходваните средства по функция „Образование” за 2024 г. е 8 689,5 млн. лв., което представлява 4,7 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2024 г.	КФП	ДБ	ДВУ	Общини	ДМП	Европ. ср-ва
III. ОБРАЗОВАНИЕ	**8 689,5**	**1 006,5**	**1 587,3**	**5 609,5**	**25,2**	**461,0**
Текущи нелихвени разходи	7 952,7	929,8	1 455,8	5 293,6	8,9	264,5
Капиталови разходи	710,6	58,8	131,4	315,8	16,1	188,4
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	26,2	17,9			0,2	8,1

Със ЗДБРБ за 2024 г. са предвидени средства за функцията в размер на 8 396,1 млн. лв. Изпълнението на разходите за функцията на консолидирано ниво е в размер на 8 689,5 млн. лв. (103,5 % спрямо разчетите за 2024 г.). За функция „Образование” през 2024 г. са отчетени 7 592,7 млн. лв. текущи разходи и 710,6 млн. лв. капиталови разходи. Предоставените текущи трансфери за чужбина са в размер на 26,2 млн. лева.

През 2024 г. е запазен децентрализираният подход за финансиране на сектор „Образование“ при следване на единни принципи при разходването на средства, независимо от финансиращия орган. Със средствата, предвидени по централния бюджет и бюджета на Министерството на образованието и науката, е осигурено финансирането на основните приоритети и политики в тази област, независимо, че изплащането на средствата е извършено децентрализирано.

Образователните политики, провеждани от МОН в областта на предучилищното и училищното образование, са насочени към ефективна социализация на деца от ранна детска възраст, качествено и достъпно образование и обучение, мотивация за усвояване на ключови компетентности с акцент върху придобиването на аналитични умения и креативното мислене, насърчаване на иновациите, дигитализация и STEM обучение, квалификация на педагогическите специалисти, модернизиране на образователните институции. Приоритетно се изпълняват мерките, залегнали в Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030). Осигуряването на равен достъп до предучилищно и училищно образование и намаляването на дела на отпадналите и преждевременно напусналите ученици, осигуряването на качествено образование за всички, следвайки принципа на учене през целия живот са ключови фактори при създаването на благоприятни условия за личностна и професионална реализация.

Образователните политики се реализират чрез ефективно взаимодействие между институциите и съвместни усилия на педагогическите специалисти, родителите, семействата на децата и учениците и всички заинтересовани страни.

По **държавния бюджет** отчетените разходи във функция „Образование“ са в размер на 1 006,5 млн. лв. или 64,6 % спрямо утвърдените със ЗДБРБ за 2024 г. Останалата част от планираните разходи за образование е отчетена и през 2024 г. като предоставени трансфери

по други бюджети, които не са част от държавния бюджет, но са включени в КФП. Отчетените текущи разходи са в размер на 929,8 млн. лв., като от тях с най-голям относителен дял (77,0 %) са разходите за персонал. Отчетените капиталови разходи са в размер на 58,8 млн. лв. Предоставените текущи трансфери за чужбина са в размер на 17,9 млн. лева. Отчетените разходи през 2024 г. от МВР по тази функция са размер на 33,7 млн. лв., от които 24,3 млн. лв. разходи за персонал.

През 2024 г. са разчетени 590,8 млн. лв. за предвиденото нарастване на средствата за делегираните дейности в образованието във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната с цел да се стимулира навлизането на млади и квалифицирани педагози в системата на предучилищното и училищното образование. През 2024 г. са осигурени средства за финансиране на повишените разходи за храна на образователните институции в системата на предучилищното и училищното образование, за допълнителна подкрепа на личностното развитие в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и за финансиране на недостига на разходи за транспорт на педагогическите специалисти, за повишаване на интереса и увеличаване на извънкласните дейности, гарантирани за всеки ученик чрез допълнителна подкрепа за спорт, отдих и култура за осигуряване на широк достъп до тях и при изявени високи постижения и за национални програми за развитие на предучилищното и училищното образование.

Отчетените разходи от ДВУ, в т. ч. Държавните висшите военни училища, за образование са в размер на 1 587,3 млн. лв. (в т. ч. прекласифицирани средства от резерва за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии, в размер на 0,4 млн. лв., във фунция II „Отбрана и сигурност“, група Д: „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии”).

Разходите по **общинските бюджети** за функцията са 5 609,5 млн. лв. или 112,9 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. Текущите разходи са в размер на 5 293,6 млн. лв., а капиталовите – 315,8 млн. лева.

За *делегираните от държавата дейности* извършените текущи разходи са в размер на 5 204,4 млн. лв. или с 410,3 млн. лв. повече от планираните. Превишението спрямо закона се дължи на финансирането по национални програми „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“, „Осигуряване на съвременна, сигурна и достъпна образователна среда”, „Без свободен час”, „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование”, „България – образователни маршрути“, „Заедно в изкуствата и в спорта“ и други национални програми за развитие на образованието. Училищата и детските градини получават допълнителни средства за възстановяване на транспортните разходи или на разходите за наем на педагогическите специалисти, за работа с деца от уязвими групи, за стипендии на деца с изявени дарби, за изплащане на допълнително възнаграждение за постигнати резултати от труда на директорите на общинските институции, за транспорт на деца и ученици по чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование, за закупуване на познавателни книжки, учебници, електронно четими учебници, учебни комплекти и учебни помагала, за изплащане на стипендии за постигнати образователни резултати, както и средства за издръжка на паралелки за придобиване на квалификация по защитени специалности от професии и по специалности от професии, за които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда. През 2024 г. по бюджетите на общините са предоставени допълнително средства за компенсиране на извършените от родителите разходи за отглеждането и обучението на децата, които не са приети в държавни или общински детски градини или училища поради липса на свободни места, както и средства за повишаване на стандарта за яслена и целодневна група в детска градина и училище, за увеличаване на

заплатите на помощник-възпитателите във връзка с чл. 1, ал. 5, т. 2.2 и 2.3 от ЗДБРБ за 2024 г.

В делегираните от държавата дейности се отчитат разходите за персонала в училищата и детските градини, издръжката на децата в детските градини и на учениците в специални, неспециализирани, специализирани и професионални гимназии, центрове за специална образователна подкрепа и на общежитията, разходи за ресурсно подпомагане и създаване на условия за приобщаващо образование, средства за дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта на децата и учениците, както и други дейности по образованието.

По данни от отчета за 2024 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 78,9 млн. лева.

За капиталови разходи в *делегираните от държавата дейности* са отчетени 196,6 млн. лв. или с 108,1 млн. лв. повече спрямо предвидените по закон. През 2024 г. по бюджетите на общините са предоставени допълнителни трансфери в размер на 63,1 млн. лв. за финансово осигуряване на дейности по Програмите за изграждане, пристрояване, надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища 2020-2022 г. и 2024-2027 г., както и Програмата за изграждане и основен ремонт на спортни площадки и физкултурни салони в държавните и общинските училища за периода 2024 – 2027 г.

В *местните дейности* по функция „Образование" отчетените текущи разходи са в размер на 55,1 млн. лв., което е с 4,7 млн. лв. по-малко от разчетените по закон и с 0,2 млн. лв. повече спрямо отчетените за 2023 г. Тук се включват разходите на столовете в училищата, разходите за персонал и текуща издръжка на центрове за подкрепа за личностно развитие и други дейности по образованието, финансирани от собствените приходи на общините.

Отчетените капиталови разходи за *местни дейности* са 74,5 млн. лв. или с 47,3 млн.лв. повече от предвидените по закон.

Европейски средства – изразходваните средства във функция „Образование" за 2024 г. са в размер на 461,0 млн. лв., основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж" – изразходваните средства по програмата за функция „Образование" за годината са в размер на 62,6 млн. лв. Основните цели на програмата са свързани с осигуряване на достъп до качествено образование и изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в Република България. Дейностите по програмата са свързани и с продължаване на реформата във висшето образование, по-специално като се подобри съответствието между резултатите от него и нуждите на пазара на труда и като се засили сътрудничеството между институциите, ангажирани в сферата на образованието, научно-изследователските институти и предприятията. Усилията по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж" са насочени към системна подкрепа на пазарно-ориентирани научноизследователски и развойни дейности, за да се подобри конкурентоспособността на българската научноизследователска система и на икономиката като цяло. В системата на висшето образование дейностите по програмата са свързани с: нуждите от преструктуриране на системата; потребностите, свързани със съдържанието на образователния продукт; потребностите, свързани с доставчиците на образователната услуга; потребността от разширяване на обхвата на образователната услуга. Към 31.12.2024 г. договорените средства са 102,6 % от бюджета, платените средства са 99,3 % от заделения ресурс по програмата, а сертифицираните са 98,5 %.

Програма „Образование" 2021-2027 г. е с общ бюджет от над 1,9 млрд. лева, съфинансира се от Европейския социален фонд+ (ЕСФ+) ще продължи Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж" от предходния програмен период. Основната цел на Програмата е да подпомогне процеса на иновативното и интелигентно развитие на България като осигури качествено и приобщаващо образование за всички, насочено проактивно към променящите се тенденции на пазара на труда, с оглед повишаване

качеството на уменията и формиране на високо образование, иновативни и активни личности, способни да се реализират успешно като професионалисти и граждани и така да допринасят за личното си благоденствие и развитие на обществото. Една от основните разлики е, че дейностите за създаване на образователна инфраструктура в университетите (като строителство на центрове за върхови постижения и др.) вече са изведени в нова оперативна програма. Така Програма „Образование“ (ПО) ще финансира преди всичко „меки мерки“ (допълнителни обучения, занимания по интереси, квалификация на учителите и т. н.). Изразходваните средства по програмата (вкл. и по други програми) за функция „Образование” за годината са в размер на 70,5 млн. лв. Договорените средства по програмата към 31.12.2024 г. са 38,7 % от бюджета на програмата, а изплатените средства са в размер на 126,2 млн. лева (6,7 %).

По програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ (ПНИИДИТ) разпределения ресурс е в размер на 2,138 млрд. лева. При разпределението на финансовия ресурс по Програмата, фокусът е към Приоритет 1 „Устойчиво развитие на българската научноизследователска и иновационна екосистема“ – 1,453 млрд. лева, като концентрацията на средствата е към трансфера на технологии и знания, и устойчивото развитие на националния капацитет за научни изследвания и иновации, а за Приоритет 2 „Цифрова трансформация на публичния сектор“ средствата са 635,6 млн. лева. От старта на програмата до края на 2024 г. постигнатите резултати от изпълнението на ПНИИДИТ са както следва:

- Обявени са 14 процедури на обща стойност 664 992 581 лв., което е 31,09 % от общия ресурс по Програмата;
- Договорените средства по ПНИИДИТ възлизат на 265 695 356 лв., което представлява 12,42 % от бюджета на ПНИИДИТ;
- Реално изплатените средства по ПНИИДИТ са в размер на 48 276 055 лв, което е 2,6 %.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 140,4 млн. лв.

План за възстановяване и устойчивост на РБ – през 2024 г. във функция „Образование“ са изразходвани 170,0 млн. лв.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА – 17,5 млн. лв., като това са средства основно за общините (в качеството им на бенефициенти).

2.4.4 Здравеопазване

С консолидираната фискална програма за 2024 г. разчетените разходи за функция „Здравеопазване” (вкл. резерва за непредвидени и неотложни разходи) са 10 024,2 млн. лв., а изразходваните средства по функцията за годината са в размер на 10 018,4 млн. лв. или 99,9 % от годишния разчет. Отчетените средства за функция „Здравеопазване” представляват 5,5 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2024 г.	КФП	ДБ	НЗОК	Общини	Европ. ср-ва	ДМП
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	**10 018,4**	**1 551,4**	**7 940,3**	**485,1**	**39,8**	**1,8**
Текущи нелихвени разходи	9 763,8	1 409,6	7 936,8	411,2	4,9	1,3
Капиталови разходи	254,6	141,7	3,5	73,9	34,9	0,5
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	0,1					0,1

За 2024 г. по бюджетите на министерствата и ведомствата разчетените средства по функция „Здравеопазване” са в размер на 1 238,1 млн. лв.

Разходите по държавния бюджет за функция "Здравеопазване" през 2024 г. са насочени към финансиране на следните приоритети:

- Основни системи на общественото здравеопазване – центрове за спешна медицинска помощ; регионални инспекции, центрове за трансфузионна хематология и др.
- Национални здравни програми по стратегически здравни приоритети и социално значими заболявания;
- Осигуряване на медикаменти, консумативи и биопродукти по централна доставка;
- Диагностично-консултативна и лечебна дейност в лечебните заведения, в системата на МЗ, МТИТС, МС, МО, МВР и ММС.

Основните разходи за функция „Здравеопазване" по държавния бюджет се осъществяват чрез бюджета на Министерството на здравеопазването.

Министерството на здравеопазването субсидира лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие въз основа на договор за дейности, които са определени като държавна отговорност по критерии и ред, определени от министъра на здравеопазването, в съответствие с чл. 82 от Закона за здравето. Субсидиите за болнична помощ чрез бюджета на МЗ за 2024 г. по отчет са 307,4 млн. лева.

Чрез бюджета на Министерството на здравеопазването и през 2024 г. се осъществяват разходи по централни доставки за ваксини и тестове, за лекарствени продукти за пациенти със СПИН, туберкулоза и психически и поведенчески зависимости, като по отчет тези разходи са в размер на 84,5 млн. лева.

През 2024 г. чрез бюджета на Министерството на здравеопазването са финансирани общо 15 национални програми, като отчетените разходи за тях са в размер на 15,7 млн. лева.

Просрочените задължения на лечебните заведения за болнична помощ (държавни и общински болници – търговски дружества) по данни на МЗ към 31.12.2024 г. възлизат на 41,5 млн. лв. От тях на:

• държавните и с преобладаващо държавно участие в капитала болници – 29,2 млн. лв.;
• общинските болници –12,3 млн. лв.

Анализът на размера на задълженията към 31.12.2024 г. показва, намаляване на размера на просрочените задължения в лечебните заведения за болнична помощ с държано и общинско участие, спрямо отчетените просрочени задължения на лечебните заведения към 31.12.2023 г. с 14,8 млн. лв. или намаление от 26,3 %.

Разпределението на отчетените общи разходи за здравеопазване по министерства и ведомства за 2024 г. е следното:

- Министерство на здравеопазването - 1 111,0 млн. лв.
- Министерство на отбраната - 321,9 млн. лв.
- Министерство на вътрешните работи - 94,8 млн. лв.
- Министерство на транспорта и съобщенията - 23,4 млн. лв.
- Министерство на младежта и спорта - 0,2 млн. лв.

По **общинските бюджети** за функция "Здравеопазване" са отчетени разходи в размер на 485,1 млн. лв. или 123,5 % спрямо предвидените по разчетите към ЗДБРБ за 2024 г.

Отчетените текущи разходи за тази функция са в размер на 411,2 млн. лв., което е 107,6 % спрямо разчетените със закона и 114,2 % спрямо отчетените за 2023 г.

За *делегираните от държавата дейности* предвидените средства по закон за текущи разходи са в размер на 347,8 млн. лв., а действително извършените са 348,1 млн. лв. или 100,1 % спрямо планираните. Изпълнението е 109,8 % спрямо отчета за 2023 г. Тук се отчитат разходите за персонал в детските ясли и детските кухни, разходите за здравни кабинети в детските градини и училища, здравни медиатори, общинските съвети по наркотични вещества и превантивно информационни центрове, пътни разходи на правоимащи болни и

средствата за командироване на експертите от ТЕЛК от друга община.

По отчетни данни за 2024 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 14,5 млн. лева.

За местни дейности отчетените текущи разходи са в размер на 48,7 млн. лв., което представлява 141,7 % спрямо закона.

Отчетените капиталови разходи по функцията са в размер на 73,9 млн. лв., от които 12,9 млн. лв. за държавни дейности, 60,7 млн. лв. за местни дейности, както и 0,3 млн. лв. за дофинансиране.

Общият размер на извършените разходи за функцията **по бюджета на НЗОК** е 7 940,3 млн. лв., като с най-голям относителен дял са здравноосигурителните плащания в размер на 7 829,8 млн. лева.

Европейски средства – изразходваните средства във функция „Здравеопазване“ за 2024 г. са в размер на 39,8 млн. лв., основно по следните оперативни и др. програми:

По Оперативна програма „Региони в растеж“ са изразходвани средства в размер 35,0 млн. лв. По приоритетна ос 4 „Регионална здравна инфраструктура“ сключените договори са в общ размер на БФП 223,9 млн. лева или 100 % от бюджета на ОП. Постигнатите резултати са: закупени съвременни санитарни превозни средства. По програмата са сертифирани 95,3 % от разходите.

Програма за развитие на човешките ресурси – 2,0 млн. лева

План за възстановяване и устойчивост на РБ – през 2024 г. във функция „Здравеопазване“ са изразходвани 1,5 млн. лева.

2.4.5 Социално осигуряване, подпомагане и грижи

Отчетените разходите в тази функция за 2024 г. са в размер на 29 657,8 млн. лв. или 16,1 % от БВП. Тук са включени разходите за пенсии, социални помощи и обезщетения и разходите за издръжка на службите за социалното осигуряване. Изпълнението на разходите във функцията спрямо годишните разчети е 100,5 %.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2024 г.	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	Общини	ДМП	Евр. ср-ва
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	**29 657,8**	**2 010,6**	**24 926,0**	**0,04**	**2 275,9**	**4,2**	**441,1**
А. ПЕНСИИ	**21 770,5**		**21 770,5**				
Текущи нелихвени разходи	21 769,4		21 769,4				
Капиталови разходи	1,1		1,1				
Б. СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	**4 641,2**	**1 677,0**	**2 963,5**				**0,7**
Текущи нелихвени разходи	4 641,2	1 677,0	2 963,5				0,7
Капиталови разходи							
В. ПРОГРАМИ, ДЕЙНОСТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА	**3 246,1**	**333,6**	**192,0**	**0,04**	**2 275,9**	**4,2**	**440,4**
Текущи нелихвени разходи	3 183,7	331,7	183,4	0,04	2 244,5	2,9	421,2
Капиталови разходи	62,3	1,9	8,6		31,4	1,3	19,1
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,1					0,05	0,03

Група А: *„Пенсии”*

В тази група се включват пенсиите, изплащани от бюджета на ДОО и пенсиите, изплащани от УПФ. Изпълнението на разходите в групата спрямо годишните разчети е 100,3 %.

♦ ***Пенсии по бюджета на държавното обществено осигуряване***

За изплащане на пенсиите по бюджета на ДОО през 2024 г. са разходвани 21 666,7 млн. лв., което е с 2 545,6 млн. лв. повече от предходната година. Увеличението на разходите се дължи на осъвременяването на пенсиите през 2023 г., както и извършено увеличение на всички пенсии от 1 юли 2024 г. с 11,0%.

През 2024 г. на основание ПМС № 48/13.03.2024 г., ПМС 179/23.05.2024 г., ПМС 294/15.08.2024 г. и ПМС 459/18.12.2024 г. по бюджета на ДОО бяха предоставени допълнителни трансфери от централния бюджет на стойност 0,05 млн. лв. за разплащане на извършените разходи по предоставените дейности и услуги на правоимащите лица по чл. 16 от Закона за военноинвалидите и военнопострадалите.

На основание ПМС 145/29.04.2024 за преодоляване на диспропорции във възнагражденията на персонала в НОИ, включително за увеличаване на възнагражденията на персонала, считано от 1 януари 2024 г., по бюджета на ДОО беше предоставен допълнителен трансфер от централния бюджет на обща стойност 11,2 млн. лв.

През месец декември 2024 г. на основание ПМС 435/11.12.2024 за еднократно изплащане на допълнителна сума към пенсиите за 2024 г. беше предоставен допълнителен трансфер от централния бюджет на стойност 33,1 млн. лв.

♦ ***Пенсии по бюджета на Учителския пенсионен фонд***

Разходите за изплатени пенсии през 2024 г. от УПФ са в размер на 102,7 млн. лв.

- Броят на лицата, получаващи срочна пенсия в намален размер от УПФ за м. декември е 1 568, с 24 пенсионери повече в сравнение със същия период на 2023 г. (1,6% ръст);
- Средният размер на срочната пенсията за осигурителен стаж и възраст в намален размер, получавана от УПФ за 2024 е 1 024,47 лв., който е с 13,5 на сто по-висок от средния размер на срочната пенсия за 2023 г.;
- Броят на лицата, получаващи добавка от УПФ за м. декември е 35 782, като има увеличение от 1 275 добавки (3,7% ръст) спрямо предходната година;
- Средният месечен размер на добавките от УПФ за 2024 е 184,00 лв., който е с 15,0 на сто по-висок от средния размер на добавките за 2023 г.;
- Броят на лицата, получаващи срочна пенсия в пълен размер от УПФ за м. декември е 152 за 2024 г., което е с 6 по-малко в сравнение с 2023 г. (3,8% намаление);

Група Б: *„Социални помощи и обезщетения”*

Разходите в тази група включват помощите и плащанията към гражданите на основание Кодекса за социално осигуряване (КСО), Закона за социално подпомагане, Закона за хората с увреждания, Закона за личната помощ, Закона за семейни помощи за деца, Закона за закрила на детето, Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, Закона за ветераните от войните, Закона за Министерството на вътрешните работи и Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България. Общата сума на отчетените разходите по тази група на консолидирано ниво възлиза на 4 641,2 млн. лв., което представлява изпълнение 91,3 % от годишните разчети.

Разходите по **държавния бюджет** са в размер на 1 677,0 млн. лв., отчетени както следва:

➢ По бюджета на МТСП за 2024 г. са изразходвани 1 665,4 млн. лв., които представляват:

♦ Изплатени помощи по Закона за семейни помощи за деца – 662,7 млн. лв.;

♦ Изплатени помощи по Закона за социално подпомагане – 296,5 млн. лв., в т. ч.:

- Целеви помощи за отопление по Наредба № РД 07-5 от 2008 г. – 187,1 млн. лв.;
- Целева помощ за безработен член на семейството, получаващ месечна помощ по чл. 9, започнал работа - на основание 11а от ППЗСП Към 31.12.2024 г. са подпомогнати 5 808 лица, като изплатената сума е 1,7 млн. лв.
- Месечна целева помощ за младежи от 18 и 21-годишна възраст, напуснали за първи път услуга за резидентна грижа - на основание чл. 16в от ППЗСП Към 31.12.2024 г. са подпомогнати 23 лица, като изплатената сума е 21 336 лв.

♦ Изплатени помощи по Закона за хората с увреждания – 689,8 млн. лв., в т. ч.: 689,4 млн. лв. разходи за месечна финансова подкрепа за хора с трайни увреждания и целеви помощи според вида на увреждането, както и 0,4 млн. лв. по Националната програма за достъпна жилищна среда и лична мобилност;

♦ Реализиране на програми и мерки по Закона за закрила на детето в размер на 10,6 млн. лв. за месечни и еднократни помощи;

♦ Помощи за диагностика и лечение на социално слаби лица – 4,9 млн. лв.;

♦ За лекарства по Закона за ветераните от войните и по Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, за дентална помощ по Закона за ветераните от войните, както и за еднократна помощ при смърт на ветеран от войните по Закона за ветераните от войните – 0,7 млн. лв.;

♦ Извън отчетените в тази група разходи са предоставени трансфери в размер на 891,3 млн. лв. от Агенцията за социално подпомагане на общините за предоставяне на услуги по механизма лична помощ за услугите "Личен асистент, социален асистент, домашен помощник".

➢ Отчетените разходи по бюджета на ММС са в размер на 9,5 млн. лв. - изплатени месечни премии на олимпийски медалисти, прекратили активната си състезателна дейност и на треньори, съгласно разпоредбите на Закона за физическото възпитание и спорта.

Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по **бюджета на ДОО** са в размер на 2 755,2 млн. лв.

Спрямо 2023 г. **изплатените обезщетения по КСО** са нараснали с 430,7 млн. лв., или ръст от 18,5 %.

Изплатените за годината обезщетения при безработица са в размер на 572,1 млн. лева.

Изплатените обезщетения за бременност и раждане през 2023 г. са в размер на 669,4 млн. лв.

Изплатените обезщетения за отглеждане на малко дете са в размер на 320,8 млн. лв.

Изплатените обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, гледане на болен член от семейството и карантина, и нетрудови злополуки са в размер на 1 152,6 млн. лв.

Група В: *„Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта”*

Общият размер на усвоените средства на консолидирана база по тази група за 2024 г. е 3 246,1 млн. лв., като основните системи, по които са извършени разходите, са държавния бюджет, бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове и сметките за средства от ЕС.

Размерът на отчетените разходи по **държавния бюджет** е 333,6 млн. лв. От тях по бюджетите на министерствата и ведомствата са отчетени 322,4 млн. лв. и по централния бюджет 11,2 млн. лв. В тази група разходи са планирани по бюджета на МТСП средствата за активните мерки на пазара на труда, с които се осигурява запазването и развитието на политиката по намаляване на безработицата, съхраняване и поддържане на работната сила.

От тази група разходи се финансира и дейността на агенциите второстепенни разпоредители към министъра на труда и социалната политика, които са ангажирани с изпълнението на социалната политика като: Агенцията по заетостта, Агенцията за социално подпомагане, ИА "Главна инспекция по труда", Държавната агенция за закрила на детето и др., както и разходи за издръжка на дейността на Дома на ветераните на културата и изкуствата към Министерство на културата. Изразходваните средства за реализиране на активната политика по заетостта са в размер на 81,7 млн. лв., от които в тази група разходи са отчетени 38,0 млн. лв., а 43,7 млн. лв. представляват трансфери към министерства, ведомства и общини.

Отчетените разходи за програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта през 2024 г. по **бюджета на ДОО** са в размер на 191,9 млн. лв.

По **бюджетите на общините** с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта" са предвидени средства в размер на 1 071,9 млн. лв. Изпълнението е 2 275,9 млн. лв. (от които 2 244,5 млн. лв. са текущите разходи), което представлява 212,3 % спрямо плана. Разходите по групата са предназначени за обезпечаване дейностите по социалното подпомагане и заетостта.

В държавните дейности са отчетени текущи разходи в размер на 2 005,6 млн. лв. или имат увеличение с 1 102,9 млн. лв. (222,2 %) спрямо закона вследствие основно на получени трансфери от Министерството на труда и социалната политика за дейности, които се администрират от общините.

Най-голямо увеличение имат разходите за други възнаграждения и плащания за персонала (745, 5 млн. лв.), което е във връзка с предоставените на общините трансфери от Агенцията за социално подпомагане за изплащане на възнагражденията на асистентите по Закона за личната помощ и от Агенцията по заетостта за изплащане на възнаграждения на работещите по програмите за временна заетост.

Останалият ръст на отчетените средства спрямо закона е във връзка с предоставени на общините средства от централния бюджет за изплащане от държавата на присъдена издръжка и за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници.

Отчетените текущи разходи в държавните дейности са основно за персонал и издръжка на специализираните институции за предоставяне на социални услуги (домове за възрастни хора с увреждания, домове за стари хора и домове за деца), социални услуги предоставяни в общността (дневни центрове за лица с увреждания, центрове за социална рехабилитация и интеграция, за временно настаняване, за обществена подкрепа, за работа с деца на улицата, за настаняване от семеен тип и други, защитени, преходни и наблюдавани жилища, звена „Майка и бебе", приюти) както и за социалната услуга „Асистентска подкрепа".

През 2024 г. общините са дофинансирали със собствени приходи общо разходи в размер 4,6 млн. лева.

Отчетените текущи разходи за *местни дейности* са в размер на 234,5 млн. лв. или 155% спрямо разчетените по закон. В местните дейности по тази група се отчитат разходите за домашен социален патронаж, трапезарии, клубове на пенсионера, инвалида, както и средства по решения на общинските съвети за обезщетения, помощи с цел подпомагане на определени категории от населението за улесняване на достъпа им до предоставяните публични услуги.

Отчетените общо за групата капиталови разходи са в размер на 31,4 млн. лв., от които 19,7 млн. лв. за държавни дейности, 11,5 млн. лв. за местни дейности и 0,2 млн. лв. дофинансирани в държавните дейности с общински местни приходи.

Европейски средства – в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта" изразходваните средства са 440,4 млн. лв., основно

по следните програми:

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси" – 313,2 млн. лв., от които 9,6 млн. лв. са от период 2007-2013 г., 132,2 млн. лв. са от период 2014-2021 г. и 171,4 млн. лв. са по Програма за Развитие на човешките ресурси период 2021-2027 г. Основни цели на програмата в това функционално направление са целите в областта на трудовата заетост и борбата с бедността и социалното изключване. Стратегията на оперативната програма е свързана с по-висока и по-качествена заетост и намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване. Част от основните приоритети на оперативна програма „Развитие на човешките ресурси" са свързани с борбата с безработицата сред уязвимите групи на пазара на труда, най-вече младежите и продължително безработните, както и постигането на по-висока заетост сред по-възрастните хора. Това се налага и с оглед смекчаване и преодоляване на негативните последствия от икономическата криза върху цялостното развитие на пазара на труда в България. Стратегията на оперативната програма се основава и на идеята за изпреварващо предвиждане на потребностите на бизнеса и пазара на труда и осигуряването на съответстващи на тях умения. Насърчаването на мобилността на работната сила – както географската, така и професионалната, също е част от стратегията на програмата за повишаване нивата на заетост и качеството на работните места, като мярка за повишаване гъвкавостта на българския пазар на труда. С изпълнение на мерките по програмата в това функционално направление се цели подобряване на съответствието между предлагането и търсенето на пазара на труда. Стратегията на програмата се фокусира и върху мерки, имащи за цел подобряване работата на институциите с оглед по-доброто прогнозиране на потребностите и развитието на пазара на труда – в сътрудничество с всички заинтересовани страни. Друга важна цел на програмата е свързана с необходимостта от постигане на значителен, осезаем и устойчив напредък в посока намаляването на високия риск от бедност и социално изключване, на които са изложени българските граждани. Безспорният приоритет в това направление е подкрепата за политиките за активно включване, съчетаващи комплекс от интегрирани мерки за улесняване достъпа до заетост на хората, отдалечени от пазара на труда. Програмата подкрепя и политиките за децата и семейството. В тази област стратегията на програмата е изградена на допускането, че подобряването на детското благосъстояние е фундаментът на всяка дългосрочна стратегия за социално включване.

Приключването на програмен период 2014-2020 г. се характеризира с много турбулентни процеси във вътрешен и най-вече международен план. Всички тези предизвикателства неизменно дадоха своето отражение и върху изпълнението на ОПРЧР, но също така предоставиха възможност на Управляващия орган и всички въвлечени страни да демонстрират гъвкавост, адаптивност и креативност при преформулирането на приоритетите, поставянето на нови цели и препрограмиране на мерките.

В тази връзка само ще припомним, че по време на кризата от КОВИД-19 оперативната програма бе един от първите задействани инструменти, които оказаха подкрепа на населението в стеклата се изключително тежка ситуация. Също така ОПРЧР беше от първите ОП, която подпомогна десетки хилядите бежанци от Украйна.

Накрая, в рамките на процедурата „Подкрепа за уязвими домакинства – SAFE" бяха подпомогнати финансово над 360 хиляди уязвими домакинства.

Изпълнението на мерките по програмата продължаваше до нейния край, като дори и през заключителната година бе реализиран сериозен напредък и още почти 30 хил. лица бяха включени в различни мерки по приоритетните оси.

Към края на програмния период размерът на програмираните средства достигна 2,77 млрд. лв., което е над 103 % от актуализирания бюджет на програмата. Броят на стартиралите процедури достигна 218, като бюджетът им надхвърли 3,07 млрд. лв., което е над 114 % от ресурса на програмата. Броят на подписаните договори беше 4403, с което общата им стойност доближи 2,7 млрд. лв., като следва да се отбележи, че докрая се запази ниският дял

на прекратени договори. Общият им брой възлезе на 358, предимно по грантови схеми по приоритетна ос 1..

Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 е с бюджет от 3 848 060 098 лв. е насочена към развитие на работната сила, преодоляване на предизвикателствата пред пазара на труда и осигуряването на повече и по-добри възможности за социално включване на уязвимите групи, предоставяне на равни възможности за участие в икономическия и социалния живот на страната. Програмата съдържа пет приоритета:

Приоритет 1 – „Насърчаване на заетостта и развитието на умения“

Приоритет 2 – „Социално включване и равни възможности“

Приоритет 3 – „Насърчаване на младежката заетост“

Приоритет 4 – „Социални иновации“

Приоритет 5 – „Техническа помощ“.

До момента по програмата са програмирани средства в размер на почти 55 % от бюджета на програмата. Следва да се има предвид също така, че 2 % от бюджета на програмата са заделени за изпълнение на подхода Водени от общността местно развитие (ВОМР), а други 12 % от бюджета, за подкрепа на подхода Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ).

Финансирана от Европейския социален фонд+ (ЕСФ+), един от финансовите източници за обезпечаване реализацията на Европейският стълб за социални права, ПРЧР 2021 – 2027 е ориентирана към тематичния обхват на голяма част от основни принципа за подкрепа на правата на европейските граждани, свързани с достъпа до добре работещ пазар на труда и социално подпомагане. Принципите са групирани в 3 сфери: 1) Равни възможности и достъп до пазара на труда, 2) Справедливи условия на труд и 3) Социална защита и включване.

Принципите от сферата „Равни възможности и достъп до пазара на труда“ и от сфера „Справедливи условия на труд“ са свързани със заложените цели и политики в Приоритет 1 на ПРЧР „Насърчаване на заетостта и развитието на умения” и Приоритет 3 „Насърчаване на младежката заетост“. Общо средствата за инвестиции в областта на пазара на труда по тези два приоритета са с най-голям дял – общо 1 586 841 840 лв. от общия бюджет на програмата или 60,34 %.

Немалка част от помощта по ПРЧР е насочена към намаляването на високия риск от бедност и социално изключване, на които са изложени българските граждани. Тя е съсредоточена в Приоритет 2 на ПРЧР „Социално включване и равни възможности“, която е с общ бюджет 1 369 460 540 лв. или 35,6 %.

Изплатените средства по програмата към 31.12.2024 г. в размер на 424.2 млн. лева или 11,02 % от бюджета.

„Фонд за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица“ (ФЕПНЛ), период 2014-2020 - 45,8 млн. лв. - Дейностите на този фонд са насочени към най-тежките и социално най-разрушителни форми на бедността и недоимъка на храна, към бездомността и материалните лишения, засягащи децата, като същевременно се оказва подкрепа за съпътстващи мерки, насочени към социалната реинтеграция на най-нуждаещите се лица. Основна цел на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица е намаляването на бедността с крайна цел премахване на най-тежките форми на бедност. С подкрепата на Фонда се подпомагат националните програми, които предоставят нефинансова помощ на най-нуждаещите се лица за облекчаване на хранителния недоимък и тежките материални лишения с цел подпомагане на социалното приобщаване на най-нуждаещите се лица. Фондът също така оказва подкрепа на съпътстващи мерки, които допълват материалната подкрепа и допринасят за социалната реинтеграция на най-нуждаещите се лица. Общо платеното по ФЕПНЛ до 2024 г. е в размер на 161,8 млн. лева, което е почти 100 % от бюджета на Фонда. Сертифицираните разходи са 99,98 % от бюджета.

Програма за храни и/или основно материално подпомагане 2021-2027, съфинансирана от Европейски социален фонд плюс (ПХОМП, ЕСФ+) - общо платените

средства средства до края на 2024 г. са в размер на 109,2 млн. лв. или 45,1 % от бюджета на Програмата. Стратегическата цел на програмата е да добави принос към цялостната национална политика за смекчаване и намаляване на бедността и за преодоляване на социалното изключване. Тази цел се постига чрез осигуряване на подкрепа за преодоляване на основните идентифицирани лишения от храна и основни материали за осигуряване на нормални условия за живот на хора, които живеят в крайна бедност, изпитват тежки материални лишения и живеят в социална изолация. За да бъде предоставена подкрепа, правилно адресирана към най-нуждаещите се лица, ще се използват данните от Агенцията за социално подпомагане, чиито експерти на местно ниво са извършили оценка за всеки отделен случай по обективни критерии, определени в националното законодателство.

През 2024 г., чрез пакети със 17 вида основни хранителни продукти са подкрепени над 554 000 души, а с 9 вида хигиенни материали над 525 000 души. Данните са предоставени от Сдружение „Български Червен кръст“, което изпълнява операция „Подкрепа“ на Програма „Храни и основно материално подпомагане“ 2021 – 2027 (ПХОМП), съфинансирана от Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+). Раздадени са над 412 000 пакета с хранителни продукти и над 387 000 пакета с хигиенни материали.

През 2024 г. операция „Подкрепа“ се реализира на три транша чрез Българския червен кръст. За представителите на основната целева група бяха реализирани две кампании за раздаване на закупените от Агенцията за социално подпомагане (АСП) храни и хигиенни материали. Нераздадените и неразпределени хранителни продукти и хигиенни материали от тези кампании бяха предоставени на представители на допълнителната целева група.

Чрез операция „Топъл обяд“ са подкрепени близо 70 000 души от 232 общини. Вложени в топлия обяд са над 14 500 тона храни.

По проект „Детска кухня“ се включиха 33 общини.

Разходи по Плана за възстановяване и устойчивост на РБ – в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта” изразходваните средства са 35,6 млн. лева.

2.4.6 Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда

Основната част от разходите във функцията са предназначени за поддържане и изграждане на техническата инфраструктура и предоставяне на публични услуги на населението, свързани с дейностите по опазване на чистотата, водоснабдяване и канализация, озеленяване и други дейности от обществен интерес.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2024 г.	КФП	ДБ	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА	ПУДООС
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	**2 148,0**	**-1 055,9**	**2 767,2**	**17,8**	**405,0**	**13,9**
А. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО	**625,8**	**-1 138,3**	**1 601,4**	**6,1**	**156,6**	
Текущи нелихвени разходи	567,5	45,8	504,3	0,9	16,5	
Капиталови разходи	56,6	-1 184,1	1 097,1	5,2	138,5	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,7			0,1	1,6	
Б. ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	**1 522,2**	**82,4**	**1 165,8**	**11,7**	**248,4**	**13,9**
Текущи нелихвени разходи	1 120,5	79,9	1 008,6	6,6	19,7	5,7
Капиталови разходи	399,2	2,5	157,2	3,4	227,9	8,2
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	2,4			1,6	0,8	

Група А: *„Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”*

Със ЗДБРБ за 2024 г. по група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” **за министерствата и ведомствата** са утвърдени средства в размер на 48,2 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на следните приоритетни политики на правителството, изпълнявани чрез МРРБ:

- Развитие на регионите в страната и намаляване на различията, ефективно и ефикасно използване на публичните финанси за подобряване качеството на жизнената среда и създаване на работни места;
- Подобряване на инфраструктурната свързаност на регионите – изграждане и модернизиране на пътната и ВиК инфраструктури;
- Подобряване на инвестиционния процес, чрез развитие на устройственото планиране, усъвършенстване на информационните системи на кадастъра и имотния регистър, стимулиране на публично-частното партньорство, подобряване качеството на превантивния и текущия контрол и прилагане на европейските стандарти.

Към 31.12.2024 г. в група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” по бюджета на **Министерство на регионалното развитие и благоустройството** са отчетени общо разходи в размер на - 1 138,3 млн. лв. С отчетените разходи по бюджета на МРРБ през 2024 г. са финансирани дейности по изграждането на приоритетни водоснабдителни обекти и управлението на ВиК инфраструктурата, дейности по създаване на условия за подобряване състоянието на съществуващия сграден фонд и проекти на техническата инфраструктура. В изпълнение на чл. 71, ал. 1 от ПМС № 13/2024г. МРРБ възстанови 1 200,0 лв. по бюджета си от сметката за чужди средства.

По **бюджетите на общините** разходите, отчетени в група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”, са в размер на 1 601,4 млн. лв. Отчетените текущи разходи за тази група са в размер на 504,3 млн. лв., което е 109,6 % спрямо разчетените със закона (460,0 млн. лв.) и 93,3 % спрямо отчетените през 2023 г. Намалението им се дължи основно на разходите за издръжка – с 31,2 млн. лв., докато отчетените разходи за персонал (заплати, други възнаграждения за персонала и осигурителни вноски) се увеличават спрямо отчета за 2023 г. с 12,6 млн. лв., главно в резултат от нарастването на минималната работна заплата за 2024 г.

Размерът на отчетените капиталови разходи за групата е 1 097,1 млн. лв., което е с 899,0 млн. лв. повече спрямо планираните и с 260,4 млн. лв. повече от отчетените през 2023 г., като най-голямо е увеличението на разходите за основен ремонт, съотнесено, както към закона, така и към отчета за предходната 2023 г. Отчетеното голямо увеличение на капиталовите разходи над планираните се дължи на полученото от общините финансиране за изпълнение на одобрени проекти по Инвестиционната програма за общински проекти, както и на отделни проекти за общините по Инвестиционната програма за национални проекти. В общия размер на отчетените капиталови разходи с най-голям относителен дял от 66,5 % или 729,2 млн. лв. са разходите за основен ремонт, следвани от разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – 31,9 % (350,3 млн. лв.). В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с изграждането, ремонта и поддържането на уличната мрежа и осветлението, водоснабдяване, канализация, и други публични услуги, предоставяни на населението.

Европейски средства – през 2024 г. за група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” изразходваните средства са 156,6 млн. лв., от които:

Оперативна програма „Региони в растеж” **–** 4,8 млн. лв. за групата. Един от основните принципи на програмата е прилагането на балансиран и интегриран териториален подход. Нуждата от този подход се обуславя от регионалните различия между българските и средното за регионите на ЕС ниво, както и от напредналия процес на моноцентрично развитие на София и големите градове, което в дългосрочен план ще доведе до сериозни дисбаланси между различните части на страната, неизползване на потенциала на територията и увеличена миграция към големите градски центрове и навън към други държави членки на ЕС. Преодоляването на регионалните дисбаланси изисква мобилизиране на сериозни институционални и организационни ресурси, насочени към оптимизирането на жилищната политика, градоустройствените планове и инфраструктурата. Сред основните задачи за демографското развитие на страната, които са подкрепени от *Оперативна програма „Региони в растеж”*, са: развитие на устойчиви, динамични и сплотени градски центрове, свързани помежду си и допринасящи за благосъстоянието на заобикалящите ги по-слабо урбанизирани територии; разработване на програма за решаване на проблема с „гетоизацията“ чрез създаване на градоустройствени планове в кварталите с концентрация на бедност, рехабилитация на тези квартали, осигуряване на техническа инфраструктура и др.; устойчиво подобряване на жилищните условия за ромите чрез гарантиране на изпълнението на планове за действие и програми за подобряване на жилищните условия на ромите; подобряване на транспортната, търговската, социалната и други обслужващи инфраструктури.

Извършените разходи към 31.12.2024 г. са в размер на 3,032 млрд. лева или 96,9 % от бюджета на ОП. Сертифицираните разходи възлизат на 2,98 млрд. лева (95,3 % от бюджета).

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА на общините (в качеството им на бенефициенти) – 114,9 млн. лв.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 15,5 млн. лв.

Разходи по Плана за възстановяване и устойчивост на РБ – 18,7 млн. лева

Група Б: *„Опазване на околната среда”*

Със ЗДБРБ за 2024 г. за група „Опазване на околната среда” по държавния бюджет са утвърдени средства в размер на 86,5 млн. лв. и са отчетени разходи в размер на 82,4 млн. лв. (в т. ч. прекласифицирани средства от резерва за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии, в размер на 0,01 млн. лв., във фунция II „Отбрана и сигурност“, група Д: „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии”) или 95,3 % изпълнение на закона.

По бюджета на Министерство на околната среда и водите за 2024 г. в това функционално направление са усвоени средства в размер на 68,5 млн. лв., насочени към постигане на следните цели:

- Създаване на подходяща правна и стратегическа рамка, която отговаря на съвременните предизвикателства;
- Подпомагане на изграждането на екологична инфраструктура;
- Прилагане механизмите за превенция и контрол за намаляване на общия натиск от различните източници и дейности върху околната среда;
- Създаване на условия за опазване, съхранение и увеличаване на природния капитал, подобряване на управлението на отпадъците, преход към ефективна кръгова и конкурентоспособна нисковъглеродна икономика от гледна точка на използването на ресурсите и провеждане на устойчива политика за постигане на здравословна околна среда и защита на населението от свързани с околната среда въздействия;
- Мониторинг на околната среда, анализ и оценка на състоянието на компонентите и факторите на околната среда за изготвяне и предоставяне на информация, която да служи за

основа за вземане на решения относно ефективността и целесъобразността на провежданите политики в областта на околната среда;

- Осигуряване на достъп до актуална информация за състоянието на околната среда, в т.ч. ежедневно изготвяни и публикувани бюлетини за състоянието на атмосферния въздух и радиационната обстановка в страната; годишен бюлетин за качеството на атмосферния въздух за 2023 г., тримесечни бюлетини за състоянието на околната среда, до които е осигурен публичен достъп на интернет страницата на ИАОС. Изготвен и публикуван на интернет страницата на ИАОС е Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България през 2022 г.: както и годишен бюлетин за качеството на атмосферния въздух за 2023 г. Изготвени са тримесечни бюлетини за състоянието на околната среда, до които е осигурен публичен достъп на интернет страницата на ИАОС. Изготвен и публикуван на интернет страницата на ИАОС е Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Република България през 2022 г.

Към 31.12.2024 г. чрез бюджета на Министерство на регионалното развитие и благоустройството в това функционално направление са усвоени средства в размер на 2,2 млн. лв.

През отчетния период са разплатени средства за следните по-значими обекти/задачи:

- Обект „Изграждане на язовир Луда Яна и ПСПВ“.;
- Ремонтно-възстановителни работи на брегоукрепителните съоръжения – плажна зона, гр. Варна" - Хармонизиране на инвестиционния проект с европейското законодателство (ЕВРОКОД).;
- Създаване, внедряване и поддържане на единен публичен регистър по устройство на територията и информационна система за неговото обслужване ;
- Автоматизиране на процесите по поддържане на електронните регистри по гражданска регистрация и на интеграцията им с други информационни системи“ – изграждане на ЦАИС „Гражданска регистрация“;

Към 31.12.2024 г. по бюджета на Министерство на икономиката и индустрията в това функционално направление са усвоени средства в размер на 12,0 млн. лв. за техническа ликвидация и консервация на обекти от миннодобивния отрасъл и за саниране на околната среда.

През 2024 са предоставени трансфери за общини от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда за финансиране на дейности по изграждането на малки водоснабдителни обекти или реконструиране водопроводна мрежа или изграждане на нови водоизточници, реконструкция на довеждаща инфраструктура към съществуващата водопреносна система при констатиран недостиг на вода и/или липса на резервни водоизточници с цел осигуряване на оптимално количество и качество на населението, както и за канализационни мрежи и довеждащи колектори. Със средства по бюджета на ПУДООС са финансирани проекти в областта на управление на отпадъците за изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на отпадъците и разширение на общински депа за битови отпадъци, закриване и рекултивация на общински депа за битови отпадъци.

Основните разходи по КФП в група „Опазване на околната среда” са извършени **по бюджетите на общините**, като за годината те възлизат на 1 165,8 млн. лв. Текущите разходи са в размер на 1 008,6 млн. лв., което е с 214,0 млн. лв. повече или 126,9 % спрямо планираните със закона за 2024 г. Увеличението на текущите разходи по отчет спрямо разчетените по закон се дължи основно на ръста на отчетените разходи за издръжка и персонал. Съпоставени спрямо отчета за 2023 г. текущите разходи за тази група бележат ръст от 113,7 млн. лв. или 112,7 %, формиран основно от увеличението на разходите за персонал с 42,9 млн. лв. и на разходите за издръжка със 72,6 млн. лв. Следва да се отчете, че влияние върху нарастването на средствата за заплати оказва повишението на минималната работна

заплата от 780 лв. през 2023 г. на 933 лв. от 01.01.2024 г. В структурата на текущите разходи се запазва високият относителен дял от 73,7% на разходите за издръжка в общия размер на отчетените текущи разходи, който е свързан с финансирането на дейностите по поддържането на чистотата, озеленяването и благоустрояването, управление на дейностите по чистотата и отпадъците, и други, извършвани от фирми или от общински предприятия. Размерът на отчетените капиталови разходи е 157,2 млн. лв., което е със 109,2 млн. лв. повече от планираните със закона и с 15,4 млн. лв. повече от отчетените през 2023 г. Както е отбелязано по-горе увеличението спрямо закона се дължи основно на отчетените проекти по инвестиционната програма. Най-голямо увеличение бележат разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (със 97,4 млн. лв. спрямо закона), докато разходите за основен ремонт намаляват спрямо отчета за 2023 г. и са почти на нивото на планираните по закон за 2024 г. В групата се отчитат разходите, определени с решение на общинския съвет за дейностите по поддържане на чистота, озеленяване, пречистване на отпадъчни води, управление на отпадъците и други публични услуги с обществено значение.

Европейски средства – за група „Опазване на околната среда" изразходваните средства са 248,4 млн. лв., основно по ***Оперативна програма „Околна среда"*** (236,9 млн. лв.), като основна част от тях са от програмен период 2014-2020 г. Основна част от мерките, които се финансират, са насочени към зоните от Натура 2000. Предвиден е финансов ресурс по отношение на предизвикателствата, свързани с подкрепа за устойчивото управление и възстановяването на мрежата Натура 2000, възстановяване и опазване на влажните зони и реките, изготвяне на планове за управление, изграждане на капацитет за органите, отговорни за Натура 2000, както и за повишаване на осведомеността сред различните заинтересовани страни и преустановяване на загубата на биологично разнообразие. Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г." ще допринесе за осигуряване на условия за защита на най-ценните и застрашени видове и местообитания от мрежата Натура 2000, секторите „Води" и „Отпадъци", както и мерки за намаляване на количествата фини прахови частици и азотни оксиди от основните източници на замърсяване.

Основните цели на програма „Околна среда" 2021-2027 (ПОС) са свързани с насърчаване адаптирането към изменението на климата и предотвратяване риска от бедствия; подкрепа на достъпа до вода и на устойчивото управление на водите; насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика; и подобряване защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура и намаляване на всички форми на замърсяване. Програмата допринася за изпълнението на тези цели, като инвестира в 5 (пет) направления в сферата на околната среда: Води, Отпадъци, Биологично разнообразие, Риск и изменение на климата и Въздух.

В резултат от междинния преглед на ПОС 2021-2027 г. е установено, че програмата като цяло изостава финансово в своето изпълнение по отношение по-скоро на верифицирането и разплащането на средствата по отделните приоритети. Договорените средства към 31.12.2024 г. са 40,1% от бюджета на програмата, извършетите разплащания (включително и авансовите) са 4,3%, а сертифицираните раазходи са 1,2% от бюджета.

В обобщение може да бъде заключено, че:

1. По приоритет 1 „Води" има 1 бр. показател за краен продукт и същият е със заложена междинна стойност за 2024 г., който към 31.12.2024 г. е изпълнен с 19 на сто над целта;
2. По приоритет 2 „Отпадъци" има 3 бр. показатели за краен продукт, от които за 2 бр. са заложени междинни стойности за 2024 г. Към 31.12.2024 г. тези стойности не са постигнати;
3. По приоритет 3 „Биологично разнообразие" има 2 бр. показатели за краен продукт със заложени междинни стойности за 2024 г., като към 31.12.2024 г. за единия

показател тази стойност е постигната, а за другия – междинната стойност не е постигната;

4. По приоритет 4 „Риск и изменение на климата“ има 5 бр. показатели за краен продукт, като само 2 бр. са със заложени междинни стойности за 2024 г. Към 31.12.2024 г. за единия показател тази стойност е постигната, а за другия – междинната стойност не е постигната;
5. По приоритет 5 „Въздух“ има 3 бр. показатели за краен продукт, като 2 бр. са със заложени междинни стойности за 2024 г. Към 31.12.2024 г. тези стойности не са постигнати и
6. По приоритет 6 „Техническа помощ“ има 5 бр. показатели за краен продукт със заложени междинни стойности за 2024 г., като към 31.12.2024 г. тези стойности са постигнати.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 9,7 млн. лева.

2.4.7 Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело

Основната част от разходите по функция „Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело” са в група В „Култура” и група Б „Физическа култура и спорт”. В това функционално направление разходите са извършени основно от министерствата и ведомствата, БНТ, БНР, БТА, БАН и общините.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2024 г.	КФП	ДБ	ДВУ	БАН	БНР	БНТ	БТА	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА
VII. КУЛТУРА, СПОРТ, ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ И РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	**1 573,2**	**597,3**	**0,03**	**7,5**	**68,6**	**101,2**	**16,7**	**722,4**	**11,1**	**48,4**
А. ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ	**40,7**	**33,7**		**0,8**	**0,1**	**0,9**		**4,9**	**0,04**	**0,2**
Текущи нелихвени разходи	37,0	31,1		0,8	0,1	0,9		4,0		0,02
Капиталови разходи	3,7	2,6		0,1	0,003	0,03		0,8	0,04	0,2
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина										
Б. ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ	**278,9**	**85,4**	**0,03**					**183,7**	**0,2**	**9,5**
Текущи нелихвени разходи	207,4	93,1	0,01					113,1	0,0	1,1
Капиталови разходи	71,0	-7,7	0,02					70,6	0,2	7,9
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,4									0,4
В. КУЛТУРА	**1 183,2**	**407,9**		**6,7**	**68,5**	**100,3**	**16,7**	**533,7**	**10,8**	**38,7**
Текущи нелихвени разходи	1 069,9	393,6		6,5	64,7	88,0	15,3	484,1	7,2	10,5
Капиталови разходи	111,6	14,3		0,2	3,8	12,3	1,4	49,6	3,4	26,6
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,7								0,12	1,6
Г. РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	**70,5**	**70,3**						**0,2**		
Текущи нелихвени разходи	49,6	49,6						0,03		
Капиталови разходи	20,9	20,7						0,1		

Група А: *„Почивни дейности”*

Основната цел на публичните разходи за група „Почивни дейности” е подобряване условията за отдих на работещите. Предвидените със ЗДБРБ за 2024 г. разходи по **държавния бюджет** за тази група са в размер на 17,8 млн. лв. По отчет разходите за почивни дейности по държавния бюджет са в размер на 33,7 млн. лв., в т.ч. 31,1 млн. лв. текущи разходи. Разходите са за осигуряване на материално техническата база на почивните станции към НС, МС, МФ, МО, МОСВ, МЗХ, МРРБ, БАН, БНТ, БНР и дейността на учебните и почивни бази на Прокуратурата, Върховния административен съд и Върховния касационен съд.

По **общинските бюджети** за дейностите в групата са усвоени 4,9 млн. лв., основно текущи разходи.

Група Б: *„Физическа култура и спорт”*

Отчетените разходи за група „Физическа култура и спорт” по бюджетите на **министерствата и ведомствата** за 2024 г. са в размер на 85,4 млн. лв. Отчетените разходи са по бюджета на Министерството на младежта и спорта (ММС) и представляват 92,8 % от разходите по уточнен план (91,9 млн. лв.). По бюджета на ММС са възстановени средства в размер на 2,2 млн. лв. от сметката за чужди средства, съгласно ПМС № 232 от 2024 г., които средства са отразени в намаление на разходите по уточнен план – 94,1 млн.лв. По-ниската сума разходи по касов отчет 85,4 млн. лв. спрямо реално отчетените за периода разходи – 94,1 млн. лв. се дължи на отчетени разходи за изпълнението на Националната програма за споделено финансиране на инвестиционни спортни проекти за 2023 г., в общ размер на – 3,9 млн. лв., отнесени в намаление на § 52-06 – изграждане на инфраструктурни обекти и като предоставени трансфери. За периода са отчетени и възстановени средства за минал период от време общо в размер на 2,6 млн. лв., в т. ч. 0,8 млн. лв. предоставени по договори за финансиране на спортни дейности и 1,7 млн. лв. предоставени по сключени договори през 2020 г. за изграждане на физкултурни салони в училища в страната (ПМС № 32 от 2020 г.). В процентно изражение реално отчетените разходи представляват 99,8 % от разходите по уточнен план и са с 0,3 млн. лв. повече спрямо отчетените разходи за 2023 г.

Средствата по бюджета на ММС са усвоени за постигане на основните цели и приоритети по провежданите политики в областта на физическата култура и спорта:

- развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време – приоритетите на политиката в областта на спорта за учащи и спорта в свободното време са насочени към насърчаване на учащите към системно практикуване на физически упражнения и спорт; осигуряване на възможности и предпоставки за физическа активност, спорт и спортно-туристическа дейност на населението от различни възрастови групи, с цел привличане към здравословен начин на живот, както и възможности за изява и постигане на лични спортни резултати.
- развитие и утвърждаване на спорта за високи постижения като средство за повишаване престижа на нацията – приоритетите на политиката в областта на спорта за високи постижения са насочени към реализиране на програми за елитен спорт и осигурен ефективен тренировъчен процес за постигане на спортни резултати на международно ниво; развитие на потенциала на младите талантливи спортисти, разработване и внедряване на нови методики за оптимизиране на методите за контрол и оценка на ефективността на тренировъчните въздействия, постигане на силен социален ефект чрез отразяване на постиженията на елитните спортисти и увеличена популярност на спорта сред подрастващите, издигане спортния престиж на нацията на световно равнище.
- реконструкция и модернизация на спортни обекти и съоръжения и привеждането им в съответствие с международните стандарти – политиката в тази област е насочена към

изграждане, реконструкция и модернизация на спортните обекти и съоръжения и обектите за социален туризъм с цел привеждането им във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти. Спортните обекти и съоръжения и обектите за социален туризъм са основна предпоставка за развитие на системата за физическо възпитание и спорта.

За периода по бюджета на ММС са отчетени **текущи разходи** в размер на 93,9 млн. лв. От отчетените текущи разходи с най-голям относителен дял са разходите за финансиране на спортни дейности 92,3 % (86,7 млн. лв.) – предоставени субсидии на юридически лица с нестопанска цел за подпомагане реализирането на дейности и проекти на спортни организации във връзка с развитието на физическото възпитание и спорта в страната.

Средствата са изразходвани за реализиране на спортни дейности и проекти за развитие на спорта за учащи, спорта в свободното време и спорта за високи постижения.

- ***За развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време*** са изразходени 8,2 млн. лв., а по касов отчет след приспадане на възстановените средства 8,0 млн. лв.:
  - финансиране на програми и проекти за спортни занимания за развитието на спорта за учащи – подпомагане организирането и провеждането на ученически игри за общообразователните и специалните училища, подпомагане на програми и проекти за развитието на ученическия и студентския спорт, програма „Спортен час“ и програма „Спорт за деца в риск“ – 2,2 млн. лв.;
  - финансиране на програми за развитието на спорта в свободното време – финансиране на проекти на спортни организации по програма „Спорт за децата в свободното време“, програми „Научи се да караш ски“, „Децата и спортния клуб“, “Тенисът – спорт за всички“ „Децата и бадминтона“, „Развитие на детската лека атлетика в България“, „Спортът - начин на живот“, „Програма за развитие на спорта за хора с увреждания“ и Програма за развитие на спорта за всички (многоспортови федерации) – 6,0 млн. лв.

/Възстановени средства от спортни организации – 0,2 млн. лв./.

- ***За развитие на спорта за високи постижения*** са изразходени 78,5 млн. лв., а по касов отчет след приспадане на възстановените средства -77,8 млн. лв.
  - финансиране на дейности по „Програма за финансово подпомагане на проекти за олимпийска подготовка“, подпомагане подготовката на участието на българските делегации на олимпийските и паралимпийските игри в Париж и участие в Европейски младежки олимпийски фестивали по олимпийски спортове и национални олимпийски фестивали – 24,7 млн. лв.
  - финансиране на дейности по Програма за развитие на спорта за високи постижения и на други дейности в областта на спорта за високи постижения, финансово подпомагане на дейности по Програма за развитие на спорта в спортните клубове, подпомагане организирането и провеждането на световни и европейски първенства на територията на Република България, включени в международния спортен календар, осигурено финансиране за кадрово и научно-методическо осигуряване на спортните клубове – 53,8 млн. лв.

/Възстановени средства от спортни организации – 0,7 млн. лв./.

Разликата до общата сума на текущите разходи – 7,2 млн. лв., е усвоена за: награди на спортисти, медалисти и призьори от европейски и световни първенства, олимпийски игри и аналогични игри и първенства за хора с увреждания за постигнатите от тях спортни резултати и класирания, награди на треньори – 6,5 млн. лв.; разходи за персонал, издръжка и др. текущи разходи – 0,7 млн. лв.

За 2024 г. по бюджета на ММС в група „Физическа култура и спорт“ са отчетени **капиталови разходи** в размер на – 7,7 млн. лв., в т.ч. 2,2 млн. лв. възстановени средства от сметката за чужди средства, съгласно ПМС № 232 от 2024 г., (отразени в намаление на разходите) и 1,7 млн. лв. възстановени средства за минал период, предоставени по сключени договори през 2020 г. за изграждане на физкултурни салони в училища в страната (ПМС №

32 от 2020 г.). За 2024 г. са отчетени разходи общо в размер на 3,9 млн. лв. за изпълнението на Националната програма за споделено финансиране на инвестиционни спортни проекти за 2023 г., отнесени в намаление на § 52-06 – изграждане на инфраструктурни обекти и като предоставени трансфери.

С реализираните дейности са постигнати основните цели по провежданите от ММС политики в областта на спорта за високи постижения, издигане на спортния престиж на нацията, за развитието на спорта за учащи и спорта в свободното време, и за привеждането на спортните обекти и съоръжения във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти.

По бюджетите на общините за група „Физическа култура и спорт" са усвоени средства в размер на 183,7 млн. лв., при планирани 69,0 млн. лв.

В групата – за *делегираните от държавата дейности* са отчетени текущи разходи в размер на 4,6 млн. лв., които представляват предоставени целеви средства от централния бюджет на общините за подпомагане на физкултурата и спорта в общинските детски градини и училища, в изпълнение на ПМС № 396 от 2024 г. за одобряване на допълнителни разходи/трансфери за 2024 г. за изплащане на минимални диференцирани размери на паричните средства за физическа активност, физическо възпитание, спорт и спортно-туристическа дейност. По отчетни данни за 2024 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 0,5 млн. лева.

В *местните дейности* в групата са отчетени текущи разходи в размер на 108,2 млн. лв. или с 58,4 млн. лв. повече спрямо закона, което се дължи предимно на отчетените в повече предоставени субсидии от общините на спортни клубове и организации, както и на изплатените в повече средства за персонал в резултат на повишението на минималната работна заплата от 780 лв. през 2023 г. на 933 лв. от 01.01.2024 г. Спрямо отчетените за 2023 г., текущите разходи се увеличават с 3,1 млн. лв. Тук се включват разходите за издръжка на детски и специализирани спортни школи, спортни бази за спорт за всички.

Отчетените общо капиталови разходи по групата са в размер на 70,6 млн. лв., които са основно за местни дейности.

Европейски средства – в групата са изразходвани 9,5 млн. лв., от които 3,1 млн. лв. са средствата, отпуснати от ***ДФЗ-РА*** за общините (в качеството им на бенефициенти), 3,9 млн. лв. са ***разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС*** и 2,5 млн. лв. са ***разходи по Плана за възстановяване и устойчивост***.

Група В: *„Култура"*

Разходите за 2024 г. за група „Култура" по КФП са 1 183,2 млн. лв., отчетени основно по следните бюджетни системи: държавен бюджет, бюджетите на общините и бюджетите на БНТ и БНР. Основните цели на публичните разходи в областта на културата са насочени към създаване условия за устойчиво развитие на българската култура и изкуство, опазване на културно-историческото наследство, популяризиране достиженията на българските творци и повишаване конкурентоспособността на културния продукт.

Общо предвидените със ЗДБРБ за 2024 г. разходи за група "Култура" по бюджетите на **министерствата и ведомствата** са в размер на 334,3 млн. лв., които са текущи разходи. Отчетените разходи са 407,9 млн. лв., в т.ч. капиталови разходи – 14,3 млн. лева.Средствата са отчетени за финансиране на дейностите за култура на Министерство на културата в размер на 384,8 млн. лв., на Държавна агенция „Архиви" към Министерски съвет – 12,5 млн. лв., на Министерство на външните работи – 0,5 млн. лв., Министерство на отбраната – 9,8 млн. лв. и Министерство на образованието и науката – 0,3 млн. лв.

Разходите по бюджета на **Българската академия на науките** по функция "Култура" в размер на 5,7 млн. лв. са извършени за Института по експериментална морфология, патология и антропология с Националния природонаучен музей и Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей.

Отчетените разходи на **Българската национална телевизия** в размер на 100,3 млн. лв. са за подготовка, създаване и разпространение на национални, сателитната и регионални програми.

Отчетените разходи на **Българското национално радио** в размер на 68,5 млн. лв. са използвани за подготовка, създаване и разпространение на национални и регионални програми, международна програма „Радио България“ и интернет радио.

Отчетените разходи на **Българската телеграфна агенция** в размер на 16,7 млн. лв. са предназначени за финансиране на дейностите, които агенцията осъществява като национален независим информационен институт на Република България.

В група „Култура” по **бюджетите на общините** са отчетени разходи в размер на 533,7 млн. лв., от които текущи 484,1 млн. лв. и капиталови 49,6 млн. лв. Изпълнението на общо разходите в групата спрямо предвидените по закон е 141,6 %.

Отчетените текущи разходи за *делегираните от държавата дейности* за 2024 г. са в размер на 251 млн. лв., което е с 28,6 млн. лв. повече от закона, от които 18,4 млн. лв. са във връзка с предоставените допълнителни средства за финансиране на музеите, художествените галерии и библиотеките с регионален характер, читалищата и Регионален център за съвременни изкуства „Топлоцентрала”. В делегираните от държавата дейности се отчитат разходите за персонал и издръжка на библиотеките, музеите и художествените галерии с регионален характер и на читалищата. С най-голям относителен дял са отчетените субсидии за читалищата в размер на 131,7 млн. лв. или 52,5% спрямо общия размер на текущите разходи за делегираните държавни дейности.

По отчетни данни за 2024 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 30,7 млн. лева.

В *местните дейности* от група „Култура” са отчетени текущи разходи в размер на 207,2 млн. лв., или с около 73 млн. лв. повече спрямо разчетените по закон средства, което произтича главно от направените с 44,5 млн. лв. повече разходи за издръжка местните дейности по култура, които общините осъществяват с техни собствени приходи. В отчета за местни дейности се включват разходите за общински театри, филхармонии, оркестри и ансамбли, музеи, художествени галерии с местен характер, градски библиотеки, обредни домове и зали, зоопаркове и други дейности по културата.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Култура“ са 38,7 млн. лв. От тези разходи 21,1 млн. лв. са по ***Оперативна програма „Региони в растеж*”** (основно от програмен период 2014-2020 г.), 3,8 млн. лв. са по ***др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС,*** 5,6 млн. лв. са отпуснати от ***ДФЗ-РА*** за общините (в качеството им на бенефициенти) и 6,9 млн. лв. са ***разходи по Плана за възстановяване и устойчивост.***

Група Г: *„Религиозно дело”*

Съгласно чл. 28, ал. 2 от Закона за вероизповеданията разпределението на държавната субсидия се одобрява ежегодно със закона за държавния бюджет на Република България в зависимост от броя на самоопределилите се лица към съответното вероизповедание към общия брой преброени лица при последното преброяване на населението по данни на Националния статистически институт. Със ЗДБРБ за 2024 г. за група „Религиозно дело“ по КФП са предвидени 49,0 млн. лв., а са усвоени 70,5 млн. лв. (в т. ч. 49,6 млн. лв. са текущи разходи), от които 0,2 млн. лв. са разходите по общинските бюджети.

2.4.8 Икономически дейности и услуги

Тази функция отразява ангажименти по извършване на структурните реформи и взаимоотношенията на бюджета с реалния сектор. Основен механизъм на тези

взаимоотношения са програмите по финансиране и субсидиране на отделните подотрасли, както и издръжката на администрациите, ангажирани в този процес.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2024 г.	КФП	ДБ	БАН	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА	ФСЕС	ДПУСЯ
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	**10 681,4**	**4 949,6**	**2,4**	**1 272,3**	**6,9**	**1 913,1**	**2 523,7**	**13,4**
А. МИННО ДЕЛО, ГОРИВА И ЕНЕРГИЯ	**2 634,6**	**57,7**		**0,13**	**0,6**	**52,5**	**2 523,7**	
Текущи нелихвени разходи	2 590,1	55,7		0,01	0,6	10,3	2 523,6	
Капиталови разходи	44,5	2,0		0,125		42,2	0,1	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина								
Б. СЕЛСКО СТОПАНСТВО, ГОРСКО СТОПАНСТВО, ЛОВ И РИБОЛОВ	**2 187,9**	**1 404,3**		**33,4**		**750,1**		
Текущи нелихвени разходи	1 737,1	1 393,8		32,7		310,6		
Капиталови разходи	450,7	10,5		0,8		439,4		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,06					0,06		
В. ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ	**5 161,1**	**3 325,7**		**1 015,9**		**819,5**		
Текущи нелихвени разходи	2 883,4	2 320,9		551,0		11,5		
Капиталови разходи	2 277,6	1 004,7		464,9		807,9		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,0					0,0		
Г. ПРОМИШЛЕНОСТ И СТРОИТЕЛСТВО	**13,1**	**8,3**			**0,15**	**4,6**		
Текущи нелихвени разходи	13,0	8,3			0,11	4,6		
Капиталови разходи	0,1	0,08				0,0		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина								
Д. ТУРИЗЪМ	**66,8**	**43,3**		**22,0**	**0,01**	**1,5**		
Текущи нелихвени разходи	62,2	43,2		18,7		0,2		
Капиталови разходи	3,5	0,12		2,1		1,3		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,2			1,2	0,01	0,02		
Е. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ ПО ИКОНОМИКАТА	**617,9**	**110,3**	**2,4**	**200,9**	**6,2**	**284,8**		**13,4**
Текущи нелихвени разходи	337,3	90,4	2,3	183,6	6,1	42,2		12,7
Капиталови разходи	273,5	13,8	0,08	17,1	0,1	241,8		0,7
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	7,0	6,1		0,2	0,01	0,8		

Група А: *„Минно дело, горива и енергия”*

Със ЗДБРБ за 2024 г. в група „Минно дело, горива и енергия” по **държавния бюджет** са предвидени 56,2 млн. лв. Средствата са за реализиране на политиката на правителството, насочена към постигане на устойчиво и конкурентоспособно енергийно развитие.

За 2024 г. отчетените разходи по държавния бюджет в групата са в размер на 57,7 млн. лв.

С изразходването на тези средства през годината Министерството на енергетиката е реализирало политиката в областта на енергетиката, като усвояването на средствата е насочено към постигане на следните резултати:

- гарантиране на енергийната сигурност на страната, чрез проучване на нови райони за снабдяване с горива, проучване на нови технологии, по-нататъшно разработване на местните ресурси и подобряване на инфраструктурата за достъп до нови източници на снабдяване, в т.ч. изграждане на междусистемни газови връзки на България със съседните страни и др.

- пълна либерализация на пазарите на електроенергия и газ и интегрирането им в Общия европейски енергиен пазар;
- установяване на по-чисто и ефективно производство на енергия чрез по-рационално използване на изкопаемите и възобновяеми източници /ВИ/;
- минимизиране влиянието на производството, преноса и използването на енергия върху околната среда, подобряване управлението на естествените ресурси;
- развитие на нови икономически ефективни проекти, създаващи възможност за екологично нисковъглеродно производство на енергия, без предоставяне на държавни или корпоративни гаранции;
- ограничаване на външната зависимост от енергиен внос чрез диверсификация на енергийните доставки, енергоспестяване и насърчаване на използването на местни ресурси и енергия от ВИ;
- насърчаване на местното устойчиво развитие чрез подкрепа на енергоспестяването;
- качествено и сигурно задоволяване потребностите на обществото от енергия и енергийни ресурси, съобразено с изискванията за надеждност, безопасност и опазване на околната среда;
- дългосрочна енергийна сигурност на страната при ефективно използване на енергията и енергийните ресурси и устойчивост на енергийния сектор;
- запазване и развитие капацитета на ядрената енергетика, в т. ч. продължаване живота на блокове 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“ и др.;
- компенсация на високите цени на енергийните ресурси и горивата.

Отчетените разходи на **Фонд "Сигурност на електроенергийната система"** са в размер на 2 523,7 млн. лв., които спрямо разчетените в КФП 2 609,6 млн. лв. са изпълнени на 96,7 %. Основната част от отчетените разходи са за компенсиране високите цени на енергията по одобрени от Министерския съвет програми, за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик (на ел. енергия), произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката, за предоставяне на премия на производителите по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект на обща инсталирана мощност 500 kW и над 500 kW, по Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), включително за минали регулаторни периоди и за лихви, договорени с рамково споразумение между фонда и кредитна или друга финансираща институция за финансиране на проекти за енергийна ефективност.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Минно дело, горива и енергия” са в размер на 52,5 млн. лв., от които по Плана за възстановяване и устойчивост на РБ - 42,2 млн. лв. и по ***Оперативна програма „Околна среда*”** (програмен период 2014-2020 г.) - 10,2 млн. лева.

Група Б: *„Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов”*

Със ЗДБРБ за 2024 г. за група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов” по **държавния бюджет** са предвидени средства в размер на 804,6 млн. лв. От тези средства 790,0 млн. лв. са утвърдени по бюджетите на министерствата и ведомствата, като през годината са усвоени 1 404,3 млн. лв. Одобрените средства са изразходвани чрез бюджетите на МЗХ и ДФ „Земеделие“. През 2024 г. по бюджета на МЗХ за тази група са отчетени общо 378,1 млн. лв.

Приоритетните политики, изпълнявани от Министерството на земеделието и храните, чрез бюджета на министерството и на Държавен фонд „Земеделие“, са борбата със заразни и паразитни болести; събиране и унищожаване на високо рискови отпадъци; закупуване на ваксини и диагностикуми; покупка на противоградови ракети за борба с градушките; охрана и възпроизводство на горите; издръжка на горската и ловна стража с оглед опазване на горите и дивеча; опазване, възстановяване и подобряване на почвеното плодородие и екологичните

функции на почвената покривка; развитието на лозаровинарския сектор в страната, съгласно изискванията на ЕС; опазване селекцията в животновъдството с оглед подобряване породата им; контрол на зърното и фуража; опазване и възпроизводство на рибата и аквакултурите, опазване и обогатяване на рибните ресурси в страната; изпитване, изследване и сертифициране на земеделската и горска техника; сортоизпитване, сертифициране и контрол на посевния и посадъчен материал; опазване на страната от проникването и разпространяването на вредители по растенията и растителните продукти; за субсидиране цената на водата за поливни нужди.

Средствата изразходвани през 2024 г. за реализиране на **национални политики в сектора, чрез бюджета на Държавен фонд „Земеделие”**, са в размер на 1 026,2 млн. лв., за развитие на селските райони, за селскостопански пазарни механизми, за директни плащания и мерки за специфично подпомагане, за държавни помощи, национални доплащания и САПАРД, за рибарство и аквакултури. Най-голяма част от средствата са изразходени за осъществяване на държавно подпомагане под формата на държавни помощи (810,7 млн. лв.), следвани от преходна национална помощ за тютюн (69,7 млн. лв.) и преходна национална помощ за животни (48,7 млн. лв.). Одобрените схеми за преходна национална помощ са предварително съгласувани с Европейската комисия (ЕК). Целта им е да приближи нивото на подкрепа на българските производители с останалите държави-членки и да повиши конкурентоспособността им. Схемите се определят от Министерството на земеделието и храните съобразно водената политика, след одобрена нотификация от ЕК. Подпомагането по схемите за преходна национална помощ се извършва според разпоредбите на Наредба 3 за условията и реда за прилагане на схемите за директни плащания, като право на подпомагане по схемата за тютюн имат земеделски стопани, които са отглеждали тютюн, изкупен и премиран по реда на Закона за тютюна и тютюневите изделия.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов” са 750,1 млн. лв. (включително разходите за национално съфинансиране) основно по следните оперативни и др. програми:

Извършените разходи чрез ***Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие”*** за финансиране на мерки и програми, финансирани чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за рибарство и Европейския фонд за гарантиране на земеделието са 662,4 млн. лв.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 44,6 млн. лева.

Разходите по Плана за възстановяване и устойчивост на РБ в групата са в размер на 43,0 млн. лв.

По **общинските бюджети** в групата са изразходвани 33,4 млн. лв. Тези разходи са основно текущи – 32,6 млн. лв. и са за *местните дейности*, от които – разходи за персонал са 53,1 % (17,3 млн. лв.) и разходи за издръжка – 46,4 % (15,1 млн. лв.).

Отчетените капиталови разходи са в размер на 0,8 млн. лв. и са с 0,5 млн. лв. повече от разчетените със закона и с 0,2 млн. лв. повече от отчета за 2023 г. В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с охрана на земеделски имоти, горски площи, управление и регулиране на дейностите по горско стопанство, лов и риболов и други дейности по селско и горско стопанство.

Група В: *„Транспорт и съобщения”*

Със ЗДБРБ за 2024 г. за група „Транспорт и съобщения" по **държавния бюджет** са предвидени 1 959,5 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на следните приоритетни политики:

- Развитие, поддържане, модернизация и изграждане на пътната и железопътната инфраструктура, свързана с подобряване на транспортната достъпност;
- Организация и управление на транспорта, осигуряване на безопасност, сигурност и екологосъобразност;
- Развитие на съобщенията и информационните технологии.

Към 31.12.2024 г. отчетените разходи по бюджетите на министерствата и ведомствата в група „Транспорт и съобщения" са в размер на 3 325,7 млн. лв.

Чрез бюджета на **Министерството на регионалното развитие и благоустройството** са отчетени разходи в размер на 2 206,9 млн. лв.

По бюджета на **Министерството на транспорта и съобщенията** в група „Транспорт и съобщения" са усвоени средства в размер на 1 012,9 млн. лв. Стратегическите цели на транспортната политика през 2024 г. са повишаване на ефективността и конкурентоспособността на транспортния сектор, подобряване на транспортната свързаност и достъпност (вътрешна и външна) и ограничаване на отрицателните ефекти от развитие на транспортния сектор. Стратегическите цели на политиката в транспортния сектор са 3, които включват 9 стратегически приоритета:

- **Повишаване на ефективността и конкурентоспособността на транспортния сектор**
  - Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура
  - Подобряване на управлението на транспортната система
  - Развитие на интермодален транспорт
  - Подобряване на условията за прилагане на принципите на либерализация на транспортния пазар
  - Намаляване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта
- **Подобряване на транспортната свързаност и достъпност (вътрешна и външна)**
  - Подобряване на свързаността на българската транспортна система с единното европейско транспортно пространство
  - Осигуряване на качествен и достъпен транспорт във всички райони на страната
- **Ограничаване на отрицателните ефекти от развитие на транспортния сектор**
  - Ограничаване на негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората
  - Повишаване на сигурността и безопасността на транспортната система.

Разходите за субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия предоставени чрез бюджета на **Министерство на транспорта и съобщенията** са в общ размер на 658 млн. лв., в т. ч. 257,3 млн. лв. за „БДЖ – Пътнически превози" ЕООД, което получава субсидии от държавния бюджет на основата на сключен дългосрочен договор за извършване на обществени превозни услуги в областта на железопътния транспорт на територията на Република България. Субсидията е предназначена за компенсиране на разликата между реализираните приходи и направените разходи за осъществяване на превозната услуга. Субсидията се предоставя по утвърден месечен график. Средствата за Национална компания „Железопътна инфраструктура" възлизат в размер на 320,4 млн. лв. за осигуряване на текущото поддържане и експлоатация на железопътната инфраструктура. За „Български пощи" ЕАД е предоставена държавна субсидия в общ размер на 78,3 млн. лв., в т.ч. за изпълнение на задължението за компенсиране на несправедливата финансова тежест

от изпълнението на универсалната пощенска услуга през 2024 г. на „Български пощи“ ЕАД са изплатени 29,1 млн. лв. През 2024 г. за компенсиране на извършването на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа, на „Български пощи“ ЕАД са изплатени 30,8 млн. лв. За изпълнение на възложената на „Български пощи“ ЕАД услуга по посредничество при заявяване на административни и електронни административни услуги и получаване на резултата от тях чрез пощенски станции са предоставени 18,4 млн. лв.

На „България Хели Мед Сървиз“ ЕАД са предоставени 2 млн. лв. за извършване на услуга от общ икономически интерес – полети за осигуряване на въздушен транспорт с вертолети за нуждите на спешната медицинска помощ, организирана от държавата при условията и по реда на Регламент (ЕС) № 965/2012 на Комисията от 5 октомври 2012 година за определяне на технически изисквания и административни процедури във връзка с въздушните операции в съответствие с Регламент (ЕО) № 216/2008 на Европейския парламент и на Съвета от авиационен оператор със свидетелство за авиационен оператор и SPA.HEMS одобрение, издадено от главния директор на Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“.

Чрез бюджета на **Комисията за регулиране на съобщенията** през 2024 г. са усвоени средства в размер на 31,3 млн. лв. за изпълнение на секторната политика в областта на далекосъобщенията чрез финансиране на дейности, свързани с регулирането и контролирането на далекосъобщителния, радиочестотния спектър и услуги на информационното общество.

През 2024 г. чрез бюджета на **Държавна комисия по сигурността на информацията** в това функционално направление е финансирана дейността на Специалната куриерска служба, като разходите възлизат в размер на 7,4 млн. лева.

Чрез бюджета на **Министерството на електронното управление** през 2024 г. са усвоени средства в размер на 67 млн. лв. за финансово обезпечаване на дейностите в областта на електронното управление, електронните удостоверителни услуги, електронната идентификация, мрежовата и информационна сигурност, както и за поддържане на информационните системи и центрове.

Отчетените разходи **по общинските бюджети** за група „Транспорт и съобщения” са в размер на 1 015,9 млн. лв., от които 551,0 млн. лв. текущи и 464,9 млн. лв. капиталови разходи. Отчетените текущи разходи за *делегираните от държавата дейности* са в размер на 193,7 млн. лв., от които 2,9 млн. лв. – за издръжка на фериботен комплекс – Белослав и 190,8 млн. лв. – предоставени субсидии от централния бюджет на общините за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони.

В *местните дейности* в групата са отчетени текущи разходи в размер на 360,1 млн. лв., които са със 79,8 млн. лв. повече спрямо планираните по закон – основните ръстове са в издръжката и субсидиите за нефинансови предприятия. Съпоставени с отчета за 2023 г. общо текущите разходи са с 38,5 млн. лв. повече. Увеличението се дължи на: отчетените за 2024 г. разходи за субсидии за нефинансови предприятия с 24,0 млн. лв. повече, разходи за персонал с 3,3 млн. лв. повече, разходи за издръжка със 7,2 млн. лв. повече и разходи за текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата с 3,9 млн. лв. повече. Последните са по решения на общинските съвети на общините и няма хармоничност и закономерност при определяне на конкретния им размер за годината.

Отчетеният общ размер на разходите за тази група – 1 015,9 млн. лв. бележи увеличение със 191,9 млн. лв. спрямо отчета за 2023 г, дължащо се основно на увеличението на отчетените разходи за субсидии за нефинансови предприятия в размер на 39,2 млн. лв., както и на капиталовите разходи със 140,6 млн. лв.

Отчетените капиталови разходи общо са в размер на 464,9 млн. лв. В сравнение с планираните по закон те са с 407,1 млн. лв. повече, като се дължи основно на увеличението на разходите за основен ремонт с 315,5 млн. лв. и на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи със 108,3 млн. лв. в резултат от изпълнение на проекти от Инвестиционната програма за общините, докато разходите за капиталови трансфери са с 18,8 млн. лв. по-малко от планираните. Спрямо отчета за 2023 г., отчетените общо капиталови разходи са със 140,6 млн. лв. повече, което е в резултат на увеличението на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи с 84,7 млн. лв. и на разходите за основен ремонт – със 77,6 млн. лв. В тази група се отчитат разходите за поддържане, основен ремонт и изграждане на четвъртокласната пътна мрежа на общините и прилежащата към нея инфраструктура, както и придобиването от общините на транспортни средства за осъществяване на междуградски и вътрешноградски превози, организация и контрол по транспорта и други дейности.

Европейски средства – в група „Транспорт и съобщения" изразходваните средства са в размер на 819,5 млн. лв., основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура" – 271,8 млн. лв. (програмен период 2014-2020 г.) - програмата финансира мащабни инфраструктурни проекти. Инвестициите в това функционално направление са концентрирани основно върху завършване на приоритетните железопътни и пътни направления и насърчаване на мултимодалния транспорт – изграждане на интермодални терминали и подобряване на връзките на пристанищата и летищата с пътната и железопътната мрежа. През програмния период 2014 – 2020 г. по ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 успяха да се реализират няколко големи инфраструктурни проекта, като по-значимите от тях са следните: *„Автомагистрала „Струма" - Лот 3.1, Лот 3.3 и тунел Железница", „Изграждане на АМ „Калотина-София", лот 1 „Западна дъга на Софийски околовръстен път /СОП/", фаза 2", „Проект за разширение на метрото в София: Линия 3, Етап 1 - участък бул. „Владимир Вазов ЦГЧ – ул. Житница"* и *„Проект за разширение на метрото в гр. София, Линия 3, Етап II - участък „ул. Житница– жк Овча купел – Околовръстен път"*.

Програма "Транспортна свързаност" 2021 - 2027 г. (ПТС) – 198,7 млн. лв. Като платеното към 31.12.2024 г. и в размер на 248,0 млн. лв. или 6,7 % от бюджета на програмата.

Разходи по Плана за възстановяване и устойчивост на РБ – изразходваните средства през 2024 г. в група „Транспорт и съобщения" са в размер на 267,0 млн. лв. Транспортната свързаност е една от приоритетните теми в Плана за възстановяване и устойчивост. Интервенциите в транспортна свързаност са планирани така, че да допринасят за декарбонизацията на сектора, а реформаторските и инвестиционни намерения имат за цел и подобряването на бизнес средата. Изработена е Национална рамка за политика за развитие на пазара на алтернативни горива в транспортния сектор и за разгръщането на съответната инфраструктура – предложени са прогнозни цели, възможности и потенциални мерки по отношение на зарядната инфраструктура за превозните средства с електрическо и водородно задвижване. Усилията са насочени към намаляване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта чрез насърчаване на използването на алтернативни горива, като са предвидени мерки за постигане на тази цел. В Националната програма за развитие България 2030 – в Приоритет „Транспортна свързаност" е включена област на въздействие „Въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората", към която ще бъдат набелязани мерки за насърчаване употребата на горива и енергия от алтернативни и възобновяеми енергийни източници. Усилията ще бъдат насочени към разгръщане на електрическата мобилност, развитие и стимулиране използването на обществения електрически транспорт, както и на зарядната инфраструктура в градските райони. Други приоритети в това функционално направление са свързани с: извършване на

реформа в обслужването на пътници с железопътен транспорт в крайградските и междурегионални направления, чрез закупуване на нов подвижен състав; подобряване на безопасността на движение по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност; "Зелена мобилност“ - пилотна схема за подкрепа на устойчивата градска мобилност чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи; Реформа за устойчива градска мобилност и други.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС – 18,6 млн. лв.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА – 56,7 млн. лв., които са основно за общините (в качеството им на бенефициенти).

Група Г: *„Промишленост и строителство”*

Ангажирано с изпълнението на държавната политика в областта на промишлеността и строителството през 2024 г. е Министерството на иновациите и растежа.

С разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. по група „Промишленост и строителство” са утвърдени средства в размер на 3,2 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на политиката на правителството, насочена към постигане на устойчиво икономическо развитие и конкурентоспособност на българската икономика. Част от средствата са осигурени за българското участие в Световното изложение ЕКСПО 2025 г. в Осака, региона Кансай, Япония с цел представяне потенциала на българската икономика, привличане на инвестиции и разширяване на международните връзки на страната като цяло. Участието на България в ЕКСПО 2025 допринася за реклама на българското производство, технологии, услуги и иновативни решения; намиране на възможности за реализацията на българските стоки на международни пазари; представяне предимствата на България като привлекателна дестинация за инвестиции и правене на бизнес и изграждане на позитивен имидж на страната. Министерство на иновациите и растежа работи за изграждане на конкурентноспособна икономика, която ще осигури растеж и развитие на регионите в България, насърчаване и ускоряване на иновациите и инвестициите в цялата страна и във всички сектори на икономиката. Важни аспекти на политиките на министерството са да бъдат стимулиране на инвестиционната активност и ускорен ръст на износа, насърчаване на инвестициите в технологични и иновативни производства, позициониране на българските компании на международните пазари, подкрепа за иновативни стартиращи компании и трансфер на технологии.

По бюджетите на **министерствата и ведомствата** в групата са отчетени разходи в размер на 8,3 млн. лева.

Европейски средства – в група „Промишленост и строителство” изразходваните средства са в размер на 4,6 млн. лв. и са по ***Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“*** 2021-2027 г. (ПКИП). Към 31.12.2024 г. по програмата са обявени 7 процедури за предоставяне на БФП на обща стойност 666,2 млн. лв. (22,7 % от общия бюджет на ПКИП), които са насочени към: разработване и внедряване на иновации, вкл. в областта на чистите технологиии, кръговата и нисковъглеродна икономика, подкрепа на семейните предприятия, предприятията от творческите индустрии и занаятите, мерки за интернационализация на българските МСП, утвърждаване на България като конкурентна инвестиционна дестинация и предоставяне на комплексни услуги за предприятията от северните райони на страната. Общо договорените проекта са на стойност 241,9 млн. лева, изплатени средства са в размер на 417,2 млн. лв. или 14,22 % от общия бюджет и сертифицираните средства са 396,7 млн. лева – 13,5 % от бюджета.

Група Д: *„Туризъм”*

По група „Туризъм“ с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. на консолидирано ниво са предвидени 85,5 млн. лв.

Със ЗДБРБ за 2024 г. по група „Туризъм” за **министерствата и ведомствата** са предвидени средства в размер на 23,9 млн. лв. и са извършени разходи в размер на 43,3 млн. лв., насочени към постигане на следните резултати:

- Популяризиране на българския туристически продукт чрез участие с национални и информационни щандове на международни туристически изложения в България и в чужбина.
- Осъществяване на комуникационни кампании на основни целеви пазари с цел утвърждаване на позитивния имидж на България като дестинация и насърчаване на избора й от целевите групи.
- Популяризиране на специализирани видове туризъм и организиране на експедиентски и журналистически турове, включително чрез промотиране на тематични туристически маршрути
- Акции по насърчаване на продажбите с големи чуждестранни туроператори, авиокомпании, сдружения и др.
- Активна работа на място на националните туристически представителства на България на основни целеви пазари съвместно с държавни институции, мисии и посолства зад граница и неправителствени организации;
- Подпомагане представянето на Република България в международни форуми от високо равнище и насърчаване на партньорствата с държавни, регионални и местни институции от дунавските страни;
- Участие в работата на международни туристически организации и смесени комисии, в т.ч. Световната организация по туризъм към ООН (СОТ), Европейската туристическа комисия (ЕТК), Организацията за Черноморско икономическо сътрудничество (ЧИС), Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и др.
- Провеждане на чуждестранни посещения и срещи на държавно и правителствено равнище и подготвяне на позиции по въпросите на международното сътрудничество в областта на туризма;
- Осъществява се държавната политика в областта на концесиите на морски плажове, организира и се осъществява дейността по предоставяне под наем на морските плажове, които не са предоставени на концесия, както и контрол по изпълнение на сключените договори за предоставяне на концесии и отдаване под наем на морски плажове.

Отговорното министерство, което е ангажирано с изпълнението на държавната политика в областта на туризма през 2024 г. е Министерството на туризма.

За група „Туризъм” по **общинските бюджети** са отчетени разходи в размер на 22,0 млн. лв., представляващи основно текущи разходи. Изпълнението на общо разходите по отчет спрямо закона е с 11,5 млн. лв. повече. Съпоставени спрямо отчета за 2023 г. отчетените общо разходи са с 10,2 млн. лв. повече. Най-висок ръст отбелязват разходите за персонал с 3,9 млн. лв., разходите за издръжка – с около 4,0 млн. лв. капиталовите разходи – с 0,5 млн. лв. и др.

Капиталовите разходи по отчет са с изпълнение от 129,4 % спрямо отчетените за 2023 г., като увеличението се дължи основно на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (бележат ръст спрямо закона и отчета) и на разходите придобиване на дълготрайни нематериални активи (спрямо закона и отчета). Увеличението на капиталовите разходи при съпоставка с отчета за 2023 г. е показателен за нарастване на ролята на туризма, който придобива все по-важно значение за икономическото развитие на общините. В тази

група се отчитат разходите за издръжка на туристическите бази, специализирани спортно-туристически школи, за развитието и популяризирането на туризма, изграждане на инфраструктура към туристически обекти, туристически бази, екопътеки и др.

Европейски средства – в група „Туризъм" изразходваните средства са в размер на 1,5 млн. лв., от които по ***ОП „Региони в растеж"*** – 0,4 млн. лв. и ***европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА*** за общините (в качеството им на бенефициенти) – 1,0 млн. лева.

Група Е: *„Други дейности по икономиката"*

Целта на публичните разходи в областта на другите дейности по икономиката е финансовото осигуряване на извършваната от министерствата и ведомствата издателска дейност, издръжката на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др., осъществяването на дейностите в областта на метрологията и техническия надзор, на приватизацията и следприватизационния контрол, на патентната дейност, на дейностите по акредитиране на лаборатории и органи, на дейности, свързани с политиката в областта на обществените поръчки и др.

Разчетените със ЗДБРБ за 2024 г. разходи в група „Други дейности по икономиката" по **държавния бюджет** са в размер на 3 626,2 млн. лв., от които за министерства и ведомства (вкл. НС) са утвърдени 58,5 млн. лв. Тези средства са за реализиране на една от политиките на правителството, свързана с устойчивото развитие и конкурентоспособност на българската икономика.

За отчетния период разходите за групата по държавния бюджет са в размер на 110,5 млн. лв. (в т. ч. прекласифицирани средства от резерва за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии, в размер на 0,3 млн. лв., във фунция II „Отбрана и сигурност", група Д: „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии"), от които по централния бюджет 32,0 млн. лв. и по бюджетите на министерствата и ведомствата (вкл. НС) – 78,5 млн. лева.

През отчетния период беше изплатена вноската на Република България за 2024 г. в Европейския фонд за развитие, предоставящ официална помощ за развитие на страните от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн, в общ размер на 6,4 млн. лв.

През 2024 г. с изразходваните средства по бюджетите на министерства и ведомства в групата са финансирани следните дейности:

- издръжка на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др.;
- по Споразумение между правителството на Република България и Международна банка за възстановяване и развитие от 12.04.2019 г. за предоставяне на подкрепа за офис на Световната банка в Република България
- други дейности (в т.ч. отпечатване на ценни книжа) към МФ, на вестник „Българска армия" към МО; педагогически издания към МОН и др.;
- подобряване на бизнес климата чрез ефективен контрол на регулативните режими (осъществяване на дейности в областта на метрологията и техническия надзор, в областта на акредитирането на лаборатории и органи, в областта на обществените поръчки и др.); стимулиране на износа, повишаване на икономическата активност и съответно заетостта в страната; финансирани са дейности, свързани с подобряване на бизнес средата, условията за инвестиции, иновации, високите технологии и предприемаческата активност.
- осигуряване закрила на обектите на индустриалната собственост;
- организиране и осъществяване процеса на приватизация в случаите, предвидени в Закона за приватизация и следприватизационен контрол и на следприватизационния контрол по договорите за приватизация, ефективно упражняване правата на

държавата като собственик на капитала на публичните предприятия, контрол върху изпълнението на поетите от купувачите по приватизационни сделки ангажименти и защита на държавния интерес, въвеждането на стандарти за добро корпоративно управление на публичните предприятия и задълженията за оповестяване и прозрачност на дейността на публичните предприятия и органите им за управление, предвидени в Закона за публичните предприятия.

Отговорните институции (в т.ч. министерства и ведомства), които са ангажирани с изпълнението на държавната политика в областта на други дейности по икономиката през 2024 г. са Народно събрание, МС, МФ, МО, МОН, МИИ, бюджетни организации, чиито ръководители са второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на икономиката и индустрията (Държавна агенция за метрологичен и технически надзор, Български институт по метрология, Агенцията за публичните предприятия и контрол, Патентно ведомство, Изпълнителна агенция „Българска служба за акредитация"), Българска академия на науките, Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири" и други.

Разходите за група „Други дейности по икономиката", отчетени **по общинските бюджети,** са в размер на 200,9 млн. лв. (основно в местните дейности). Отчетените разходи за 2024 г. са 131,3 % спрямо предвидените по закон и 110,7 % спрямо отчетените за 2023 г. В *делегираните от държавата дейности* в тази група в текущи разходи са отчетени и средствата, предоставени на общините от одобрените допълнителни трансфери за 2024 г. по бюджетите на общините за покриване на част от транспортните разходи за доставка на хляб и основни хранителни продукти в планински и малки селища с население до 500 жители (без курортите) по реда на чл. 18 от ПМС № 13 от 2024 г.

Текущите разходи по отчет за *местните дейности* са в размер на 182,5 млн. лв., което е с 32,6 млн. лв. повече от разчетените със закона, а спрямо отчета за 2023 г. увеличението им е с 18,3 млн. лв. и се дължи предимно на увеличението на разходите за персонал и издръжка.

Отчетените капиталови разходи в групата са в размер на 17,1 млн. лв., което е с 14,0 млн. лв. повече от планираните по закон и с 1,0 млн. лв. повече от отчетените през 2023 година.

В тази група се отчитат разходите за изграждане и поддържане на общински пазари и тържища, помощни стопанства, приюти за безстопанствени животни и други разходи по решение на общинския съвет.

Във функция „Икономически дейности и услуги", група „Други дейности по икономиката" за **ДП „УСЯ"** предвидените разходи за 2024 г. са в размер на 22,8 млн. лв. Извършените разходи през годината от предприятието са в размер на 13,4 млн. лв в изпълнение на основната дейност по комплексното управление и стопанисване на приетите язовири.

Европейски средства – изразходваните средства в групата са в размер на 284,8 млн. лв., основно по следните оперативни програми:

План за възстановяване и устойчивост на РБ – през 2024 г. в група „Други дейности по икономиката" са изразходвани 271,8 млн. лева.

Оперативна програма „Добро управление" - изразходваните средства по програмата през 2024 г. са в размер на 4,2 млн. лв.

Оперативна програма „Региони в растеж" – изразходваните средства през 2024 г. за група „Други дейности по икономиката" са в размер на 3,1 млн. лв.

2.4.9 Разходи, некласифицирани в другите функции

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2024 г.	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	БАН	ССА	БНТ	БНР	Общини	Европ. ср/ва
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	**1 009,0**	**953,4**	**2,4**	**0,2**	**0,0035**	**0,01**	**0,0003**	**0,0001**	**53,0**	**0,02**
Лихвени разходи	1 009,0	953,4	2,4	0,2	0,0035	0,01	0,0003	0,0001	53,0	0,02

В тази функция се отчитат лихвените плащания по вътрешния и външния дълг и други разходи за лихви. Предвидените разходи за лихви през 2024 г. на консолидирано ниво са в размер на 1 010,6 млн. лв. Отчетените лихвени плащания за годината са в размер на 1 009,0 млн. лв. или 99,8 % спрямо предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2024 г.

2.5 Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма за 2024г.

2.5.1 Външно финансиране

Нетният размер на външното финансиране по КФП за 2024 г. възлиза на 5 352,4 млн. лв. при предвидено в ЗДБРБ за 2024 г. нетно външно финансиране в размер на 4 650,9 млн. лева.

Операции с ДЦК, емитирани на международните капиталови пазари (МКП)

Постъпленията от емисии на облигации МКП през годината възлизат на 8 366,8 млн. лв. Първият транш облигации, деноминирани в евро, е със срочност 8 г., обем от 1,75 млрд. евро номинална стойност и лихвен купон 3,625%; вторият транш облигации, деноминирани в евро, е със срочност 20 г., обем от 1,25 млрд. евро и лихвен купон 4,250 %, а третият транш облигации е деноминиран в щатски долари и е със срочност 12,5 г., обем от 1,500 млрд. щатски долара и лихвен купон 5,000 %.

В полза на държателите на 10-годишните еврооблигации на Република България, емитирани през 2014 г. на МКП, на падежната дата 3 септември 2024 г. са изплатени 2 893,3 млн. лв. (1,493 млрд. евро номиналната стойност).

Усвоявания по външни заеми и държавни инвестиционни заеми (ДИЗ)

Размерът на усвояванията по външни заеми и ДИЗ по КФП за 2024 г. е 148,6 млн. лв. Цялата постъпила сума е по бюджетите на общините, като 140,8 млн. лв. са отчетени от Столична община по договори с чуждестранен кредитор по проекти, свързани с транспортната свързаност и осигуряване на достъпна среда, както и с изграждане и реконструкция на основни пътни артерии в град София, а 7,8 млн. лв. са получени от община Бургас по договор за финансиране на проект по изграждане на Многопрофилна болница за активно лечение на детски болести – Бургас.

По държавни заеми, ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства и ДИЗ с краен бенефициент –търговско дружество за отчетния период няма усвоени средства.

Погашения по външни заеми

През 2024 г. размерът на погашенията по външни заеми е 263,5 млн. лв. Извършените погашения са, както следва:

- по външни държавни заеми към международни финансови институции, в съответствие с договорените погасителни планове, към 31 декември 2024 г. са изплатени погашения в размер на ***124,2 млн. лв.,*** (50,2 млн. лв. към Международната банка за възстановяване и развитие, 64,2 млн. лв. към Европейска инвестиционна банка и 9,8 млн. лв. към Банка за развитие на Съвета на Европа);
- по ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства, съгласно договорените амортизационни схеми, изплатените погашения към 31 декември 2024 г. са 86,8 млн. лв. или 100,0% от разчетените средства за 2024 г., като само през месец декември са изплатени 0,5 млн. лв.;
- по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество за отчетния период са отчетени погашения в размер на 8,5 млн. лв., при годишно разчетени 12,7 млн. лв. или 67,1% от разчета за 2024 г., като само през месец декември са изплатени 4,3 млн. лв.;
- през 2024 г. не са използвани средства, предвидени за покриване на риска от активиране на държавни гаранции.
- по бюджетите на общините изплатените главници по външни заеми са в размер на 44,0 млн. лв., като те са извършени от пет общини по сключени от тях през предходни години договори за заеми – Столична община – 34,9 млн. лв., Варна – 3,7 млн. лв., Пловдив - 3,1 млн. лв., Бургас – 2,0 млн. лв. и Ловеч – 0,3 млн. лв. Най-голям размер на погашенията са отчетени от Столична община по заеми за финансиране на изграждането и удължаването на метрото, за финансиране на инженерната инфраструктура, за дейности по подобряване на качеството на въздуха, за изграждане на интегрална система за отпадъци, както и за рехабилитация на общински улици в гр. София.

Вземания от чужбина (+)

От месец октомври 2020 г. Споразумението между правителството на Република България и правителството на Ислямска република Афганистан от 17.09.2014 г. не се изпълнява от страна на Афганистан, като неизплатените дължими вноски по договорения погасителен план за 2024 г. възлизат на 0,7 млн. щ.д., а общо за периода октомври 2020 г. - декември 2024 г. са в размер на 4,2 млн. щ.д.

Понастоящем Европейският съюз, в т.ч. и България не признават установения през август 2021 г. режим на талибаните и правителството в Афганистан, поради което не е възможно да бъдат възобновени преговорите за възстановяване на плащанията от афганистанска страна.

Наличности (нето) в левова равностойност по валутни сметки в чужбина

Нетното изменение на наличностите в левова равностойност по валутни сметки в чужбина е увеличение на наличностите в размер на 6,3 млн. лева.

2.5.2 Вътрешно финансиране

Нетният размер на вътрешното финансиране за годината е 811,2 млн. лв. и включва заеми от банки и други лица в страната (нето), операции с държавни (общински) ценни книжа (нето), покупко-продажба на ДОбЦК, нетно изменение на депозитите, друго финансиране (в т.ч. нетния размер на финансовите операции по прилагане на Обща селскостопанска политика (ОСП) и Обща рибарска политика (ОРП), възмездно финансиране (нето) и придобиване на дялове, акции и съучастия (нето).

Заеми от банки и други лица в страната – нето

Нетният размер на показателя за годината е отрицателна величина в размер на 90,3 млн. лв. и отразява основно получените краткосрочни и дългосрочни заеми по общинските бюджети от банки и други лица в страната, както и извършените погашения към тези кредитори.

Получените по бюджетите на общините през 2024 г. *заеми от банки в страната* са в размер на 103,7 млн. лв., а погашенията към същите са за 109,8 млн. лв. или нетната сума е отрицателна в размер на 6,1 млн. лв. Средствата от заемите са използвани за финансиране на инвестиционни обекти (вкл. за финансиране на проекти по програми на ЕС), както и за финансиране на временен недостиг на средства по бюджетите на общините.

От *други лица в страната* общините са получили заеми в размер на 71,1 млн. лв., а направените погашения от бюджета са 152,7 млн. лв. Най-голяма част в тази група кредитори има „ФЛАГ“ ЕАД, като получените заеми от общините през 2024 г. от този фонд са 67,2 млн. лв., а погасените заеми към него – 139,4 млн. лв. Със заемите от фонда се финансира изпълнението на европейски проекти, като една част от тях са ползвани за финансиране на допустимите разходи, а другата част на заемите от ФЛАГ са свързани с финансиране на собственото участие на общините в проектите. Друг кредитор от тази група е Фонд „Енергийна ефективност“, с който общините сключват договори за заеми за финансиране на проекти по саниране на сгради, общинска собственост и въвеждане на мерки за енергийна ефективност. По тази бюджетна позиция са отчетени от общините и средства, получени от други кредитори по договори за заеми по финансов инструмент, управляван от „Фонд Мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД.

Операции с държавни ценни книжа (нето)

На консолидирана база отчетеното изпълнение на показателя е в размер на 1 292,6 млн. лв. Изпълнението е, както следва:

- по централния бюджет към 31 декември 2024 г. е реализирано нетно вътрешно финансиране на бюджета с ДЦК в размер на 1 298,8 млн. лв., което се дължи на постъпления от емисии на ДЦК на вътрешния пазар и извършено погашение през месец юли. Общият размер на постъпленията от емисии на ДЦК на вътрешния пазар възлиза на 1 678,8 млн. лв. или са емитирани ДЦК на обща номинална стойност 1 700,0 млн. лв. Отчетените погашения в края на декември 2024 г. са в размер на 380,0 млн. лв., като през месец юли Министерството на финансите погаси емисия 10,5-годишни ДЦК от 2014 г. в обем от 380,0 млн. лв. номинална стойност;

- по бюджетите на общините – нетната стойност на операциите с ценни книжа, отчетени по общинските бюджети за 2024 г., е отрицателна в размер на 6,2 млн. лв. За отчетния период няма емитиран нов общински дълг. Погашенията по емитирани през предходни периоди общински ценни книжа са отчетени от 6 общини.

Покупко-продажба на държавни и общински ценни книжа

Нетният размер на средствата по консолидираната фискална програма за 2024 г., отчетени в резултат на покупко-продажбата на държавни и общински ценни книжа, е (-24,8) млн. лв. През 2024 г. получените погашения от Учителския пенсионен фонд от ДЦК са в размер на 14,2 млн. лв., а от фонд „ГВРС“ възлизат на 8,0 млн. лв. През годината изразходваните средства за закупуване на ДЦК са в размер на 47,1 млн. лв. и са по бюджета на фонд „ГВРС“.

За 2024 г. по общинските бюджети не са отчетени операции по покупко-продажбата на държавни и общински ценни книжа.

Възмездно финансиране (нето)

Отчетеното нетно възмездното финансиране, вкл. предоставените заеми към крайни бенефициенти по ДИЗ (нето), за 2024 г. е в размер на 26,8 млн. лв. и отразява предоставените и възстановени кредити и временна финансова помощ, възстановени средства и погашения по активирани гаранции, както и предоставените и възстановени заеми към крайни бенефициенти по държавни инвестиционни заеми.

Отрицателното нетно салдо на предоставените кредити за 2024 г. е в размер на 64,5 млн. лв., от които 67,0 млн. лв. са предоставени през годината кредити, а 2,5 млн. лв. – погашения по отпуснати заеми.

Към 31.12.2024 г. по линия на предоставените лихвени заеми по краткосрочните и инвестиционните схеми за подпомагане на селското стопанство, предоставени от Държавен фонд „Земеделие" пряко или чрез рефинансиране от търговски банки, с които фондът има сключени договори, са изплатени средства в размер на 1,1 млн. лв. Възстановените главници по предоставени заеми от ДФ „Земеделие" за годината са 1,4 млн. лева.

През годината чрез бюджета на Министерството на здравеопазването беше предоставен заем на МБАЛ "Лозенец" в размер на 25,0 млн. лв. с цел погасяване на просрочени задължения на лечебното заведение и 20 млн. лв. заем чрез бюджета на Министерството на земеделието и храните на „Напоителни системи" ЕАД в качеството му на бенефициент поп Програма „Развитие на селските райони" 2014-2020 за подкрепа на инвестиции в инфраструктура, свързана с развитието, модернизирането и адаптирането на селското и горското стопанство.

Нетното изпълнение на операциите по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество за 2024 г. е в размер на 8,6 млн. лв. и представлява възстановени от бенефициентите суми по предоставени ДИЗ на крайни бенефициенти.

Нетният размер на предоставената възмездна финансова помощ за годината е 84,3 млн. лв., като предоставените средства са в размер на 175,8 млн. лв. От тях по-голяма част представлява предоставени средства размер на 154,7 млн. лв. чрез бюджета на Министерството на транспорта и съобщенията под формата на възмездна финансова помощ за НКЖИ в качеството й на бенефициент по Програма „Траспортна свързаност" 2021-2027 за разплащания по проект „Модернизация на жп линия София-Драгоман-сръбска граница: жп участък Волуяк-Драгоман, фаза 2" и проект „Модернизация на жп линия София-Пловдив: жп участък Елин Пелин-Костенец, фаза 2". Възстановената възмездна финансова помощ през 2024 г. е в размер на 260,1 млн. лв., от които 171,3 млн. лв. са постъпили по сметката за европейски средства на НФ.

Отчетеният нетен размер по общинските бюджети на възмездната финансова помощ е (-2,1) млн. лв., а на предоставените кредити (-20,1) млн. лв.

Придобиване на дялове, акции и съучастия (нето)

Нетният размер на средствата, изразходвани за придобиване на дялове, акции и съучастия през отчетната година е отрицателен в размер на 158,7 млн. лева.

През 2024 г. за уреждане на задължения по съществуващи дялови участия и увеличаване на дяловото участие на държавата са предоставени средства в следните основни направления:

- *Дялово участие на Република България в Международния валутен фонд*

Във връзка с уреждане на задължения по годишната преоценка на дяловото участие в национална валута на Република България в Международния валутен фонд за 2024 г. по централния бюджет е направен разход в размер на 13 087,86 лв.

- *Дялово участие в увеличението на капитала на Банката за развитие на Съвета на Европа*

През 2024 г. бе извършено плащането на втора вноска, в размер на 6,7 млн. лв. от дела на платимия капитал на Република България в увеличението на капитала на Банката за развитие на Съвета на Европа.

Изразходваните средства за придобиване на дялове, акции и съучастия (нето) по бюджетите на министерствата и ведомствата през 2024 г. са в размер на 148,1 млн. лв., от които 44,8 млн. лв. за увеличаване на капитала в „Национална компания индустриални зани“ ЕАД; 38,8 млн. лв. за придобиване на акции при увеличаване капитала на МБАЛ „Свети Пантелеймон“, гр. Ямбол; 30,0 млн. лв. чрез бюджета на Министерството на младежта и спорта за за придобиване на акции от капитала на „Спортен комплекс Варна” АД - гр. Варна; 30,0 млн. лв. за увеличение на капитала „Студентски столове и общежития“ ЕАД в съответствие с приетата Програма за саниране, ремонт и обзавеждане на студентските общежития.

Изразходваните средства за придобиване на дялове, акции и съучастия по общинските бюджети (нето) през 2024 г. са в размер на (- 3,9) млн. лева.

Финансови операции по прилагане на Общата селскостопанска политика на ЕС

Нетните операции по прилагане на Общата селскостопанска политика на ЕС към 31.12.2024 г. са в размер на (-165,3) млн. лв., в т.ч. плащания за сметка на ЕС в размер на 1 875,7 млн. лв. и възстановени средства от ЕС в размер на 1 710,3 млн. лева.

Финансовото подпомагане на селското стопанство със средства от ЕС се осъществява в следните направления: директни плащания и пазарна подкрепа.

Схемите за директни плащания са основната форма за субсидиране на аграрното производство със средства от ЕС, като у нас се прилага схемата за единно плащане на площ (СЕПП). Средствата за тези схеми се предоставят от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ). През 2024 г. изплатените средства за отчетния период възлизат на 1 723,6 млн. лв. или 106,4 % изпълнение спрямо планираните разчети. Сумата на възстановените от ЕС средства за 2024 г. е 1 555,9 млн. лева.

През изминалата година средствата от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), които бяха насочени към директните плащания, са в размер на 118,3 млн. лв., а размерът на възстановените от ЕС средства е 104,7 млн. лева.

Предвидените средства за пазарна подкрепа включват средства, които биха се получавали при интервенция в сектори като зърнени култури, месо, мляко, плодове и зеленчуци; експортни субсидии в повечето сектори; помощи за повишаване консумацията на някои продукти; и подкрепа на организации на производители на плодове и зеленчуци. В тези сектори средствата за пазарна подкрепа се отпускат в зависимост от пазарната ситуация и след решение от страна на Европейската комисия. Размерът на усвоените средства в края на годината е 20,4 млн. лв., при възстановени от ЕС – 38,5 млн. лева.

През 2024 г. са усвоени 13,3 млн. лв. за преструктуриране, при възстановени от ЕС 11,2 млн. лева.

2.5.3 Приватизация

Общият размер на постъпленията от приватизация за 2024 г. на консолидирана база възлиза на 50,6 хил. лв. Средствата са постъпили в централния бюджет и представляват изплатени суми по изпълнително дело № 913 - договор за приватизационна продажба на Булгарреклама-Варна ЕООД, град Варна с купувач Булгарреклама-Инвест ООД и по протокол от МЗ РД 16 541 от 23.10.2024 г. - 20% от продажба на имот в село Вили Костенец, Момин проход - 400 части от имот 2 460 кв. м.

2.5.4 Средства, акумулирани по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система

Общият паричен ресурс към 31.12.2024 г. по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система е в размер на **4 169,4 млн. лв.**, съхраняван в Българска народна банка.

Общата наличност от 4 169,4 млн. лв. включва:

- наличност на 01.01.2024 г. – **3 904,4 млн. лв**.
- трансфери от/за централния бюджет, в нетен размер на **145,1 млн. лв.**, от тях:
  - ✓ Съгласно разпоредбата на чл. 11 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система **– 145,7 млн. лв.**, включващи:

0,2 млн. лв. – парични постъпления от приватизация, отчетени по държавния бюджет за 2023 г. (чл. 11, ал.1, т. 1 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система);

110,0 млн. лв. - приходи от концесии, отчетени по държавния бюджет за 2023 г. (чл. 11, ал. 1, т. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система);

35,5 млн. лв. - приходи от други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет - средства от глоби, имуществени санкции и неустойки, свързани с приватизационния процес по реда на чл. 8, ал. 8, т. 2 и ал. 9 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (чл. 11, ал. 1, т. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система).

  - ✓ Съгласно разпоредбата на чл. 129, ал. 12 от Кодекса за социално осигуряване и чл. 1, ал. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система – увеличение от **131,4 млн. лв.**
  - ✓ Съгласно разпоредбата на чл. 129, ал. 15 от Кодекса за социално осигуряване и чл. 22, ал. 2 и ал. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система – намаление от **132,0 млн. лв.**

- приходи от лихви – **119,9 млн. лв.**

Отчетът за касовото изпълнение на фонда за периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г. е представен в следната таблица:

Показатели	Сума (хил. лв.)
	Отчет
1	2
I. ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	119 938,3
II. РАЗХОДИ	0,0
III. БЮДЖЕТНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ (ТРАНСФЕРИ) - (+/-)	145 078,7
1. Бюджетно взаимоотношение с централния бюджет (+/-)	145 078,7
1.1. По чл.11, ал.1 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система, от тях:	145 680,1
- парични постъпления от приватизация, отчетени по държавния бюджет за 2023 г. (чл. 11, ал. 1, т. 1 от закона)	227,2
- приходи от концесии, отчетени по държавния бюджет за 2023 г. (чл. 11, ал. 1, т. 3 от закона)	109 977,9
- приходи от други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет - средства от глоби, имуществени санкции и неустойки, свързани с приватизационния процес по реда на чл. 8, ал. 8, т. 2 и ал. 9 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (чл. 11, ал. 1, т. 4 от закона)	35 475,0
1.2. По чл. 129, ал. 12 от КСО и чл. 1, ал. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система	131 434,1
1.3. По чл. 129, ал. 15 от КСО и чл. 22, ал. 2 и ал. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна систем	-132 035,5
IV. *БЮДЖЕТНО САЛДО (I+II+III)*	265 017,0
V. *ОПЕРАЦИИ В ЧАСТТА НА ФИНАНСИРАНЕТО - НЕТО*	-265 017,0
в т. ч.	
1. Депозити и средства по сметки - нето (+/-)	-265 017,0
1.1. Наличност в началото на годината в БНБ (+)	3 904 375,1
1.2. Наличност в края на годината в БНБ (-)	-4 169 392,1

III. ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТИ НА ОБЩИНИТЕ, НА СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И БЮДЖЕТИ ПО ЧЛ. 13, АЛ. 3 и АЛ. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

1. Държавен бюджет

✓ Основни параметри на изпълнението на държавния бюджет за 2024 г.

Изпълнението на основните показатели на държавния бюджет на база на отчета за касовото изпълнение към 31.12.2024 г., съпоставено с предходната година и програмата, е както следва:

Изпълнение на държавния бюджет за 2023 г. и 2024 г. и изпълнение на параметрите по ЗДБРБ за 2024 г.

(млн. лв.)

ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	ОТЧЕТ 2023 г.	ЗДБРБ 2024 г. [29]	ОТЧЕТ 2024 г.	Отчет 2024 към ЗДБРБ	Отчет 2024 към 2023
К. 1	К. 2	К. 3	К. 4	К. 5= к.4:к.3	К. 6= к.4:к.2
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	**39 785,0**	**43 406,5**	**43 541,9**	**100,3%**	**109,4%**
Данъчни приходи	34 349,8	38 616,0	38 563,3	99,9%	112,3%
Неданъчни приходи	5 429,9	4 790,0	4 913,8	102,6%	90,5%
Помощи и дарения	5,3	0,5	64,9		
РАЗХОДИ, ТРАНСФЕРИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	**45 053,6**	**51 439,0**	**49 967,8**	**97,1%**	**110,9%**
Разходи	**19 541,4**	**23 659,7**	**20 326,1**	**85,9%**	**104,0%**
Текущи нелихвени разходи	14 830,4	19 179,0	17 679,0	92,2%	119,2%
Капиталови разходи	3 907,4	3 486,4	1 665,3	47,8%	42,6%
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	21,4	27,5	28,5	103,6%	133,1%
Лихвени разходи	782,2	966,8	953,4	98,6%	121,9%
Трансфери	**23 662,4**	**25 508,1**	**28 049,5**	**110,0%**	**118,5%**
Вноска в бюджета на ЕС	**1 849,9**	**2 271,1**	**1 592,1**	**70,1%**	**86,1%**
ДЕФИЦИТ (-)/ИЗЛИШЪК (+)	**-5 268,6**	**-8 032,4**	**-6 425,8**		

Разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. предвиждат **приходите, помощите и даренията** по държавния бюджет да са в размер на 43 406,5 млн. лв., като отчетените постъпления за 2024 г. са 43 541,9 млн. лв. или изпълнението на приходната част на държавния бюджет е 100,3 % спрямо разчета.

Постъпленията от **данъци** по държавния бюджет за 2024 г. са в размер на 38 563,3 млн. лв., което представлява изпълнение от 99,9 % на планираните нива за 2024 г. В сравнение с 2023 г. постъпленията в групата нарастват с 4 213,4 млн. лв. или 12,3 %. Постъпленията от **косвени данъци** за 2024 г. възлизат на 25 854,1 млн. лв. или 101,4 % от предвидените в ЗДБРБ за 2024 г. Съпоставени с 2023 г., косвените данъци нарастват с 13,7 % (3 106,7 млн. лв.). Приходите от **преки данъци** за 2024 г. са в размер на 12 499,0 млн. лв. или 97,4 % спрямо разчета за годината, като съпоставени с предходната година се увеличават с 1 292,2 млн. лв.

[29] С оглед съпоставимост на показателите по държавния бюджет в програмата за 2024 г.:
i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи" са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;
ii) Нетният прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи".

(11,5 %). Постъпленията от **други данъци** по държавния бюджет за 2024 г. са в размер на 210,1 млн. лв. или 75,9 % спрямо планираните със ЗДБРБ за 2024 година.

Неданъчните приходи по държавния бюджет за 2024 г. са в размер на 4 913,8 млн. лева. Постъпленията представляват 102,6 % спрямо планираните за годината, като по-голямата част от неданъчните приходи по държавния бюджет се формира по бюджетите на министерствата и ведомствата. Според характера на приходите с най-голям принос са постъпленията от държавни и съдебни такси – 2 243,8 млн. лв. Следващи по размер с 1 871,8 млн. лв. са приходите и доходите от собственост. Постъпленията от глоби, санкции и наказателни лихви за годината са в размер на 401,2 млн. лв., другите неданъчни приходи (вкл. внесените данъци върху продажбите) – 217,1 млн. лв., приходите от концесии – 126,0 млн. лв. и постъпленията от продажба на нефинансови активи - 53,8 млн. лева.

Постъпилите **помощи и дарения** по държавния бюджет през 2024 г. са в размер на 64,9 млн. лв.

Разходите по държавния бюджет (вкл. трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) за 2024 г. са в размер на 49 967,8 млн. лв., което представлява 97,1 % изпълнение на разчетите в ЗДБРБ за 2024 г. На съпоставима база при елиминирането на влиянието на трансакцията по чл. 71, ал.1 от Постановление № 13 на Министерския съвет от 2024 г. разходите по държавния бюджет за 2024 г. нарастват спрямо 2023 г. с 6 114,2 млн. лв. (13,6 %).

Нелихвените разходи по държавния бюджет (без трансферите за др. бюджети и вноската в ЕС), извършени през 2024 г., са в размер 19 372,8 млн. лв., което представлява 85,4 % от предвидените в ЗДБРБ за 2024 г. средства. Съпоставени с данните за 2023 г., нелихвените разходи са с 3,3 % (613,5 млн. лв.) по-високи. Текущите нелихвени разходи представляват 92,2 % от планираните за годината и са в размер на 17 679,0 млн. лева. Разходите за персонал (заплати и възнаграждения, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски) са в общ размер на 9 853,7 млн. лв. Разходите за издръжка (вкл. разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) са в размер на 3 699,3 млн. лв. Социалните разходи (вкл. разходите за стипендии) са в размер на 1 743,6 млн. лв. и са основно разходи по бюджета на МТСП за помощи по Закона за социално подпомагане, Закона за хората с увреждания, Закона за семейните помощи за деца и др. Разходите за субсидии са в размер на 2 382,4 млн. лв. Капиталовите разходи и нетният прираст на държавния резерв са в размер на 1 665,3 млн. лева. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 28,5 млн. лв. при планирани с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. 27,5 млн. лева.

Лихвените плащания по държавния бюджет за 2024 г. са в общ размер на 953,4 млн. лв. или 98,6 % от предвидените за годината. По-голямата част от тези разходи са лихви по външни заеми, които за отчетния период са в размер на 830,9 млн. лв. или 99,7 % от годишния разчет. Лихвите по външни заеми по централния бюджет са в размер на 814,1 млн. лв. (в т.ч. 26,7 млн. лв. - отстъпки). Разходите за лихви по ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства, са в размер на 16,8 млн. лв. (от тях 1,0 млн. лв. са по заемите с краен бенефициент търговско дружество). През отчетния период не са използвани средства, предвидени за покриване на риска от активиране на държавни гаранции. Лихвите по вътрешни заеми по държавния бюджет за 2024 г. са в размер на 122,5 млн. лв. или 91,9 % спрямо годишния разчет (вкл. 0,1 млн. лв. разходи на министерствата и ведомствата за лихви по вътрешни заеми) и представляват основно лихви по емисии на ДЦК на вътрешния пазар.

Вноската на България в общия бюджет на ЕС, изплатена за 2024 г. от централния бюджет, възлиза на 1 592,1 млн. лв., което е в съответствие с действащото през годината законодателство[30] в областта на собствените ресурси на ЕС.

[30] Решение на Съвета 2014/335/ЕС, Евратом относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз, Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014 на Съвета от 26 май 2014 г. за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените

Предоставените **трансфери/субсидии и временни безлихвени заеми** от държавния бюджет за други бюджети (нето) са в размер на 28 049,5 млн. лв. или 110,0 % спрямо планираните в ЗДБРБ за 2024 г., в т.ч.:

- ***нетните трансфери/субсидии и временни безлихвени заеми, предоставени и възстановени от общините,*** са в размер на 10 768,5 млн. лв., в т.ч. *бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет* за 2024 г. възлизат на 9 182,5 млн. лв., в т.ч. обща субсидия за делегирани от държавата дейности 7 399,1 млн. лв., общо трансфери за местни дейности 458,2 млн. лв., целеви субсидии за капиталови разходи в размер на 337,6 млн. лв., получени от общини други целеви трансфери от ЦБ – 1 006,4 млн. лв., възстановени трансфери (субсидии) за ЦБ в размер на 32,4 млн. лв. и временни безлихвени заеми (нето) - 13,6 млн. лв. Нетните трансфери от/за други бюджети са в размер на 1 585,9 млн. лв.

- на ***здравните и социалноосигурителните фондове*** – 14 608,6 млн. лв., което представлява 99,3 % спрямо годишния разчет;

- на ***други автономни бюджети (ДВУ, БАН, ССА, БНТ, БНР и БТА)*** – 1 685,2 млн. лева;

- на ***държавни предприятия и други лица, включени в КФП*** – нето (-40,6) млн. лв.

- на ***сметките за средства от ЕС и ДМП*** – 946,7 млн. лв., в т. ч. общият нетен размер на трансферите от ЦБ е 901,6 млн. лв. - за Национален фонд са предоставени 621,6 млн. лв. и за Държавен фонд „Земеделие" – Разплащателна агенция – 280,0 млн. лева. От останалите бюджети в рамките на държавния бюджет за сметките за средства от ЕС и ДМП предоставените трансфери (нето) са 45,1 млн. лв.

Бюджетното салдо по държавния бюджет за 2024 г. е отрицателно в размер на 6 425,8 млн. лева.

1.1 Бюджет на Народното събрание

Към 31.12.2024 г. по бюджета на Народното събрание са отчетени 2,0 млн. лв. приходи, при предвидени със ЗДБРБ за 2024 г. – 1,7 млн. лв., което представлява изпълнение от 116,6 %. С най-голям относителен дял (74,5 %) са приходите от продажба на услуги, стоки и продукция, които са в размер на 1,5 млн. лв.

Отчетените разходи към 31.12.2024 г. по бюджета на Народното събрание са в размер на 99,8 млн. лв., което представлява 83,1 % от утвърдените със ЗДБРБ за 2024 г. средства за разходи – 120,2 млн. лв. Разходите за персонал са 68,5 млн. лв., което е 95,1 % от годишния разчет. Разходите за издръжка по отчетни данни са в размер на 25,5 млн. лв. и представляват 72,8 % от утвърдените средства по закон (вкл. резерва за непредвидени и неотложни разходи). Капиталовите разходи, извършени през 2024 г., са в размер на 5,8 млн. лева.

ресурси на ЕС и Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 г. относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 г. Решение (ЕС, Евратом) 2020/2053 на Съвета от 14 декември 2020 г. относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз и за отмяна на Решение 2014/335/ЕС, Евратом; Регламент (ЕС, Евратом) № 2021/768 на Съвета от 30 април 2021 г. за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси наЕвропейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014; Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 г. относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 г. и Регламент (ЕС, Евратом) 2021/770 на Съвета от 30 април 2021 г. относно изчисляването на собствения ресурс на база нерециклираните отпадъци от опаковки от пластмаса, относно методите и процедурата за предоставяне на този собствен ресурс, относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства и относно някои аспекти на собствения ресурс на база брутен национален доход.

1.2 Бюджет на съдебната власт

Със ЗДБРБ за 2024 г. са предвидени общо приходи по бюджета на съдебната власт в размер на 100,0 млн. лв., от тях 85,0 млн. лв. са приходи от съдебни такси. За 2024 г. са отчетени приходи в размер на 120,0 млн. лв. (120,0 % спрямо планираните), от които 96,9 млн. лв. - приходи от съдебни такси. За сравнение, през 2023 г. са отчетени общо неданъчни приходи в размер на 99,9 млн. лв., от които 83,7 млн. лв. - приходи от съдебни такси.

Разходите по бюджета на съдебната власт за 2024 г. са в размер на 1 234,8 млн. лв. или 101,1 % спрямо планираните за годината 1 221,3 млн. лв. За сравнение, през 2023 г. са отчетени разходи в размер 1 060,6 млн. лв., които представляват 97,5 % от определените с годишния закон 1 087,5 млн. лв. За 2024 г. с най-голям относителен дял в разходите са тези за персонал – 91,4 % (1 128,9 млн. лв.). Отчетените средства за издръжка са 81,6 млн. лв. при разчетени 93,3 млн. лв., а капиталовите разходи са 24,3 млн. лв. при планирани 27,6 млн. лева.

2. Бюджети на общините

През 2024 г. постъпилите по бюджетите на общините **приходи, помощи и дарения** са в размер на 3 548,7 млн. лв., което е със 292,8 млн. лв. по-малко спрямо разчетените по КФП за 2024 г. постъпления в размер на 3 841,5 млн. лв., или 92,4 процента. В сравнение с 2023 г. събраните през 2024 г. приходи по бюджетите на общините са със 197,7 млн. лв. повече, или 105,9 процента. *Данъчните приходи* по общинските бюджети възлизат на 1 557,0 млн. лв. и формират 43,9 % от общия размер на приходите и помощите по бюджетите на общините. В сравнение с 2023 г. тези постъпления са нараснали със 164,0 млн. лв. или с 11,8 процента. Спрямо годишния разчет за 2024 г. изпълнението на данъчните приходи по общинските бюджети е 96,8 процента. Данъчните приходи на общините включват постъпления от патентен данък и данък върху таксиметров превоз на пътници (18,0 млн. лв.), данък върху недвижимите имоти (424,8 млн. лв.), данък върху превозните средства (443,2 млн. лв.), данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин (644,3 млн. лв.), туристически данък (25,8 млн. лв.), данък върху наследствата (0,9 млн. лв.) и други данъци (0,03 млн. лв.). Изпълнението на имуществените данъци бележи ръст през 2024 г. спрямо предходната година, като най-голямо увеличение се наблюдава по отношение на данъка при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин – със 111,4 млн. лв. повече спрямо 2023 г., като следва да се има предвид, че този данък е еднократен.

Преобладаваща част (55,2 %) от приходите, помощите и даренията на общините заемат *неданъчните постъпления*, които за 2024 г. са 1 958,1 млн. лв. и представляват 88,8 на сто от годишните разчети и 101,6 % спрямо отчетените за 2023 г. От тях с най-голям относителен дял (54,6 %) са постъпленията от общински такси, които са в размер на 1 069,1 млн. лева. Изпълнението им е 105,4 % спрямо предходната година и 93,5 % от разчетените за 2024 г. Измежду общинските такси традиционно с най-голям дял е таксата за битови отпадъци, като през 2024 г. тя формира 78,8 % от всички общински такси. Изпълнението на такса битови отпадъци е в размер на 842,0 млн. лв., което представлява 94,0 % от годишния разчет за 2024 г. и 107,6 % спрямо предходната 2023 година.

По отношение на изпълнението спрямо годишния разчет половината общински такси за 2024 г. бележат ръст, като най-голямо увеличение се наблюдава по отношение на таксата за ползване на детски кухни (154,9 %), таксата за ползване на лагери и други по социалния отдих (120,4 %), таксата за ползване на домашен социален патронаж и други общински социални услуги (113,3 %), таксата за притежаване на куче (108,5 %) и таксата за ползване на общежития и други по образованието (107,3 %). Останалите такси бележат по-ниско изпълнение спямо разчетите по КФП за 2024 г. в размери от 81,6 % до 99,6 %.

Приходите и доходите от общинска собственост са с относителен дял 21,0 % в изпълнението на неданъчните приходи и възлизат на 411,9 млн. лв., което представлява 102,9 % спрямо събраните за предходната 2023 г. и 93,4 % от разчета за 2024 г.

Приходите от продажба на нефинансови активи на общините през 2024 г. са с относителен дял 8,9 % в изпълнението на неданъчните приходи и възлизат на 173,4 млн. лв., като бележат спад и спрямо предходната 2023 г. – 62,3 % и спрямо разчета по КФП за 2024 г. – 43,4 % . Ръст се наблюдава и по отношение на другите неданъчни приходи, които възлизат на 180,1 млн. лв. – 130,1 % спрямо предходната година и 152,2 % спрямо разчета по КФП за 2024 г., което е свързано и със специфичния начин на отчитане на средствата за предоставена лична помощ и прекласифицирането на получения трансфер от АСП като приход.

Приходите от концесии са с относителен дял 3,7 % от неданъчните приходи за 2024 г. и възлизат на 72,8 млн. лв., като бележат по-добро изпълнение спрямо предходната година – 108,4 %, а спрямо годишния разчет са 84,5 %.

Постъпленията от глоби, санкции и наказателни лихви са с относителен дял 5,2 % от неданъчните приходи за 2024 г. и възлизат на 100,9 млн. лв., като се изпълняват над разчета по КФП за 2024 г. – 105,2 % и спрямо предходната 2023 г. – 123,2 %.

През 2024 г. по общинските бюджети са постъпили 33,5 млн. лв. приходи от помощи и дарения, което представлява 124,8 % от разчетените за годината 26,9 млн. лв. и 109,5 % спрямо отчетените през 2023 г.

Извършените **разходи** по общинските бюджети през 2024 г. са в размер на 14 718,5 млн. лв., което представлява 146,7 % спрямо разчетените по КФП за 2024 г. разходи (10 030,1 млн. лв.)

Нелихвените разходи са в размер на 14 665,5 млн. лв., което представлява 146,9 % спрямо годишния разчет. Текущите нелихвени разходи са в размер на 12 254,2 млн. лв. (129,8 % спрямо разчета за годината) и бележат увеличение спрямо отчетените за предходната година с 1 667,8 млн. лв. (15,8 %), което се дължи основно на нарастването на разходите за персонал и разходите за издръжка. В структурата на отчетените за 2024 г. текущи нелихвени разходи с най-голям относителен дял са разходите за персонал – 66,2 % (8 117,4 млн. лв.), следвани от тези за издръжка (текуща издръжка, разходи за членски внос, участия в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) – 25,0 % (3 067,2 млн. лв.), разходите за субсидии – 6,0 % (730,2 млн. лв.) и текущите трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата (вкл. стипендии) – 2,8 % (339,4 млн. лв.). В структурата на текущите нелихвени разходи с най-висок процент на изпълнение спрямо разчетите за 2024 г. са разходите за субсидии – 274,8 %. Високият процент на преизпълнение по този параграф се дължи на предоставените допълнителни средства на общините от централния бюджет за вътрешноградски и междуселищни превози, които се планират в централния бюджет, както и определяните по решение на общинския съвет средства за предоставяне на субсидии за извършването на тези превози.

В разходите за текуща издръжка с най-висок относителен дял са отчетените средства за външни услуги – 46,9 % (1 437,4 млн. лв.), следват средствата за материали, вода, горива и енергия – 739,5 млн. лв. (24,1 %), за текущ ремонт – 443,9 млн. лв. (14,5 %), храна – 242,1 млн. лв. (7,9 %) и други разходи с по-малък относителен дял.

Отчетените към 31.12.2024 г. капиталови разходи от общините са в размер на 2 410,0 млн. лв., което представлява изпълнение от 440,3 % спрямо годишния им разчет за 2024 г. и 128,3 % спрямо отчетените през 2023 г. Увеличението на отчетените общо капиталови разходи за 2024 г. спрямо закона е в размер на 1 862,7 млн. лв., като съответно спрямо отчета за 2023 г., те бележат ръст от 531,5 млн. лева. Отчетените в значително по-голям размер от планираните за 2024 г. капиталови разходи се дължи основно на въвеждането на Инвестиционната програма за общински проекти и отчетените средства по нея. Ръстът на отчетените за 2024 г. общо капиталови разходи спрямо отчетените за 2023 г. се формира от увеличението на отчетените капиталови разходи в местните дейности, което е в размер на 461,1 млн. лв., както и на тези в делегираните от държавата дейности с 92,3 млн. лв. Увеличението на капиталовите разходи е резултат от нарастването на отчетените от

общините приходи спрямо 2023 г. със 197,7 млн. лв. повече, както и на изпълнението на Инвестиционната програма за общински проекти по чл. 107 на ЗДБРБ за 2024 г. и на някои позиции, касаещи общините от Инвестиционната програма за национални проекти по чл. 106 от ЗДБРБ за 2024 година. Съгласно информация от Министерството на регионалното развитие и благоустройството, по реда на чл. 107, ал. 3 от ЗДБРБ за 2024 г. към 31.12.2024 г. са сключени споразумения с кметове на общини за финансиране на проектни предложения за 2024 г. на стойност 3 040,8 млн. лв. По тези споразумения към 31.12.2024 г. са заявени и одобрени искания за плащане на общините в общ размер на 500,0 млн. лв., като отчетените средства са в размер на 445,6 млн. лв. Към 31.12.2024 г. от предвидените по Приложение №2 към чл. 106 от ЗДБРБ за 2024 г. средства за изграждане, пристрояване, надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища, в т.ч. дофинансиране на ремонт на училищата по Оперативна програма „Региони в растеж“, чрез бюджетите на общините са предоставени средства в размер на 63,1 млн. лв.

С най-голям относителен дял от отчетените капиталови разходи – 53,9 % (1 299,7 млн. лв.) са разходите за основен ремонт на дълготрайни материални активи, следвани от разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – 43,9 % (1 056,9 млн. лв.), като се запазва поредността на позициите им в общия обем на капиталовите разходи от отчета за 2023 г. и в абсолютна стойност слабо се увеличава размера на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи.

Разходите за лихви през 2024 г. възлизат на 53,0 млн. лв. През 2023 г. те са били 45,9 млн. лв. или със 7,1 млн. лв. по-малко. По-високият размер на платените лихви през 2024 г. се дължи на получените от общините през 2023 г. значителни средства от кредитори – местни лица под формата на дълг. Лихвените плащания по заеми от чужбина за 2024 г. са в размер на 19,1 млн. лв. (с 2,2 млн. лв. повече в сравнение със същия период на миналата година). По облигационни заеми платените лихви от общините са 1,6 млн. лв. или с 0,1 млн. лв. повече спрямо същия период на предходната година. По заеми към местни лица от страната (заеми от банки, заеми от „ФЛАГ“ ЕАД и др. местни лица) отчетените от общините разходи за лихви са 28,7 млн. лв., като при тях е отчетено и най-голямото увеличение спрямо същия период на 2023 г. (към 31.12.2023 г. те са били 22,7 млн. лв. или с 6,0 млн. лв. по-малко). Отчетените лихвени разходи по задължения, представляващи форми на общински дълг (лихви по финансов лизинг и търговски кредити) са в размер на 0,3 млн. лв. Платените от общините през 2024 г. законни лихви по невъзстановени от тях в срок заеми към централния бюджет и др. бюджетни организации са в размер на 1,1 млн. лв. (с 0,8 млн. лв. повече в сравнение със същия период на миналата година). Общините отчитат и други разходи за лихви към местни лица в размер на 2,2 млн. лв. (с 2,1 млн. лв. по-малко в сравнение със същия период на миналата година).

Нетните трансфери/субсидии на общините през 2024 г., са в размер на 10 869,8 млн. лева.

Бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет за 2024 г. възлизат на 9 168,9 млн. лв., в т. ч.:

- обща субсидия за делегирани от държавата дейности – 7 399,1 млн. лв.
- общо трансфери за местни дейности – 458,2 млн. лв.
- целева субсидия за капиталови разходи – 337,6 млн. лв.
- трансфери за други целеви разходи – 1 006,4 млн. лв.
- възстановени трансфери (субсидии) в ЦБ – (-32,4) млн. лв.

Спрямо утвърдените в ЗДБРБ за 2024 г. 1. Основни бюджетни взаимоотношения на общините с ЦБ – 7 812,5 млн. лв. и 2. Трансфери за други целеви разходи за местни дейности – 60 млн. лв., отчетът показва увеличение от 1 296,4 млн. лв. или с 16,5 %, което произтича основно от увеличение на общата субсидия за делегирани от държавата дейности с 471,1 млн.

лв. и предоставените трансфери за други целеви разходи по §§31-18 и §§31-28 – 946,4 млн. лв. Увеличенията се дължат основно на направените промени на бюджетните взаимоотношения на общините с ЦБ през 2024 г., с които са им предоставени допълнително средства над предвидените по чл. 53 от ЗДБРБ за 2024 г.

Общият размер на допълнителните средства през 2024 г. е 1 367,3 млн. лв., предоставени както следва:

1. Като обща субсидия за делегирани от държавата дейности – увеличение с 471,1 млн. лв. Средствата са предоставени в изпълнение на разпоредбите на Закона за публичните финанси и на ПМС № 13 от 2024 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2024 г., на Закона за предучилищното и училищното образование, Закона за закрила на детето, Закона за закрила и развитие на културата, Закона за физическото възпитание и спорта, Закона за социалното подпомагане, Закона за защита при бедствия, както и подзаконовата уредба, приета на основание на тези закони. Основните направления на разпределение на средствата са за промяна на натуралните показатели за финансиране на делегираните от държавата дейности във функциите „Образование“ и „Здравеопазване“, промяна на местата в институциите за социална грижа и подкрепа, за познавателни книжки, учебници и учебни комплекти на децата в общинските детски градини и учениците от 1-ви до 12-и клас в общинските училища, за възстановяване на транспортните разходи или на разходите на наем на педагогическите специалисти, за работа с деца и ученици от уязвими групи, за постигнати резултати от труда на директорите на общински институции от системата на предучилищното и училищното образование, за национални програми в областта на средното образование, за изплащане на стипендии на деца с изявени дарби, за физическо възпитание и спорт и др.

2. Като целева субсидия за капиталови разходи – намаление във връзка с чл. 57 от ЗДБРБ за 2024 г. за трансформация на целевата субсидия за капиталови разходи, определена с чл. 53 от ЗДБРБ за 2024 г., в трансфери за други целеви разходи за извършване на неотложни текущи ремонти в общините - 54,7 млн. лв.;

3. Като получени от общините трансфери за други целеви разходи от ЦБ – 950,9 млн. лв. Средствата са преведени в изпълнение на Закона за публичните финанси и на ПМС № 13 от 2024 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2024 г., в изпълнение на постановления на Министерския съвет за предоставяне на допълнителни средства по бюджета на Столична община за метрополитена (ПМС № 96/04.04.2024 г., ПМС № 484/27.12.2024 г.), по бюджета на община Бургас за изграждането на МБАЛ на детски болести „Света Анастасия“ (ПМС № 32/26.02.2024 г., ПМС № 253/18.07.2024 г., ПМС № 341/07.10.2024 г., ПМС № 428/04.12.2024 г.), в изпълнение на решения на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет в случаите на стихийни бедствия и аварии, както и във връзка с чл. 57 от ЗДБРБ за 2024 г. относно трансформацията на целевата субсидия за капиталови разходи в трансфери за други целеви разходи. Предоставени са 63,1 млн. лева по Програмата за изграждане, пристрояване, надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища, както и средства за подготовката и произвеждането на избори за народни представители, за компенсиране на разходите за отглеждане и обучение на деца, които не са приети поради липса на места в държавни и общински детски градини, училища, ясли и яслени групи и др. Като получени от общините трансфери за други целеви разходи от ЦБ са предоставени на общините средства и за вътрешноградски и междуселищни превози, компенсации на безплатния превоз на учениците до 16-годишна възраст, компенсации на безплатните и по намалени цени пътувания и други.

– *отчетените от общините трансфери между бюджети нето за 2024 г. са в размер на 1 585,4 млн. лв.,* от които получени от министерства и между общини 1 609,0 млн. лв. и 34,0 млн. лв. от МТСП по програми за временна заетост, и 57,5 млн. лв. предоставени

от общините*;*

- *отчетените от общините трансфери между бюджети и сметки за средства от Европейския съюз нето за 2024 г. са в размер на - 156,1 млн. лв.*, от които 70,9 млн. лв. получени и 227,0 млн. лв. предоставени от общините;
- *отчетените от общините трансфери от/за държавни предприятия и други лица, включени в КФП за 2024 г. са в размер на 42,7 млн. лв.*, от които 43,0 млн. лв. получени от общините и 0,3 млн. лв. предоставени от общините.

В края на 2024 г. общините отчитат положителен нетен размер на временните безлихвени заеми, в размер на 228,5 млн. лв., който е формиран от:

- 13,6 млн. лв. нетен размер на временните безлихвени заеми *от/за ЦБ*. Той представлява постъпления и погашения през 2024 г. на заеми по чл. 103, ал. 1 и ал. 4 от ЗПФ (заеми за касови разриви по общинските бюджети и заеми за рефинансирането им), както и на заемите по чл. 130ж, ал. 1 от ЗПФ (за финансово оздравяване). Одобрените на общините заеми с такъв характер през 2024 г. са общо в размер на 39,4 млн. лв., в т.ч. на 1 община за рефинансиране на безлихвен заем, предоставен й през предходна година (5,0 млн. лв.), на 10 общини заеми за касов разрив (временен недостиг на средства) по бюджетите (27,1 млн. лв.) и на 2 общини заеми за финансово оздравяване (7,3 млн. лв.). Отчетените от общините плащания по главници през 2024 г. са в размер на 25,8 млн. лв., в т.ч. извършени от тях доброволни плащания в размер на 7,4 млн. лв. и 18,4 млн. лв. погасени от тях чрез прихващане по реда на чл. 106 от ЗПФ. През годината са предоставяни на общините и безлихвени заеми от ЦБ за финансиране на разходи по одобрени проекти по програми на ЕС, по реда на ПМС № 215/2018 г. и ПМС № 221/2020 г., като същите, в рамките на бюджетната година, са погасени (60 млн. лв.).
- 215,1 млн. лв. нетен размер на временните безлихвени заеми между бюджети и сметки за средствата от ЕС. Тук са отчитани операциите по заемообразното прехвърляне от общините на средства между бюджетните им сметки и сметките им за европейски средства с цел авансово финансиране на проекти по програми на ЕС;
- (-0,2) млн. лв. нетен размер на временните безлихвени заеми от/за държавни предприятия и други сметки, включени в консолидираната фискална програма (в т.ч. по заемите към ПУДООС нетният размер е 1,0 млн. лв., а по заемите от/за сметки за чужди средства е (–1,2) млн. лв.).

Външното финансиране по бюджетите на общините включва постъпления и погашения на средства от договори за общински заеми с чуждестранни кредитори, като нетният размер на тези средства през 2024 г. е 104,7 млн. лв. През 2024 г. получените средства по външни заеми са 148,6 млн. лв. От тях 140,8 млн. лв. са отчетени от Столична община по договори за финансиране на проекти, свързани с финансиране на транспортната свързаност и осигуряване на достъпна среда, с изграждане и реконструкция на основни пътни артерии в град София и за разширяване на метрото, а 7,8 млн. лв. са получени от община Бургас заемни средства за финансиране на проект по изграждане на Многопрофилна болница за активно лечение на детски болести – Бургас. Изплатените от общинските бюджети главници по външните заеми от началото на годината до 31.12.2024 г. са в размер на 44,0 млн. лв. Най-голям размер на погашенията (34,9 млн. лв.) са отчетени от Столична община по заеми за финансиране на изграждането и удължаването на метрото, за финансиране на инженерната инфраструктура, за дейности по подобряване на качеството на въздуха, за изграждане на интегрална система за отпадъци, както и за рехабилитация на общински улици в гр. София. Останалите погашения са на община Бургас (2,0 млн. лв. по дълг за финансиране на интегриран градски транспорт); на община Варна (3,7 млн. лв. по дълг за финансиране на транспортни проекти); на община Пловдив (3,1 млн. лв. по дълг за финансиране на инвестиционни проекти) и на община Ловеч (0,3 млн. лв.).

В края на 2024 г. **вътрешното финансиране** по бюджетите на общините е в размер на 195,4 млн. лв. и включва нетния размер на операциите по заеми от банки и други лица в страната; операции с общински ценни книжа; събрани средства и извършени плащания за сметка на други бюджети, сметки и фондове; нетно изменение на депозитите и средства по сметки; приватизация; предоставени кредити и временна финансова помощ; придобиване на дялове, акции и съучастия и друго финансиране. Заемните средства на общините са използвани за финансиране на инвестиционни обекти (вкл. за финансиране на проекти по програми на ЕС), както и за финансиране на временен недостиг на средства по бюджетите им.

За 2024 г. получените заемни средства от банки в страната, отчетени по общинските бюджети, са в размер на 103,7 млн. лв., а от други местни лица са 71,1 млн. лв. (в т.ч. 67,2 млн. лв. от „ФЛАГ“ ЕАД) или общо получените заемни средства от лица в страната са 174,8 млн. лв. За сравнение, през 2023 г. този размер е бил значително по-голям (536,0 млн. лв. или три пъти повече). Изплатените от общините главници по банкови заеми от страната са отчетени в размер на 109,7 млн. лв. Погасените главници по заеми от др. лица от страната са отчетени от 152,7 млн. лв., в т.ч. 139,4 млн. лв. към „ФЛАГ“ ЕАД, а останалите са по заеми към Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ и към други кредитори по договори за заеми по финансов инструмент, управляван от „Фонд Мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД. Общият размер на погашенията за 2024 г. по заемите от страната (-262,4 млн. лв.) е по-голям от размера на получените за същия период заемни средства (174,8 млн. лв.), поради което нетният размер на операциите по тези заеми за 2024 г. е отрицателен (- 87,6) млн. лв. През 2023 г. нетният размер е положителен (356,6 млн. лв.), тъй като получените заемни средства от банки и от др. местни лица в страната (536,0 млн. лв.) са били повече от погашенията (-174,4 млн. лв.).

Погашенията през 2024 г. по емитирани през предходни периоди общински ценни книжа са отчетени в размер на 6,2 млн. лв. от 6 общини.

За отчетния период няма емитиран нов общински дълг.

Другото финансиране /нето/ по общинските бюджети към 31.12.2024 г. е 119,8 млн. лв., като съществена част от него представляват отчетените операции по Закона за управление на отпадъците. Нетният размер за периода на задълженията и погашенията по финансов лизинг и търговски кредити, като форми на дълг, е в размер на 6,8 млн. лв. (9,1 млн. лв. задължения и 2,3 млн. лв. погашения).

Нетният размер на събраните средства и извършени плащания от общините за сметка на други бюджети, сметки и фондове е отрицателен и е в размер на (-13,0) млн. лева.

Към 31.12.2024 г. отчетеният от общините нетен размер на операциите по придобиване на дялове, акции и съучастия е в размер на (-3,9) млн. лв.

Отчетените от общините предоставени средства по възмездна финансова помощ за 2024 г. са (-14,3) млн. лв., а възстановените средства са 12,2 млн. лв. Нетният размер на отчетените предоставени кредити е отрицателен (-20,1 млн. лв.).

Общините отчитат 2 131,5 млн. лв. бюджетен преходен остатък, а наличността към края на 2024 г. (по банкови сметки и каса) е в размер на 1 922,8 млн. лв. Наличността по левови текущи сметки в БНБ е 239,7 млн. лв., а останалата е по сметки в търговски банки. Остатъкът, отчетен като касова наличност (левова и валутна) е в размер на 0,1 млн. лв.

Част от наличността по общинските бюджети към 31.12.2024 г. е под формата на срочни депозити, които са отчетени в размер на 48,1 млн. лв. Левовата равностойност на остатъци по валутни сметки е 65,6 млн. лв.

Отчетената наличност в делегираните от държавата дейности е 943,2 млн. лв. (49,1% от общата наличност), а в местните дейности е 979,6 млн. лв. (50,9%).

Остатъкът на средства в държавните дейности е формиран най-вече от получени от общините през 2024 г. средства от субсидии от ЦБ (785,8 млн. лв.). Следващата по размер

наличност (87,2 млн. лв.) в тези дейности също е от средства, получени от общините под формата на субсидии, но през преходни години. На трето място са остатъците, в размер на 25,6 млн. лв., от получени средства, под формата на трансфери, от други бюджети и сметки за средства от ЕС. Остатъци са формирани и от приходи (от текущата и от предходни години, общо в размер на 11,4 млн. лв.), както и от др. средства.

Най-голяма част (386,1 млн. лв.) от наличността в местните дейности е формирана от средства, получени от общините през предходни години (от приходи, субсидии и др. средства). Остатък, в размер на 369,1 млн. лв., е формиран и от неизразходвани средства, получени от общините през 2024 г. под формата на приходи и дарения. Остатъкът на получените през 2024 г. средства от субсидии е 91,0 млн. лв., 64,7 млн. лв. са средства от получени под формата на трансфери от други бюджети и сметки за средства от ЕС, 39,5 млн. лв. са остатъци, получени под формата на заеми и други форми на дълг, а останалите средства са в размер на 29,2 млн. лв. (възстановени отчисления от РИСОВ и др.).

По отчетни данни към 31.12.2024 г. ***просрочените задължения*** по бюджетите на общините са в размер на 143,0 млн. лв. и са формирани от 121 общини (45,7% от общия брой общини). Спрямо края на 2023 г. се отчита намаление с 15,2 млн. лева.

В делегираните от държавата дейности просрочените задължения са 8,9 млн. лв. и са отчетени от 25 общини, като спрямо края на 2023 г. са нараснали със 7,0 млн. лева.

В местните дейности просрочените задължения към края на 2024 г. са в размер на 134,1 млн. лв. и са отчетени от 119 общини. В сравнение с края на 2023 г. просрочените задължения в тези дейности намаляват с 22,2 млн. лева.

През 2024 г. общините отчитат и 2,8 млн. лв. просрочени задължения в сметките за средства от Европейския съюз и други сметки и дейности.

Основните причини за отчетените просрочени задължения по общинските бюджети са: ниския размер на изпълняваните собствени приходи, както и на ниския приходен капацитет в някои общини; наличие и обслужване на просрочени задължения от предходни години, които утежняват изпълнението на бюджета през текущата година; възникнали разходи в резултат на изпълнение на дейности по различни програми и проекти, които не са признати, както и наложени финансови корекции; извършени неотложни разходи по поддържане и ремонт на остарялата материално-техническа база, пътна, техническа и ВиК инфраструктура.

Просрочените вземания по бюджетите на общините към 31.12.2024 г. са в размер на общо 368,1 млн. лв. и са отчетени от 249 общини. В сравнение с края на 2023 г. просрочените вземания по бюджетите на общините намаляват с 8,6 млн. лв. С най-голям относителен дял са просрочените публични общински вземания – 239,7 млн. лв. или 65,1 на сто от общия размер на просрочените вземания по общинските бюджети. В много общини са предприети мерки за събиране на дължимите вземания – разпратени са предупредителни писма и покани за доброволно плащане, сключени са допълнителни споразумения за разсрочени плащания и други.

3. Бюджети на социалноосигурителните фондове

3.1 Бюджет на държавното обществено осигуряване

Общата сума на **приходите** по бюджета на ДОО за 2024 г. възлиза на 13 099,3 млн. лв., което представлява 101,7 % спрямо заложените в Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2024 г. (ЗБДОО за 2024 г.) 12 883,9 млн. лв., като формират преизпълнение на годишния план на приходите с 215,4 млн. лв. Най-голям е делът на приходите от осигурителни вноски (98,4 % от общите приходи), които за отчетния период са в размер на 12 883,3 млн. лв. Изпълнението на приходите от осигурителни вноски спрямо заложените в ЗБДОО за 2024 г. е 101,2 %. Съпоставени с 2023 г., приходите по бюджета на

ДОО нарастват с 1 709,5 млн. лв. (15,0 %), в т.ч. нарастване на приходите от осигурителни вноски с 1 678,5 млн. лв. или 15,0 %.

Факторите, които оказват влияние върху състоянието на приходите през 2024 г., са следните:

- ♦ увеличение на възнагражденията в частния сектор;
- ♦ увеличен минимален месечен размер на осигурителния доход на самоосигуряващите се лица - от 1 януари 2024 г. е 933 лв.;
- ♦ увеличен минимален осигурителен доход за земеделските стопани и тютюнопроизводители - от 1 януари 2024 г. в размер на 933 лв.;
- ♦ увеличен максимален месечен размер на осигурителния доход за 2024 г. - 3 750 лв.;
- ♦ увеличение на възнагражденията на педагогическите специалисти и непедагогическия персонал;
- ♦ увеличение на възнагражденията на лицата от академичния състав в държавните висши училища за достигане на средната брутна заплата до не по-малко от 180 на сто от средната брутна заплата за страната, което бе одобрено с промени в Закона за висшето образование;
- ♦ увеличение на размера на възнагражденията в администрацията със ЗДБРБ за 2023 г. и 2024 г., както и с актове на Министерския съвет (ПМС № 79/2024 г. за преодоляване на диспропорции във възнагражденията на персонала в бюджетните организации, включително за увеличаване на възнагражденията на персонала без структури, за които възнагражденията се определят по механизъм). С акта на МС се целеше изглаждане на наблюдавани значителни дисбаланси/неравенства в нивото на заплащане на едни и същи длъжности в различни административни звена и структури в секторите, предоставящи публични услуги.

Отчетените неданъчни приходи за 2024 г. по бюджета на ДОО възлизат на 216,0 млн. лв., като преобладават приходите, постъпили по чл. 4б, чл. 4в, чл. 69б от КСО (прехвърлени/възстановени акумулирани средства от осигурителни вноски от избор за промяна на осигуряване от универсален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“, съответно фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ на ДОО и от професионален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“ на ДОО). Приходите от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 13,7 млн. лв., а приходите и доходи от собственост – 8,7 млн. лв.

Размерът на извършените **разходи** за 2024 г. по бюджета на ДОО е 24 615,0 млн. лв., което е изпълнение 101,1 % спрямо предвидените в ЗБДОО за 2024 г. средства. Спрямо предходната година общо разходите по бюджета на ДОО са с 3 005,5 млн. лв. (13,9 %) повече. От структурна гледна точка с най-голям относителен дял в общите разходи са социалните плащания (99,2 %), в т.ч. разходи за пенсии 88,0 % и разходи за обезщетения и помощи, изплащани на основание Кодекса за социално осигуряване 11,2 %.

Отчетените разходи за пенсии по бюджета на ДОО за 2024 г. са в размер на 21 666,6 млн. лв., което е с 2 545,6 млн. лв. повече спрямо 2023 г. През 2024 г. бяха реализирани следните основни мерки в сферата на пенсионната политика:

- целогодишно изплащане на увеличените пенсии от 1 юли 2023 г., вкл. увеличението на минималната пенсия;
- от 1 юли 2024 г. всички пенсии, вкл. минималната пенсия, бяха увеличени с 11 %;
- запазване на максималния размер на получаваните пенсии на 3 400 лв.;
- увеличение на размера на т.нар. „вдовишки добавки“ към пенсиите от 26,5 % на 30 % от пенсията на починалия съпруг (от 01.07.2024 г.)
- изплащане през м. април и декември на еднократни добавки в размер на 100 лева на пенсионерите, чиито пенсии са под линията на бедност за 2024 г.

Отчетените разходи за **краткосрочни обезщетения и помощи по КСО** са в размер на 2 755,2 млн. лв., което е 108,2 % изпълнение на заложените 2 546,0 млн. лв. Спрямо

предходната година изплатените обезщетения по КСО са с 430,6 млн. лв. (18,5 %) повече. Основната причина за чувствителното нарастване е нормативната промяна, с която от 1 януари 2024 г. изплащането на обезщетението за третия ден от временната неработоспособност поради общо заболяване и др. се прехвърли от работодателите към НОИ. Също така значително увеличение се отчита и при изплатените обезщетения за безработица, основна причина за което е увеличеният максимален размер на обезщетението.

3.2 Бюджет на Учителски пенсионен фонд

Отчетените **приходи** по бюджета на Учителския пенсионен фонд (УПФ) за 2024 г. са в размер на 136,4 млн. лв. или изпълнението им възлиза на 114,7 % спрямо предвидените 118,9 млн. лв. Същевременно спрямо 2023 г. приходите нарастват с 27,1 млн. лв. (24,8 %). Постъпленията от осигурителни вноски през годината са в размер на 124,9 млн. лв. или 118,6 % спрямо отчетените през 2023 г. Отчетените неданъчни приходи за 2024 г. са в размер на 11,5 млн. лв., като отчетените приходи почти изцяло са от лихви по ДЦК от портфейла на УПФ и от лихви по срочни депозити, които са направени с част от средствата на фонда.

Общите **разходи** по бюджета на УПФ за 2024 г. са в размер на 102,7 млн. лв. или 97,6 % от планираните. Отчетените разходи почти изцяло представляват изплатени пенсии и добавки от УПФ.

През 2024 г. по бюджета на УПФ са получени погашения по падежирали ДЦК в размер на 14,2 млн. лв., като не са придобивани ДЦК от нови емисии.

3.3 Бюджет на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”

Приходите по бюджета на фонд ”Гарантирани вземания на работниците и служителите” (ФГВРС) за 2024 г. са в размер на 2,7 млн. лв., което е 108,7 % спрямо предвидените в бюджета на фонда за 2024 г. Постъпилите приходите почти изцяло (99,4 %) представляват получени лихви от ДЦК от портфейла на ФГВРС. Приходите от вноски са 0,022 млн. лв. и представляват вноски от работодатели за минали периоди.

Общите **разходи** по бюджета на ФГВРС за 2024 г. са в размер на 2,0 млн. лв. при предвидени 4,8 млн. лева. От изразходваната сума за гарантирани вземания на работниците и служителите са платени 1,8 млн. лв.

През 2024 г. по сметките на ФГВРС са получени погашения по ДЦК в размер на 8,0 млн. лв., а придобитите ДЦК от нови емисии са в размер на 47,1 млн. лв.

3.4 Бюджет на Националната здравноосигурителна каса

Общият размер на събраните **приходи** по бюджета на НЗОК за 2024 г. възлиза на 5 038,3 млн. лв., което представлява 102,6 % спрямо предвидените в Закона за бюджета на НЗОК (ЗБНЗОК) за 2024 г. – 4 910,9 млн. лева. В сравнение с предходната година приходите са с 691,0 млн. лв. (15,9 %) повече. Постъпленията от здравноосигурителни вноски са в размер на 5 006,9 млн. лв., 102,6 % изпълнение на утвърдените със ЗБНЗОК за 2024 г. средства в размер на 4 880,1 млн. лева. Събраните неданъчни приходи за 2024 г. са 31,4 млн. лв., 102,1 % спрямо заложените в ЗБНЗОК за 2024 г., като основната част от тях са приходи от глоби, санкции и наказателни лихви.

Полученият трансфер от Министерството на здравеопазването за финансиране на разходите за лекарствени продукти – ваксини и дейности по прилагането им по чл. 82, ал. 2, т. 3 от Закона за здравето; за дейности за здравно неосигурени лица, включващи: интензивно лечение, комплексно диспансерно (амбулаторно) наблюдение при пациенти с психиатрични заболявания и комплексно диспансерно (амбулаторно) наблюдение при пациенти с кожно-венерически заболявания по чл. 82, ал. 1, т. 1а, 3а и 6б от Закона за здравето, дейности за здравно неосигурени жени по чл. 82, ал. 1, т. 2 от Закона за здравето и за сумите по чл. 37,

ал. 6 от Закона за здравното осигуряване, за дейности във връзка с лечение на български граждани в страната или в чужбина съобразно тяхното заболяване, за които не са предвидени други механизми за финансиране или които не могат да бъдат осигурени в страната, както и за медицински изделия, помощни средства, приспособления и съоръжения за хората с увреждания, извън обхвата на задължителното здравно осигуряване, за отчетния период е в размер на 214,9 млн. лева. В сравнение с 2023 г. се отчита увеличение с 61,8 млн. лв. поради увеличение на средствата за лечение на лица до и над 18-годишна възраст, за организиране и провеждане на скрининг на заболявания, свързани с репродуктивното здраве на жените, за помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия за хората с увреждания и за увеличаване на имунизационния обхват срещу грипните вируси.

Получените трансфери от централния бюджет (вкл. за поети осигурителни вноски) през 2024 г. възлизат на 3 092,0 млн. лв.

Отчетените **разходи** за 2024 г. са в размер на 8 149,1 млн. лв. и представляват 99,8 % от предвидените в ЗБНЗОК за 2024 г. 8 168,4 млн. лв. Спрямо предходната година изразходваните средства са с 1 267,5 млн. лв. (18,4 %) повече.

Най-голям относителен дял в структурата на разходите - 96,1 %, заемат здравноосигурителните плащания, които възлизат на 7 829,8 млн. лв. и представлява 99,5 % от предвидените със ЗБНЗОК (вкл. резерва, в т.ч. за непредвидени и неотложни разходи) за 2024 г. Разпределението по отделни видове здравноосигурителни плащания е както следва:

- ✓ ***първична извънболнична медицинска помощ*** – 560,3 млн. лева;
- ✓ ***специализирана извънболнична медицинска помощ*** – 571,1 млн. лева;
- ✓ ***дентална помощ –*** 372,0 млн. лева;
- ✓ ***медико-диагностична дейност*** – 259,0 млн. лева;
- ✓ ***лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за домашно лечение на територията на страната*** – 1 183,8 млн. лева;
- ✓ ***лекарствени продукти за лечение на злокачествени заболявания в условията на болнична медицинска помощ*** – 872,1 млн. лева;
- ✓ ***медицински изделия, прилагани в болничната помощ –*** 175,1 млн. лева;
- ✓ ***болнична медицинска помощ –*** 3 760,5 млн. лева;
- ✓ ***други здравноосигурителни плащания*** – 75,9 млн. лева.

Като здравноосигурителни плащания следва да се третират и преведените 191,2 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги към бюджетни организации, в структурата на които има лечебни заведения по чл. 5 от Закона за лечебните заведения. Заедно с преведените трансфери усвоените средства за здравноосигурителни плащания възлизат на 8 020,9 млн. лв.

За 2024 г. са отчетени плащания в размер на 206,5 млн. лв. от предоставения трансфер от МЗ за здравнонеосигурени лица, лекарствени продукти, потребителска такса, медицински изделия за хората с увреждания и за лечение на лица до 18-годишна възраст по чл.82, ал.1а, 3 и 6 от Закона за здравето и на лица над 18-годишна възраст по чл.82, ал.1а и 6.

Отчетените административни разходи на НЗОК за 2024 г., които включват разходите за персонал, за текуща издръжка и платени лихви, са в размер на 109,4 млн. лева. Относителният дял на усвоените средства за административни разходи е 1,3 на сто от отчетените общи разходи за годината. Разходите за придобиване на дълготрайни активи и основен ремонт са в размер на 3,5 млн. лева.

4. Бюджети по чл. 13, ал. 3 от Закона за публичните финанси и бюджет на Селскостопанска академия

4.1 Държавни висши училища

Приходите и помощите на ДВУ за 2024 г. възлизат на 473,2 млн. лв., което е повече с 40,3 млн. лв. (9,3 %) спрямо отчетените през 2023 г. Спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. изпълнението е 122,4 %. Основна част от тях – 467,0 млн. лв. са неданъчните приходи, а 6,1 млн. лв. са получени помощи и дарения.

Неданъчните приходи нарастват спрямо 2023 г. с 39,7 млн. лв. или 9,3 %, а спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. изпълнението е 121,9 %. Преобладаващата част от тях (427,6 млн. лв.) представляват нетни приходи от продажба на услуги, стоки и продукция и се формират от семестриални такси за обучение на студентите, докторантите и специализантите, както и от приходите по договори за научно–изследователска дейност, проекти на държавните висши училища и др. Тези постъпления представляват 90,4 % от реализираните общо приходи за годината.

Приходите от наеми на имущество и земя, реализирани от ДВУ, възлизат на 44,1 млн. лв. и представляват 9,3 % от реализираните общи приходи за 2024 година. Получените помощи и дарения от ДВУ през 2024 г. са в размер на 6,15 млн. лв., в т.ч. 3,69 млн. лв. от страната и 2,45 млн. лв. от чужбина.

Разходите по бюджетите на ДВУ за 2024 г. възлизат на 1 634,1 млн. лв., което представлява 128,0 % спрямо предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. Сравнени с 2023 г., разходите на ДВУ бележат увеличение с 328,0 млн. лв. (25,1 %). От общата сума на разходите 1 173,6 млн. лв. (71,8 %) са разходите за персонал, като спрямо 2023 г. те нарастват с 29,0 %. Втори по абсолютна стойност са разходите за издръжка (вкл. за чл. внос, платени данъци, такси и административни санкции) - 214,0 млн. лв. (13,1 %), следвани от капиталовите разходи - 140,9 млн. лв. (8,6 % от всички разходи) и разходите за стипендии – 102,5 млн. лв. (6,3 %).

Към 31.12.2024 г. **просрочените задължения** на *държавните висши училища, финансирани от Министерството на образованието и науката,* са в размер общо 5,2 млн. лв., представляващи задължения за комунални услуги, неплатени данък сгради и такса смет на общините от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и надвнесени такси от студенти и специализанти на Медицинския университет – София и просрочени задължения към МБАЛ "Света Марина" - Варна от Техническия университет Варна. Сумата намалява с 0,1 млн. лв. в сравнение с края на 2023 г.

Отчетените **задължения към доставчици** към 31 декември 2024 г. са в размер на 8,7 млн. лв. при предвидени със ЗДБРБ за 2024 г. – 20,6 млн. лв.

Към 31.12.2024 г. отчетените **просрочени вземания** са в размер 2,6 млн. лева.

Към 31.12.2024 г. *държавните висши военни училища (ДВВУ), финансирани от Министерството на отбраната* нямат отчетени **просрочени задължения**.

Отчетените в края на 2024 г. **задължения към доставчици** са в размер на 1,0 млн. лв. при определени със ЗДБРБ за 2024 г. допустими максимални размери на тези задължения 2,0 млн. лева.

Към 31.12.2024 г. отчетените просрочени вземания на ДВВУ са в размер 0,2 млн. лв., основно дългосрочни вземания, за които са предприети съответните законови мерки за събирането им, като са заведени съдебни дела и са издадени изпълнителни листове за събирането им, а за текущите вземания са изпратени уведомления до контрагентите.

4.2 Българска академия на науките

Отчетените **приходи и помощи** в системата на БАН към 31.12.2024 г. са в размер на 30,2 млн. лв. или 96,8 % от заложените 31,2 млн. лв. към ЗДБРБ за 2024 г. Най-голям е делът

на реализирани приходи от продажба на услуги, стоки и продукция (85,3 %), като основна част от тях постъпват по линия на международни програми, проекти и по договори за научни разработки. Постъпилите приходи от помощи и дарения по бюджета на БАН са в размер на 1,5 млн. лв.

Извършените **разходи** по бюджета на БАН за 2024 г. са в размер на 275,2 млн. лв. и представляват 128,8 % спрямо предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. Най-голям дял заемат разходите за персонал (81,0 %), следвани от средствата за издръжка – 13,3 % и за капиталови разходи – 4,6 на сто.

За 2024 г. БАН няма **просрочени задължения**.

Съгласно ЗДБРБ за 2024 г., допустимият максимален размер на **задълженията към доставчици** за БАН е определен в размер на 2,8 млн. лв., а отчетените към края на годината възлизат на 0,45 млн. лв.

Просрочените вземания на БАН към 31.12.2024 г. са в размер общо на 0,9 млн. лв.и са формирани от неизплатени наеми, консумативи и предоставени услуги. За всички несъбрани вземания са заведени съдебни дела.

4.3 Селскостопанска академия

Приходите и помощите на ССА за 2024 г. възлизат на 20,8 млн. лв., което е 115,4 % спрямо разчетените със ЗДБРБ за 2024 г. По-голямата част е от реализирани приходи от продажба на услуги, стоки и продукция (93,5 %). Спрямо предходната година приходите на ССА са се увеличили с 0,8 млн. лв. (3,9 %). По бюджета на ССА са получени текущи помощи и дарения в размер на 0,3 млн. лв.

Разходите по бюджетите на ССА за 2024 г. възлизат на 86,8 млн. лв., което е 120,6 % спрямо разчетените със ЗДБРБ за 2024 г. В сравнение с предходната година (69,5 млн. лв.), разходите са нараснали с 24,8 % .

За 2024 г. са отчетени 85,0 млн. лв. текущи разходи. Разходите за персонал са в размер на 63,5 млн. лв. и представляват 74,7 % от текущите разходи.

Отчетените разходи за издръжка на ССА са в размер на 21,4 млн. лв., 25,2 % от текущите разходи.

Отчетените капиталови разходи са в размер на 1,7 млн. лева.

Просрочените задължения на ССА към 31.12.2024 г. са в размер на 0,3 млн. лв. Натрупаните задължения се дължат на увеличените цени на горива, торове, препарати, електроенергия и други.

Произведените семена за посев от институтите на ССА трудно намират реализация, тъй като на пазара се предлагат вносни хибриди на ниска цена. Налага се произведените семена да се преокачествяват и продават на по-ниски цени като стокова продукция. Фирми разпространяват сортове, създадени от институтите на ССА, без да изплащат полагащото се роялти на академията, а ССА няма законови лостове да повлияе на този процес.

Просрочените вземания на ССА към 31.12.2024 г. са в размер на 1,3 млн. лв. и са предимно вземания от клиенти, като по-голямата част, в размер на 1,2 млн. лв. са класифицирани като „несъбираеми“. С цел събиране на вземанията са изпратени уведомителни писма до клиентите. Заведени са съдебни и изпълнителни дела. По много от делата има влезли в сила решения и изпълнителни листове. Въпреки това сумите не са събрани до сега, тъй като клиентите не могат да бъдат открити. Особено внимание се обръща на събирането на големите вземания и на тези, при които има опасност за изтичане на давностните срокове.

4.4 Българско национално радио

По бюджета на Българското национално радио (БНР) за 2024 г. са отчетени **приходи** общо в размер на 1,8 млн. лв., което представлява 101,5 % спрямо заложените приходи в

разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. Спрямо предходната година отчетените приходи са с 0,3 млн. лв. по-малко в резултат на отчетени по-ниски постъпления от рекламна дейност. Отчетените приходи са от продажба на услуги, стоки и продукция (реклама, спонсорство, технически услуги, съвместни продукции, приходи от концертна дейност и от лицензионна дейност), наеми на имущество и други неданъчни приходи, помощи и дарения от страната и чужбина.

Отчетените по бюджета на БНР **разходи** са в размер на 68,6 млн. лв., което представлява 103,6 % спрямо предвидените разходи в разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. Средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНР по подготовката, създаването и разпространението на национални и регионални програми съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията (ЗРТ). Българското национално радио съставя, изпълнява, приключва и отчита бюджет съгласно чл. 70, ал. 1 от ЗРТ.

За периода са отчетени 64,9 млн. лв. *текущи разходи* за осъществяването на основната дейност на БНР. Разходите за персонал са в размер на 43,2 млн. лв. и представляват 66,6 % от текущите разходи. Отчетените разходи за издръжка (вкл. платения членски внос и данъци, такси и адм. санкции) на БНР са в размер на 21,7 млн. лв., 33,4 % от текущите разходи. По-голяма част от отчетените разходи за издръжка са за обезпечаване производството и разпространението на радио програмите на обществената медия, като основно това са разходи за: такси за разпространение на програмите на БНР – 7,8 млн. лв.; възнаграждения за авторски и сродни права на сдружения за колективно управление на права – 3,6 млн. лв.; материали – 1,0 млн. лв. и др. Отчетените *капиталови разходи* в размер на 3,8 млн. лв. са изразходвани за придобиване на дълготрайни активи и основен ремонт (придобиване на друго оборудване, машини и съоръжения, придобиване на програмни продукти и лицензии за програмни продукти и основен ремонт на дълготрайни материални активи).

В разпределението на разходите по бюджета на БНР е включен преходният остатък за 2023 г. (съгл. чл. 70, ал. 6 от ЗРТ) в размер на 3,9 млн. лв. Обемът на излъчената от БНР програма е 98 964 часа, в т.ч. 524 часа включвания в националния ефир и представлява 100,0 % изпълнение на планирания годишен обем радиопрограма /часове/ за 2024 г. (98 820 часа).

Общо утвърдените ***бюджетни взаимоотношения на БНР с централния бюджет*** за 2024 г. са 64,7 млн. лв., в т.ч.: 63,0 млн. лв. съгласно чл. 50, т. 1 от ЗДБРБ за 2024 г. и одобрени допълнителни трансфери в размер на 1,7 млн. лв. във връзка с ПМС № 100/ 2024 г. (0,8 млн. лв.) и ПМС № 305/ 2024 г. (0,8 млн. лв.), съответно за приемане на план-сметка за разходите/трансферите по подготовката и произвеждането на изборите за народни представители и за членове на Европейския парламент от Република България на 9 юни 2024 г., и за народни представители за Народно събрание на 27 октомври 2024 г. Усвоената сума е в размер на 64,7 млн. лв. или пълният размер на бюджетните взаимоотношения на БНР с централния бюджет по уточнен план.

Към 31.12.2024 г. **просрочените задължения** на БНР са в размер на 2,6 млн. лв. като това основно са просрочени задължения за данъци, такси и административни санкции към Столична община за такса смет за минали периоди, в т.ч. 1,4 млн. лв. за лихви.

При утвърден допустим максимален размер на задълженията 2,0 млн. лв. съгласно чл. 51, ал. 1 от ЗДБРБ за 2024 г., задълженията на БНР към доставчици са в размер на 1,9 млн. лв**.** и представляват задължения за: външни услуги – 1,0 млн. лв., в т.ч. 0,7 млн. лв. за такси за разпространение на радиопрограмите; други текущи разходи (издръжка) – 0,2 млн. лв. (материали, вода, горива и енергия, разходи за телекомуникационни услуги и абонаментна поддръжка на софтуер и техника, за охрана, почистване и други услуги, текущ ремонт, командировки и др.); разходи за основен ремонт – 0,7 млн. лв. (задължения по проект Инвестиция С11.I7 „Цифровизация на музейни колекции, библиотеки и архиви от Националния план за възстановяване и устойчивост).

Просрочените вземания на БНР са в размер 0,6 млн. лв., в т.ч. 0,4 млн. лв. просрочени вземания от клиенти – вземания за излъчена, но неплатена реклама, неплатен наем и консумативи от наематели, вземания за технически услуги, несъбрани суми от глоби, санкции, наказателни лихви и обезщетения и 0,2 млн. лв. други просрочени вземания – предоставени аванси към доставчици на услуги.

4.5 Българска национална телевизия

По бюджета на БНТ за 2024 г. са отчетени **приходи** в размер на 10,6 млн. лв., което представлява 105,9 % спрямо разчетените към ЗДБРБ за 2024 г. приходи от 10,0 млн. лв. Спрямо предходната година отчетените приходи са с 2,0 млн. лв. по-малко в резултат на отчетени по-ниски стойности постъпления от рекламна дейност. Отчетените приходи са постъпления от продажба на услуги, стоки и продукция (реклама, технически услуги, продажба на програми, приходи от почивно дело, приходи от участия в предизборни форми), наеми на имущество и други неданъчни приходи, помощи и дарения от чужбина.

Българската национална телевизия съставя, изпълнява, приключва и отчита бюджет съгласно чл. 70, ал. 1 от Закона за радиото и телевизията.

Отчетените по бюджета на БНТ за 2024 г. **разходи** са в размер на 101,3 млн. лв., което представлява 102,8 % спрямо предвидените в разчета към ЗДБРБ за 2024 г.

За 2024 г. са отчетени 88,9 млн. лв. *текущи разходи* и 12,4 млн. лв. *капиталови разходи.*

Разходите за персонал са в размер на 49,1 млн. лв. и представляват 48,5 % от отчетените за периода разходи. Отчетените разходи за издръжка (вкл. разходите за членски внос, платените данъци, такси и административни санкции) на БНТ са в размер на 39,8 млн. лв. или 44,8 % от текущите разходи. По-голяма част от отчетените разходи за издръжка са за обезпечаване производството и разпространението на телевизионните програми на БНТ, като основно това са разходи за: такси за цифрово наземно разпространение на телевизионни програми – 7,0 млн. лв.; възнаграждения за авторски и сродни права на сдружения за колективно управление на права – 8,4 млн. лв.; отстъпени права за излъчване на спортни предавания – 4,1 млн. лв.; външни продукции – 3,7 млн. лв.; материали, услуги, наеми и командировки за предавания – 2,1 млн. лв.; международни трасета и унилатерали – 0,9 млн. лв.; информационни услуги – 0,6 млн. лв. Отчетените капиталови разходи в размер на 12,4 млн. лв. са изразходвани за: придобиване на дълготрайни активи и основен ремонт – 7,0 млн. лв., в т.ч. 6,1 млн. лв. по чл. 70, ал. 4, т. 2 от Закона за радиото и телевизията, съгласно чл. 50, т. 2 от ЗДБРБ за 2024 г.; филмопроизводство – 3,5 млн. лв. и отстъпени права за излъчване на чужди програми – 2,0 млн. лв.

В разпределението на разходите по бюджета на обществената медия е включен преходният остатък за 2023 г. (съгл. чл. 70, ал. 6 от ЗРТ) в размер на 1,0 млн. лв.

За отчетния период средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНТ по подготовката, създаването и разпространението на телевизионни програми съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията. Обемът на излъчената от БНТ програма е 35 136 часа и представлява 100,0 % изпълнение на планирания годишен обем телевизионна програма/часове за 2024 г.

Общо утвърдените ***бюджетни взаимоотношения*** на БНТ с централния бюджет са – 91,0 млн. лв., в т.ч.: 87,0 млн. лв. съгласно чл. 50, т. 2 от ЗДБРБ за 2024 г. и одобрени допълнителни трансфери общо в размер на 4,0 млн. лв. във връзка с ПМС № 100/ 2024 г. (2,0 млн. лв.) и ПМС № 305/ 2024 г. (2,0 млн. лв.), съответно за приемане на план-сметка за разходите/трансферите по подготовката и произвеждането на изборите за народни представители и за членове на Европейския парламент от Република България на 9 юни 2024 г., и за народни представители за Народно събрание на 27 октомври 2024 г. Усвоената сума

е в размер на 91,0 млн. лв. или пълният размер на бюджетните взаимоотношения на БНТ с централния бюджет по уточнен план.

Просрочени задължения на БНТ към доставчици са в размер на 8,4 млн. лв. и представляват задължения към доставчици в страната – 7,9 млн. лв. за разпространение на телевизионни програми, отстъпени права, разходи за предавания, доставка на телевизионно оборудване, материали, техника и консумативи, за спортни права за излъчване на български първенства, социологически изследвания и други събития. Основната част от неразплатената сума са задължения за разпространение на програмите на БНТ – 7,7 млн. лв. по договор с Виваком България ЕАД. Задълженията по договори с външни продукции са 0,4 млн. лв., а задължения към доставчици от чужбина – 2,4 хил. лв.

При утвърден допустим максимален размер на задължения 10,0 млн. лв. съгласно чл. 51, ал. 1 от ЗДБРБ за 2024 г., задълженията на БНТ към доставчици са в размер на 10,0 млн. лв. и представляват задължения за: такси за цифрово наземно разпространение на телевизионни програми – 8,5 млн. лв.; текуща издръжка – 0,7 млн. лв.; външни продукции – 0,4 млн. лв.; отстъпени права за излъчване на чужди програми – 0,3 млн. лв.

Просрочени вземания на БНТ са в размер на 0,7 млн. лв., в т.ч.: 0,6 млн. лв. просрочени вземания от клиенти и 0,1 млн. лв. просрочени вземания от концесии и наеми.

4.6 Българска телеграфна агенция

Общият размер на **приходите** за 2024 г. на Българската телеграфна агенция е 0,8 млн. лв., което представлява 133,9 % спрямо разчета в ЗДБРБ за 2024 г. (0,6 млн. лв.). Средствата са основно от продажба на услуги, стоки и продукция (реклама, технически услуги, продажба на продукция), наеми на имущество и др.

Отчетените общи **разходи** за 2024 г. по бюджета на БТА са в размер на 16,7 млн. лв., което е 133,9 % спрямо разчета в ЗДБРБ за 2024 г. БТА съставя, изпълнява, приключва и отчита бюджет, съгласно чл. 19, ал. 1 от Закона за Българска телеграфна агенция (ЗБТА). За периода са отчетени 15,3 млн. лв. текущи разходи и 1,4 млн. лв. капиталови разходи. Общият размер на отчетените текущи разходи включва: 12,0 млн. лв. разходи за персонал и 3,3 млн. лв. разходи за издръжка (вкл. разходи за членски внос, платени данъци, такси и административни санкции). Отчетените капиталови разходи са в размер на 1,4 млн. лв.

В разпределението на разходите по бюджета на агенцията е включен преходният остатък за 2023 г. (съгл. чл. 20, ал. 3 от ЗБТА) в размер на 1,7 млн. лева. За отчетния период средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БТА като национален независим информационен институт на Република България, съгласно разпоредбите на Закона за Българска телеграфна агенция.

Бюджетните взаимоотношения на БТА с централния бюджет възлизат на 11,9 млн. лв. съгласно чл. 50, т. 3 от ЗДБРБ за 2024 г., а след извършени промени по бюджета в изпълнение на ПМС № 204/ 2024 г., сумата е увеличена с 2,0 млн. лв., в изпълнение на ПМС № 100/ 2024 г. са добавени 0,25 млн. лв. и в изпълнение на ПМС № 305/2024 са добавени още 0,25 млн. лв. За отчетния период сумите са усвоени в пълен размер.

Със ЗДБРБ за 2024 г. е утвърден максимален размер на **задълженията към доставчици** от 30,0 хил. лв., като към 31.12.2024 г. БТА отчита 27,8 хил. лв. задължения, които представляват предоставени услуги по договори.

5. Сметки за средствата от Европейския съюз на бюджетни организации

5.1 Сметка за средствата от Европейския съюз на Националния фонд

Дирекция „Национален фонд” е Сертифициращ орган и орган, отговорен за получаване на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд (СКФ) на Европейския съюз (ЕС) през програмния период 2007–2013 г. съгласно Решение на

Министерския съвет № 988/27.12.2005 г., както и по двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС (ПТСВГ), финансирани от Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП), съгласно Решение на Министерския съвет № 523 от 31.07.2007 г. Също така, съгласно Решение на Министерския съвет № 792/19.12.2013 г. НФ е определен за Сертифициращ орган и орган, отговорен за получаване на средствата по програмите, финансирани със средствата от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд (ЕСФ), Кохезионния фонд (КФ), Инициативата за младежка заетост (ИМЗ) и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (ФЕПНЛ), както и по ПТСВГ, финансирани от (ИПП II) с Решение на Министерския съвет № 156 от 21.03.2014 г.

Изпълнява функциите на Счетоводен орган, отговорен за изпращане на: заявления за плащане и годишните счетоводни отчети през програмен период 2021 - 2027 г. по програмите, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд+, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и по двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на| Европейския съюз и извършване на плащания към УО по програмите, съфинансирани от ЕФРР, ЕСФ+, КФ, ФСП и по ПТСВГ на Европейския съюз.

Изпълнява функциите на координиращо звено на национално равнище, отговорно за подготовката на подзаконовата нормативна уредба и системата за управление и контрол, извършване на наблюдение, контрол и плащания във връзка с изпълнението на Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), подготовка и изпращане на пакета документи с искане за плащане към Европейската комисия, планирането, бюджетирането и финансово-счетоводната отчетност на средствата по Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ) и извършване на плащания (отпускане на лимити) към Структурите за наблюдение и докладване (СНД)/Крайни получатели (КП).

Изпълнява функциите на орган, отговорен за получаване на финансирането по Резерва за приспособяване във връзка с последиците от Брекзит.

Дирекция „Национален фонд” изпълнява функциите на централен съкровищен орган по програма ФАР и Преходния финансов инструмент (ПФИ), Разплащателен орган по КФ (Регламент 1164/94)/ИСПА и на Компетентен орган по програма САПАРД.

Дирекцията е определена за централен съкровищен орган за средствата и сертификацията на разходите по Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2014–2021 г. и Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) 2014–2021 г. В съответствие с годишните закони за държавния бюджет средствата от помощта от ЕС и Офиса на ЕИП и НФМ и съответното националното съфинансиране се осигуряват чрез сметка за средства от ЕС на Национален фонд към министъра на финансите.

Дирекция „Национален фонд“ изпълнява функциите на Разплащателен орган по Швейцарско-българската програма за сътрудничество (ШБПС) съгласно Рамковото споразумение, подписано между Р. България и Швейцария.

Изпълнението на проектите по програмите, съфинансирани със средства от ЕС, се извършва от Изпълнителните агенции/Управляващите органи/Програмните оператори. За целите на касовата отчетност всички активи, пасиви, съответно приходи и разходи на Изпълнителните агенции/Управляващите органи /Програмни оператори се консолидират в сметката за средства от ЕС на Националния фонд към министъра на финансите, независимо че са организационно и юридически част от структурата на други министерства и ведомства.

По сметките на НФ към 31.12.2024 г. са постъпили приходи (нето) в размер на 2 542,8 млн. лева по програмите, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд на ЕС за финансовата рамка, както Европейския социален фонд+, ФМ на ЕИП 2014–2021 г., НФМ 2014–2021 г. и ШБПС, като в тази сума са включени и отразените (нето) в

отчетността на НФ операции по постъпването по банковите бюджетни сметки на Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) на чуждото финансиране по двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС (ПТСВГ) и изплатените средства от получения ресурс към бенефициенти извън страната.

Извършените разходи (нето) за периода с натрупване чрез сметките на НФ възлизат на 1 035,6 млн. лева. По видове разходи изпълнението е както следва: 92,38 % от общата стойност са капиталови трансфери, 7,47 % са субсидии, 0,15 % предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина и 0,0001 % - издръжка.

Трансферите (нето), временните безлихвени заеми (нето) и временна възмездна финансова помощ за разглеждания период са на стойност 1 772,1 млн. лв. (включват предоставените трансфери към бенефициенти по Оперативните програми (ОП) на ЕС - програмен период 2014 – 2020 г. и програмен период 2021 – 2027 г., ПТСВГ за периода 2014 – 2020 г. и програмен период 2021 – 2027 г., Националния план за възстановяване и устойчивост, ФМ на ЕИП 2014–2021 г. и НФМ 2014–2021 г., както и възстановени трансфери от бенефициенти-бюджетни организации за неусвоени суми по приключили проекти, за недопустими разходи или други надплащания. В консолидираната отчетност на НФ са отразени и трансфери (нето) към бенефициенти – бюджетни организации, които са за сметка на средства, предоставени от държавите-партньори по ПТСВГ.

Във връзка с изпълнение на програмите и проектите по програмен период 2014 – 2020 г., 2021 – 2027 г., ФМ на ЕИП и НФМ и НПВУ по сметките на НФ са получени трансфери от централния бюджет на стойност 621,6 млн. лева.

Общата сума от други приходи (корективи за касови постъпления, отчетени за дължими суми от бенефициенти), отчетени по сметката за средства от ЕС на НФ, са в размер на 0,7 млн. лева.

Структурни и Кохезионен фондове (СКФ) 2007 – 2013 г.

През 2024 г. са отчетени (нето) възстановени суми от бенефициенти на стойност на 22,8 млн. лв. и възстановено авансово финансиране по реда на ДДС6/2011 г. в размер на 0,7 млн. лева.

Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и ФЕПНЛ на Европейския съюз за финансова рамка 2014 – 2020 г.

- Усилията на всички звена в системата за координация, управление и контрол на фондовете бяха мобилизирани за успешно приключване на проектите и усвояване в максимална степен на финансовия ресурс.
- Предприеха се действия за осигуряване на средства за извършване на плащания по проекти за сключени договори над бюджетите по две оперативни програми ОПНОИР и ОПРЧР чрез сметката за средства от ЕС на Националния фонд за 2024 г. за да се оптимизира приключването на програмите.
- УО на пет оперативни програми (ОПОС, ОПРР, ОПТТИ, ОПИК и ОПНОИР) се възползваха от разпоредбата на чл. 25а, параграф 1б от Регламент (ЕС) 1303/2013 на Европейския парламент за прилагане на ставка на съфинансиране в размер на 100 % от фондовете на ЕС спрямо декларираните разходи включени в заявленията за плащане за десета счетоводна година, започваща на 1 юли 2023 г. и приключваща на 30 юни 2024 г., с цел постигане на максимално усвояване на европейското съфинансиране.
- Министърът на финансите издаде допълнителни указания до УО във връзка с приключване на програмите и на тази база през м. октомври 2024 г. бяха сертифицирани към ЕК над 950 млн. лева, чрез което се осигури възстановяване на

съответната ЕС част от заявения ресурс до края на 2024 г. и елиминира риска от загуба на средства по програмите.

Общо получените средства (нето) от ЕК за периода са в размер на 1 656,3 млн. лв. (вкл. за REACT-EU в размер на 32,0 млн. лева) и са разпределени както следва:

- ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура" – 503,4 млн. лв.;
- ОП „Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020 г." – 38,2 млн. лв.;
- Инициативата за младежка заетост – 8,8 млн. лв.;
- ОП „Добро управление" – 36,8 млн. лв.;
- ОП „Околна среда 2014 – 2020 г." – 427,5 млн. лв;
- ОП „Иновации и конкурентоспособност" – 45,4 млн. лв. (вкл. за REACT-EU в размер на 2,8 млн. лева);
- ОП „Региони в растеж" – 493,4 млн. лв. (вкл. за REACT-EU в размер на 29,2 млн. лева) и
- ОП „Наука и образование за интелигентен растеж" – 102,8 млн. лева.

Направените разходи (нето) по Оперативни програми и трансферите (нето) към бюджетни организации и операции с активи за периода са на стойност 935,9 млн. лв. (в тях влизат и извършените разходи по REACT-EU в размер на 43,9 млн. лева), като разпределението по Оперативни програми е следното:

- ОП „Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020 г." – 118,1 млн. лв. (вкл. за REACT-EU в размер на 5,1 млн. лева);
- Инициативата за младежка заетост – 4,5 млн. лв.;
- ФЕПНЛ 2014-2020 – възстановени средства от бенефициенти в размер на – 0,01 млн. лв.;
- ОП „Иновации и конкурентоспособност" – 43,9 млн. лв. (вкл. за REACT-EU в размер на 3,3 млн. лева);
- ОП „Добро управление" – 35,4 млн. лв.;
- ОП „Региони в растеж" – 184,2 млн. лв. (вкл. за REACT-EU в размер на 35,6 млн. лева);
- ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура" – 226,6 млн. лв.;
- ОП „Наука и образование за интелигентен растеж" – 60,7 млн. лв. (вкл. възстановени средства от бенефициенти по REACT-EU в размер на 0,01 млн. лева) и
- ОП „Околна среда 2014 – 2020 г." – 262,5 млн. лв.

Възстановеното авансово финансиране по реда на ДДС6/2011 г. е в размер на 476,0 млн. лв., в т.ч. възстановена възмездна финансова помощ по ОПТТИ и ОПОС.

Изплатените средства от оперативните програми за мерките за минимизиране на отрицателните последици от епидемичното разпространение на COVD-19 през отчетния период са в размер на 75,5 млн. лева.

Европейския социален фонд+, Европейския фонд за регионално развитие (включително Фонда за справедлив преход) и Кохезионния фонд за програмен период 2021-2027 г.

Към настоящия момент по всички програми от програмен период 2021-2027, с изключение на две от двустранните програми за ТГС по външни граници на ЕС, е стартирало подаването на заявления за плащане и възстановяване на средства от Европейската комисия, като с най-бързи темпове се движат програмите, финансирани от ЕСФ+ следвани от програмите, финансирани от ЕФРР и КФ. Най-голямо забавяне се наблюдава при изпълнение на мерките по линия на Фонда за справедлив преход, които бяха одобрени със закъснение през декември 2023 г., но са стратегически важни както за изпълнение на целите на Програма

„Развитие на регионите“, така и са обвързани с ПВУ и мерките за декарбонизация на енергийния сектор.

Получените средства (нето) от ЕК за периода са в размер на 848,6 млн. лева.

Направените разходи (нето) за периода са в размер на 898,5 млн. лв. и са разпределени както следва:

- Програма „Развитие на човешките ресурси” 2021-2027 г. – 298,7 млн. лв.;
- Програма „Храни и основно материално подпомагане” 2021-2027 г. – 98,5 млн. лв.;
- Програма „Образование” 2021-2027 г. – 74,6 млн. лв.;
- Програма „Околна среда“ 2021-2027 г. – 152,7 млн. лв.;
- Програма „Техническа помощ“ – 23,9 млн. лв.;
- Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021- 2027 г. – 19,8 млн. лв.;
- Програма „Развитие на регионите“ 2021- 2027 г. – 0,4 млн. лв.;
- Фонд за справедлив преход – 11,6 млн. лв.;
- Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021- 2027 г. – 19,3 млн. лв. и
- Програма „Транспортна свързаност“ – 198,8 млн. лева.

Платеното авансово финансиране по реда на ДДС6/2011 г. е в размер на 6,1 млн. лева, а възстановените средства по този механизъм са в размер на 3,8 млн. лева.

Национален план за възстановяване и устойчивост (НПВУ)

През отчетния период чрез НПВУ бяха извършени разходи и трансфери (нето) в размер на 1 093,7 млн. лева. Има неизпълнение на заложените разходи за 2024 г. в частта на НПВУ, причина за което е ниското ниво на усвояване на средствата по инвестициите и забавения процес на актуализиране на Плана в съответствие с чл. 21 от Регламент (EU) 2021/241.

Основните проблеми, които бяха идентифицирани за забавяне на изпълнението на инвестициите са следните:

1. сложният процес на разработване на документацията за възлагане по реда на Закона за обществените поръчки (ЗОП) от отговорните структури предвид високата стойност на финансирането и комплексния характер на финансирането;
2. процедурите по обжалване на различни етапи от възлагане на обществени поръчки, които изместват във времето договарянето за изпълнение на дейностите;
3. сложен процес на разработване (включително при промени в резултат на обществено обсъждане) на насоки за кандидатстване за крайни получатели на финансиране от отговорни структури;
4. забавяне в изпълнението на дейностите от крайни получатели на финансиране, включително при възлагане по реда на Закона за обществените поръчки;
5. зависимост на инвестициите от реформи, заложени в НПВУ като отключващи изпълнението на инвестициите, при които е необходимо приемане на нормативната уредба.

Двустранни програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз 2007 – 2013 г., 2014 – 2020 г. и 2021 – 2027 г.

Получените средства към 31.12.2024 г. са на стойност 0,2 млн. лв., представляващи постъпили средства за съфинансиране от страните-партньори, както и разпределени към администратори в чужбина за сметка на средствата, получени от страната-партньор.

Сумата на разходите и трансферите (нето) към бюджетни организации в страната, които са направени през същия период по двустранните програми са на обща стойност 9,5

млн. лв., включително за плащания към бенефициенти в страната, извършени за сметка на полученото финансиране от страната-партньор по тези програми.

Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежки финансов механизъм за периода 2009-2014 г. и 2014-2021 г.

Получените средства към 31.12.2024 г. са в размер на 37,8 млн. лева.

Сумата на разходите и трансферите (нето) за периода са на обща стойност 67,5 млн. лева.

Резерва за приспособяване във връзка с последиците от Брексит

Сумата на разходите и трансферите (нето) за периода са на обща стойност 1,7 млн. лева.

Швейцарско-българската програма за сътрудничество

Получените средства за периода са в размер на 0,01 млн. лева.

Програма ФАР

През отчетния период са възстановени суми от бенефициенти на стойност 0,005 млн. лева

Програма САПАРД

През периода са извършени възстановявания от бенефициенти по дългове на стойност 0,003 млн. лева.

5.2 Сметки за средствата от Европейския съюз, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие”

- **Приходи**

За 2024 г. планираните приходи по утвърдените актуализирани годишни разчети на сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие” са в размер на 613,5 млн. лева. Към 31.12.2024 г. по отчетни данни, постъпленията са в размер на 613,3 млн. лв., което представлява 99,9 % от годишния план. За 2023 г. отчетената сума в частта „Приходи“ е била 313,3 млн. лева.

Приходната част е формирана от приходи от наказателни лихви, помощи и дарения от чужбина и коректив на касови постъпления, както следва:

- ***Приходи от наказателни лихви***

През 2024 г. са отчетени приходи от получени наказателни лихви, свързани с вземания за възстановяване на средства от ЕК в размер на 1,4 млн. лв. при план от 1,2 млн. лева.

- ***Текущи помощи и дарения от Европейския съюз***

Общият размер на получените приходи, отчетени в „Текущи помощи и дарения от Европейския съюз“, към 31.12.2024 г. е 64,3 млн. лв., при планирани за годината средства в размер на 60,4 млн. лева.

Получените текущи приходи от възстановяване на средства от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) по линия на Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) без директни плащания към 31.12.2024 г. възлизат на 39,2 млн. лв., което е 112,0 % спрямо планираните за годината 35,0 млн. лева. За миналата година отчетените текущи приходи са били в размер на 54,9 млн. лева.

Получените текущи приходи от възстановяване на средства по линия на схемите „Училищен плод“ и „Училищно мляко“ от Европейски фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) към 31.12.2024 г. са 6,2 млн. лв., което представлява изпълнение от 100 % на плана за годината. За 2023 г. по това направление са отчетени 5,8 млн. лева.

През 2024 г. са получени 18,9 млн. лв. текущи приходи, възстановени средства от Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР), което представлява 98,4 % от годишния план, който е в размер на 19,2 млн. лева. През 2023 г. са получени 4,0 млн. лв. текущи приходи.

- ***Капиталови помощи и дарения от Европейския съюз***

Общият размер на получените приходи, отчетени в „Капиталови помощи и дарения от Европейския съюз“ през 2024 г. е 559,1 млн. лв. при планирани за годината 563,0 млн. лева.

Получените капиталови приходи от ЕЗФРСР по линия на ПРСР без директни плащания през 2024 г. са 544,1 млн. лв., от които 27,6 млн. лв. са аванс по линия на Стратегическия План по ОСП 2023-2027 г. Изпълнени са 99,2 % от годишния план, който е в размер на 548,3 млн. лева. За сравнение, през предходната година капиталовите приходи по ПРСР са били 248,1 млн. лева.

През 2024 г. са получени капиталови приходи в размер 15,0 млн. лв. от фонд ЕФМДР. Степента на изпълнение спрямо годишния разчет от 14,7 млн. лв. е 102,0 процента. За предходната година по това направление са отчетени 8,2 млн. лева.

- ***Коректив на касови постъпления***

Планираната стойност на коректива на касови постъпления е отрицателна в размер на 11,1 млн. лева. През 2024 г. отчетеният коректив е -11,5 млн. лева. Той е формиран от размера на принудително събрани суми от НАП, за които не е извършен превод на средства по сметката на ДФЗ-РА.

- **Разходи**

Общият размер на планираните за 2024 г. разходи по утвърдените актуализирани годишни разчети на сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие” са 926,1 млн. лева.

Уточненият план на субсидиите за текуща дейност и капиталовите трансфери за 2024 г. е 705,9 млн. лева. Изпълнението възлиза на 87,1 % от годишния план при отчетени разходи в размер 614,6 млн. лева.

Останалите планирани разходи в размер 220,2 млн. лв. са формирани от: разходи за заплати и възнаграждения на персонала 11,1 млн. лв., задължителни осигурителни вноски от работодатели 3,5 млн. лв., издръжка 15,0 млн. лв. и придобиване на ДМА 190,6 млн. лева. Те подлежат на отчитане в § 63-00 Трансфери между сметки за средствата от ЕС.

Изпълнението на отчетените разходи е както следва:

- ***Субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия***

За 2024 г. са планирани средства в размер на 220,1 млн. лв. за субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия. Отчетените към 31.12.2024 г. средства представляват 96,6 % от планираните за годината и са в размер на 212,7 млн. лева. През 2023 г. отчетените текущи субсидии са били 148,2 млн. лева.

Изпълнението по дейности е както следва:

- национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания – 138,2 млн. лв., изпълнение 99,8 % от планираните за годината 138,4 млн. лв.;

- текущи субсидии по Програмата за морско дело и рибарство – 15,0 млн. лв., изпълнение от 93,8 % на планираните 16,0 млн. лв.;

- текущи субсидии по Програмата за развитие на селските райони – 15,2 млн. лв., изпълнение от 62,8 % на планираните за годината 24,2 млн. лв.;

- текущи субсидии за пазарни мерки – 44,3 млн. лв., изпълнение от 106,7 % на планираните за 2024 г. 41,5 млн. лева.

- ***Субсидии и други текущи трансфери за юридически лица с нестопанска цел***

За 2024 г. за субсидии и други текущи трансфери за юридически лица с нестопанска цел са планирани 18,0 млн. лв. През 2024 г. са отчетени разходи в размер на 13,5 млн. лв., 75,0 % от плана за годината. За 2023 г. този вид разходи са възлизали на 16,8 млн. лева.

Разпределението по дейности е както следва:

- текущи субсидии, национално съфинансиране към директни плащания – 0,15 млн. лв.;
- текущи субсидии по ПМДР– 2,9 млн. лв., 63,0 % от планираните 4,6 млн. лв.;
- текущи субсидии по Програмата за развитие на селските райони – 10,4 млн. лв., при планирани 13,3 млн. лв., степен на изпълнение 78,2 %;
- текущи субсидии за пазарни мерки – 0,05 млн. лв., при планирани 0,05 млн. лева.

- ***Капиталови трансфери за нефинансови предприятия***

За 2024 г. за капиталови трансфери за нефинансови предприятия са планирани 451,8 млн. лева. Към 31.12.2024 г. са отчетени 372,1 млн. лв., представляващи 82,3 % от годишния план. Отчетените за 2023 г. разходи за капиталови субсидии за физически лица и предприятия са били 326,9 млн. лева.

Разпределението по дейности е както следва:

- капиталови трансфери по Програмата за морско дело и рибарство (ПМДР) – 5,5 млн. лв., 77,5 % изпълнение на годишния план (7,1 млн. лв.);
- капиталови трансфери по ПРСР – 366,1 млн. лв., 82,4 % изпълнение на годишния план, възлизащ на 444,2 млн. лв.;
- капиталови трансфери за пазарни мерки – 0,5 млн. лв. при годишен разчет 0,5 млн. лв., изпълнение 100 %.

- ***Капиталови трансфери за организации с нестопанска цел***

Актуализираните годишни разчети за капиталови трансфери за организации с нестопанска цел за 2024 г. възлизат на 16,0 млн. лв. Към 31.12.2024 г. са отчетени 16,3 млн. лв. капиталови трансфери по ПРСР, като степента на изпълнение е 102 процента. През предходната година са отчетени 17,1 млн. лева.

- **Трансфери**

В частта на трансферите, в касовия отчет на ДФЗ-РА към 31.12.2024 г. са отразени следните касови потоци:

- ***Трансфери между ЦБ и сметки за средства от Европейския съюз***

Планираната сума на трансфера от ЦБ е в размер 296,8 млн. лв. Отчетената стойност е 280,0 млн. лв., съответстваща на получения в края на 2024 г. трансфер от ЦБ за компенсиране на средствата, изплатени от РА за сметка на национално съфинансиране към фондовете ЕФГЗ, ЕЗФРСР, ЕФМДР, ЕФМДРА.

- ***Трансфери между бюджети и сметки за средства от Европейския съюз***

Получените трансфери от бюджетни сметки на бюджетни организации и общини са формирани от възстановяване на суми по вземания по ПРСР и директни плащания и техният размер е 4,6 млн. лева.

Предоставените за 2024 г. трансфери във връзка с чл.14 от Закона за подпомагане на земеделските производители възлизат на 0,4 млн. лева.

- ***Трансфери между сметки за средства от Европейския съюз:***

Трансферите са формирани от изплатените субсидии на публични бенефициенти и възстановените от тях суми. Към 31.12.2024 г. са отчетени 211,5 млн. лв., в т.ч.:

- национално съфинансиране към директни плащания: 0,4 млн. лв.;
- по Програмата за развитие на селските райони: 197,8 млн. лв.;
- по Програмата за морско дело и рибарство: 13,3 млн. лева.

Към края 2023 г. предоставените трансфери възлизат на 156,5 млн. лева.

➢ **Финансиране**

- **Суми по разчети за поети осигурителни вноски и данъци**

Към края на 2024 г. сумата по разчети за поети данъци, формирани от удържан и внесен окончателен данък на физически лица, съгл. чл. 65, ал. 14 от ЗДДФЛ възлиза нето на минус 0,02 млн. лева.

- **Друго финансиране**

За периода 01.01-31.12.2024 г. извършените плащания, възстановените суми, разчетът с централния бюджет и операциите с чужди средства, включени в отчетността в „Друго финансиране“ възлизат общо на 71,4 млн. лв., при планирани 15,8 млн. лева.

През 2024 г. плащанията са в общ размер 1 875,7 млн. лв., представляващи 96,0 % от годишните разчети, които са 1 953 млн. лева. За 2023 г. плащанията, отчитани като финансиране са били 1 544,5 млн. лева.

Отчетените плащания са по следните направления:

- 1 723,6 млн. лв. за директни плащания за сметка на ЕФГЗ, представляващи 95,8 % от планираните 1 798,5 млн. лв.;
- 118,3 млн. лв. средства от ЕЗФРСР, прехвърлени към директни плащания, което е 98,7% от планираните 119,8 млн. лв.;
- 20,4 млн. лв. за пазарни мерки при разчет за плащания в размер 20,7 млн. лв. изпълнение 98,5 процента;
- 13,3 млн. лв. за преструктуриране, изпълнение 95% от планираните плащания в размер 14 млн. лева.

Възстановените суми от Европейския съюз към 31.12.2024 г. възлизат общо на 1 710,3 млн. лв., представляващи 99,9 % от планираните 1 710,4 млн. лева. Изпълнение за 2023 г. е 1 863,2 млн. лева.

Възстановени са суми по следните направления:

- 1 555,9 млн. лв. за директни плащания от ЕФГЗ – изпълнението е 100 % на планираните средства;
- 104,7 млн. лв. от ЕЗФРСР, прехвърлени към директни плащания – 99,9 % от заложените 104,8 млн. лв.;
- 38,5 млн. лв. за пазарни мерки от ЕФГЗ, степен на изпълнение: 100 %;
- 11,2 млн. лв. за преструктуриране от ЕФГЗ, изпълнението на плана е 100 %.

Предоставените суми (нето) по разчети с ЦБ за финансиране на плащания при недостиг на средства по сметки към 31.12.2024 г. възлизат на 94,0 млн. лв., при планирани 258,5 млн. лева.

5.3 Сметки за средствата от ЕС на общините

По сметките за средства от ЕС на общините към 31.12.2024 г. са отчетени приходи и помощи в размер на 34,2 млн. лева.

Отчетените разходи са в размер на 858,9 млн. лева. В структурата на разходите за 2024 г. отчетените капиталови разходи са 463,3 млн. лв. (или 53,9 %) и текущи разходи – 395,6 млн. лв. (или 46,1 %). Големият размер на отчетените капиталови разходи показва, че

общините използват възможностите на европейските програми, като финансират проекти за инвестиционни разходи, за които бюджетните им приходи са недостатъчни.

По отрасли към 31.12.2024 г. най-много са отчетените разходи във функция III „Образование“ – 268,7 млн. лв. (31,3 % от общо разходи). След тях са отчетените разходи от общините във функция V „Социално осигуряване, подпомагане и грижи“ – 246,7 млн. лв. (28,7 %) и VI „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда“ – 180,1 млн. лв. (21,0 % от общо разходи).

В отчетените разходи най-голям е делът на тези, отчетени в сметките за средства по програми администрирани от Националния фонд – 63,5 %, следват разходите администрирани от Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“ – 24,5 %, отчетените разходи в други европейски средства – 6,2 % и в други международни програми – 5,8 процента.

Размерът на трансферите по сметките за средства от ЕС за 2024 г. е 1 093,1 млн. лева.

За 2024 г. по сметките за средства от ЕС общините са отчели временни безлихвени заеми (нето) в размер на 258,6 млн. лв.

Бюджетното салдо по сметки от финансово-правна форма СЕС на общините към 31.12.2024 г. е положително и е в размер на 9,8 млн. лева**.**

Наличностите по сметки в края на периода са 138,4 млн. лева.

6. Бюджети по чл. 13, ал. 4 от Закона за публичните финанси

6.1 Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

Постъпилите през 2024 г. неданъчни ***приходи*** по бюджета на Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) са в размер на 19,4 млн. лв. Разчетените приходи в КФП за 2024 г. по бюджета на ПУДООС възлизат на 15,4 млн. лв. изпълнението възлиза на 126,0 % спрямо разчетените приходи.

ПУДООС отчита приходи от държавни такси в размер на 8,1 млн. лв. при разчет 4,0 млн. лв. или изпълнението възлиза на 202,9 %. От приходите от държавни такси с най-голям процент са приходите администрирани по бюджета на ПУДООС по Закона за управление на отпадъците от такси за МПС-та.

Постъпилите приходи от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 2,2 млн. лв. като по уточнен план са 1,5 млн. лв.

През 2024 г. по бюджета на ПУДООС са отчетени приходи от продажба на квоти на парникови газове от авиационна дейност в общ размер на 8,1 млн. лв. и 0,03 млн. лв. приходи от концесии.

Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда е отчело ***разходи*** през 2024 г. в размер на 13,9 млн. лв. (14,5 млн. лв. през предходната година), като с най-голям дял са капиталовите трансфери за Националния доверителен екофонд, където се предоставят постъпленията от продажби на квоти за емисии на парникови газове съгласно чл. 56, ал. 2 от Закона за ограничаване изменението на климата, в размер на 8,1 млн. лв.

Общият размер на текущите нелихвени разходи за отчетния период е разпределен както следва – 3,4 млн. лв. за персонал, 1,5 млн. лв. за издръжка и 0,8 млн. лв. за субсидии.

Към 31.12.2024 г. ПУДООС има просрочени вземания в размер на 19,6 млн. лв. от заеми и няма просрочени задължения.

6.2 Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС)

Постъпилите през 2024 г. ***приходи*** във фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (фонда) са в размер на 2 550,8 млн. лв. Изпълнението на приходите спрямо включените в Консолидираната фискална програма за 2024 г. 2 609,6 млн. лв. е 97,7 %, а

спрямо актуализираните 2 561,6 млн. лв. – 99,6 %. Постъпленията от отделните приходи, са както следва:

- 559,6 млн. лв. целеви вноски, които спрямо актуализираните са изпълнени на 99,5 %. От тях 435,7 млн. лв. са по § 3, ал. 1, 3, 4 и 5 от ПЗР на Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г. и за 2024 г., 3,1 млн. лв. по § 8 от Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г., предназначени за покриване на разходи по одобрени от МС програми за компенсиране високите цени на енергията и 120,5 млн. лв. по Закона за компенсиране на разходите на потребителите за транспорт;
- 1,2 млн. лв. приходи от глоби, санкции и наказателни лихви;
- 381,9 млн. лв. от 5 %-ни вноски, като изпълнението им спрямо включените в КФП 586,7 млн. лв. е 65,1 %, а спрямо актуализираните – 98,0 %;
- 1 608,1 млн. лв. приходи, получени от търговете за продажба на квоти по чл. 57, ал. 1 от Закона за ограничаване изменението на климата, като изпълнението им спрямо включените в КФП 2 022,8 млн. лв. е 79,5 %, а спрямо актуализираните – 100,0 %.

Отчетените към 31.12.2024 г. ***разходи*** на фонда са в размер на 2 523,7 млн. лв., като изпълнението им спрямо включените в КФП 2 609,6 млн. лв. е 96,7 %.

В сравнение с предходната година извършените от фонда разходи са по-малко с 379,7 млн. лв., което основно е отразено в намаление на разходите за субсидии, в т.ч. за финансиране изпълнението на одобрените от Министерския съвет програми за компенсиране високите цени на енергията (чл. 36б, ал. 1, т. 4 от Закона за енергетиката), за покриване на извършените разходи от обществения доставчик, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката /ЗЕ/, определени с решение на Комисията за енергийно и водно регулиране /КЕВР/, вкл. за минали регулаторни периоди, на разходите за предоставяне на премия на производителите по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект на обща инсталирана мощност 500 kW и над 500 kW, по Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), включително за минали регулаторни периоди и за лихви, договорени с рамково споразумение между фонда и кредитна или друга финансираща институция за финансиране на проекти за енергийна ефективност. Тези разходи са и с най-голям относителен дял от общо отчетените разходи (99,9 %). Изпълнението на разходите за субсидии, които са в размер на 2 521,3 млн. лв., е 96,8 % спрямо включените в КФП 2 603,7 млн. лв.

Отчетените разходи за персонал, издръжка и капиталови разходи са в размер на 2,4 млн. лв. и са изпълнени на 40,7 % спрямо включените в КФП 5,9 млн. лева.

6.3 Държавно предприятие „Научно-производствен център“

Държавно предприятие „Научно-производствен център“ (ДП „НПЦ“) е юридическо лице със статут на държавно предприятие по чл. 62, ал. 3 от Търговския закон. Предприятието осъществява научно-приложна, приложна, експериментално-производствена и други дейности, подпомагащи дейността на Селскостопанска академия.

Отчетените към 31.12.2024 г. ***приходи*** от ДП „НПЦ” са в общ размер на 1,7 млн. лв., в т.ч. приходи от собствена дейност – реализирана продукция, предоставени услуги и наеми (в т.ч. изплатени просрочени наеми).

Отчетените ***разходи*** на ДП „НПЦ“ за 2024 г. са в размер на 2,6 млн. лв., при годишен разчет от 2,7 млн. лв. От тях 1,9 млн. лв. са отчетените разходи за персонал и 0,7 млн. лв. за издръжка.

Отчетените просрочени вземания към 31.12.2024 г. са в размер на 0,1 млн. лв. и са във връзка с неиздължени суми за продукция като организациите с по-големи суми от просрочени вземания са в СП ОСМК – Лозница и СП ОСЗ Видин.

ДП „НПЦ“ е отчело просрочени задължения в размер на 2,4 млн. лв. като тези задължения са за осигурителни вноски и данъци към МЗХ, в размер на 2,3 млн. лв., а останалите са към доставчици.

6.4 Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири”

Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ (ДП “УСЯ”) няма планирани собствени ***приходи*** по бюджета си, а към 31.12.2024 г. отчита приходи от наеми на имущество и др. в общ размер на 0,03 млн. лв.

Към 31.12.2024 г. ДП “УСЯ” е отчело ***разходи*** в размер на 13,4 млн. лв. (9,9 млн. лв. през 2023 г.), при разчетени със ЗДБРБ за 2024 г. – 22,8 млн. лв., или изпълнението спрямо разчетените по закон разходи е 58,6 %.

Отчетените разходи са основно за: персонал – 5,7 млн. лв.; издръжка – 7,0 млн. лв. и капиталови разходи в размер на 0,7 млн. лв.

Към 31.12.2024 г. ДП “УСЯ” няма просрочени вземания и задължения.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Фискалната рамка към закона за бюджета за 2024 г. бе планирана при разчетен дефицит в размер на 3 на сто от прогнозния БВП, което е точно на границата на допустимото съгласно националните фискални правила. Това също така означаваше, че не се предвиждат никакви буфери за постигане на заложената цел при евентуален натиск от страна на приходите и/или разходите при по-негативен от планирания сценарий за икономиката. Освен това изпълнението на одобрения ЗДБРБ за 2024 г., респективно спазването на одобрените фискални параметри по отношение на дефицита и дълга за годината не бе реализирано в рамките на мандата на редовно правителство, което състави и прие бюджета. Поради възникналата политическа криза и насрочените извънредни парламентарни избори изпълнението на бюджета бе реализирано при действието на серия от назначени служебни правителства, като първото встъпи в длъжност още през месец април 2024 г. Това, заедно с липсата на фискално пространство при съставянето на бюджета, предопредели изключително трудна задача за изпълнение пред служебните правителства, както при текущото изпълнение на бюджета за 2024 г., така и при съставянето на законопроекта за бюджета за 2025 г.

В условията на напрегнат бюджет след месец април бяха положени значителни усилия за повишаване на събираемостта на приходите, подобряване спазването на данъчното законодателство, превенция и противодействие на данъчните измами и отклонението от данъчно облагане. Особено активно се работеше по линия на укрепване на фискалния контрол на стоки с висок фискален риск, което води до по-ефективна превенция и противодействие срещу данъчните измами и укриването и невнасянето на данъци. Подсилен бе и обменът на информация за трансграничните плащания, произхождащи от държави членки и за получателя на тези трансгранични плащания, с цел правилното отчитане и облагане с ДДС на електронната търговия в ЕС; засилен бе контролът на акцизните складове и други. Резултатите от работата на приходните администрации в тази насока се потвърждават както от преизпълнението на годишните разчети в частта на данъчните и осигурителните приходи, така и от номиналния им ръст спрямо предходната година, който надвишава ръста на БВП и годишната инфлация.

Приходите, помощите и даренията по КФП за 2024 г. възлязоха на 72,0 млрд. лв., което представлява 95,6 на сто от планираните приходи и помощи с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. Неизпълнението на разчетите по приходите по КФП се дължи основно на получените по-ниски от планираните приходи от помощи и дарения по сметките за средства от ЕС (поради непостъпване на втория и третия транш по Плана за възстановяване и устойчивост). Приходите по националния бюджет са близки до плана за годината, като преизпълнението на разчетите при данъчните приходи компенсира изцяло неизпълнението на разчетите при неданъчните приходи. Данъчните приходи по КФП (вкл. приходите от осигурителни вноски) са в размер на 58,7 млрд. лв., което представлява изпълнение 101,3 на сто спрямо разчета за годината. Съпоставено с 2023 г., приходите в групата нарастват в номинално изражение с 6,4 млрд. лв. (12,2 на сто). Неданъчните приходи са в размер на около 9,7 млрд. лв., като остават по-ниски от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. (10,3 млрд. лв.), което се дължи основно на по-ниски от планираните постъпления от продажба на квоти за емисии на парникови газове по бюджета на ФСЕС, по-ниски приходи от държавни и общински такси и други. Приходите в частта на помощите и даренията (основно грантове по програмите и фондовете на ЕС) са в размер на около 3,6 млрд. лв., като остават значително под заложените в разчета към ЗДБРБ за 2024 г. (7,1 млрд. лв.). Това се дължи на непостъпване на планираните втори и трети транш по ПВУ и устойчивост и част от планираните приходи по оперативните програми на ЕС (неизпълнение на разчетите по приходите от помощи и дарения по КФП с около 3,5 млрд. лв.).

Разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за 2024 г. са в размер на 78,1 млрд. лв., което представлява 95,9 % от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. По-ниски от планираните са разходите основно по сметките за средства от ЕС, докато разходите по националния бюджет превишават разчетите за годината, което се дължи на по-високи от планираните разходи по бюджетите на общините. По-ниско от планираното е усвояването на планираните средства по ПВУ, както и при някои от оперативните програми по новия програмен период, което изцяло компенсира неизпълнението в частта на приходите и помощите, представено по-горе.

При отделните елементи на разходите, съпоставено с предходната година, най-значителен номинален ръст се отчита при социалните и здравноосигурителните разходи (4,7 млрд. лв. или 15,7 на сто), в т. ч. разходите за пенсии нарастват с 2,6 млрд. лв. (13,3 на сто). Значително нарастване се отчита и при разходите за персонал (с 3,0 млрд. лв. или 17,5 на сто), което се дължи основно на се дължи основно на политиката по доходите, залегнала в разчетите към ЗДБРБ за 2023 г. ЗДБРБ за 2024 г., както и на редица законодателни промени и актове на Министерския съвет, които бяха одобрени през второто полугодие на 2023 г. и през 2024 г., вкл. одобреното увеличение на възнагражденията на лицата от академичния състав в държавните висши училища за достигане на средната брутна заплата до не по-малко от 180 на сто от средната брутна заплата за страната, което бе одобрено с промени в Закона за висшето образование и други.

Разходите за издръжка и субсидии остават близки до отчетените за 2023 г., докато капиталовите разходи отчитат значително свиване, поради базов ефект в предходната година от по-високите разходи по проектите по предходния програмен период 2013-2020 г., допустими за разплащане до края на 2023 г. Това концентрира значителни по размер разходи по сметките за средства от ЕС в края на 2023 г., докато през 2024 година усвояването на разходите по програмите и фондовете на ЕС е по-равномерно и такава концентрация на разходи не се наблюдава. Основното неизпълнение в частта на разходите е в частта на НПВУ, причина за което е късното стартиране и все още слабия ритъм за изпълнение върху който влияе и предоговарянето на Плана по линия на чл. 21 от Регламент (EU) 2021/241.

Салдото по консолидираната фискална програма на касова основа за 2024 г. е дефицит в размер на 6 163,6 млн. лева. (3,0 % от БВП). Индикативният размер на дефицита по КФП за 2024 г. в разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. възлиза на 6 219,3 млн. лв., което означава, че салдото по КФП за 2024 г. съответства на заложеното в програмата.

Представени накратко, някои от основните бюджетни показатели и макроикономически индикатори за 2024 г. са, както следва:

♦ Реалният растеж на брутния вътрешен продукт на България през 2024 г. се ускори до 2,8 % от 1,9 % през 2023 г. По-високият растеж се дължи на по-голямо нарастване на потреблението и положителен принос на изменението на запасите. В номинално изражение, БВП бе 202 861 млн. лв. което представлява растеж от 9,5 процента.

♦ Заетостта в икономиката се увеличи с 1,1 %, като средногодишният брой на заетите възлезе на 3,5 млн. души. Броят на регистрираните безработни също се движеше под стойностите на показателя наблюдавани през 2023 г., но като цяло безработицата не отбелязва съществени изменения през последните три години.

♦ Годишният темп на инфлация продължи да се забавя и през 2024 г., като достигна 2,1 % според ХИПЦ през декември, при 5,0 % в края на 2023 г. Средногодишната инфлация за 2024 г. беше 2,6 %.

♦ Дефицитът по текущата сметка нарасна с 0,9 пр. п. до 1,8 % от БВП. Износът на стоки намаля с 2,3 %, при леко увеличение на вноса с 0,9 %, което определи и увеличението на търговския дефицит с 1,0 пр. п. спрямо предходната година до 5,2 % от БВП.

♦ Параметрите по отношение на фискалните правила съгласно разпоредбите на Закона за публичните финанси отговарят на заложените референтни стойности, с изключение на

фискалното правило по отношение на структурния дефицит на сектор „Държавно управление“ (чл. 23, ал. 2 от ЗПФ), както и отклонение по отношение на референтната стойност на бенчмарка на разходите (чл. 26, ал. 1 от ЗПФ). От 2024 г. в рамките на ЕС започна прилагането на нова рамка за фискално управление, която не реферира към средносрочна бюджетна цел и бенчмарка на разходите. Запазват се ограниченията за размера на дефицита на сектор Държавно управление и се въвеждат правила за целеви растеж на нетните първични разходи, финансирани на национално ниво. Първата целева година е 2025 г., а 2024 г. се разглежда като преходна. Предстои транспонирането на новото законодателство на ниво ЕС в националното законодателство, което съответно е свързано с реформа на регламентираните фискални правила в ЗПФ.

♦ Оценката в априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга е, че през 2024 г. салдото на сектор „Държавно управление“ е отрицателно в размер на 3,0 % от БВП. По отношение на дълга България остава втора след Естония с най-нисък дълг на сектор „Държавно управление“ в ЕС за 2024 г. – 24,1 % от БВП.

♦ Салдото по КФП за 2024 г. е отрицателно в размер на 6 163,6 млн. лв., което представлява 3,0 % от БВП.

♦ В номинално изражение приходите по КФП възлязоха на 72,0 млрд. лв., което представлява 95,6 на сто от планираните приходи и помощи с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. Неизпълнението на разчетите по приходите по КФП се дължи основно на получените по-ниски от планираните приходи от помощи и дарения по сметките за средства от ЕС (поради непостъпване на втория и третия транш по Плана за възстановяване и устойчивост).

♦ Общите разходи (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) по КФП за годината представляват 95,9 % от разчетите към ЗДБРБ за 2024 г., а по държавния бюджет разходите, трансферите и вноската в общия бюджет на ЕС представляват 97,1 % от планираните за годината.

♦ Предвидените законови ограничители по отношение на държавния дълг за 2024 г. са спазени, като в номинално изражение държавният дълг към 31.12.2024 г. възлиза на 47,4 млрд. лв. (23,5 % от прогнозния БВП), или под прага на предвиденото в ЗДБРБ за 2024 г. дългово ограничение от 48,0 млрд. лв., съгласно чл. 68 от ЗДБРБ за 2024 г.

♦ Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФМДР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за 2024 г. е 5 160,5 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 31.12.2024 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 3 568,3 млн. лв.

♦ Фискалният резерв към 31.12.2024 г. е 11,9 млрд. лв., в т. ч. 9,6 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 2,3 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други. Фискалният резерв към края на годината е над определения в чл. 67 от ЗДБРБ за 2024 г. минимален размер от 4,5 млрд. лева.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. Отчет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2024 г.
2. Приложение към т. 54 от Отчета за изпълнението на ДБ на РБ за 2024 г.
3. Приложение към т. 55 от Отчета за изпълнението на ДБ на РБ за 2024 г.
4. Отчет на консолидираната фискална програма за 2024 г.
5. Преглед на изпълнението на утвърдените разходи по области на политики и бюджетни програми в ЗДБРБ за 2024 г. на МС и на министерствата и ведомствата, прилагащи програмен формат на бюджет, с акцент върху постигнатите резултати.